

ΤΕΙ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ

**ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΜΟΝΑΔΩΝ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ**

**«ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ»
ΤΗΣ: ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΑΣ ΚΑΒΒΑΘΑ ΑΓΑΘΗΣ**

**ΘΕΜΑ : «Η ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΑΤΟΜΟΥ ΑΠΟ ΤΗΝ
ΠΑΡΑΝΟΜΗ ΦΥΛΑΚΙΣΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΥΘΑΙΡΕΤΗ ΚΡΑΤΗΣΗ»**

**ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ : ΔΡ. ΤΣΟΥΝΤΑΣ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ**

**ΚΑΛΑΜΑΤΑ
ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2003**

ΤΕΙ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ

**ΤΕΙ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ
ΤΜΗΜΑ
ΕΚΔΟΣΕΩΝ & ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ**

**ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΜΟΝΑΔΩΝ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ**

**«ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ»
ΤΗΣ: ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΑΣ ΚΑΒΒΑΘΑ ΑΓΑΘΗΣ**

**ΘΕΜΑ : «Η ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΑΤΟΜΟΥ ΑΠΟ ΤΗΝ
ΠΑΡΑΝΟΜΗ ΦΥΛΑΚΙΣΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΥΘΑΙΡΕΤΗ ΚΡΑΤΗΣΗ»**

**ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ : ΔΡ. ΤΣΟΥΝΤΑΣ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ**

**ΚΑΛΑΜΑΤΑ
ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2003**

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ	Σελ. 5
ΕΙΣΑΓΩΓΗ :	Σελ. 6
ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ : «Εννοιολογικές Προσεγγίσεις»	
1. Ατομικά Δικαιώματα	Σελ. 8
2. Προσωπική Ασφάλεια	Σελ. 9
2.1. Ιστορική Εξέλιξη Προσωπικής Ασφάλειας	Σελ. 10
2.2. Υποκείμενο ή Φορέας Προσωπικής Ασφάλειας	Σελ. 10
3. Σύλληψη και Προσωρινή Κράτηση	Σελ. 11

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

«Το Ελληνικό Σύστημα Προστασίας της Προσωπικής Ασφάλειας»

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 :

«Συνταγματικές Εγγυήσεις Συλλήψεως και προσωρινής κρατήσεως»

- Προϋποθέσεις – διαδικασία για τη Σύλληψη και Προσωρινή Κράτηση	Σελ. 14
1. Νομοθετική Πρόβλεψη Συλλήψεως και Προσωρινής Κρατήσεως	Σελ. 15
1.1. Πότε και πού επιτρέπεται Σύλληψη – Βίαη Προσαγωγή Προσωρινή Κράτηση	Σελ. 15
1.2. Προσωπική Κράτηση ως μέσο Αναγκαστικής ή Διοικητικής Εκτελέσεως για την Ικανοποίηση Χρηματικών Απαιτήσεων	Σελ. 16
2. Ένταλμα Συλλήψεως και προσωρινής Κρατήσεως	Σελ. 18

2.1. Η Ύπαρξη Δικαστικού Εντάλματος	Σελ. 18
2.2. Η Αιτιολογία Δικαστικού Εντάλματος	Σελ. 21
2.3. Η Επίδοση Δικαστικού Εντάλματος	Σελ. 22
3. Η Εξαίρεση Στέρησης της Προσωπικής Ελευθερίας χωρίς Δικαστικό Ένταλμα στην Περίπτωση Αυτόφωρων Εγκλημάτων	Σελ. 24
3.1. Εγκλήματα	Σελ. 25
3.2. Αυτόφωρα Εγκλήματα	Σελ. 26

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 :

«Η Δικονομική Προστασία των Συλλαμβανομένων»

1. Η άμεση εκκαθάριση της θέσης του Συλληφθέντος	Σελ. 29
1.1. Προσαγωγή Συλληφθέντος στον Ανακριτή	Σελ. 29
1.2. Απόφαση Ανακριτή για την τύχη του Συλληφθέντος	Σελ. 30
1.3. Υποχρέωση Απολύσεως Συλληφθέντος στην περίπτωση άπρακτης παρόδου Προθεσμιών	Σελ. 31
2. Κυρώσεις για την παράνομη Σύλληψη και Κράτηση	Σελ. 33
2.1. Ποινική Κύρωση	Σελ. 33
2.2. Αστική Κύρωση	Σελ. 34
2.3. Πειθαρχική Κύρωση	Σελ. 34
3. Διάρκεια Προσωρινής Κρατήσεως	Σελ. 35
3.1. Ανώτατα Συνταγματικά Όρια Προφυλάκισης	Σελ. 35
3.2. Διοικητική Κράτηση	Σελ. 35

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 :

«Εγγυήσεις των Αδίκως Προφυλακισθέντων»

1. Αποζημίωση των Αδίκως Προφυλακισθέντων και Παρανόμως Καταδικασθέντων	Σελ. 36
---	---------

2. Απαγόρευση Απάνθρωπης ή Εξευτελιστικής Ποινής Μεταχειρίσεως (Βασανιστήρια)	Σελ. 39
3. Δικαίωμα του Κρατούμενου να προσφύγει στα Δικαστήρια	Σελ. 42
4. Μεταχείριση Συλληφθέντος και Κρατουμένου	Σελ. 42

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

« Η Διεθνής Προστασία της Προσωπικής Ασφάλειας»

- Η Διεθνής Προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.....	Σελ. 46
---	---------

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 :

«Η Προστασία της Παράνομης Φυλάκισης και Αυθαίρετης Κράτησης σε Οικουμενικό Επίπεδο»

1. Ο Καταστατικός χάρτης των Ηνωμένων Εθνών	Σελ. 47
2. Η Οικουμενική Διακήρυξη Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων	Σελ. 48
3. Τα Διεθνή Σύμφωνα του 1966	Σελ. 50
3.1. Το Διεθνές Σύμφωνο του 1966 για τα Οικονομικά , Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα	Σελ. 50
3.2. Το Διεθνές Σύμφωνο του 1966 για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα	Σελ. 51
3.2.1. Προσωπική Ελευθερία και Ασφάλεια	Σελ. 52
3.2.2. Απαγόρευση Φυλακίσεως για Ιδιωτικά Χρέη	Σελ. 54
3.2.3. Ανθρωπιστική Μεταχείριση Κρατουμένων	Σελ. 55
3.2.4. Προστασία του Ατόμου από Βασανιστήρια	Σελ. 56
3.2.5. Ατομική Προσφυγή	Σελ. 58

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 :

«Προστασία της Παράνομης Φυλάκισης και Αυθαίρετης Κράτησης στα πλαίσια της Ευρώπης»

- Προστασία των Δικαιωμάτων του ανθρώπου στην Ευρώπη

1. Η Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου ...	Σελ. 60
1.1. Η Προσωπική Ελευθερία και Ασφάλεια	Σελ. 60
1.2. Περιπτώσεις Κανονικής Στέρησης Ελευθερίας	Σελ. 61
1.2.1. Κράτηση κατόπιν Καταδίκης	Σελ. 61
1.2.2. Σύλληψη ή Κράτηση λόγω ανυπακοής	Σελ. 62
1.2.3. Σύλληψη ή Κράτηση λόγω διάπραξης αδικήματος	Σελ. 63
1.2.4. Κράτηση Ανηλίκων	Σελ. 64
1.2.5. Κράτηση Ατόμων για λόγους Υγείας	Σελ. 64
1.2.6. Κράτηση εν όψει Εκδόσεως ή Απελάσεως	Σελ. 64
1.3. Στέρηση Ελευθερίας φρενοβλαβών ατόμων	Σελ. 65
1.4. Δικαιώματα Στερουμένων της Προσωπικής Ελευθερίας ...	Σελ. 66
1.4.1. Δικαίωμα Πληροφόρησης	Σελ. 66
1.4.2. Δικαίωμα Παραπομπής Κρατούμενου στον Δικαστή ...	Σελ. 66
1.4.3. Δικαίωμα Προσφυγής Κρατούμενου	Σελ. 68
1.4.4. Δικαίωμα Επανορθώσεως	Σελ. 68
1.5. Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Πρόληψη Βασανιστηρίων ...	Σελ. 69
1.5.1. Χώροι Εφαρμογής	Σελ. 70
2. Ο Κοινωνικός χάρτης της Ευρώπης	Σελ. 71
2.1. Ο χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ε.Ε.	Σελ. 72
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	Σελ. 73
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	Σελ. 74
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	Σελ. 76

ΚΥΡΙΟΤΕΡΕΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

Κ.Π.Δ.	Κώδικα Ποινικής Δικονομίας
Α.Δ.	Ανθρώπινα Δικαιώματα
Η.Ε.	Ηνωμένα Έθνη
Ο.Η.Ε.	Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών
Ε.Δ.Α.	Επιτροπή Δικαιωμάτων του Ανθρώπου
Δ.Σ.Α.Π.Δ.	Διεθνές Σύμφωνο Ατομικών και Πολιτικών Δικαιωμάτων
Ε.Σ.Α.Δ.	Ευρωπαϊκή Σύμβαση Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων
Ε.Ε.	Ευρωπαϊκή Ένωση
Ε.Κ.Χ.	Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης
Ε.Δ.Δ.Α.	Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου
Ε.Ε.Δ.Α.	Ευρωπαϊκή Επιτροπή Δικαιωμάτων του Ανθρώπου
Δ.Σ.ΟΙ.Κ.Π.Δ.	Διεθνές Σύμφωνο Οικονομικών Κοινωνικών και Πολιτικών Δικαιωμάτων
(σημ)	Σημείωση

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η παρούσα πτυχιακή εργασία με θέμα «Η προστασία του ατόμου από την παράνομη φυλάκιση και την αυθαίρετη κράτηση» αναφέρεται με βάση και την επισήμανση που κάνει ο Π. Δαγτόγλου , (ατομικά δικαιώματα , Σελ. 229) στην πρώτη φάση του ατομικού δικαιώματός της προσωπικής ασφάλειας (ενώ η δεύτερη φάση αναφέρεται στις εγγυήσεις που αφορούν την άσκηση ποινικής κατηγορίας , την εκδίκαση , την επιβολή και την έκτιση της ποινής).

Και οι δυο αυτές φάσεις της προσωπικής ασφάλειας προστατεύονται από το Σύνταγμα.

Αφού δοθούν ορισμένες απαραίτητες εννοιολογικές προσεγγίσεις και γίνει μία ιστορική αναδρομή της προσωπικής ασφάλειας, θα αναλύσουμε το θέμα στα δύο (2) εξής μέρη :

Το πρώτο μέρος αναφέρεται στο ελληνικό σύστημα προστασίας της προσωπικής ασφάλειας και αποτελείται από τρία (3) κεφάλαια.

Το πρώτο Κεφάλαιο αναφέρεται στις Συνταγματικές εγγυήσεις συλλήψεως και προσωρινής κρατήσεως με ένταλμα και χωρίς ένταλμα.

Το Δεύτερο Κεφάλαιο αναφέρεται στην άμεση εκκαθάριση της θέσης του συλληφθέντος , στις κυρώσεις για την παράνομη σύλληψη και κράτηση και στην διάρκεια της προσωρινής κρατήσεως.

Το τρίτο και τελευταίο Κεφάλαιο αναφέρεται στις εγγυήσεις των αδικώς προφυλακισθέντων που στερήθηκαν παράνομα την προσωπική τους ελευθερία.

Το δεύτερο μέρος αναφέρεται στο Διεθνές Σύστημα προστασίας της προσωπικής ασφάλειας και αποτελείται από δύο (2) κεφάλαια.

Το πρώτο κεφάλαιο αναφέρεται στην οικουμενική προστασία της παράνομης φυλάκισης και της αυθαίρετης κράτησης , τόσο από την

Οικουμενική Διακήρυξη των δικαιωμάτων του ανθρώπου , όσο και από τα διεθνή Σύμφωνα του 1966.

Το Δεύτερο Κεφάλαιο αναφέρεται στην προστασία της παράνομης φυλάκισης και της αυθαίρετης κράτησης στην Ευρώπη , τόσο από την Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του ανθρώπου , όσο και από τον Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Χάρτη.

ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ

Στην Ελλάδα τόσο στη συνταγματική θεωρία , όσο και στην πράξη , χρησιμοποιείται συνήθως ο όρος «ατομικά δικαιώματα». Γενικότερα γίνεται όμως χρήση και άλλων όρων: «ατομικές ελευθερίες», «θεμελιώδη δικαιώματα» , δημόσιες ελευθερίες», «ανθρώπινα δικαιώματα».

1. ΑΤΟΜΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ :

Πρόκειται πράγματι για δικαιώματα, δηλ. για εξουσία που απονέμεται από την ισχύουσα έννομη τάξη και αποσκοπεί στην ικανοποίηση ενός βιοτικού συμφέροντος , το οποίο , από την στιγμή που αναγνωρίζεται από το ισχύον δίκαιο , καθίσταται «έννομο συμφέρον»¹.

Ο όρος εν τούτοις ατομικό δικαίωμα έχει το μειονέκτημα ότι δεν εκφράζει ακριβώς το εννοιολογικό τούτο περιεχόμενο του συγκεκριμένου δικαιώματος. Διότι , κατά κανόνα, τα δικαιώματα τα «εξ υποκειμένου δίκαια» έχουν ατομικό χαρακτήρα, με την έννοια ότι έχουν ως υποκείμενο «άτομα» , δηλαδή φυσικά ή νομικά πρόσωπα , είτε πρόκειται για δικαιώματα δημοσίου δικαίου , είτε για δικαιώματα ιδιωτικού δικαίου (αστικού , εμπορικού κ.λ.π.).

Εξάλλου , ορισμένα από τα λεγόμενα «ατομικά δικαιώματα» λειτουργούν για άτομα ως μέλη κοινωνικών ομάδων και αφορούν σε ομαδική ή συλλογική δράση (π.χ. δικαίωμα συναθροίσεων , συνεταιρισμοί και επομένως, από αυτή την άποψη , μπορεί να θεωρηθεί ότι δεν είναι «ατομικά» , αλλά «συλλογικά» ή «ομαδικά» δικαιώματα.'

Στην Ενότητα της προσωπικής ελευθερίας και ασφάλειας ανήκουν τα επί μέρους ατομικά δικαιώματα:α) Η εν γένει προσωπική ελευθερία, β) προσωπική ασφάλεια που θα αναλύσουμε , γ) ποινικός κολασμός και δ) η ελευθερία κινήσεως και εγκαταστάσεως.

1) Αριστοβούλου Ι. Μάνεση «Συνταγματικά δικαιώματα» α' ατομικές ελευθερίες πανεπιστημιακές παράδοσης δ' έκδοση Αντ. Ν. Σάκουλα Θεσσαλονίκη 1982 σελ. 12 , 13

2. ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ ΑΣΦΑΛΕΙΑ :

Η προσωπική ασφάλεια, ως ειδικότερο ατομικό δικαίωμα προσωπικής ελευθερίας, με την στενή έννοια του όρου , συνίσταται ακριβώς στην προστασία από αυθαίρετες συλλήψεις , κρατήσεις ή φυλακίσεις². Αυτό το εννοιολογικό περιεχόμενο της προσωπικής ασφάλειας, υλοποιείται στις διάφορες επιμέρους εγγυήσεις που θεσπίζονται από το Σύνταγμα , με τις διατάξεις του άρθρου 6 , οι οποίες καθορίζουν τους όρους , τις διατυπώσεις , τη βασική διαδικασία , τις προθεσμίες , ακόμη και τις κυρώσεις , για ενδεχόμενη παράβασή τους , σε ότι αφορά ιδίως την κάθειρξη της ποινικής δίωξης , ώστε η στέρηση της ελευθερίας , έστω και προσωρινή , να μην είναι αυθαίρετη και έτσι η προσωπική ασφάλεια να είναι κατοχυρωμένη.

Στέρηση όμως της προσωπικής ελευθερίας , και ειδικότερα σύλληψη ή κράτηση , ενδέχεται να επέλθει , εκτός από την ποινική δίωξη , και για άλλους λόγους , που ανάγονται π.χ. στη δημόσια τάξη , η ασφάλεια , η υγεία κ.λ.π.

Εφόσον το Σύνταγμα δεν διακρίνει οι εγγυήσεις της προσωπικής ασφάλειας , που θεσπίζονται στο άρθρο 6 ισχύουν βασικά για κάθε στέρηση της προσωπικής ελευθερίας.

2) Αριστοβουλου Μάνεση , ΟΠ.Π. (σημ. 1) σελ. 175 , ΕΠ

2.1. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ

Προστασία από αυθαίρετη σύλληψη και κράτηση παρείχε για πρώτη φορά η ρήτρα 39 του αγγλικού Μεγάλου χάρτη των Ελευθεριών (Magna Charta Libertatum) του 1251³.

Την κατοχύρωση της προσωπικής ασφάλειας υιοθέτησαν σε διεξοδικές ή σύντομες διατυπώσεις , η 4^η και 5^η τροποποίηση του αμερικανικού Συντάγματος του 1791 και όλα τα Συντάγματα της ηπειρωτικής Ευρώπης , αρχίζοντας με το γαλλικό Σύνταγμα του 1791.

Στη χώρα μας , μια στοιχειώδη κατοχύρωση της προσωπικής ασφάλειας περιείχαν ήδη τα επαναστατικά Συντάγματα της Επιδαύρου (1822) και της Τροιζήνας (1823).

Η προστασία από αυθαίρετη σύλληψη και προσωρινή κράτηση κατοχυρώθηκε μεταπολεμικά και στο Διεθνές δίκαιο. Λεπτομερείς διατάξεις περιείχαν προπάντων η Ευρωπαϊκή Σύμβαση των δικαιωμάτων του ανθρώπου (άρθρο 5) , καθώς και το Διεθνές Σύμφωνο του 1966 του Ο.Η.Ε. περί των ατομικών και πολιτικών δικαιωμάτων (άρθρο 9 και 14 παρ.3). Πάντως το ελληνικό Σύνταγμα του 1975 (άρθρο 6) διακρίνεται για τη μέριμνα εκτενούς και συστηματικής προστασίας της προσωπικής ασφάλειας.

2.2. ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟ Ή ΦΟΡΕΑΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ

Υποκείμενο ή φορέας του ατομικού δικαιώματος της προσωπικής ελευθερίας ως ασφάλειας είναι κάθε άνθρωπος που βρίσκεται στην Ελλάδα , είτε Έλληνας πολίτης , είτε αλλοδαπός : «ουδείς» ορίζει το Σύνταγμα «παν προσώπου» προσθέτει η Ευρωπαϊκή Σύμβαση των δικαιωμάτων του ανθρώπου⁴.

3) Π. Δαγτόγλου «ατομικά και κοινωνικά Δικαιώματα» Α' εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα Αθήνα – Κομοτηνή 1991 Σελ. 229 ΕΠ

4) Αριστοβούλου Ι. Μάνεση ΟΠ. Π. (σημ. 1) Σελ. 178

Επίσης φορέας των δικαιωμάτων του άρθρου 6 είναι από τη φύση των πραγμάτων μόνο φυσικά πρόσωπα , χωρίς όμως διάκριση λόγω ιθαγένειας. Φορέας των σχετικών υποχρεώσεων είναι καταρχήν η κρατική εξουσία , αφού από όργανα της ενεργείται η σύλληψη και φυλάκιση⁵.

ΣΥΛΛΗΨΗ ΚΑΙ ΠΡΟΣΩΡΙΝΗ ΚΡΑΤΗΣΗ

Το περιεχόμενο της πρώτης φάσης της προσωπικής ασφάλειας ορίζεται κυρίως ως η ελευθερία από καταδίωξη , σύλληψη , φυλάκιση και άλλους περιορισμούς της φυσικής ελευθερίας.

(πρβλ άρθρο 5 παρ.3 σε συνδυασμό με το άρθρο 6 παρ.1).

Σύμφωνα με τον κώδικα ποινικής δικονομίας «καταδίωξη» είναι η αναζήτηση προσώπου από κρατικά όργανα με σκοπό τη σύλληψή του.

«Σύλληψη» είναι η υποβολή προσώπου στην φυσική εξουσία κρατικών οργάνων με σκοπό ή αποτέλεσμα την προσωρινή έστω στέρηση της ελευθερίας του⁶. Στην έννοια αυτής της συλλήψεως που την προϋποθέτει , υπάγεται και η βίαιη προσαγωγή στο δικαστήριο του κατηγορουμένου ή μάρτυρα ή πραγματογνώμονα.

«Φυλάκιση» είναι η κράτηση προσώπου σε χώρο φρουρούμενο από κρατικά όργανα. Σ' αυτήν την ευρεία έννοια υπάγεται κάθε μορφή στέρησης της φυσικής ελευθερίας,

5) Κώστα Χ. Χρυσόγονου «ατομικά και κοινωνικά δικαιώματα» εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκουλα Αθήνα – Κομοτηνή 1998 Σελ. 195

6) Π.Δ. Δαγτόγλου ΟΠ. Π. (σημ.3.) Σελ. 229 ΕΠ.

Είτε στο πλαίσιο της εκτίσεως στερητικής της ελευθερίας ποινής του κοινού ή του στρατιωτικού ποινικού δικαίου (κάθειρξη , φυλάκιση , περιορισμός εντός σωφρονιστικού καταστήματος , περιορισμός εντός ψυχιατρικού καταστήματος , κράτηση) , είτε στο πλαίσιο της κοινής ή στρατιωτικής ποινικής προδικασίας (προφυλάκιση , που μετά τον Ν.1128/1981 , ονομάζεται «προσωρινή κράτηση» , είτε στο πλαίσιο του διοικητικού καταναγκασμού ή της αναγκαστικής εκτελέσεως (προσωπική κράτηση) , είτε στο πλαίσιο διοικητικών μέτρων για την προστασία της δημόσιας υγείας από μεταδοτικά νοσήματα ή της δημόσιας ασφάλειας από επικίνδυνους παράφρονες.

Στέρηση της φυσικής ελευθερίας και όχι απλώς περιορισμός , άρα «φυλάκιση» κράτηση υπό ευρεία έννοια , αποτελούν και η κράτηση κατ' οίκον και η εκτόπιση.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

«ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΕΣ ΕΓΓΥΗΣΕΙΣ ΣΥΛΛΗΨΕΩΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΩΡΙΝΗΣ ΚΡΑΤΗΣΕΩΣ »

ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ – ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΣΥΛΛΗΨΗ ΚΑΙ ΠΡΟΣΩΡΙΝΗ ΚΡΑΤΗΣΗ

Το Σύνταγμα καθορίζει τις προϋποθέσεις και την διαδικασία για τη σύλληψη και προσωρινή κράτηση , προβλέποντας συγχρόνως και κυρώσεις κατά των παραβατών⁷. Οι προϋποθέσεις αυτές είναι οι εξής:

- α)νομοθετική πρόβλεψη της συλλήψεως ή προσωρινής κρατήσεως ,
- β)έκδοση αιτιολογημένου δικαστικού εντάλματος και επίδοση του κατά τη στιγμή της συλλήψεως ή προσωρινής κρατήσεως ,
- γ)η εκκαθάριση της θέσης του συλληφθέντος γίνεται μέσα σε σύντομες προθεσμίες (προσαγωγή στον ανακριτή - κρίση του ανακριτή για την περαιτέρω τύχη του μετά την προσαγωγή)
- δ)μη υπέρβαση του ανώτατου όρου διάρκειας της προσωρινής κρατήσεως.

Στις εγγυήσεις συλλήψεως και προσωρινής κρατήσεως ανήκουν επίσης
ε)οι κυρώσεις κατά των παραβατών

στ)το δικαίωμα του κρατούμενου να προσφύγει στα δικαστήρια και τέλος
ζ)όσοι προφυλακίστηκαν ή καταδικάστηκαν άδικα έχουν δικαίωμα αποζημίωσης.

7) ΕΠ. Δαγτόγλου , ΟΠ. Π. (σημ. 3) Σελ. 234 ΕΠ

1. Νομοθετική πρόβλεψη σύλληψης και προσωρινής κράτησης

Μόνο στις περιπτώσεις που προβλέπει ο νόμος επιτρέπεται σύλληψη και προσωρινή κράτηση (άρθρο 5 παρ.3)

1.1. Πότε και που επιτρέπεται σύλληψη και βίαιη προσαγωγή

Σύμφωνα με τον κώδικα ποινικής δικονομίας

Σύλληψη επιτρέπεται μόνον , όπου συγχωρείται προσωρινή κράτηση , καθώς και επί των επ' αυτοφώρω κακουργημάτων και πλημμελημάτων⁸.

Επί πταισμάτων σύλληψη επιτρέπεται μόνο αν είναι αυτόφωρα και μόνο προς βεβαίωση της ταυτότητας του αυτουργού ή άμεση εισαγωγή σε δίκη. Επί εγκλημάτων που διώκονται κατ' έγκληση ο νόμος απαιτεί επιπλέον , ως προϋπόθεση της σύλληψης , την προηγούμενη υποβολή εγκλήσεως έστω και προφορικός , προς τον δυνάμενο να συλλάβει τον δράστη.

Συγγενής με την σύλληψη είναι η βίαιη προσαγωγή προσώπου σε δικαστική ή διοικητική αρχή. Και αυτή επιτρέπεται μόνο όπου την προβλέπει ο νόμος. Έτσι, ο κώδικας ποινικής Δικονομίας επιτρέπει την βίαιη προσαγωγή του κατηγορουμένου , μαρτύρων και πραγματογνωμόνων. Ο βίαιος προσαχθείς πρέπει να εξεταστεί αμέσως , και πάντως εντός ευλόγου χρόνου και έπειτα να αφεθεί ελεύθερος.

8) Π. Δαγτόγλου , ΟΠ. Π. (σημ 3) Σελ. 235 ΕΠ

Προσωρινή κράτηση επιτρέπεται όταν υπάρχουν οι εξής τρεις προϋποθέσεις : πρώτον , ο κατηγορούμενος κατηγορείται για κακούργημα ή πλημμέλημα που απειλείται με ποινή φυλακίσεως τουλάχιστον τριών μηνών ,

δεύτερον , υπάρχουν αποχρώσεις ενδείξεις ενοχής του κατηγορουμένου , τρίτον , η προσωρινή κράτηση κρίνεται απολύτως αναγκαία , είτε για την πρόληψη τελέσεως νέων κακούρημάτων ή πλημμελημάτων , είτε για την παρεμπόδιση σφόδρα πιθανής φυγής του κατηγορουμένου, είτε όταν ο κατηγορούμενος κρίνεται ιδιαίτερα επικίνδυνος.

1.2. Προσωπική κράτηση ως μέσο αναγκαστικής ή διοικητικής εκτελέσεως για την ικανοποίηση χρηματικών απαιτήσεων

Διάφοροι άλλοι νόμοι προβλέπουν την προσωρινή κράτηση για λόγους π.χ. δημόσιας υγείας ή ως μέσο αναγκαστικής εκτελέσεως ή διοικητικού καταναγκασμού (προσωπική κράτηση)⁹. Η προσωπική κράτηση για χρηματική οφειλή είχε χαρακτηριστεί ήδη από προηγούμενα Συντάγματα ως «αναχρονιστικός» ή και «βάρβαρος θεσμός» ως «λείψανο της δουλείας» ως «κατάλοιπο πρωτόγονων θεσμών» ως μέτρο σκληρό που δεν ανταποκρίνεται πλέον στις σύγχρονες αντιλήψεις περί δικαίου.

9) Π. Δαγτόγλου , ΟΠ. Π. (σημ. 3) Σελ. 236 ΕΠ

Ασυμβίβαστη με το Σύνταγμα είναι προπάντων η προσωπική κράτηση οφειλέτη που αντικειμενικά δεν είναι σε θέση να εξοφλήσει την οφειλή του. Στην περίπτωση αυτή η προσωπική κράτηση είτε παύει να είναι μέσο αναγκαστικής εκτελέσεως είτε επιδιώκει τον ανομολόγητο σκοπό να ασκήσει πίεση στους συγγενείς και φίλους του κρατουμένου , ώστε να συνεισφέρουν από την δική τους περιουσία για την εξόφληση της οφειλής του.

Η προσωπική κράτηση για χρηματικές οφειλές έχει καταργηθεί στις αναπτυγμένες χώρες , με τρεις εξαιρέσεις που αφορούν :

α)την υποχρέωση διατροφής ,

β)την φορολογική οφειλή και

γ)τον βεβαιωτικό όρκο του οφειλέτη για την πληρότητα του καταλόγου των περιουσιακών του στοιχείων. Όπου επιτρέπεται η προσωπική κράτηση επιβάλλεται πάντοτε η προηγούμενη έκδοση δικαστικού εντάλματος.

Ο δανειστής θα πρέπει στο μέλλον να ελέγχει με περισσότερη προσοχή την φερεγγυότητα του εκάστοτε συμβαλλομένου του. Αυτό αποτελεί εύλογο τίμημα για τον γενικά πια επιτασσόμενο σεβασμό προς την ελευθερία και αξιοπρέπεια του ανθρώπου , την οποία προσβάλλει καίρια η προσωπική κράτηση. Στις περιπτώσεις που ο δανειστής δεν επιλέγει τον οφειλέτη του , δεν μπορεί να ελέγξει την φερεγγυότητα του. Και στις περιπτώσεις όμως αυτές δεν επιτρέπεται η προσωπική κράτηση , όταν αυτή δεν είναι αναγκαία για να εξασφαλιστεί η αναγκαστική εκτέλεση στην περιουσία του οφειλέτη ή όταν διαπιστώνεται ότι ο οφειλέτης αδυνατεί αντικειμενικά να εξοφλήσει την οφειλή του. Αλλιώς η προσωπική κράτηση μεταβάλλεται ανεπίτρεπτα σε ποινή ποινικού δικαίου.

Έτσι σωστά προβλέπει πλέον ο νόμος 1867/1989 ότι το αρμόδιο δικαστήριο αποφασίζει την προσωπική κράτηση , αν κρίνει ότι το μέτρο αυτό είναι , ιδίως εν όψει του ύψους του χρέους , αναγκαίο και πρόσφορο για την εξόφληση του χρέους , καθώς και ότι η λήψη του μέτρου αυτού είναι το μόνο μέσο , κατά αποκλεισμό κάθε άλλου προβλεπόμενου από τις κείμενες διατάξεις αναγκαστικού μέτρου είσπραξης δημοσίων εσόδων ικανοποίησης της σχετικής απαίτησης.

Από την άλλη πλευρά διάφορες νομοθετικές διατάξεις , απαγορεύουν την προσωρινή κράτηση ορισμένων κατηγοριών προσώπων (π.χ. ανηλίκων ή υπερηλίκων) ή σε ορισμένο τόπο (π.χ. σε τόπο συνεδριάσεων δικαστηρίου ή ιερουργίας) ή χρόνο (π.χ. μεταξύ της 7^{ης} εσπερινής και της 7^{ης} πρωινής ώρας ή από 1^{ης} έως 31^{ης} Αυγούστου) (άρθρο 1048 Κ.ΠΟΛ.Δ.)

2. Ένταλμα Σύλληψης και Προσωρινής Κρατήσεως

2.1. Η ύπαρξη Δικαστικού Εντάλματος

Το άρθρο 6 παρ.1 εδα του Συντάγματος διατυπώνει την βασική αρχή «κανείς δεν συλλαμβάνεται ούτε φυλακίζεται χωρίς αιτιολογημένο δικαστικό ένταλμα , που πρέπει να επιδοθεί τη στιγμή που γίνεται η σύλληψη ή προφυλάκιση».

Συγκεκριμένα για την σύλληψη ή προσωρινή κράτηση πρέπει να υπάρχει ένταλμα δικαστικό που να έχει δηλαδή εκδοθεί πριν από τη σύλληψη , από κρατικό όργανο , το οποίο κατά το Σύνταγμα και την κείμενη νομοθεσία αναγνωρίζεται ως δικαστική αρχή και περιβάλλεται

με όλες τις εγγυήσεις της λειτουργικής και προσωπικής ανεξαρτησίας (άρθρα 87 – 91 Συντάγματος)¹⁰.

Ως δικαστικό ένταλμα σύλληψης ή προφυλάκισης εννοείται μόνο εκείνο που εκδίδεται από ισόβιο δικαστή, ενώ αποκλείεται η έκδοσή του από αστυνομικό όργανο. Οι όροι εκδόσεις, του εντάλματος ρυθμίζονται από τα άρθρα 276 και 283 του κωδ. Ποινικής Δικονομίας, από τα οποία το πρώτο αναφέρεται στο ένταλμα σύλληψης και το δεύτερο στο ένταλμα προφυλάκισης. Και τα δύο εκδίδονται από τον ανακριτή μετά από προηγούμενη γνώμη του εισαγγελέως. Δεν αποκλείεται επίσης, να διαταχθεί η σύλληψη ή προφυλάκιση, αντί του ανακριτού, από το δικαστικό Συμβούλιο, του οποίου το βούλευμα θεωρείται σαν δικαστικό ένταλμα¹¹.

Μια γενικά προβλεπόμενη από το νόμο σύλληψη ή προσωρινή κράτηση επιτρέπεται in concreto μόνο υπό την προϋπόθεση εκδόσεως αιτιολογημένου δικαστικού εντάλματος και επιδόσεως του κατά τη στιγμή της συλλήψεως ή προσωρινής κρατήσεως (προφυλακίσεως), με εξαίρεση τα

επ' αυτοφώρω εγκλήματα. Συγκεκριμένα : Σύμφωνα με τον
Κ. Ποιν. Δικ.

10) Αριστόβουλου Ι. Μάνεση (ΟΠ Π.) (σημ. 1) Σελ. 179

11) Κωνσταντίνος Γεωργόπουλος «Επιτόμιο Συνταγματικό Δίκαιο» Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή 1998 Σελ. 491

Απαιτείται έκδοση δικαστικού εντάλματος , δηλαδή μια διαταγής συλλήψεως ή προσωρινής κρατήσεως ορισμένου προσώπου , την οποία εκδίδει δικαστής¹².

α)Αρμόδιος δικαστής είναι κατά κανόνα ο ανακριτής της υποθέσεως ή το δικαστικό Συμβούλιο. Ένταλμα συλλήψεως μπορεί όμως να εκδώσει και το δικαστήριο ή και ο διευθύνων την συζήτηση Πρόεδρος εφετών. Επ' αυτοφώρων κακουργημάτων ή πλημμελημάτων αρμόδιος είναι ο εισαγγελέας πλημμελειοδικών , που κατά το Σύνταγμα του 1975 είναι πλέον τακτικός δικαστής.

β)Δικαστικό ένταλμα προϋποθέτει και η βίαη προσαγωγή.

Αυτό το προβλέπει στην περίπτωση του κατηγορουμένου , του μάρτυρα και του πραγματογνώμονα ο Κώδικας Ποινικής Δικονομίας. Η βίαη όμως προσαγωγή προσώπου που παρά την σχετική κλήση δεν προσέρχεται στην αστυνομική αρχή , γίνεται κατά τον οργανισμό της χωροφυλακής βάσει εντάλματος που εκδίδει ο καλών αξιωματικός , ανθυπασπιστής ή υπαξιωματικός. Η διάταξη αυτή αντίκειται στο άρθρο 6 παρ.1 του Συντάγματος που απαιτεί δικαστικό ένταλμα.

γ)Δικαστικό ένταλμα δεν απαιτείται μόνο για τη σύλληψη ή προσωρινή κράτηση στο πλαίσιο της ποινικής δικονομίας , αλλά για οποιαδήποτε σύλληψη ή κράτηση.

12) Π. Δαγτόγλου , ΟΠ. Π. (σημ. 3) Σελ. 241 ΕΠ

Επομένως η κατά το προϊσχύον δίκαιο σύλληψη και προσωπική κράτηση οφειλέτη του δημοσίου με ένταλμα διευθυντή δημοσίου ταμείου , η απλή δηλαδή διοικητική διαταγή , ήταν αντισυνταγματική και απέσυρε τις ποινικές και αστικές κυρώσεις που προβλέπουν το Σύνταγμα και ο νόμος.

δ) Δικαστικό ένταλμα απαιτείται και για την σύλληψη και κράτηση προσώπου για λόγους δημόσιας υγείας (μεταδοτικής ασθένειας) ή δημόσιας ασφάλειας (στην περίπτωση επικίνδυνου φρενοβλαβούς) ή για λόγους προστασίας του ίδιου του κρατουμένου (στην περίπτωση άμεσου κινδύνου λιντσαρίσματος του από εξοργισμένο όχλο ή στην περίπτωση καταθλιπτικού προσώπου με ισχυρή τάση προς αυτοκτονία. Σε όλες αυτές τις περιπτώσεις προσβάλλεται η προσωπική ασφάλεια , την οποία προστατεύει αδιάκριτα το Σύνταγμα. Εξαίρεση πρέπει να γίνει δεκτή , όταν υπάρχει άμεσος κίνδυνος από την αναβολή.

2.2. Αιτιολογία Δικαστικού Εντάλματος

Το ένταλμα είτε συλλήψεως (άρθρο 276 Κ.Π.Δ.) είτε προσωρινής κρατήσεως (άρθρο 283 Κ.Π.Δ.) δεν αρκεί να εκδοθεί από τον δικαστή , πρέπει κατά το Σύνταγμα να είναι και αιτιολογημένο.

Η αιτιολογία του εντάλματος σημαίνει ότι αυτό , εκτός από τα στοιχεία του το ένταλμα πρέπει να μνημονεύει και το έγκλημα και τις κρίσιμες ποινικές διατάξεις¹³.

13) Κώστας Χ. Χρυσόγονου , ΟΠ. Π. (σημ. 5) Σελ. 195 –

Αριστοβούλου Ι. Μάνεση , ΟΠ. Π. (σημ. 1) Σελ. 180 –

Αθανάσιου Γ. Ραΐκου παραδόσεις Συνταγματικού δικαίου τόμος Β' τα θεμελιώδη δικαιώματα τεύχος Γ' εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα Αθήνα – Κομοτηνή 1986 Σελ. 170 Κωνσταντίνος Α. Γεωργόπουλος , ΟΠ. Π. (σημ. 11) Σελ. 491 –

ΠΔ Δαγτόγλου , ΟΠ. Π. (σημ. 3) Σελ. 244

Πιο αναλυτικά , το ένταλμα πρέπει να περιέχει ορισμένα στοιχεία και ειδικότερα το ονοματεπώνυμο , την κατοικία , την όσο το δυνατό ακριβή περιγραφή του συλληφθησομένου , να καθορίζει το συγκεκριμένο πρόσωπο που προέβη σε μια συγκεκριμένη παράβαση ορισμένης ποινικής διατάξεως για την οποία συλλαμβάνεται και κρατείται. Επίσης δε σημείωση του εγκλήματος για το οποίο αυτός κατηγορείται και τέλος να έχει επίσημη σφραγίδα και τις υπογραφές του ανακριτού και του γραμματέως. Τα στοιχεία αυτά συνθέτουν το αιτιολογημένο του εντάλματος που επιβάλει το Σύνταγμα για να είναι νόμιμη η σύλληψη ή η προφυλάκιση.

2.3. Επίδοση Δικαστικού Εντάλματος

Εκτός από την αιτιολογία , το Σύνταγμα απαιτεί και την επίδοση του εντάλματος κατά τη στιγμή της σύλληψης ή της προφυλάκισης. Το ισχύον Σύνταγμα αντικατέστησε , «την κοινοποίηση» που πρόβλεπαν τα προηγούμενα Συντάγματα , με την επίδοση του εντάλματος , για την πληρέστερη κατοχύρωση της έκδοσης αυτού πριν από τη σύλληψη ή την προφυλάκιση. Έτσι το ισχύον Σύνταγμα απαιτεί την επίδοση , δηλαδή την παράδοση του πρωτότυπου ή επίσημου αντιγράφου του Εντάλματος στον συλλαμβανόμενο και όχι την κοινοποίηση , δηλαδή την ανακοίνωση του περιεχομένου του¹⁴ αυτού(άρθρο 165 του Κ.Ποιν.)

Σκοπός της επιδόσεως του εντάλματος είναι να πληροφορηθεί ο συλλαμβανόμενος του λόγους της σύλληψεως , ώστε να μπορέσει να προετοιμάσει αναλόγως την άμυνά του¹⁵.

14) Αθανασίου Γ. Ράιτου ΟΠ. Π. (σημ. 13) Σελ. 171

15) Π. Δαγτόγλου ΟΠ. Π. (σημ. 3) Σελ. 244

Συγκεκριμένα (στο άρθρο 6 παρ.1) προκύπτουν τα εξής:

α) Το ένταλμα πρέπει να έχει εκδοθεί πριν από τη σύλληψη ή προσωρινή κράτηση.

β) Από την Συνταγματική επιταγή της επιδόσεως «κατά την στιγμή της συλλήψεως ή προφυλακίσεως συνεπάγεται ότι η επίδοση του εντάλματος πρέπει να είναι σύγχρονη με τη σύλληψη ή την προσωρινή κράτηση , ώστε αφενός να πληροφορείται αμέσως ο συλλαμβανόμενος ή προσωρινός κρατούμενος τους λόγους της προσβολής της προσωπικής του ελευθερίας και αφετέρου να αποτρέπεται η καταστρατήγηση της επιταγής της προηγούμενης εκδόσεως του εντάλματος.

Πάντως για την διευκόλυνση της σύλληψης προσώπου τα οποία καταζητούνται και ανακαλύπτονται τυχαία από τα αστυνομικά όργανα που δεν έχουν μαζί τους τα σχετικά εντάλματα , η επίδοση του εντάλματος στον συλλαμβανόμενο μπορεί να γίνει το αργότερο στην πλησιέστερη επιτόπια αστυνομική αρχή , όπου οδηγείται αμέσως ο συλλαμβανόμενος και συντάσσεται το σχετικό αποδεικτικό επιδόσεως¹⁶.

Σχετικά με την επίδοση του εντάλματος πρέπει εκείνος που την ενεργεί να συντάξει αποδεικτικό στον τόπο όπου γίνεται αυτή. Στο αποδεικτικό , με ποινή ακυρότητας της επίδοσης σημειώνεται με ακρίβεια ο τόπος, το έτος , ο μήνας , η ημέρα και το ονοματεπώνυμο του προσώπου στο οποίο παραδόθηκε το έγγραφο και υπογράφεται το αποδεικτικό από το πρόσωπο αυτό και από εκείνον που ενεργεί την επίδοση. Αυτός που επιδίδει οφείλει να σημειώσει στο έγγραφο τη χρονολογία και τον τόπο της επίδοσης , καθώς και το πρόσωπο στο οποίο παραδόθηκε και να υπογράψει τη σχετική σημείωση¹⁷.

16) Κώστας Χ. Χρυσόγονος ΟΠ. Π. (σημ. 5) Σελ. 195 ΕΠ

17) Αθανάσιος Γ. Ράικου ΟΠ. Π. (σημ. 13) Σελ. 172

Κωνσταντίνος Α Γεωργόπουλος ΟΠ. Π. (σημ. . 11) Σελ. 492

Το δικαστικό ένταλμα είναι εκτελεστικό σε ολόκληρη την επικράτεια και όχι μόνο στην περιφέρεια όπου εκτείνεται η τοπική αρμοδιότητα του ανακριτού ή του δικαστικού Συμβουλίου που το εξέδωσε.

Τέλος , το άρθρο 276 του Κ. Ποιν. Δ. χαρακτηρίζει σαν επίδοση και την επίδειξη στον συλλαμβανόμενο , «του σχετικού μέρους του Δελτίου Εγκληματολογικών Αναζητήσεων ή της ειδικής περί αναζητήσεως εγκυκλίου» με την προϋπόθεση , ότι αυτά , που θα έχουν υπογραφή και σφραγίδα , μνημονεύουν τα στοιχεία της ταυτότητας του διωκόμενου , τον αριθμό και τη χρονολογία του εντάλματος , καθώς και εκείνον που εξέδωσε το ένταλμα.

3. Η Εξαίρεση της Στέρησης της προσωπικής ελευθερίας χωρίς δικαστικό ένταλμα στην περίπτωση των αυτόφωρων εγκλημάτων

Το άρθρο 6 παρ.1 , εδ.Β΄ του Συντάγματος καθιερώνει μια εξαίρεση συλλήψεως χωρίς δικαστικό ένταλμα. Ειδικότερα ορίζει ότι «εξαιρούνται τα αυτόφωρα εγκλήματα». Έτσι η διάταξη αυτή , επιτρέπει τη σύλληψη ενός ατόμου χωρίς δικαστικό ένταλμα , μόνο στην περίπτωση των αυτόφωρων εγκλημάτων.

3.1. Εγκλήματα

Κατ' αρχήν , έγκλημα είναι το ποινικό αδίκημα , δηλαδή μια πράξη άδικη και ακαταλόγιστη στον πράξαντα η οποία τιμωρείται από τον νόμο , σύμφωνα με όσα ορίζονται στα άρθρα 14 και 18 του Π.Κ¹⁸ . , άσχετα αν είναι σε βαθμό κακουργήματος ή πλημμελήματος. Κυρίως για τις περιπτώσεις αυτές , είναι χρήσιμη η εξουσία του αρμόδιου εισαγγελέα πλημμελειοδικών , να εκδίδει ένταλμα σύλληψεως επί αυτοφώρων κακουργημάτων και πλημμελημάτων.

Επί αυτόφωρων πταισμάτων επιτρέπεται η σύλληψη του δράστη μόνο προς βεβαίωση της ταυτότητας του αυτουργού, η άμεση εισαγωγή του σε δίκη , εφόσον αυτή είναι εφικτή (άρθρο 409 Κ.Π.Δ. , επίσης άρθρο 275 Κ.Π.Δ.).

18) Αθανάσιου Γ. Ράϊκου ΟΠ. Π. (σημ. 13) Σελ. 180

Κωνσταντίνος Α. Γεωργόπουλος ΟΠ. Π. (σημ. 11) Σελ. 492

Αριστόβουλου Ι. Μάνεση ΟΠ. Π. (σημ. 1) Σελ. 181 ΕΠ

3.2. Αυτόφωρα Εγκλήματα

Την έννοια του αυτόφωρου εγκλήματος δεν την προσδιορίζει το Σύνταγμα , αλλά η κοινή νομοθεσία. Ουσιώδες στοιχείο του αυτόφωρου εγκλήματος είναι ο χρόνος της τελέσεως ή η πρόσφατη τέλεση του. Ειδικότερα , σύμφωνα με το άρθρο 242 παρ.1 Κ'2 του Κ.Π.Δ.:

1) Αυτόφωρο είναι το έγκλημα , την ώρα που γίνεται ή το έγκλημα που έγινε πρόσφατα. Η πράξη θεωρείται ότι έγινε πρόσφατα , ιδίως όταν αμέσως ύστερα από αυτήν ο δράστης καταδιώκεται από την δημόσια δύναμη ή από τον παθόντα ή με δημόσια κραυγή , όπως και όταν συλλαμβάνεται οπουδήποτε να έχει αντικείμενα ή ίχνη από τα οποία συμπεραίνεται , ότι διέπραξε το έγκλημα σε πολύ πρόσφατο χρόνο.

2) Υπάρχει και ένα όμως ακραίο χρονικό όριο. Ποτέ δεν θεωρείται ότι συντρέχει μια από τις παραπάνω περιπτώσεις αν πέρασε όλη η επόμενη μέρα από την τέλεση της πράξης.

Εννοιολογικό στοιχείο του αυτόφωρου εγκλήματος , είναι ο χρόνος της τελέσεως ή η πρόσφατη τέλεση αυτού.

Η πρώτη περίπτωση αποτελεί το γνήσιο και η δεύτερη περίπτωση αποτελεί το μη γνήσιο αυτόφωρο έγκλημα.

Πάντως για να αποφεύγεται κάθε κατάχρηση , ο Κ.Π.Δ. (άρθρο 242) θεσπίζει χρονικό όριο την πάροδο ολόκληρης της επόμενης μέρας από την τέλεση της πράξης , μετά την πάροδο του οποίου δεν υπάρχει πλέον η έννοια της πρόσφατης τέλεσης και προσθέτει ότι «τα δια του τύπου τελούμενα εγκλήματα» είναι πάντοτε αυτόφωρα.

Η νομική δυνατότητα της άμεσης σύλληψεως δεν αποσκοπεί μόνο τον κολασμό του δράστη , αλλά και την πρόληψη τελέσεως του εγκλήματος¹⁹. Για την ταυτότητα του νομικού λόγου , όπου ο νόμος επιτρέπει την σύλληψη και προσωρινή κράτηση , για λόγους δημόσιας υγείας ή ασφάλειας , ή προστασίας του ίδιου του συλλαμβανομένου , δικαστικό ένταλμα δεν απαιτείται , όταν ο κίνδυνος τον οποίο αποσκοπεί να αποτρέψει η σύλληψη και κράτηση εμφανίζεται παρών και άμεσος και μπορεί να αποτραπεί μόνο με άμεση σύλληψη.

19) Π. Δαγτόγλου ΟΠ. Π. (σημ. 3) Σελ. 244

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

«Η ΔΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΣΥΛΛΑΜΒΑΝΟΜΕΝΩΝ»

Το Σύνταγμα θεσπίζει το ίδιο τις προϋποθέσεις που απαιτούνται για να είναι επιτρεπτή η προσβολή της προσωπικής ασφάλειας, οι οποίες αποτελούν δικονομικές εγγυήσεις υπέρ των συλλαμβανόμενων. Υπάρχουν όμως και στον Κ.Π.Δ. διατάξεις που εξειδικεύουν τη βούληση του συντακτικού νομοθέτη, προβλέποντας την παράσταση συνηγόρου, το δικαίωμα του συλληφθέντος να λάβει γνώση των εγγράφων της κατηγορίας, το δικαίωμα να ζητήσει προθεσμία να απολογηθεί²⁰. Από όλες αυτές τις διατάξεις του Συντάγματος και του Κ.Π.Δ. συνάγεται τεκμήριο αθωότητας ή «μη ενοχής» του συλληφθέντος μέχρις ότου καταδικασθεί.

Μέσα στο πνεύμα του ισχύοντος «τεκμηρίου αθωότητας» η κείμενη νομοθεσία προβλέπει τον τρόπο σύλληψης και ορίζει ότι οι συλλαμβάνοντες πρέπει να συμπεριφέρονται με κάθε δυνατή προσήνεια στον συλληφθέντα και δεν πρέπει να μεταχειρίζονται βία χωρίς ανάγκη (άρθρο 273 Κ.Π.Δ.).

Βία δεν επιτρέπεται να χρησιμοποιηθεί παρά μόνο για τη διενέργεια διαδικαστικών πράξεων που δεν αντιβαίνουν στο Σύνταγμα και προβλέπονται από το νόμο, π.χ. για την προσαγωγή του συλλαμβανομένου στον ανακριτή, τη λήψη δακτυλικών αποτυπωμάτων κ.λ.π.

Απαγορεύεται όμως οποιαδήποτε ποινική υφή σωφρονιστικής μεταχείρισης του συλληφθέντος, ιδίως όταν συνεπάγεται σωματικές κακώσεις ή είναι προσβλητική της ανθρώπινης αξιοπρέπειας.

20) Αριστόβουλου Ι. Μάνεση ΟΠ. Π. (σημ. 1) Σελ. 182 ΕΠ

Επίσης ακόμη απαγορεύονται πράξεις βίας και η χρησιμοποίηση οποιουδήποτε εκβιαστικού μέσου. Εδώ ανήκει και το θέμα του ορού αλήθειας για να εκμαιευθεί οποιαδήποτε κατάθεση , μαρτυρία ή ομολογία , προφορική ή έγγραφη. Επιβάλλεται επίσης οι υπόδικοι να κρατούνται ξεχωριστά από τους καταδίκους , καθώς και οι ανήλικοι από τους ενήλικες.

1. Η Άμεση Εκκαθάριση της Θέσης του Συλληφθέντος

Το άρθρο 6 παρ.2 του Συντάγματος φροντίζει για την άμεση εκκαθάριση της θέσης του συλληφθέντος με τη θέσπιση δύο προθεσμιών , από τις οποίες η πρώτη αναφέρεται στην προσαγωγή του συλληφθέντος στον ανακριτή και η δεύτερη στην απόφαση του ανακριτή για την περαιτέρω τύχη του συλληφθέντος μετά την προσαγωγή.

Για τις προθεσμίες αυτές ισχύουν ειδικότερα τα εξής:

1.1. Προσαγωγή Συλληφθέντος στον Ανακριτή

«Όποιος συλλαμβάνεται επ’ αυτοφώρω ή με ένταλμα προσάγεται στον αρμόδιο ανακριτή το αργότερο μέσα σε είκοσι τέσσερις (24) ώρες από τη σύλληψή του , αν όμως η σύλληψη έγινε έξω από την έδρα του ανακριτή η προσαγωγή γίνεται μέσα στον απολύτως αναγκαίο χρόνο για τη μεταφορά του²¹».

21) Κωνσταντίνος Α. Γεωργόπουλος ΟΠ. Π. (σημ. 11) Σελ. 493

Αθανασίου Γ. Ράικου ΟΠ. Π. (σημ. 13) Σελ. 182 ΕΠ

Αριστόβουλου Ι. Μάνεσης ΟΠ. Π. (σημ. 1) Σελ. 185

Π. Δαγτόγλου ΟΠ. Π. (σημ. 3) Σελ. 245 ΕΠ

Ως ανακριτής δεν θεωρείται οποιοσδήποτε ανακριτικός υπάλληλος (ιδιότητα ανακριτικού υπαλλήλου έχουν και τα αστυνομικά όργανα) αλλά εκείνος που έχει δικαστική ιδιότητα, είναι περιβεβλημένος με εγγυήσεις ανεξαρτησίας και ο οποίος ασκεί ανακριτικά καθήκοντα. Κατά το ισχύον Σύνταγμα και ο Εισαγγελέας είναι ισόβιος δικαστικός λειτουργός, μπορεί να ορίζεται και αυτός από το νόμο ως ανακριτής.

Συγκεκριμένα η προθεσμία της προσαγωγής είναι κατ' αρχήν 24 ώρες οπουδήποτε κι αν γίνεται η σύλληψη.

Υπέρβαση της 24ώρης προθεσμίας επιτρέπεται μόνο κατ' εξαίρεση και συγκεκριμένα μόνο στην περίπτωση που η σύλληψη γίνεται έξω από την έδρα του ανακριτή και είναι απόλυτα αδύνατο να γίνει η προσαγωγή μέσα σ' αυτή.

Τη συνταγματική υποχρέωση προσαγωγής του προσώπου που συνελήφθη στον ανακριτή, έχουν μόνο τα όργανα του κράτους και των άλλων φορέων δημόσιας εξουσίας (ανακριτικοί υπάλληλοι και αστυνομικά όργανα) και όχι ιδιώτες που συνέλαβαν το δράστη επ' αυτοφώρω²².

1.2. Απόφαση Ανακριτού για την τύχη του Συλληφθέντος

Ο ανακριτής οφείλει, μέσα σε τρεις ημέρες από την προσαγωγή είτε να απολύσει τον συλληφθέντα, είτε να εκδώσει ένταλμα φυλάκισης του. Η προθεσμία αυτή παρατείνεται για δύο ημέρες, αν το ζητήσει αυτός που έχει προσαχθεί με αίτηση ή σε περίπτωση ανώτερης βίας, που βεβαιώνεται αμέσως, με απόφαση του αρμόδιου δικαστικού συμβουλίου²³.

22) Αθανάσιου Γ. Ραΐκου ΟΠ. Π. (σημ. 13) Σελ. 186

23) Αθανάσιου Γ. Ραΐκου ΟΠ. Π. (σημ. 13) Σελ. 187 ΕΠ

Αριστόβουλου Ι. Μάνεση ΟΠ. Π. (σημ. 1) Σελ. 185

Κωνσταντίνος Α. Γεωργόπουλος ΟΠ. Π. (σημ. 11) Σελ. 494

Π. Δαγτόγλου ΟΠ. Π. (σημ. 3) Σελ. 246

Συνεπώς , ο ανακριτής οφείλει να απολύσει τον συλληφθέντα και πριν από την παρέλευση της προθεσμίας όταν πείθεται αμέσως ότι δεν συντρέχει λόγος προφυλάκισης.

Επίσης ο κατηγορούμενος , μπορεί να ζητήσει την παράταση της προθεσμίας για οποιοδήποτε λόγο και ιδίως για την προετοιμασία της απολογίας του (άρθρο 102 Κ.Π.Δ.). Έτσι οι ερμηνευόμενες διατάξεις , επιτάσσουν τη λήψη της απόφασης του ανακριτή το αργότερο , πέντε μέρες από την προσαγωγή του κατηγορουμένου σ' αυτόν.

1.3. Υποχρέωση Απολύσεως Συλληφθέντος στην περίπτωση Άπρακτης παρόδου προθεσμιών

Το Σύνταγμα προβλέπει ότι στην περίπτωση που θα περάσει άπρακτη οποιαδήποτε από τις προθεσμίες του άρθρου 6 παρ.2 δηλαδή την προθεσμία της προσαγωγής εκείνου που συνελήφθη στον ανακριτή και την προθεσμία απόλυσης ή έκδοσης εντάλματος προφυλάκισης , κάθε δεσμοφύλακας ή οποιοσδήποτε άλλος πολιτικός ή στρατιωτικός υπάλληλος , αρμόδιος για την κράτηση του συλληφθέντος , οφείλει να τον απολύσει αμέσως «παραχρήμα»²⁴ κατά την αρχική διατύπωσή της.

24) Αριστόβουλου Ι. Μάνεση ΟΠ. Π. (σημ. 1) Σελ. 185

Αυτό σημαίνει , ότι ιδρύεται απευθείας από το Σύνταγμα υποχρέωση για κάθε κρατικό όργανο – και κατά πρώτο λόγο για τον συλλάβων και για τους εισαγγελέα και ανακριτή – είτε έχει την ιδιότητα στρατιωτικού υπαλλήλου , είτε έχει την ιδιότητα πολιτικού υπαλλήλου ή δικαστικού λειτουργού , καθώς και ο υπάλληλος οποιουδήποτε άλλου φορέα δημόσιας εξουσίας στον οποίο έχει ανατεθεί η κράτηση εκείνου που συνελήφθηκε , οφείλει να απελευθερώσει αμέσως τον συλληφθέντα. Η λέξη «αμέσως» σημαίνει χωρίς καμία αντικειμενικά αδικαιολόγητη καθυστέρηση²⁵.

Η μη απόλυση του κρατούμενου είναι δικαιολογημένη στην περίπτωση ανώτερης βίας , για παράδειγμα στην περίπτωση που η προθεσμία λήγει κατά τη διάρκεια μιας στάσεως των κρατουμένων μέσα στη φυλακή. Ο υπάλληλος οφείλει να απολύσει τον κρατούμενο κατά την εκπνοή της προθεσμίας αυτεπαγγέλτως , χωρίς να αναμείνει ή να ζητήσει σχετική αίτηση αυτού. Πάντως η υποβολή μιας τέτοιας αίτησης του κρατούμενου αποδεικνύει το δόλο του υπαλλήλου και έτσι καθιστά αναμφίβολη την ποινική ευθύνη.

25) Κωνσταντίνος Α. Γεωργόπουλος ΟΠ. Π. (σημ. 11) Σελ. 494

Αθανάσιου Γ. Ραΐκου ΟΠ. Π. (σημ. 13) Σελ. 188 ΕΠ

Π. Δαγτόγλου ΟΠ. Π. (σημ. 3) Σελ. 246

2. Κυρώσεις για την Παράνομη Σύλληψη και Κράτηση

Το Σύνταγμα θεσπίζει ακόμη (άρθρο 6 παρ.3 εδ.Β΄) κυρώσεις κατά των παραβατών ορίζοντας ότι : οι παραβάτες τιμωρούνται για παράνομη κατακράτηση και υποχρεώνονται να ανορθώσουν κάθε ζημιά του παθόντος και να τον ικανοποιήσουν για ηθική βλάβη με χρηματικό ποσό , όπως ο νόμος ορίζει²⁶ . Έτσι , η διάταξη αυτή καθιερώνει την ποινική και αστική ευθύνη των υπαλλήλων. Εξάλλου , οι παραβάτες της διάταξης υπέχουν και πειθαρχική ευθύνη σύμφωνα με τις σχετικές νομοθετικές διατάξεις.

2.1. Ποινική Κύρωση

Την Ποινική κύρωση επιτάσσει το ίδιο το Σύνταγμα (άρθρο 6 παρ.3 εδ.2): «οι παραβάτες τιμωρούνται για παράνομη κατακράτηση»²⁷ . Ο Ποινικός Κώδικας (άρθρο 326) έχει δημιουργήσει ξεχωριστό αδίκημα , το της «παρακράτησης παρά το Σύνταγμα» και κατά το οποίο «όποιος παραβαίνει μια από τις διαταγές του άρθρου 6 του Συντάγματος τιμωρείται με φυλάκιση».

Η παράβαση του άρθρου 6 του Συντάγματος εις εκτέλεση προσταγής παραμένει άδικη πράξη , γιατί το Σύνταγμα όχι μόνο επιτρέπει , αλλά και επιβάλλει στον προτασσόμενο να εξετάσει το νόμιμο χαρακτήρα της προσταγής. Ο άδικος και κολαστέως χαρακτήρας της παραβάσεως ορίζεται από το ίδιο το Σύνταγμα και δεν μπορεί να περιοριστεί με διάταξη απλού νόμου όπως ο Ποινικός Κώδικας

26) Αθανάσιου Γ. Ραΐκου ΟΠ. Π. (σημ. 13) Σελ. 191

27) Π. Δαγτόγλου ΟΠ. Π. (σημ. 3) Σελ. 251

Κωνσταντίνος Α. Γεωργόπουλος (σημ. 11) Σελ. 494

2.2. Αστική Κύρωση

Το περιεχόμενο της αστικής ευθύνης είναι η υποχρέωση των παραβατών «να επανορθώσουν κάθε ζημία που έγινε στον παθόντα και να τον ικανοποιήσουν για ηθική βλάβη με χρηματικό ποσό». Πιο συγκεκριμένα οι παραβάτες οφείλουν να καταβάλουν στον παθόντα αποζημίωση για οποιαδήποτε ζημία του και χρηματική ικανοποίηση για ηθική βλάβη. Η επιδίκαση χρηματικής ικανοποίησης λόγω ηθικής βλάβης είναι κατά το Σύνταγμα υποχρεωτική, γιατί καθιερώνει πρόδηλα αμάχητο τεκμήριο ηθικής βλάβης εκείνου που στερήθηκε την ελευθερία του²⁸.

2.3. Πειθαρχική Κύρωση

Το Σύνταγμα δεν προβλέπει μεν ρητά την πειθαρχική ευθύνη των παραβατών. Η ευθύνη όμως αυτή προκύπτει αναμφίβολα, από τις διατάξεις του πειθαρχικού δικαίου των δημοσίων υπαλλήλων. Πράγματι, η μη εκπλήρωση μιας συνταγματικής υποχρεώσεως του υπαλλήλου αποτελεί παράβαση καθήκοντος για τον δημόσιο υπάλληλο, η οποία σύμφωνα με τον Υπαλληλικό Κώδικα μπορεί να συνεπάγεται και την ποινή της οριστικής παύσης του Υπαλλήλου(άρθρο 206 παρ.1 εδ. Κη', άρθρο 207 παρ.4 εδ.β')²⁹.

28) Αθανάσιο Γ. Ράϊκο ΟΠ. Πρ. (σημ. 13) Σελ. 193 ΕΠ

Αριστόβουλου Ι. Μάνεση ΟΠ. Πρ. (σημ. 1) Σελ. 188

29) Αριστόβουλου Ι. Μάνεση ΟΠ. Πρ. (σημ. 1) Σελ. 188 ΕΠ

3. Διάρκεια Προσωρινής Κρατήσεως

3.1. Ανώτατα Συνταγματικά Όρια Προφυλάκισης

Το ισχύον Σύνταγμα άρθρο 6 παρ.4 καθορίζει ρητά τα ανώτατα όρια διάρκειας της προφυλάκισης³⁰. Το ανώτατο όριο διάρκειας της προφυλάκισης, ορίζεται σε ένα έτος για τα κακουργήματα και σε έξι μήνες για τα πλημμελήματα. Προβλέπεται όμως και μια δυνατότητα παράτασης σε εξαιρετικές περιπτώσεις κατά έξι και τρεις μήνες αντίστοιχα, με απόφαση του αρμόδιου δικαστικού Συμβουλίου.

Με την αναθεώρηση των διατάξεων του Συντάγματος τον Απρίλιο του 2001 στην παρ.4 του άρθρου 6, προστίθεται εδάφιο ως εξής :
«Απαγορεύεται η υπέρβαση των ανωτάτων ορίων της προφυλάκισης με τη διαδοχική επιβολή του μέτρου αυτού για επιμέρους πράξεις της ίδιας υπόθεσης».

3.2. Διοικητική Κράτηση

Όπως η έννοια της προφυλακίσεως του άρθρου 6 παρ.1 του Συντάγματος, περιλαμβάνει όχι μόνο την «προσωρινή κράτηση» της ποινικής Δικονομίας, αλλά και κάθε διοικητική κράτηση³¹. Έτσι και το ανώτατο όριο προφυλακίσεως που ορίζει το Σύνταγμα δεν ισχύει μόνο στο πλαίσιο της ποινικής, αλλά και κάθε διοικητικής διαδικασίας.

30) Κωνσταντίνου Α. Γεωργόπουλου ΟΠ. Π. (σημ. 11) Σελ. 495

Αθανασίου Γ. Ράικου ΟΠ. Π. (σημ. 13) Σελ. 194 ΕΠ – Αριστόβουλου Ι. Μάνεση ΟΠ. Π. (σημ. 1) Σελ. 189 ΕΠ

Π. Δαγτόγλου ΟΠ. Π. (σημ. 3) Σελ. 248

31) Π. Δ. Δαγτόγλου ΟΠ. Π. (σημ. 3) Σελ. 249

Η αντίθετη άποψη , θα άφηνε πράγματι το ατομικό δικαίωμα της προσωπικής ασφάλειας έκθετο στην διοικητική αυθαιρεσία , κάτι που δεν μπορεί να θέλησε ο συντακτικός νομοθέτης. Δεν συμβιβαζόταν με το Σύνταγμα , επομένως οι διατάξεις του Κώδικα εισπράξεως Δημοσίων εσόδων (άρθρα 70 και 71) που πρόβλεπαν μέχρι πρόσφατα διάρκεια της προσωπικής κρατήσεως των οφειλετών του δημοσίου μέχρι δύο ετών , αλλά ούτε η τροποποιημένη πλέον διάταξη που προβλέπει ετήσια ανώτατη διάρκεια.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

«ΕΓΓΥΗΣΕΙΣ ΤΩΝ ΑΔΙΚΩΣ ΠΡΟΦΥΛΑΚΙΣΘΕΝΤΩΝ»

1.Αποζημίωση των αδικώς προφυλακισθέντων και παρανόμως καταδικασθέντων

Το Σύνταγμα , συμπληρώνοντας τις εγγυήσεις υπέρ των ατόμων για την προστασία τους από τις αυθαίρετες ποινικές διώξεις προβλέπει , με το άρθρο 7 παρ.4 , ότι «ο νόμος ορίζει τους όρους , υπό τους οποίους παρέχεται υπό του κράτους , κατόπιν δικαστικής αποφάσεως αποζημίωση σε όσους καταδικάσθηκαν , προφυλακίστηκαν ή με άλλον τρόπο στερήθηκαν άδικα ή παράνομα την προσωπική τους ελευθερία» (σχετικές διατάξεις των άρθρων 533 – 545 Κ.Π.Δ.).

Η διάταξη αυτή κατοχυρώνει αναμφίβολα ένα δικαίωμα αποζημιώσεως κατά του κράτους και υπέρ των προσώπων που στερήθηκαν άδικα ή παράνομα την προσωπική τους ελευθερία.

Αξίωση αποζημιώσεως έχουν όχι μόνο οι αδικώς καταδικασθέντες ή προφυλακισθέντες , αλλά και οι δικαιούμενοι διατροφής.

Το δικαίωμα αποζημίωσης περιλαμβάνει κάθε περιουσιακή ζημία θετική και αποθετική , που προκλήθηκε από την ολική ή μερική εκτέλεση της ποινής ή της προσωρινής κράτησης στην περιουσιακή κατάσταση εκείνου , που άδικα κρατήθηκε προσωρινά ή καταδικάσθηκε³².

Οι δικαιούχοι διατροφής αποζημιώνονται , αν ζημιώθηκαν στην περιουσία τους από τη στέρηση της διατροφής εξαιτίας της εκτέλεσης της ποινής ή της προσωρινής κρατήσεως του υπόχρεου σε διατροφή τους.

Εξάλλου , το δικαίωμα αποζημιώσεως περιλαμβάνει και χρηματική ικανοποίηση , της οποίας το ποσό καθορίζεται κατά την κρίση του δικαστηρίου. Η χρηματική ικανοποίηση του καταδικασθέντος ή του αδίκως προφυλακισθέντος είναι εντελώς προσωπική , δεν μεταβιβάζεται στους κληρονόμους του δικαιούχου και δεν μπορεί να είναι κατώτερη από εκατό μεταλλικές δραχμές για κάθε ημέρα.

Ο νόμος τον οποίο προβλέπει η σχετική διάταξη του άρθρου 7 παρ.4 του Συντάγματος , είναι ουσιαστικά ο Κ.Π.Δ. , που καθορίζει (άρθρα 533 , 545) τα πρόσωπα που έχουν δικαίωμα για αποζημίωση³³ :

32)Π. Δαγτόγλου ΟΠ. Π. (σημ. 3) Σελ. 278

Αθανάσιου Γ. Ράϊκου ΟΠ. Π. (σημ. 13) Σελ. 20

33) Αριστόβουλου Ι. Μάνεση ΟΠ. Π. (σημ. 1) Σελ. 209

Αθανάσιου Γ. Ράϊκου ΟΠ. Π. (σημ. 13) Σελ. 199 – 200 ΕΠ

α)Οι απλώς προφυλακισθέντες , που αθωώθηκαν με βούλευμα ή απόφαση δικαστηρίου.

β)Οι φυλακισθέντες με καταδικαστική απόφαση , η οποία εξαφανίσθηκε έπειτα , συνέπεια ένδικου μέσου που ασκήθηκε ,θεωρούμενοι και αυτοί σαν προφυλακισθέντες.

γ)Οι καταδικασθέντες , που αθωώθηκαν με απόφαση ύστερα από επανάληψη της διαδικασίας ή τιμωρήθηκαν με ποινή μικρότερης διάρκειας , εξέτισαν όμως το σύνολο της ποινής που είχε αρχικά επιβληθεί.

δ)Εκείνοι που απαλλάχθηκαν , γιατί εκτέλεσαν την πράξη σε κατάσταση που κατά του Π.Κ. αποκλειόταν η επιβολή ποινής (άρθρο 26 και 36 Π.Κ.).

Ο Ποινικός κώδικας (άρθρο 535 παρ.1) αποκλείει το δικαίωμα , αν εκείνος που καταδικάσθηκε ή κρατήθηκε προσωρινά έγινε από πρόθεση ή βαριά αμέλεια παραίτιος της καταδίκης ή της προσωρινής κράτησης. Θεωρείται δε ότι υπάρχει βαριά αμέλεια , αν δεν άσκησε ένδικο μέσο ή δεν πρότεινε ή δεν έφερε μάρτυρες για την υπεράσπισή του.

Εξάλλου ο κώδικας (άρθρο 532 παρ.2) καθιστά δυνητική την αναγνώριση του δικαιώματος αποζημίωσης για άδικη προσωρινή κράτηση , αν η πράξη για την οποία έγινε η ανάκριση ήταν πολύ ανέντιμη ή ανήθικη ή αν προκύπτει από τις περιστάσεις ότι εκείνος που κρατήθηκε προσωρινά προετοιμαζόταν να εκτελέσει αξιόποινη πράξη και αν ο κρατούμενος προσωρινά δεν είχε κατά το χρόνο της προσωπικής κράτησης τα πολιτικά του δικαιώματα ή του είχαν επιβληθεί περιορισμοί διαμονής ή είχε καταδικαστεί προηγουμένως σε ποινή βαρύτερη από τη φυλάκιση και δεν είχε περάσει τριετία από την έκτισή της έως την προσωρινή κράτησή του.

Φορείς του δικαιώματος της αποζημίωσης , είναι κάθε φυσικό πρόσωπο το οποίο είναι σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 5 παρ.3 και 6 παρ.1 φορείς του ατομικού δικαιώματος της προσωπικής ελευθερίας.

Στην πράξη , η συνταγματική πρόβλεψη αποζημίωσης των αδικώς καταδικασθέντων ή προφυλακισθέντων παραμένει απραγματοποίητη: Τα ποινικά δικαστήρια , οδηγούμενα προφανώς από μία υπερβολική προσήλωση στα ταμειακά συμφέροντα του κράτους , χαρακτηρίζουν σχεδόν στερεότυπα την προφυλάκιση ως δικαιολογημένη και απορρίπτουν την υποχρέωση του κράτους προς αποζημίωση³⁴.

2. Απαγόρευση απάνθρωπης ή εξευτελιστικής ποινής ή μεταχείρισεως (βασανιστήρια)

Το Σύνταγμα απαγορεύει και κάθε απάνθρωπη ή εξευτελιστική ποινή ή μεταχείριση του κρατουμένου.

Ο θεμελιώδης συντακτικός κανόνας που διέπει τόσο την επιβολή , όσο και την έκτιση της ποινής , βρίσκεται στο άρθρο 7 παρ.2 , που απαγορεύει γενικά τα βασανιστήρια , οποιαδήποτε σωματική κάκωση , βλάβη υγείας ή άσκηση ψυχολογικής βίας καθώς και κάθε άλλη προσβολή της ανθρώπινης αξιοπρέπειας τόσο ως ποινή όσο και με κάθε άλλη μορφή και τιμωρούνται ως ο νόμος ορίζει³⁵. Τέτοια είναι και η ποινή που συνεπάγεται παρατεταμένη απομόνωση ή σοβαρή προσβολή της γενετήσιας αξιοπρέπειας.

Ασυμβίβαστη με την ανθρώπινη αξιοπρέπεια μπορεί να θεωρηθεί και η επιβολή ποινής ανεξάρτητα από την υπαιτιότητα του τιμωρουμένου ή η επιβολή ποινής αποκλειστικώς ή κυρίως προς εκφοβισμό τρίτων³⁶.

34) Π. Δαγτόγλου ΟΠ. Π. (σημ. 3) Σελ. 279

35) Κώστας Χ. Χρυσόγονου ΟΠ. Π. (σημ. 5) Σελ. 204ΕΠ

36) Π. Δαγτόγλου ΟΠ. Π. (σημ. 3) Σελ. 276 ΕΠ

Η απαγόρευση των βασάνων αποτελεί παράδοση για τα ελληνικά συνταγματικά κείμενα , το πρώτο από τα οποία , το προσωρινό πολίτευμα της Επιδαύρου του 1922 όριζε (παρ.99) ότι «τα βασανιστήρια καταργούνται διαπαντός».

Βάσανα είναι οι σωματικές ή ψυχικές κακώσεις που επιβάλλονται στο άτομο , και ενεργούνται με πράξεις ή παραλήψεις επίσημα ή ανεπίσημα από όργανα της εξουσίας³⁷. Αποσκοπούν δε είτε στην τιμωρία μιας συμπεριφοράς αξιόποινης ή αντιπειθαρχικής ή απλώς αποδοκιμαζόμενης από τους κρατούντες είτε στην αποκάλυψη ή διαπίστωσή της.

Χρησιμοποιούνται δηλαδή για ανακριτικούς σκοπούς ή για την απόσπαση οποιασδήποτε δήλωσης εκ μέρους του βασανιζόμενου. Η έννοια «βάσανο» περιλαμβάνει όχι μόνο τις σωματικές ή ψυχικές κακώσεις , αλλά και την βλάβη της υγείας που μπορεί να προκληθεί με διάφορους τρόπους , την άσκησης ψυχολογικής βίας και τέλος κάθε ενέργεια που αποτελεί προσβολή της ανθρώπινης αξιοπρέπειας.

Γενικότερα τα άρθρο 7 παρ.2. Συντ. καθιστά τα βασανιστήρια αυτοτελώς απαγορευμένες πράξεις , άσχετα αν είναι ποινικά τυποποιημένες ή μη , δεσμεύει δε τα όργανα όλων των κρατικών λειτουργιών³⁸. Έτσι :

1. Κατά πρώτο λόγο ο κοινός νομοθέτης δεν μπορεί να θεσπίσει τα βασανιστήρια, ούτε σαν ποινές , ούτε σαν ανακριτικές μεθόδους , ούτε σαν σωφρονιστικά μέτρα.
2. Ο δικαστής δεν μπορεί να επιβάλει τέτοιες ποινές , έστω κι αν προβλέπονται από το νόμο , που στην περίπτωση αυτή οφείλει να μην τον εφαρμόσει ως αντισυνταγματικό.

37) Αριστόβουλου Ι. Μάνεση ΟΠ. Π. (σημ. 1) Σελ. 200

Κωνσταντίνος Α. Γεωργόπουλος ΟΠ. Π. (σημ. 11) Σελ. 504

38) Αριστόβουλου Ι. Μάνεση ΟΠ. Π. (σημ. 1) Σελ. 200 ΕΠ

3. Τα διοικητικά και εκτελεστικά όργανα εν γένει , άρα και τα αστυνομικά ή στρατιωτικά , οφείλουν να μην ενεργούν τέτοιες πράξεις , έστω κι αν διατάσσονται από ιεραρχικά προϊστάμενες αρχές.

Το ισχύον Σύνταγμα δεν απαγορεύει μόνο τα βασανιστήρια , αλλά και κάθε είδους σωματική κάκωση και κάθε βλάβη υγείας ή άσκηση ψυχολογικής απλώς βίας , καθώς και τις ψυχολογικές βασάνους και γενικότερα οποιαδήποτε άλλη προσβολή της ανθρώπινης αξιοπρέπειας όπως είναι π.χ. ο εξαναγκασμός ενός προσώπου να υποστεί ή να ενεργήσει εξευτελιστικές πράξεις , ακόμα δε και τα χυδαία υβρεολόγια.

Οι έννοιες σωματική κάκωση και βλάβη υγείας δεν είναι ταυτόσημες. Σωματική κάκωση είναι μια κακομεταχείριση ή ταλαιπωρία που μπορεί να έχει δυσμενείς συνέπειες για την ευεξία ή απλώς για την εξωτερική εμφάνιση του συγκεκριμένου προσώπου (π.χ. υποχρεωτική αϋπνία ή ορθοστασία , ξυλοκόπημα ή υποχρεωτικό κούρεμα).

Βλάβη υγείας υπάρχει όταν οι σωματικές κακώσεις έχουν ως συνέπεια την πρόκληση ορισμένων παθολογικών συμπτωμάτων. Μπορεί να πρόκειται για πάθηση σωματικής ή διανοητικής υγείας ή για επίταση μιας ασθένειας που ήδη υπάρχει³⁹.

39) Αριστόβουλου Ι. Μάνεση ΟΠ. Π. (σημ. 1) Σελ. 200

3. Δικαίωμα του κρατούμενου να προσφύγει στα δικαστήρια

Εκτός από το δικαίωμα αποζημιώσεως το Σύνταγμα δεν αναγράφει ειδικό δικαίωμα του κρατούμενου να προσφύγει στα δικαστήρια⁴⁰ αυτό όμως συνάγεται από το γενικό δικαίωμα δικαστικής προστασίας⁴⁰ που κατοχυρώνει το άρθρο 20, παρ.1. Την δικαστική προστασία εγγυάται το Σύνταγμα με τις διατάξεις του που επιβάλλουν δικαστικές αποφάσεις τόσο για την σύλληψη , όσο και για την κράτηση και την παράτασή της.

Κατά της προσωπικής κρατήσεως ως μέσω αναγκαστικής εκτελέσεως ο συλληφθείς μπορεί να φέρει αντιρρήσεις επί των οποίων αποφαινεται ο πρόεδρος πρωτοδικών. Κατά τον κώδικα εισπράξεως Δημοσίων Εσόδων ο οφειλέτης δικαιούται ν ασκήσει ένδικο βοήθημα , καλούμενο ανακοπή πριν ή μετά την επιβολή προσωπικής κρατήσεως. Η άσκηση της ανακοπής δεν έχει ανασταλτικό αποτέλεσμα , αλλά το δικαστήριο μπορεί να διατάξει την αναστολή της προσωπικής κρατήσεως. Κατά της αποφάσεως επί της ανακοπής επιτρέπονται όλα τα ένδικα μέσα⁴¹.

4. Μεταχείριση συλληφθέντος και κρατούμενου

Ούτε το Σύνταγμα , ούτε η Ευρωπαϊκή Σύμβαση των δικαιωμάτων του ανθρώπου περιέχουν ειδικές εγγυήσεις για την μεταχείριση του συλληφθέντος και κρατουμένου , ενώ το Διεθνές Σύμφωνο περί ατομικών και πολιτικών δικαιωμάτων που περιέχει σχετικές διατάξεις δεν έχει ακόμη υπογραφτεί από την χώρα μας⁴².

40) Π. Δαγτόγλου ΟΠ. Π. (σημ. 3) Σελ. 253 ΕΠ

41) Π. Δαγτόγλου ΟΠ. Π. (σημ. 3) Σελ. 253 ΕΠ

42) Π. Δαγτόγλου ΟΠ. Π. (σημ. 3) Σελ. 247 ΕΠ

Όμως η κατά το άρθρο 7 παρ.2 του Συντάγματος απαγόρευση των βασανιστηρίων , οποιαδήποτε σωματικής κακώσεως , βλάβης υγείας ή ασκήσεως ψυχολογικής βίας , καθώς και κάθε άλλης προσβολής της ανθρώπινης αξιοπρέπειας ισχύει βέβαια και κατά την σύλληψη και προσωρινή κράτηση προσώπου.

Η προσωρινή κράτηση δεν αποτελεί ποινή. Δεν επιτρέπεται λοιπόν ποτέ η λήψη οποιουδήποτε σφραγιστικού μέτρου και μάλιστα όχι μόνο στην περίπτωση της προσωπικής κρατήσεως του οφειλέτη στο πλαίσιο της αναγκαστικής ή διοικητικής εκτελέσεως , αλλά ούτε και στην περίπτωση της προσωρινής κρατήσεως κατηγορούμενου για έγκλημα - στην περίπτωση αυτή θα αντέκειτο μάλιστα στο τεκμήριο αθωότητας.

Επιβάλλεται αντιθέτως η κατά το δυνατόν ηπιότερη μεταχείριση του προσωρινώς κρατούμενου και η διαφοροποίηση του από τους κατάδικους⁴³. Έτσι είναι σύμφωνο με το Σύνταγμα το άρθρο 278 παρ.2 Κ.Π.Δ. όταν ορίζει ότι «οι συλλαμβάνοντες οφείλουν να συμπεριφέρονται με πάσαν δυνατήν προσήνειαν προς τον συλληφθέντα και να σέβονται την τιμήν αυτού. Όθεν άνευ ανάγκης δεν πρέπει να μεταχειρίζονται βίαν και τότε μόνον να τον δεσμεύουσιν , όταν απειθή ή να είναι ύποπτος φυγής».

Άσκηση βίας επιτρέπεται μόνον όταν ο κρατούμενος αρνείται την απαιτούμενη από το νόμο και σύμφωνη με το Σύνταγμα σύμπραξή του στη διαδικασία της κρατήσεως , όταν π.χ. αρνείται να συμπράξει στη λήψη των δακτυλικών του αποτυπωμάτων ή αρνείται να προσέλθει στον Ανακριτή.

43) Π. Δαγτόγλου ΟΠ.Π. (σημ. 3) Σελ. 247 ΕΠ

Ο σεβασμός προς τον κρατούμενο εκφράζεται και στη νομοθετική επιταγή της κρατήσεως των προσωποκρατούμενων οφειλετών σε χώρο διάφορο από εκείνο των υποδίκων ή καταδίκων.

Επιβεβλημένη είναι όμως επίσης η χωριστή κράτηση υποδίκων και καταδίκων, καθώς και ανηλίκων και ενηλίκων , αν και ο Κώδικας Ποινικής Δικονομίας δεν περιέχει σχετική διάταξη.

ΔΕΥΤΕΡΟ ΜΕΡΟΣ

«Η ΔΙΕΘΝΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ»

Η Διεθνής προστασία των ανθρώπινων δικαιωμάτων

Η διεθνής προστασία του ατόμου έχει ως συνέπεια , την παραβίαση της κρατικής κυριαρχίας⁴⁴. Λόγω της «προσωπικής» και της «εδαφικής» αρμοδιότητας του το κράτος έχει την αποκλειστική αρμοδιότητα να ενεργεί έναντι των ιδιωτών , ιθαγενών ή αλλοδαπών που βρίσκονται στο έδαφός του. Όλα τα κράτη λαμβάνουν υπόψη τα ατομικά δικαιώματα και με δυσκολία αναγνωρίζουν ελλείψεις στον τομέα αυτό. Επιπλέον , αποδέχονται με δυσκολία την ιδέα της διεθνούς προστασίας , που θα λειτουργούσε ουσιαστικά σε βάρος τους.

Ωστόσο , υπάρχουν περιπτώσεις , όπου αναγνωρίζεται διεθνής προστασία. Διακρίνουμε την οικουμενική προστασία και την περιφερειακή προστασία των ανθρώπινων δικαιωμάτων.

Το δεύτερο μέρος της παρούσας πτυχιακής εργασίας θα το χωρίσουμε σε δύο κεφάλαια.

Το πρώτο κεφάλαιο αφορά την προστασία της παράνομης φυλάκισης και της αυθαίρετης κράτησης σε οικουμενικό επίπεδο και το Δεύτερο Κεφάλαιο την ίδια προστασία σε Ευρωπαϊκό επίπεδο.

44) Κωνσταντίνου Σ. Τσούντα – Βασιλείου Γ. Πανάγου «Διακρατική και υπερεθνική συνεργασία» το οικουμενικό και το ευρωπαϊκό πλαίσιο εκδόσεις Παπαζήση Σελ. 531 Αθήνα 2002 , Σελ. 531

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

«ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ ΠΑΡΑΝΟΜΗΣ ΦΥΛΑΚΙΣΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΥΘΑΙΡΕΤΗΣ ΚΡΑΤΗΣΗΣ ΣΕ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ»

1. Ο καταστατικός χάρτης των Ηνωμένων Εθνών

Ο καταστατικός χάρτης των Ηνωμένων Εθνών δεν περιέλαβε κατάλογο ανθρωπίνων δικαιωμάτων , αλλά ούτε και προνόησε ιδιαίτερο σύστημα εγγυήσεως της προστασίας τους⁴⁵.

Τα Ηνωμένα Έθνη για να καλύψουν το κενό που υπήρχε στο χάρτη με τον μη καθορισμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων συνέταξαν τρία βασικά κείμενα που υιοθέτησε η Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών. Την Οικουμενική Διακήρυξη των δικαιωμάτων του ανθρώπου και τα δύο Σύμφωνα του 1966.

Συγκεκριμένα ο χάρτης των Ηνωμένων Εθνών ενσωματώνει μια σειρά διατάξεων αναφορικά με τα δικαιώματα του ανθρώπου⁴⁶. Οι διατάξεις αυτές εκφράζουν την επιθυμία των Ηνωμένων Εθνών να ευνοήσουν το σεβασμό των δικαιωμάτων του ανθρώπου , καθώς και την φροντίδα τους για την αναγνώριση της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας σε όλες τις χώρες.

Στο προοίμιο του χάρτη των Ηνωμένων Εθνών καταγράφεται η προσήλωση των λαών των Η.Ε. «στα θεμελιώδη δικαιώματα του ανθρώπου , στην αξιοπρέπεια και στην αξία του ανθρώπου , στην ισότητα των δικαιωμάτων ανδρών και γυναικών και εθνών , μεγάλων και μικρών⁴⁷».

45) Κατερίνα – Μανωλοπούλου – Βαρβιτσιώτη «Η διεθνής προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων του ανθρώπου» εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα Αθήνα – Κομοτηνή 1986 Σελ. 58 ΕΠ

46) Στέλιου Ε. Περράκη «Διαστάσεις της διεθνούς προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου» Τ.Α΄ Πανεπιστημιακές παραδόσεις Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα Αθήνα – Κομοτηνή 1991 Σελ. 47

47) Κωνσταντίνου Σ. Τσουντά – Βασιλείου Γ. Πανάγου ΟΠ. Π. (σημ. 44)Σελ. 531 ΕΠ.

Το άρθρο 1 παρ.3 του χάρτη , που μνημονεύει μεταξύ των στόχων του οργανισμού , εκτός από τη διατήρηση της ειρήνης και την ανάπτυξη φιλικών σχέσεων μεταξύ των Εθνών, την επίτευξη διεθνούς συνεργασίας «με τη διευθέτηση των διεθνών προβλημάτων οικονομικής, κοινωνικής και ανθρωπιστικής φύσης , να προάγουν και να ενθαρρύνουν τον σεβασμό των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών για όλους χωρίς διάκριση φυλής, φύλου , γλώσσας ή θρησκείας».

2. Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρώπινων Δικαιωμάτων

Η Οικουμενική Διακήρυξη για τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι η πιο σπουδαία από τις οικουμενικές διακηρύξεις που υιοθετήθηκε από τη Γενική Συνέλευση στις 10 Δεκεμβρίου του 1948 , υπήρξε δε η πρώτη μεγάλη προσφορά των Η.Ε. στον τομέα των Ανθρώπινων Δικαιωμάτων⁴⁸.

Στα άρθρα 3 – 21 της Οικουμενικής Διακηρύξεως προστατεύονται τα αστικά και πολιτικά δικαιώματα⁴⁹ , μερικά από τα οποία είναι :

- Δικαίωμα για ζωή και ασφάλεια (άρθρο 3)
- Απαγόρευση της δουλείας (άρθρο 4)
- Απαγόρευση των βασανιστηρίων (άρθρο 5)
- Δικαίωμα αναγνώρισης νομικής προσωπικότητας(άρθρο6) και ισότητα όλων απέναντι στο Νόμο (άρθρο 7)
- Δικαίωμα χρησιμοποίησης αποτελεσματικού ένδικου μέσου στα αρμόδια εθνικά δικαστήρια (άρθρο 8)
- Το Δικαίωμα στην προσωπική ασφάλεια (άρθρο 9)

48) Κατερίνα Μανωλοπούλου Βαρβιτσιώτη ΟΠ. Π. (σημ. 45) Σελ. 60 ΕΠ

49) ΟΗΕ και UNESCO «Ανθρώπινα δικαιώματα» Έκδοση ελληνικού τμήματος διεθνούς αμνηστίας Αθήνα 1987 Σελ. 13

- Το απαραβίαστο της ιδιωτικής ζωής (άρθρο 12)
- Ελευθερία κυκλοφορίας από χώρα σε χώρα (άρθρο 13)
- Δικαίωμα ασύλου (άρθρο 14)
- Δικαίωμα ιθαγένειας (άρθρο 15) .

Στα άρθρα 22 – 27 της Οικουμενικής Διακήρυξης διακηρύσσονται τα οικονομικά , κοινωνικά και πολιτιστικά δικαιώματα , όπως :

- δικαίωμα κοινωνικής προστασίας (άρθρο 22)
- δικαίωμα εργασίας και συνδικαλισμού (άρθρο 23)
- δικαίωμα περιοδικών αδειών μετ' αποδοχών (άρθρο 24)
- δικαίωμα εκπαίδευσεως (άρθρο 26)
- δικαίωμα συμμετοχής στην πολιτιστική ζωή της κοινότητας (άρθρο 27)

Στη συνέχεια θα δούμε πιο αναλυτικά τα άρθρα 9 και 5 της Οικουμενικής Διακήρυξης που αναφέραμε πιο πάνω γιατί έχουν άμεση σχέση με το θέμα μας.

- Το άρθρο 9 της Οικουμενικής Διακήρυξης κατοχυρώνει το δικαίωμα της προσωπικής ασφάλειας⁵⁰.

Πιο συγκεκριμένα , κανείς δεν μπορεί να συλλαμβάνεται , να κρατείται ή να εξορίζεται αυθαίρετα.

- Το άρθρο 5 της Οικουμενικής Διακήρυξης απαγορεύει τα βασανιστήρια.

Κανείς δεν επιτρέπεται να υποβάλλεται σε βασανιστήρια , ούτε σε ποινή ή μεταχείριση σκληρή , απάνθρωπη ή ταπεινωτική.

⁵⁰) ΟΗΕ και UNESCO ΟΠ. Π. (σημ. 49) Σελ. 65 ΕΠ

3. Τα Διεθνή Σύμφωνα του 1966

Μετά την Οικουμενική Διακήρυξη η Γενική Συνέλευση των Η.Ε. στράφηκε σε ένα δυσκολότερο έργο : στη μεταμόρφωση των αρχών που είχε εξαγγείλει στην Οικουμενική Διακήρυξη σε σύμφωνο , που θα δημιουργούσε και νομικές υποχρεώσεις για τα κράτη που θα το επικύρωναν⁵¹.

Από την αρχή όμως αντιμετώπισαν την άρνηση των Δυτικών Χωρών να περιληφθούν στο Σύμφωνο Κοινωνικοοικονομικά Δικαιώματα. Τελικά αποφασίστηκε να γίνουν δύο Σύμφωνα : Ένα για τα πολιτικά και αστικά Δικαιώματα και ένα για τα κοινωνικά , οικονομικά και πολιτιστικά δικαιώματα.

Τα διεθνή Σύμφωνα του 1966 συντάχτηκαν από την Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και την Τρίτη επιτροπή της Γενικής Συνέλευσης. Στις 16 Δεκεμβρίου 1966 η Γενική Συνέλευση , με την απόφασή της 2200 Α (XXI) άνοιξε τα Σύμφωνα για υπογραφή.

3.1. Το Διεθνές Σύμφωνο του 1966 για τα οικονομικά , κοινωνικά και πολιτιστικά δικαιώματα

Το ΔΣΟΙΚΠΑ τέθηκε σε ισχύ στις 3 Ιανουαρίου 1976⁵². Έχει επικυρωθεί από 136 κράτη συμπεριλαμβανομένης και της Ελλάδος. Η χώρα μας το επικύρωσε στις 16 Αυγούστου 1985.

51) Κατερίνα Μανωλοπούλου – Βαρβιτσιώτη ΟΠ Π (σημ. 45) Σελ. 70

52) Στέλιου Π. Περράκη ΟΠ. Π. (σημ. 46) Σελ. 58

Τα κοινωνικά , οικονομικά και πολιτιστικά δικαιώματα περιλαμβάνουν το δικαίωμα για ικανοποιητικό βιοτικό επίπεδο , για προστασία από την πείνα , για εργασία , για ιατρική περίθαλψη , μόρφωση και κοινωνική ασφάλιση⁵³.

3.2. Το διεθνές Σύμφωνο του 1966 για τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα

Το Συγκεκριμένο Σύμφωνο όπως και το δίδυμό του για τα οικονομικά , κοινωνικά και πολιτιστικά δικαιώματα , χρειάστηκε 10 χρόνια για να τεθεί σε ισχύ (23 Μαρτίου 1976)⁵⁴. Μέχρι σήμερα έχει επικυρωθεί από 138 κράτη (έως 31-5-97).

Η χώρα μας το επικύρωσε μόλις πρόσφατα. (Ν. 2462/97 , Α' 25 , 26.2.1997

Το πρώτο προαιρετικό πρωτόκολλο στο σύμφωνο , εισάγει την ατομική αναφορά για παραβιάσεις των δικαιωμάτων που εγγυάται το Σύμφωνο. Το πρωτόκολλο υιοθετήθηκε από τη Γενική Συνέλευση των Η.Ε. στις 16 Δεκεμβρίου 1966 και τέθηκε σε ισχύ στις 23 Μαρτίου 1976. Σήμερα έχει επικυρωθεί από 92 χώρες.

53) ΟΗΕ και UNESCO ΟΠ. Π. (σημ. 49) Σελ. 15 ΕΠ

54) Στέλιου Π. Περράκη ΟΠ. Π. (σημ. 46) Σελ. 63

Το Σύμφωνο συμπληρώνεται από ένα δεύτερο πρόσθετο πρωτόκολλο σχετικά με την κατάργηση της θανατικής ποινής που υιοθετήθηκε από τη Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ στις 15 Δεκεμβρίου 1989. Έχει επικυρωθεί από 30 χώρες και τέθηκε σε ισχύ στις 11 Ιουλίου 1991. Και τα δύο Πρωτόκολλα έχουν επικυρωθεί από την Ελλάδα πρόσφατα (Ν. 2462/97 Α' 25 26.2.1997). Το Σύμφωνο και τα δύο προαιρετικά πρωτόκολλα τέθηκαν σε ισχύ για την Ελλάδα στις 5 Αυγούστου 1997.

Τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα⁵⁵ περιλαμβάνουν τα δικαιώματα για ισότητα, δικαιοσύνη και πολιτική ελευθερία, ελευθερία της σκέψης, της συνείδησης και της θρησκείας, ειρηνικής συγκέντρωσης και συνεταιρισμού και προστασία από καταχρήσεις της εξουσίας. Τα δικαιώματα αυτά περιορίζουν τις εξουσίες του κράτους.

3.2.1. Προσωπική Ελευθερία και ασφάλεια

Η διάταξη του άρθρου 9 του Δ.Σ.Α.Π.Δ προστατεύει από την αυθαίρετη σύλληψη και κράτηση και εντάσσεται στο πρώτο σκέλος της αρχής Due Process of Law του αγγλοσαξωνικού δικαίου. Ως γνωστόν, το δεύτερο σκέλος αυτής της αρχής είναι η χρηστή απονομή της δικαιοσύνης ή δίκαιη δίκη. (fair trial)⁵⁶.

Το άρθρο 9 δεν έχει την επεξεργασμένη διατύπωση του ανάλογου και ευρύτερου άρθρου 5 της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως. Το γεγονός ότι εδώ η διάταξη είναι πιο συνοπτική δεν εμπόδισε την επιτροπή του Συμφώνου να προσπαθήσει να την εναρμονίσει με την πλουσιότερη νομολογία των ευρωπαϊκών οργάνων.

55) ΟΗΕ και UNESCO ΟΠ. Π. (σημ. 49) Σελ. 15

56) Εμμανουήλ Ρούκουνα «Η Διεθνής προστασία των Ανθρώπινων Δικαιωμάτων» Ίδρυμα Μαραγκόπουλου για τα δικαιώματα του ανθρώπου Βιβλιοπωλείων της ΕΣΤΙΑΣ Αθήνα 1995 Σελ. 84 ΕΠ.

Το Δ.Σ.Α.Π.Δ. στο άρθρο 9 παρ.1 απαγορεύει την αυθαίρετη σύλληψη και «πρέπει να εφαρμόζεται σε κάθε μορφή στέρησης της ελευθερίας, είτε πρόκειται για ποινικές περιπτώσεις είτε για άλλες, όπως την διανοητική ασθένεια, αλητεία, τοξικομανία, εκπαιδευτικοί σκοποί, έλεγχος εισόδου μεταναστών κ.τ.λ.»⁵⁷.

Αυτό σημαίνει ότι κανένα άτομο δεν μπορεί να στερηθεί την ελευθερία του παρά μόνο για λόγους και διαδικασίες που προβλέπονται από το νόμο.

Κάθε άτομο που συλλαμβάνεται πρέπει να λαβαίνει αμέσως γνώση των λόγων της σύλληψης του και μέσα στον συντομότερο δυνατό χρόνο να του γνωστοποιούνται οι κατηγορίες που υπάρχουν εναντίον του (άρθρο 2)⁵⁸.

Η σημαντική εγγύηση που προβλέπεται στην παρ.4 του ίδιου άρθρου δηλαδή το δικαίωμα προσφυγής σε δικαστήριο, το οποίο θα ελέγξει τη νομιμότητα της κράτησης, εφαρμόζεται σε οποιοδήποτε άτομο στερηθεί την ελευθερία του λόγω σύλληψης ή κράτησης (άρθρο 4).

Τα άτομα που συλλαμβάνονται πρέπει να προσάγονται το ταχύτερον δυνατόν ενώπιον δικαστηρίου και η Επιτροπή θεωρεί πως η καθυστέρηση πέρα από μερικές μέρες δεν δικαιολογείται. Επίσης θεωρεί πως η κράτηση υποδίκων γίνεται μόνο κατ' εξαίρεση και είναι όσο το δυνατόν πιο σύντομη.

Κατά την Επιτροπή Δ.Σ.Α.Π.Δ. ο εύλογος χρόνος μετρείται από τη στιγμή της συλλήψεως ως την έκδοση δικαστικής αποφάσεως επί της ουσίας της κατηγορίας⁵⁹.

57) ΟΗΕ και UNESCO ΟΠ. Π. (σημ. 49) Σελ. 23 ΕΠ

58) ΟΗΕ και UNESCO ΟΠ. Π. (σημ. 49) Σελ. 75 ΕΠ

59) Εμμανουήλ Ρούκουνα ΟΠ. Π. (σημ. 56) Σελ. 84 ΕΠ.

Κατά την επιτροπή , είκοσι μήνες κρίνονται ως «εξαιρετικά μακρά περίοδος». Εξάλλου ο συλλαμβανόμενος ή κρατούμενος , δικαιούται να ζητήσει δικαστικό ή ανάλογο έλεγχο λόγω στερήσεως της ελευθερίας του , από παράνομη σύλληψη ή κράτηση και ενδεχομένως να αποζημιωθεί.

Τέλος η επιτροπή Δ.Σ.Α.Π.Δ. έχει προσδιορίσει , ότι το άρθρο 9 καλύπτει όλα τα πρόσωπα που στερούνται της ελευθερίας τους , είτε αυτά διώκονται για ποινικά αδικήματα , είτε κρατούνται για λόγους δημοσίας ασφάλειας ή κατ' εφαρμογή σωφρονιστικών μέτρων , νόμων περί μεταναστεύσεως , ως ψυχασθενείς ή ως τοξικομανείς. Για όλους πρέπει να εξασφαλίζεται δικαστικός ή ανάλογος έλεγχος της νομιμότητας συλλήψεως και κρατήσεως.

Επίσης , ίδιοι κανόνες και εγγυήσεις πρέπει να εφαρμόζονται , σε περιπτώσεις προληπτικής κράτησης , για λόγους δημοσίας ασφάλειας και τέλος κάθε άτομο που υπήρξε θύμα παράνομης σύλληψης ή κράτησης έχει δικαίωμα σε υποχρεωτική αποζημίωση.

3.2.2. Απαγόρευση φυλακίσεως για ιδιωτικά χρέη

Το άρθρο 11 απαγορεύει τη φυλάκιση για χρέη που απορρέουν από συμβατικές υποχρεώσεις⁶⁰. Αφορά στις σχέσεις μεταξύ ιδιωτών αλλά και μεταξύ ιδιωτών και δημοσίων φορέων εφόσον πρόκειται για συμβατική σχέση. Δεν απαγορεύεται η φυλάκιση για χρέη προς το δημόσιο ή για την εκπλήρωση οικονομικών υποχρεώσεων προβλεπόμενων από το νόμο.

60) Εμμανουήλ Ρούκουνα ΟΠ. Π. (σημ. 56) Σελ. 85

3.2.3. Ανθρωπιστική Μεταχείριση των Κρατουμένων

Το Δ.Σ.Α.Π.Δ. στο άρθρο 10 αναλύει το δικαίωμα της ανθρωπιστικής μεταχείρισης των κρατουμένων⁶¹.

Το δικαίωμα της ανθρωπιστικής μεταχείρισης και του σεβασμού της αξιοπρέπειας κάθε ατόμου που στερείται την ελευθερία του είναι βασικός κανόνας διεθνούς εφαρμογής.

Δεν πρέπει να εξαρτάται από τα υλικά μέσα μιας χώρας, αν και η Επιτροπή έχει υπόψη της ότι οι Συνθήκες κράτησης μπορεί να ποικίλουν ανάλογα με τα διαθέσιμα μέσα.

Η επιτροπή επισημαίνει ειδικότερα ότι οι κατηγορούμενοι πρέπει να διαχωρίζονται από τους καταδικασθέντες και οι ανήλικοι κρατούμενοι από τους ενήλικες. Σκοπός των διατάξεων για διαχωρισμό είναι η προστασία των κατηγορουμένων, οι οποίοι σύμφωνα με το άρθρο 14 πρέπει να θεωρούνται αθώοι ωσότου αποδειχθεί η ενοχή τους και των ανηλίκων κατηγορουμένων, των οποίων η μεταχείριση πρέπει να είναι τέτοια ώστε να προάγει την αναμόρφωσή τους και την κοινωνική τους αποκατάσταση.

Η Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων μελετά την τήρηση των άρθρων 9 και 10 επί πολλά χρόνια και το 1962 άρχισε την κατάρτιση σχεδίου κώδικα αρχών για την προστασία όλων των ανθρώπων από κάθε μορφής κράτηση ή φυλάκιση. Η εργασία αυτή συνεχίζεται και σήμερα. Επίσης σε διάφορες περιπτώσεις η Γενική Συνέλευση υιοθέτησε ειδικά μέτρα για την προστασία όλων των ανθρώπων από κάθε μορφής κράτηση ή φυλάκιση.

61) ΟΗΕ και UNESCO ΟΠ. Π. (σημ. 49) Σελ. 24 ΕΠ.

Επίσης σε διάφορες περιπτώσεις η Γενική Συνέλευση υιοθέτησε ειδικά μέτρα για την προστασία ορισμένων κατηγοριών κρατουμένων ή φυλακισμένων , όπως π.χ. συνδικαλιστών , αγωνιστών κατά της αποικιοκρατίας , των φυλετικών διακρίσεων ή άλλων παραβιάσεων ανθρωπίνων δικαιωμάτων , καθώς και κρατουμένων σε ψυχιατρεία χωρίς ιατρική αιτιολόγηση.

3.2.4. Προστασία ατόμου από Βασανιστήρια

Σκοπός του άρθρου 7 του Δ.Σ.Α.Π.Δ. είναι να προστατεύσει την ακεραιότητα και την αξιοπρέπεια του ατόμου⁶².

Κανείς δεν επιτρέπεται να υποβάλλεται σε βασανιστήρια , ούτε σε ποινή ή μεταχείριση σκληρή , απάνθρωπη ή ταπεινωτική. Δεν αρκεί μόνο να θεωρούνται τα βασανιστήρια και η κακομεταχείριση έγκλημα. Τα κράτη πρέπει να εξασφαλίζουν αποτελεσματική προστασία εναντίον των βασανιστηρίων και κάποιο μηχανισμό ελέγχου.

Υπάρχουν ορισμένες εγγυήσεις που εξασφαλίζουν την πρόληψη αυτών των παραβιάσεων , όπως απαγόρευση της κράτησης σε απομόνωση , δυνατότητα επίσκεψης των κρατουμένων σε δημόσια αναγνωρισμένους χώρους και απόρριψη από τα δικαστήρια μαρτυριών που έχουν αποσπαστεί με βασανιστήρια ή άλλη κακομεταχείριση. Η Επιτροπή πιστεύει ότι η απαγόρευση των βασανιστηρίων πρέπει να επεκτείνεται και στη σωματική τιμωρία περιλαμβανομένου και του υπερβολικού κολασμού ως παιδαγωγικού ή πειθαρχικού μέτρου.

62) ΟΗΕ και UNESCO ΟΠ. Π. (σημ. 49) Σελ. 22

Η έννοια του άρθρου αυτού είναι ότι σαφώς προστατεύει όχι μόνο τα πρόσωπα που συλλαμβάνονται ή φυλακίζονται , παράνομα ή μη αλλά ακόμα και τους μαθητές και τους ασθενείς σε μορφωτικά και ιατρικά ιδρύματα , καθώς και τα άτομα που υποβάλλονται σε ιατρικό ή επιστημονικό πειραματισμό χωρίς την ελεύθερη συγκατάθεσή τους.

Το 1984 τα Η.Ε. υιοθέτησαν μια σύμβαση κατά των βασανιστηρίων.

Επίσης τα κράτη οφείλουν να περιλαμβάνουν διδασκαλία και πληροφόρηση σχετική με την απαγόρευση των βασανιστηρίων στα εκπαιδευτικά προγράμματα του προσωπικού του επιφορτισμένου με την εφαρμογή των νόμων , πολιτικού ή στρατιωτικού , καθώς και του ιατρικού προσωπικού , των δημοσίων λειτουργιών⁶³ κτλ.

Διατάσσεται γρήγορη και αμερόληπτη έρευνα σε κάθε περίπτωση καταγγελίας για διάπραξη βασανιστηρίων και παρέχεται το δικαίωμα της νομικής προσφυγής , της αποκατάστασης και της αποζημίωσης των θυμάτων σύμφωνα με το νόμο. Καταθέσεις που αποδεικνύεται ότι έγιναν μετά από βασανιστήρια δεν μπορούν να χρησιμοποιούνται ως αποδεικτικά στοιχεία. Τα κράτη αναλαμβάνουν την υποχρέωση να εμποδίζουν άλλες πράξεις σκληρής , απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας και να προβλέπουν τις ίδιες δυνατότητες για νομική προσφυγή , αποκατάσταση και αποζημίωση.

63) ΟΗΕ και UNESCO ΟΠ. Π. (σημ. 49) Σελ. 51

3.2.5. Ατομική προσφυγή

Το προαιρετικό πρωτόκολλο που τέθηκε σε ισχύ στις 23 Μαρτίου 1976 και έχει μέχρι σήμερα επικυρωθεί από 38 κράτη , καθιερώνει διαδικασία με την οποία τα άτομα μπορούν να υποβάλουν στην επιτροπή γραπτή προσφυγή , καταγγέλοντας ότι τα δικαιώματα που τους παρέχει το Σύμφωνο παραβιάζονται⁶⁴. Τέτοιες καταγγελίες μπορούν να υποβληθούν από το ίδιο το θύμα ή άλλο πρόσωπο στενά συνδεδεμένο με αυτό. Οι καταγγελίες γίνονται μόνο εναντίον κράτους που είναι συμβαλλόμενο μέρος του πρωτοκόλλου. Οι ατομικές προσφυγές γίνονται δεκτές μόνο αν αποδεικνύεται ότι έχουν εξαντληθεί όλα τα ένδικα μέσα σε τοπικό και εθνικό επίπεδο ή ότι αυτά τα ένδικα μέσα θα απαιτήσουν υπερβολικό χρόνο ή ότι δεν θα είναι αποτελεσματικά.

Η διαδικασία με την οποία η Ε.Α.Δ. εξετάζει μια ατομική προσφυγή είναι μακρά και απαιτεί ιδιαίτερη προσοχή. Περιλαμβάνει διάφορα στάδια κατά τα οποία ο προσφεύγων και η καταγγελλόμενη κυβέρνηση καλούνται να σχολιάσουν γραπτώς τους ισχυρισμούς τους. Αλλά ένα κράτος όμως , δεν μπορεί να αρνηθεί να σχολιάσει τους ισχυρισμούς του προσφεύγοντος ατόμου και έτσι να καταστήσει το πρωτόκολλο μη αποτελεσματικό. Σε τέτοιες περιπτώσεις η επιτροπή έχει αποφασίσει να στηρίζει τις απόψεις της σε αξιόποινα στοιχεία που θα υποβάλλονται από τον προσφεύγοντα.

64) ΟΗΕ και UNESCO ΟΠ. Π. (σημ. 49) Σελ. 34

Η Επιτροπή έχει καθιερώσει σύστημα προσφυγής πολιτών που λειτουργεί απλά και με μικρό κόστος ώστε να δίνει πρακτική διέξοδο στα θύματα των παραβιάσεων. Πάντως, αν και η διαδικασία είναι αργή και δεν υπάρχει μηχανισμός παρακολούθησης ή αναγκαστικής επιβολής, είναι πολύ δύσκολο για ένα κράτος να απορρίψει τα πορίσματα της Επιτροπής. Τα πορίσματα αυτά εκπροσωπούν τη συνείδηση της διεθνούς κοινότητας και ασκούν ηθική πίεση στα ενδιαφερόμενα κράτη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

«ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ ΠΑΡΑΝΟΜΗΣ ΦΥΛΑΚΙΣΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΥΘΑΙΡΕΤΗΣ ΚΡΑΤΗΣΗΣ ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ»

- Προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου στην Ευρώπη

Υπάρχει μεγάλος αριθμός κειμένων που θεσπίζουν εγγυήσεις των δικαιωμάτων του ανθρώπου στα Ευρωπαϊκά κράτη⁶⁵. Οι επιμέρους εθνικές νομοθεσίες διασφαλίζουν ουσιαστική προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων, σε συνδυασμό και με τα οικουμενικά κείμενα. Σε Ευρωπαϊκό επίπεδο έχουν ληφθεί σημαντικές πρωτοβουλίες για περαιτέρω προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου. Έτσι έχουν θεσπιστεί αξιόλογα κείμενα στο πλαίσιο του Συμβουλίου της Ευρώπης και της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

65) Κωνσταντίνου Σ. Τσούντα – Βασιλείου Γ. Πανάγου ΟΠ. Π. (σημ. 44) Σελ. 535

Έχουν θεσπιστεί δύο θεμελιώδη κείμενα , δηλαδή η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών και ο Ευρωπαϊκός Κοινωνικός χάρτης.

1. Η Ευρωπαϊκή Σύμβαση των δικαιωμάτων του ανθρώπου

Το κείμενο αυτό ψηφίστηκε από την Επιτροπή Υπουργών στις 4.11.1950 και τέθηκε σε ισχύ το 1953. Όλα τα κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης μετέχουν στην Σύμβαση αυτή. Περιλαμβάνει τα οικονομικά και κοινωνικά δικαιώματα , ενώ καταγράφει λεπτομερώς τα αστικά και πολιτικά δικαιώματα (ζωή , ασφάλεια , ιδιοκτησία , γάμο , εκπαίδευση , σκέψη , συνείδηση , θρησκεία , έκφραση , συνάθροιση κλπ). Η καινοτομία αφορά στην προστασία των δικαιωμάτων. Για το σεβασμό των δεσμεύσεων των κρατών προβλέπεται η λειτουργία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου , με έδρα το Στρασβούργο.

1.1. Προσωπική ελευθερία και ασφάλεια (άρθρο 5 Ε.Σ.Δ.Α.)

Κατά τη Ε.Σ.Δ.Α. το δικαίωμα αυτό έχει δύο όψεις :

- α)Απαγορεύει την αυθαίρετη σύλληψη και κράτηση και
- β)Παρέχει εγγυήσεις υπέρ των προσώπων που νόμιμα στερούνται της ελευθερίας τους⁶⁶. Η ελευθερία λαμβάνεται εδώ υπό την τρέχουσα έννοια της , κατ' αντιδιαστολή προς το άρθρο 5 παρά 1 που αναφέρει πότε είναι επιτρεπτοί οι περιορισμοί της.

66) Εμμανουήλ Ροϊκούνα ΟΠ. Π. (σημ. 56) Σελ. 147 ΕΠ.

Και η προσωπική ασφάλεια λαμβάνεται υπό φυσική έννοια , δηλαδή δεν επεκτείνεται στην οικονομική ασφάλεια ή την κοινωνική ασφάλιση. Τα δύο όργανα της Συμβάσεως αντιμετωπίζουν την ελευθερία και την ασφάλεια ως ενιαίο σύνολο.

Όταν έχουμε παραβίαση της προσωπικής ελευθερίας και ασφάλειας απαιτείται κατά πρώτο λόγο , πλήρης εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών , της φύσεως , της διάρκειας και των λεπτομερειών εφαρμογής τους. Αν διαπιστώνεται πράγματι περιορισμός της προσωπικής ελευθερίας και ασφάλειας τότε πρέπει να γίνεται έλεγχος μήπως ο περιορισμός είναι επιτρεπτός κατά τη Σύμβαση.

1.2. Περιπτώσεις κανονικής στέρησης Ελευθερίας

Το άρθρο 5 διευκρινίζει περιπτώσεις κατά τις οποίες η στέρηση της ελευθερίας θεωρείται «κανονική».

1.2.1. Κράτηση κατόπιν καταδίκης

Αυτό σημαίνει ότι η διαπίστωση του αδικήματος πρέπει να γίνεται από το κατά το Σύνταγμα αρμόδιο δικαστήριο , το οποίο παρέχει εχέγγυα χρήστης απονομής της δικαιοσύνης⁶⁷.

Σχετικά με την κράτηση κατόπιν καταδίκης από αρμόδιου δικαστηρίου , το Δικαστήριο απαιτεί ένα αιτιώδης σύνδεσμο μεταξύ αφενός μεν της καταδίκης , και αφετέρου , της κρατήσεως⁶⁸. Όμως απαιτείται όπως το όργανο που έκρινε περί την καταδίκη είναι το ίδιο με αυτό που αποφάσισε για την κράτηση.

67) Εμμανουήλ Ρούκουνα ΟΠ. Π. (σημ. 56) Σελ. 149

68) Ιωάννου Δ. Σαρμά «Η νομολογία του ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του ανθρώπου και της Επιτροπής» Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα 1998 Σελ. 123 ΕΠ.

Ως καταδίκη , κατά την έννοια του άρθρου 5 παρ.1α' πρέπει να γίνεται κατανοητή μια διακήρυξη ενοχής ύστερα από τη νόμιμη απόδειξη ενός αδικήματος και η επιβολή ποινής ή άλλου μέτρου στερητικού της ελευθερίας.

Ως προς τη λέξη «κατόπιν» , αυτή δεν συνεπάγεται μια απλή χρονολογική τάξη διαδοχής μεταξύ καταδίκης και κρατήσεως· η δεύτερη πρέπει , εξάλλου , να προκύπτει από την πρώτη να παράγεται εν συνέχεια και εν συνέπεια η δύναμη αυτής.

1.2.2. Σύλληψη ή κράτηση λόγω ανυπακοής

Κανονική σύλληψη ή κράτηση αα/λόγω ανυποταγής σε νόμιμη εντολή δικαστηρίου ή ββ/σε εγγύηση εκτελέσεως υποχρεώσεως που ορίζεται από τον νόμο (άρθρο 5 παρ.1 εδ.β'). Το Ε.Δ.Δ.Α. έκρινε παράνομες , τόσο τη διοικητική κράτηση , όσο και τη διοικητική εκτόπιση⁶⁹. Το δικαστήριο υποδεικνύει συσταλτική ερμηνεία για την πιο πάνω διάταξη. Αλλιώς θα «δικαιολογούσε τη διοικητική κράτηση ως μέσο επιβολής στο άτομο της τηρήσεως της γενικής υποχρεώσεως υποταγής στο νόμο». Το εδ.β' αφορά μόνο στις περιπτώσεις κατά τις οποίες ο νόμος επιτρέπει την κράτηση προσώπου σε εκτέλεση ρητής και ειδικής υποχρεώσεως την οποία παρέλειψε να τηρήσει. Η σύλληψη ή κράτηση προσώπου που πραγματοποιείται με αόριστη αναφορά στον «νόμο» ή με την εικασία ότι ο συλληφθείς θα παραβιάσει τον νόμο , δεν συνάδει προς τη Σύμβαση.

69) Εμμανουήλ Ρούκουνα ΟΠ. Π. (σημ. 56) Σελ. 149 ΕΠ.

1.2.3. Σύλληψη ή κράτηση λόγω διάπραξης αδικήματος

Σύλληψη ή κράτηση προσώπου αα/κατά του οποίου υπάρχει εύλογη υπόνοια ότι διέπραξε ποινικό αδίκημα ή ββ/η οποία ευλόγως θεωρείται αναγκαία για να εμποδισθεί εκ μέρους του προσώπου αυτού διάπραξη αδικήματος ή διαφυγή μετά τη διάπραξη αδικήματος.

Η πιο πάνω διαταγή παρέχει δυο βασικά στοιχεία προστασίας :

Πρώτο , δεν επιτρέπει την αυθαίρετη σύλληψη και δεύτερο ορίζει ότι ο συλλαμβανόμενος οδηγείται «ενώπιον της αρμοδίας δικαστικής αρχής» για να κριθεί η πράξη του κατ' ουσία ή για να εξετασθεί «το πρόβλημα της στερήσεως της ελευθερίας του». Ως προς την εύλογη υπόνοια διαπράξεως αδικήματος τα όργανα του Στρασβούργου , ναι μεν αναγνωρίζουν ότι η τρομοκρατία αποτελεί «ειδική κατηγορία εγκλημάτων» (Fox Campbell Hartley V. UK , Δ 1990) αλλά η σύλληψη χωρίς ένταλμα , η κράτηση επί 30 ή 44 ώρες και η περαιτέρω απόλυση χωρίς την απαγγελία κατηγορίας σύμφωνα με τον νόμο περί έκτακτου ανάγκης στη Βόρειο Ιρλανδία κρίθηκε παράνομη από το Δικαστήριο , παρά το γεγονός ότι η Βρεταννική κυβέρνηση υποστήριξε πως η κράτηση επεκτάθηκε χρονικά για να προστατευθούν οι πληροφοριοδότες των αρχών και επειδή δύο από τους συλληφθέντες είχαν προηγουμένως καταδικασθεί για τρομοκρατικές πράξεις.

1.2.4. Κράτηση ανηλίκων

Νόμιμη κράτηση ανηλίκου είτε για την επιτήρηση του , είτε για την παραπομπή του στην δημόσια αρχή (άρθρο 5 παρ.1 εδ.δ').

Σχετικά με την κράτηση των ανηλίκων το Δικαστήριο δέχεται ότι η κράτηση καθ' εαυτή μπορεί και να μην έχει εκπαιδευτικό χαρακτήρα , αρκεί όπως , να είναι σύντομη και όπως καταλήξει στην εφαρμογή ενός εκπαιδευτικού προγράμματος εντός εξειδικευμένου χώρου⁷⁰.

1.2.5. Κράτηση ατόμων για λόγους υγείας

Σχετικά με την κράτηση των επικίνδυνων αυτών ατόμων που πάσχουν από μεταδοτική ασθένεια ή χαρακτηρίζονται ως φρενοβλαβής , αλκοολικοί , τοξικομανής ή αλήτες το Δικαστήριο απαιτεί μια αντικειμενική ιατρική πραγματογνωμοσύνη ενώπιον της αρμόδιας εθνικής Αρχής. Ερευνά, επίσης , την έκταση του προβλήματος για να διαπιστώσει εάν δικαιολογείται το μέτρο⁷¹.

1.2.6. Κράτηση ενόψει εκδόσεως ή απελάσεως κτλ.

Σχετικά με την στέρηση της ελευθερίας για την απομάκρυνση , απέλαση ή έκδοση το Δικαστήριο απαιτεί όπως το διοικητικό μέτρο της απελάσεως δεν χρησιμοποιείται ως επικουρικό μέρος θεραπείας στην περίπτωση , όπου το αίτημα εκδόσεως απερρίφθη από την αρμόδια δικαστική αρχή.

70) Ιωάννου Δ. Σαρμά ΟΠ. Π. (σημ. 68) Σελ. 127

71) Ιωάννου Δ. Σαρμά ΟΠ. Π. (σημ. 68) Σελ. 128 ΕΠ

1.3. Στέρωση ελευθερίας φρενοβλαβών ατόμων

Τα όργανα του Στρασβούργου έχουν επανειλημμένα ασχοληθεί με περιπτώσεις περιορισμού της ελευθερίας ατόμων που χαρακτηρίστηκαν φρενοβλαβείς⁷². Κατά πρώτο λόγο, αφού η Σύμβαση δεν περιέχει εξειδικεύσεις, είναι προφανές ότι τα εσωτερικά όργανα και οι πραγματογνώμονες τους διαθέτουν ικανό περιθώριο εκτιμήσεως.

Αλλά ως προς τους ψυχασθενείς, τα όργανα του Στρασβούργου ελέγχουν την εσωτερική νομοθεσία και πρακτική σε συνάρτηση προς τρία κριτήρια :

πρώτο, αν η ψυχασθένεια έχει διαπιστωθεί από αντικειμενική ιατρική γνωμάτευση, δεύτερον, αν η ψυχική διαταραχή του υπό κρίση ατόμου παρουσιάζει τόση σοβαρότητα, ώστε να δικαιολογείται εγκλεισμός σε ψυχιατρικό κατάστημα και τρίτον, ο εγκλεισμός να μη συνεχίζεται πέρα του χρόνου διαταραχής. Ως προς τον τελευταίο αυτόν όρο, ελέγχεται πάντοτε η δυνατότητα περιοδικής εξετάσεως της καταστάσεως του έγκλειστου ατόμου αυτεπάγγελα ή με αίτηση των συγγενών του ή και του ιδίου.

72) Εμμανουήλ Ρούκουνα ΟΠ. Π. (σημ. 56) Σελ. 150 ΕΠ

1.4. Δικαιώματα στερουμένου της προσωπικής ελευθερίας

1.4.1. Δικαίωμα πληροφόρησης

1. Σχετικά με την πληρότητα της ενημέρωσης , το Δικαστήριο έκρινε ότι στην παράγραφο 2 θεσπίζεται η υποχρέωση ότι το συλληφθέν πρόσωπο πρέπει να ενημερωθεί επί των νομικών και ουσιαστικών λόγων της κράτησής του. Όμως καμιά υποχρέωση κοινοποίησης στον συλληφθέντα⁷³ του συνόλου των στοιχείων του φακέλου δεν υφίσταται. Ούτε υποχρεούται η Αρχή που εκτελεί τη σύλληψη να εκθέσει με λεπτομέρεια στον συλληφθέντα τις υποψίες που τον βαρύνουν.

Λεπτομερείς εξηγήσεις των λόγων συλλήψεως πρέπει να δίνονται και σε περίπτωση εγκλεισμού σε ψυχιατρικό κατάστημα. Επίσης ο συλληφθείς μπορεί να συναγάγει τους λόγους της σύλληψής του εκ των ερωτήσεων που του τίθενται.

1.4.2. Δικαίωμα παραπομπής κρατούμενου στον δικαστή

Κατ' άρθρο 5 παρ.3 συλλαμβανόμενος ή κρατούμενος κατά την παρ.1γ'(υπόνοια ότι διαπράχθηκε ή πρόκειται να διαπραχθεί ποινικό αδίκημα) πρέπει να παραπεμφθεί συντόμως ενώπιον δικαστού ή άλλου δικαστικού λειτουργού για να παραπεμφθεί σε δίκη και να δικασθεί μέσα σε λογική προθεσμία ή να απολυθεί με ή χωρίς εγγύηση⁷⁴.

73) Ιωάννου Δ. Σαρμά ΟΠ. Π. (σημ. 68) Σελ. 144

74) Εμμανουήλ Ρούκουνα ΟΠ. Π. (σημ. 56) Σελ. 152

Κατά τη νομολογία των οργάνων της Συμβάσεως :

α) Συντόμως σημαίνει ότι η προσωρινή κράτηση δεν πρέπει να υπερβαίνει 2 έως 5 εικοσιτετράωρα , ανάλογα με τις περιστάσεις.

β) Δικαστής σημαίνει πρόσωπο που χαίρει ανεξαρτησίας απέναντι στην εκτελεστική εξουσία και τους διαδίκους , διευθύνει τη διαδικασία σύμφωνα με τις συνήθειες δικαστικές εγγυήσεις και έχει επίσης την υποχρέωση να κρίνει περί της κρατήσεως και την εξουσία να διατάξει ενδεχομένως την απόλυση του κρατούμενου.

γ) Η εκδίκαση της υποθέσεως σε λογική προθεσμία μεταξύ της συλλήψεως και της απόφασης του δικαστηρίου επί της νομιμότητας της συλλήψεως έχει επίσης δημιουργήσει σοβαρά προβλήματα.

Το πρόσωπο που κρατείται έχει το δικαίωμα να δικαστεί σε μια λογική προθεσμία ή εάν κάτι τέτοιο δεν μπορεί να συμβεί , να αποφυλακιστεί⁷⁵.

Για να προσδιορίσει το εύλογο της προθεσμίας κράτησης το Δικαστήριο λαμβάνει υπόψη του , από τη μια μεριά την συμπεριφορά των ενδιαφερομένων μερών , των ανακριτών και των δικαστών που ασχολούνται με την υπόθεση και από την άλλη την πολυπλοκότητα της υπόθεσης.

Ο λογικός χαρακτήρας μιας περιόδου προσωρινής κράτησης πρέπει να εκτιμάται σε κάθε περίπτωση σύμφωνα με τις περιστάσεις της υποθέσεως.

75) Ιωάννου Δ. Σαρμά ΟΠ. Π. (σημ. 68) Σελ. 127

1.4.3. Δικαίωμα προσφυγής κρατούμενου

Κάθε πρόσωπο που στερείται της ελευθερίας του ως συνέπεια σύλληψεως ή κρατήσεως έχει δικαίωμα προσφυγής ενώπιον Δικαστηρίου , προκειμένου αυτό να αποφασίσει εντός βραχείας προθεσμίας επί του νόμιμου της κρατήσεως του και να διατάξει την απόλυση του , σε περίπτωση παράνομης κράτησης (άρθρο 5 παρ.4).

Ένα πρόσωπο που κρατείται έχει δικαίωμα να προκαλέσει τον έλεγχο της κράτησής του. Έναν έλεγχο που εκτείνεται σε κάθε όρο απαραίτητο για την κανονικότητα της κράτησης ενός ατόμου⁷⁶.

1.4.4. Δικαίωμα επανόρθωσης

Η επανόρθωση (άρθρο 5 παρ.5) καλύπτει όχι μόνο τις παράνομες κατά το εθνικό δίκαιο κρατήσεις , αλλά κι αυτές που είναι αντικανονικές ενόψει των ρυθμίσεων του άρθρου 5 της Συμβάσεως⁷⁷.

Επιπλέον , όπως αποδεικνύεται η πραγματικότητα του ένδικου μέσου της επανόρθωσης μέσω της προσκομίσεως ενώπιον των στοιχείων εκ των οποίων να προκύπτει ότι χορηγήθηκε πράγματι επανόρθωση σε ανάλογες περιπτώσεις , μέσω του επικαλούμενου ένδικου μέσου.

Με άλλα λόγια το άρθρο 5 παρ.5 κατοχυρώνει δικαίωμα αποζημιώσεως για παράνομη σύλληψη ή κράτηση.

76) Ιωάννου Δ. Σαρμά ΟΠ. Π. (σημ. 68) Σελ. 153

77) Ιωάννου Δ. Σαρμά ΟΠ. Π. (σημ. 68) Σελ. 156

1.5. Η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την πρόληψη βασανιστηρίων

Η Ευρωπαϊκή Σύμβαση του 1987 , στην οποία μετέχουν όλα τα κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης , (Ελλάδα Ν.1949/1991) αποβλέπει κυρίως στην πρόληψη για την κατάπαυση των βασανιστηρίων και της σκληρής , απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισεως κρατουμένων σε σωφρονιστικά και ψυχιατρικά καταστήματα⁷⁸.

α)Απάνθρωπη είναι η μεταχείριση που επιφέρει σοβαρή ψυχική οδύνη η οποία στην υπό κρίση περίπτωση είναι αδικαιολόγητη⁷⁹.

β)Εξευτελιστική είναι η μεταχείριση που υποβαθμίζει ένα άτομο απέναντι στα άλλα και απέναντι στον εαυτό του , ή το υποχρεώνει να ενεργεί παρά τη θέλησή ή τη συνείδησή του

γ)Βασανισμός είναι η απάνθρωπη μεταχείριση που γίνεται με καθορισμένο σκοπό , όπως η απόσπαση πληροφοριών ή η τιμωρία ενός ατόμου.

Το Ε.Δ.Δ.Α. διευκρίνισε ότι ουσιώδες στοιχείο παραβιάσεως του άρθρου 3 είναι η σοβαρή μορφή της κακής μεταχείρισεως. Η εκτίμηση της σοβαρότητας εξαρτάται από πολλούς παράγοντες , όπως η διάρκεια των πράξεων , οι ψυχικές και σωματικές συνέπειες , το φύλο , η ηλικία , η κατάσταση της υγείας του θύματος.

78) Εμμανουήλ Ρούκουνα ΟΠ. Π. (σημ. 56) Σελ. 145

79) Εμμανουήλ Ρούκουνα ΟΠ. Π. (σημ. 56) Σελ. 139 ΕΠ

Οι όροι και οι χώροι κρατήσεως συνιστούσαν από κάθε άποψη μεταχείριση απάνθρωπη και εξευτελιστική , έλειπε η απαραίτητη ιατρική περίθαλψη των κρατουμένων , ενώ συχνά πραγματοποιούνταν σε βάρος τους εικονικές εκτελέσεις , ξυλοδαρμοί και άλλες προσβολές της αξιοπρέπειάς τους.

Πολλοί κρατούμενοι επικαλούνται παραβιάσεις του άρθρου 3. Άλλοτε η Ε.Ε.Δ.Α. δέχθηκε ότι η έλλειψη ιατρικής φροντίδας κρατουμένου που πάσχει από πολυομυελίτιδα εμπίπτει στο άρθρο 3.

1.5.1. Χώροι εφαρμογής

Το καθεστώς της κρατήσεως ή φυλακίσεως.

Έχει γίνει δεκτό από την Επιτροπή ότι η ποινή φυλακίσεως είναι δυνατόν να θέσει ζητήματα εφαρμογής του άρθρου 3 ενόψει του τρόπου που εκτελείται.

Έτσι η επιτροπή απεφάνθη ότι το άρθρο 3 εφαρμόζεται⁸⁰ :

αα) επί κρατήσεως που θέτει υπό σοβαρό κίνδυνο την υγεία του προσφεύγοντος είτε λόγω της σοβαράς ελλείψεως ιατρικής περιθάλψεως , είτε λόγω της διάρκειάς της ,

ββ) όταν οι αντικειμενικές συνθήκες της κρατήσεως συνιστούν μια κατάσταση εξαθλίωσης για το άτομο , ίδια ενόψει της ακαθαρσίας που επικρατεί στο κελί της πλήρους ελλείψεως υγιεινής και της μη δυνατότητας σωματικής ασκήσεως υπό την προϋπόθεση , πάντως ότι η ανωτέρω κατάσταση δεν προκαλείται από τον ίδιο τον κρατούμενο.

80) Ιωάννου Δ. Σαρμά ΟΠ. Π. (σημ. 68) Σελ. 87 ΕΠ

γγ) η ολική απομόνωσή στο κελί , όταν τείνει όχι απλώς σε πειθαρχική αντιμετώπιση του κρατουμένου , αλλά στην εξόντωση της προσωπικότητάς του και στην άρση της αντίστασης αυτού , μπορεί να συνιστά μια εξευτελιστική μεταχείριση , εάν , επιπλέον , δεν στηρίζεται σε επιτακτική ανάγκη προστασίας της τάξης κατά του πραγματικού κινδύνου που αντιπροσωπεύει ο κρατούμενος.

2. Ο κοινωνικός χάρτης της Ευρώπης

Όπως αναφέρθηκε η Ε.Σ.Α.Δ. είναι ελλιπής ως προς την προστασία των Κοινωνικών Δικαιωμάτων και προστατεύει ελάχιστα από αυτά⁸¹. Γι' αυτόν ακριβώς το λόγο επιβλήθηκε η συμπλήρωση της. Έτσι συντάχθηκε ο κοινωνικός χάρτης της Ευρώπης ο οποίος έχει υπογραφεί από 14 μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης.

Ο Ε.Κ.Χ. υπογράφηκε στο τωρινό (18.10.1961) και τέθηκε σε εφαρμογή στις 25.2.1965. Έχει ως στόχο τη συμπλήρωση της Ε.Σ.Α.Δ.⁸².

81) Κατερίνα - Μανωλοπούλου Βαρβιτσιώτη ΟΠ. Π. (σημ 45) Σελ. 80

82) Κωνσταντίνου Σ. Τσουντα - Βασιλείου Γ. Πανάγου ΟΠ. Π. (σημ. 44) Σελ. 536

2.1. Χάρτης θεμελιωδών δικαιωμάτων της Ε.Ε.

Ο χάρτης αυτός κατοχυρώνει τα θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα⁸³ (αξιοπρέπεια , ζωή , ακεραιότητα του προσώπου , απαγόρευση βασανιστηρίων και απάνθρωπων ή εξευτελιστικών ποινών ή μεταχείρισης , απαγόρευση δουλείας ή αναγκαστικής εργασίας) τις θεμελιώδεις ελευθερίες (ελευθερία και ασφάλεια , σεβασμό της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής , προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα , δικαίωμα γάμου και δικαίωμα ίδρυσης οικογένειας , ελευθερίας σκέψης , συνείδησης και θρησκείας , έκφρασης και πληροφόρησης , του συνέρχεσθαι και του συνεταιρίζεσθαι , της τέχνης και της επιστήμης , της εκπαίδευσης , του επαγγέλματος και το δικαίωμα για εργασία , την επιχειρηματική ελευθερία , το δικαίωμα ιδιοκτησίας , το δικαίωμα ασύλου , την προστασία σε περίπτωση απομάκρυνσης , απέλασης και έκδοσης) την ισότητα (έναντι του νόμου , των φυλών κτλ) την αλληλεγγύη , τα δικαιώματα των ευρωπαϊών πολιτών , τη δικαιοσύνη (δίκαιη δίκη , μη αναδρομικότητα ποινικών νόμων κλπ).

83) Κωνσταντίνου Σ. Τσουντα – Βασιλείου Γ. Πανάγου ΟΠ. Π. (σημ. 44) Σελ. 539 ΕΠ

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Στην παρούσα πτυχιική εργασία εξετάσαμε το βαθμό καταχώρησης του ατομικού δικαιώματος της προσωπικής ασφάλειας τόσο από την άποψη του εσωτερικού δικαίου , όσο και σε οικουμενικό και σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Σε όλες αυτές τις παραπάνω περιπτώσεις και ειδικότερα σε περιπτώσεις στέρησης της προσωπικής ελευθερίας θεσπίζονται διαδοχικοί και αλληπάληλοι φραγμοί απέναντι σε ενδεχόμενες αυθαιρεσίες , όχι μόνο των οργάνων της διοίκησης αλλά και οργάνων δικαστικής εξουσίας.

- Η προσωπική ασφάλεια είναι διασφαλισμένη όχι μόνο για τους Έλληνες αλλά και για κάθε άνθρωπο που βρίσκεται στην Ελλάδα , άρα και για τους αλλοδαπούς.

- Με οδηγό την ιδέα αλλά ταυτόχρονα και την ανάγκη ότι τα θεμελιώδη δικαιώματα του ανθρώπου πρέπει να προστατεύονται εκτός από τα κράτη και στην έννομη τάξη της διεθνούς κοινότητας , το διεθνές δίκαιο των δικαιωμάτων του ανθρώπου συγκροτεί σήμερα , ένα δικαιοκώ κλάδο που περιλαμβάνει όλους εκείνους τους κανόνες που εγγυώνται την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου σε όλες τις περιστάσεις.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Π.Δ. Δαγτόγλου «Ατομικά και Κοινωνικά Δικαιώματα»
Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα Αθήνα – Κομοτηνή 1991
2. Κώστα Χ. Χρυσόγονου «Ατομικά και Κοινωνικά Δικαιώματα»
Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα Αθήνα – Κομοτηνή 1998
3. Αριστόβουλου Ι. Μάνεση «Συνταγματικά Δικαιώματα»
α^ο Ατομικές Ελευθερίες – Πανεπιστημιακές Παραδόσεις δ^ο
Έκδοση Αντ. Ν. Σάκκουλα Θεσσαλονίκη 1982
4. Κωνσταντίνου Λ. Γεωργόπουλου «Επίτομο Συνταγματικό Δίκαιο»
Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα Αθήνα – Κομοτηνή 1998
5. Αθανάσιου Γ. Ραΐκου «Παραδόσεις Συνταγματικού Δικαίου» Τόμος Β^ο
Τα Θεμελιώδη Δικαιώματα Τεύχος Γ^ο
Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα Αθήνα – Κομοτηνή 1986
6. Κωνσταντίνου Σ. Τσουντα – Βασιλείου Γ. Πανάγου
«Διακρατική και Υπερεθνική Συνεργασία» Το Οικουμενικό και το
Ευρωπαϊκό Πλαίσιο – Εκδόσεις Παπαζήση Αθήνα 2002
7. Στέλιου Ε. Περράκη «Διαστάσεις της Διεθνούς Προστασίας των
Δικαιωμάτων του Ανθρώπου" Α^ο Πανεπιστημιακές Παραδόσεις
Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα Αθήνα – Κομοτηνή 1998

8. Ιωάννου Δ. Σαρμά «Η Νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και της Επιτροπής»
Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα 1998
9. Εμμανουήλ Ρούκουνα «Διεθνής Προστασία των ανθρώπινων δικαιωμάτων»
Ίδρυμα Μαραγκοπούλου για τα δικαιώματα του Ανθρώπου
Βιβλιοπωλείου της Εστίας Αθήνα – Κομοτηνή 1995
10. Κατερίνας Μανωλοπούλου – Βαρβιτσιώτη
« Η Διεθνής Προστασία των Ανθρώπινων Δικαιωμάτων»
Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα Αθήνα – Κομοτηνή 1986
11. ΟΗΕ και UNESCO «Ανθρώπινα Δικαιώματα»
Έκδοση Ελληνικού Τμήματος Διεθνούς Αμνηστίας – Αθήνα 1987
12. Δ. Σ. Κωνσταντόπουλου «Διεθνές Δημοσίου Δικαίου» Τόμος ΙΙΙ.
Εφαρμογή γενικού και ειδικού Διεθνούς Δικαίου
Εκδόσεις Σάκκουλα Θεσσαλονίκη 1986
13. Δ. Σ. Κωνσταντόπουλου «Διεθνές Δημοσίου Δικαίου» Τόμος ΙΙΙα
Εφαρμογή γενικού και ειδικού Διεθνούς Δικαίου
Εκδόσεις Σάκκουλα Θεσσαλονίκη 1986

«ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ»

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

1. Φ.Ε.Κ. Σύνταγμα της Ελλάδας του 1975/86

(άρθρα 6 , 7 παρ. 2 και 7 παρ.4)

- Φ.Ε.Κ. – Αναθεώρηση των Διατάξεων του Συντάγματος
Αρ. Φύλλου 84 , 6 Απριλίου 2001 (Άρθρο 6)

2. Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του ανθρώπου

10 Δεκεμβρίου 1948 (Άρθρα 9 και 5)

3. Διεθνές Σύμφωνο περί Ατομικών και Πολιτικών Δικαιωμάτων

(Άρθρα 9 και 7)

4. Ευρωπαϊκή Σύμβαση προστασίας των Δικαιωμάτων του ανθρώπου και

των Θεμελιωδών Ελευθεριών (Άρθρα 5 και 3)

I. ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

A. ΒΑΣΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ (1-14)

1.1. ΣΥΝΤΑΓΜΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

έχοντας υπόψη

- α) τα άρθρα 110 παρ. 5 του Συντάγματος και 150 του κώδικα οργάνωσης των υπηρεσιών της Βουλής,
β) το Β΄ Ψήφισμα της 6ης Μαρτίου 1986 της ΣΤ' Αναθεωρητικής Βουλής των Ελλήνων «μεταφορά του κειμένου του Συντάγματος στη δημοτική γλώσσα».

παραγγέλλουμε

να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως το κείμενο του Συντάγματος στη δημοτική γλώσσα, που τίθεται σε ισχύ με το Ψήφισμα αυτό, το οποίο έχει ως εξής:

ΨΗΦΙΣΜΑ Β΄

Μεταφορά του κειμένου του Συντάγματος στη δημοτική γλώσσα

Η ΣΤ' ΑΝΑΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

έχοντας υπόψη

- την από 13 Ιανουαρίου 1986 απόφαση της Βουλής των Ελλήνων για τη συγκρότηση Ειδικής Κοινοβουλευτικής Επιτροπής μεταφοράς του κειμένου του Συντάγματος στη δημοτική γλώσσα,
- την υπ' αριθμ. 352/282 της 14 Ιανουαρίου 1986 απόφαση του Προέδρου της Βουλής για τη συγκρότηση της Ειδικής Κοινοβουλευτικής Επιτροπής,
- την από 25 Φεβρουαρίου 1986 Έκθεση της Ειδικής Κοινοβουλευτικής Επιτροπής για τη μεταφορά του κειμένου του Συντάγματος στη δημοτική γλώσσα,

ψηφίζει

A. Το κείμενο του Συντάγματος, στη δημοτική γλώσσα ως εξής (πλην του προοιμίου, το οποίο μένει ως έχει):

ΣΥΝΤΑΓΜΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Εις το όνομα της Αγίας και Ομοουσίου και Αδιαιρέτου Τριάδος

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ. Βασικές διατάξεις

ΤΜΗΜΑ Α΄. Μορφή του πολιτεύματος

- Άρθρο 1.** 1. Το πολίτευμα της Ελλάδας είναι Προεδρευόμενη Κοινοβουλευτική Δημοκρατία.
2. Θεμέλιο του πολιτεύματός είναι η λαϊκή κυριαρχία.
3. Όλες οι εξουσίες πηγάζουν από το Λαό, υπάρχουν υπέρ αυτού και του Έθνους και ασκούνται όπως ορίζει το Σύνταγμα.

- Άρθρο 2.** 1. Ο σεβασμός και η προστασία της αξίας του ανθρώπου αποτελούν την πρωταρχική υποχρέωση της Πολιτείας.
2. Η Ελλάδα, ακολουθώντας τους γενικά αναγνωρισμένους κανόνες του διεθνούς δικαίου, επιδιώκει την εμπέδωση της ειρήνης, της δικαιοσύνης, καθώς και την ανάπτυξη των φιλικών σχέσεων μεταξύ των

λαών και των κρατών.

ΤΜΗΜΑ Β΄. Σχέσεις Εκκλησίας και Πολιτείας

Άρθρο 3. 1. Επικρατούσα θρησκεία στην Ελλάδα είναι η θρησκεία της Ανατολικής Ορθόδοξης Εκκλησίας του Χριστού. Η Ορθόδοξη Εκκλησία της Ελλάδας, που γνωρίζει κεφαλή της τον Κύριο ημών Ιησού Χριστό, υπάρχει αναπόσπαστα ενωμένη δογματικά με τη Μεγάλη Εκκλησία της Κωνσταντινούπολης και με κάθε άλλη ομόδοξη Εκκλησία του Χριστού: τηρεί απαρασάλευτα, όπως εκείνες, τους ιερούς αποστολικούς και συνοδικούς κανόνες και τις ιερές παραδόσεις. Είναι αυτοκέφαλη, διοικείται από την Ιερά Σύνοδο των εν ενεργεία Αρχιερέων και από τη Διαρκή Ιερά Σύνοδο που προέρχεται από αυτή και συγκροτείται όπως ορίζει ο Καταστατικός Χάρτης της Εκκλησίας, με τήρηση των διατάξεων του Πατριαρχικού Τόμου της κθ' (29) Ιουνίου 1850 και της Συνοδικής Πράξης της 4ης Σεπτεμβρίου 1928.

2. Το εκκλησιαστικό καθεστώς που υπάρχει σε ορισμένες περιοχές του Κράτους δεν αντίκειται στις διατάξεις της προηγούμενης παραγράφου.

3. Το κείμενο της Αγίας Γραφής τηρείται αναλλοίωτο. Η επίσημη μετάφρασή του σε άλλο γλωσσικό τύπο απαγορεύεται χωρίς την έγκριση της Αυτοκέφαλης Εκκλησίας της Ελλάδας και της Μεγάλης του Χριστού Εκκλησίας στην Κωνσταντινούπολη.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ. Ατομικά και κοινωνικά δικαιώματα

- Άρθρο 4.** 1. Οι Έλληνες είναι ίσοι ενώπιον του νόμου.
2. Οι Έλληνες και οι Ελληνίδες έχουν ίσα δικαιώματα και υποχρεώσεις.
3. Έλληνες πολίτες είναι όσοι έχουν τα προσόντα που ορίζει ο νόμος. Επιτρέπεται να αφαιρεθεί η ελληνική ιθαγένεια μόνο σε περίπτωση που κάποιος απέκτησε εκούσια άλλη ιθαγένεια ή που ανέλαβε σε ξένη χώρα υπηρεσία αντίθετη προς τα εθνικά συμφέροντα, με τις προϋποθέσεις και τη διαδικασία που προβλέπει ειδικότερα ο νόμος.
4. Μόνο Έλληνες πολίτες είναι δεκτοί σε όλες τις δημόσιες λειτουργίες, εκτός από τις εξαιρέσεις που εισάγονται με ειδικούς νόμους.
5. Οι Έλληνες πολίτες συνεισφέρουν χωρίς διακρίσεις στα δημόσια βάρη, ανάλογα με τις δυνάμεις τους.
6. Κάθε Έλληνας που μπορεί να φέρει όπλα είναι υποχρεωμένος να συντελεί στην άμυνα της Πατρίδας, σύμφωνα με τους ορισμούς των νόμων.
7. Τίτλοι ευγένειας ή διάκρισης ούτε απονέμονται ούτε αναγνωρίζονται σε Έλληνες πολίτες.

Άρθρο 5. 1. Καθένας έχει δικαίωμα να αναπτύσσει ελεύθερα την προσωπικότητά του και να συμμετέχει στην κοινωνική, οικονομική και πολιτική ζωή της Χώρας, εφόσον δεν προσβάλλει τα δικαιώματα των άλλων και δεν παραβιάζει το Σύνταγμα ή τα χρηστά ήθη.

2. Όλοι όσοι βρίσκονται στην Ελληνική Επικράτεια απολαμβάνουν την απόλυτη προστασία της ζωής, της τιμής και της ελευθερίας τους, χωρίς διάκριση εθνικότητας, φυλής γλώσσας και θρησκευτικών ή πολιτι-

1.1

κών πεποιθήσεων. Εξαιρέσεις επιτρέπονται στις περιπτώσεις που προβλέπει το διεθνές δίκαιο.

Απαγορεύεται η έκδοση αλλοδαπού που διώκεται για τη δράση του υπέρ της ελευθερίας.

3. Η προσωπική ελευθερία είναι απαραβίαστη. Κανένας δεν καταδιώκεται ούτε συλλαμβάνεται ούτε φυλακίζεται ούτε με οποιονδήποτε άλλο τρόπο περιορίζεται, παρά μόνο όταν και όπως ορίζει ο νόμος.

4. Απαγορεύονται ατομικά διοικητικά μέτρα που περιορίζουν σε οποιονδήποτε Έλληνα την ελεύθερη κίνηση ή εγκατάσταση στη Χώρα, καθώς και την ελεύθερη έξοδο και είσοδο σ' αυτή. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις ανάγκης, και μόνο για την πρόληψη αξιόποινων πράξεων, είναι δυνατόν να επιβληθούν τέτοια μέτρα, ύστερα από απόφαση ποινικού δικαστηρίου, όπως νόμος ορίζει. Σε κατεπείγουσα περίπτωση η απόφαση μπορεί να εκδοθεί και μετά τη λήψη του διοικητικού μέτρου, το αργότερο όμως μέσα σε τρεις ημέρες, διαφορετικά το μέτρο αίρεται αυτοδικαίως.

Ερμηνευτική δήλωση:

Στην απαγόρευση της παραγράφου 4 δεν περιλαμβάνεται η απαγόρευση της εξόδου με πράξη του εισαγγελέα, εξαιτίας ποινικής δίωξης, ούτε η λήψη μέτρων που επιβάλλονται για την προστασία της δημόσιας υγείας ή της υγείας ασθενών, όπως νόμος ορίζει.

Άρθρο 6. 1. Κανένας δεν συλλαμβάνεται ούτε φυλακίζεται χωρίς αποιολογημένο δικαστικό ένταλμα, που πρέπει να επιδοθεί τη στιγμή που γίνεται η σύλληψη ή η προφυλάκιση. Εξαιρούνται τα αυτόφωρα εγκλήματα.

2. Όποιος συλλαμβάνεται για αυτόφωρο έγκλημα ή με ένταλμα προσάγεται στον αρμόδιο ανακριτή το αργότερο μέσα σε είκοσι τέσσερις ώρες από τη σύλληψη, αν όμως η σύλληψη έγινε έξω από την έδρα του ανακριτή, η προσαγωγή γίνεται μέσα στον απολύτως αναγκαίο χρόνο για τη μεταγωγή του. Ο ανακριτής οφείλει, μέσα σε τρεις ημέρες από την προσαγωγή, είτε να απολύσει τον συλληφθέντα είτε να εκδώσει ένταλμα φυλάκισης. Η προθεσμία αυτή παρατείνεται για δύο ημέρες, αν το ζητήσει αυτός που έχει προσαχθεί, ή σε περίπτωση ανώτερης βίας που βεβαιώνεται αμέσως με απόφαση του αρμόδιου δικαστικού συμβουλίου.

3. Όταν περάσει άπρακτη καθεμία από τις δύο αυτές προθεσμίες, κάθε δεσμοφύλακας ή άλλος, είτε πολιτικός υπάλληλος είτε στρατιωτικός, στον οποίο έχει ανατεθεί η κράτηση εκείνου που έχει συλληφθεί, οφείλει να τον απολύσει αμέσως. Οι παραβάτες τιμωρούνται για παράνομη κατακράτηση και υποχρεούνται να επανορθώσουν κάθε ζημία που έγινε στον παθόντα και να τον ικανοποιήσουν για ηθική βλάβη με χρηματικό ποσό, όπως νόμος ορίζει.

4. Νόμος ορίζει το ανώτατο όριο διάρκειας της προφυλάκισης, που δεν μπορεί να υπερβεί το ένα έτος στα κακουργήματα και τους έξι μήνες στα πλημμελήματα. Σε εντελώς εξαιρετικές περιπτώσεις τα ανώτατα αυτά όρια μπορούν να παραταθούν για έξι και τρεις μήνες, αντίστοιχα, με απόφαση του αρμόδιου δικαστικού συμβουλίου.

Άρθρο 7. 1. Έγκλημα δεν υπάρχει ούτε ποινή επιβάλλεται χωρίς νόμο που να ισχύει πριν από την τέλεση της πράξης και να ορίζει τα στοιχεία της. Ποτέ δεν επιβάλλεται ποινή βαρύτερη από εκείνη που προβλεπόταν κατά την τέλεση της πράξης.

2. Τα βασανιστήρια, οποιαδήποτε σωματική κάκωση, βλάβη υγείας, ή άσκηση ψυχολογικής βίας, καθώς και κάθε άλλη προσβολή της ανθρώπινης αξιοπρέπειας απαγορεύονται και τιμωρούνται, όπως νόμος ορίζει.

3. Η γενική δήμευση απαγορεύεται. Θανατική ποινή για πολιτικά εγκλήματα δεν επιβάλλεται, εκτός αν είναι σύνθετα.

4. Νόμος ορίζει με ποιους όρους το Κράτος παρέχει, ύστερα από δικαστική απόφαση, αποζημίωση σε όσους καταδικάστηκαν, προφυλακίστηκαν ή με άλλο τρόπο στερήθηκαν άδικα ή παράνομα την προσωπική τους ελευθερία.

Άρθρο 8. Κανένας δεν στερείται χωρίς τη θέλησή του το δικαστή που του έχει ορίσει ο νόμος.

Δικαστικές επιτροπές και έκτακτα δικαστήρια, με οποιοδήποτε όνομα, δεν επιτρέπεται να συσταθούν.

Άρθρο 9. 1. Η κατοικία του καθενός είναι άσυλο. Η ιδιωτική και οικογενειακή ζωή του ατόμου είναι απαραβίαστη. Καμία έρευνα δεν γίνεται σε κατοικία, παρά μόνο όταν και όπως ορίζει ο νόμος και πάντοτε με την παρουσία εκπροσώπων της δικαστικής εξουσίας.

2. Οι παραβάτες της προηγούμενης διάταξης τιμωρούνται για παραβίαση του οικιακού ασύλου και για κατάχρηση εξουσίας και υποχρεούνται σε πλήρη αποζημίωση του παθόντος, όπως νόμος ορίζει.

Άρθρο 10. 1. Καθένας ή πολλοί μαζί έχουν το δικαίωμα, τηρώντας τους νόμους του Κράτους, να αναφέρονται εγγράφως στις αρχές, οι οποίες είναι υποχρεωμένες να ενεργούν σύντομα κατά τις κείμενες διατάξεις και να απαντούν αποιολογημένα σε εκείνον που υπέβαλε την αναφορά, σύμφωνα με το νόμο.

2. Μόνο μετά την κοινοποίηση της τελικής απόφασης της αρχής στην οποία απευθύνεται η αναφορά, και με την άδεια της, επιτρέπεται η δίωξη εκείνου που την υπέβαλε για παραβάσεις που τυχόν υπάρχουν σ' αυτή.

3. Η αρμόδια αρχή υποχρεούται να απαντά σε αίτηση πληροφοριών, εφόσον αυτό προβλέπεται από το νόμο.

Άρθρο 11. 1. Οι Έλληνες έχουν το δικαίωμα να συνέρχονται ήσυχα και χωρίς όπλα.

2. Μόνο στις δημόσιες υπαιθριες συναθροίσεις μπορεί να παρίσταται η αστυνομία. Οι υπαιθριες συναθροίσεις μπορούν να απαγορευτούν με αποιολογημένη απόφαση της αστυνομικής αρχής, γενικά, αν εξαπτίας τους επικείται σοβαρός κίνδυνος για τη δημόσια ασφάλεια, σε ορισμένη δε περιοχή, αν απειλείται σοβαρή διατάραξη της κοινωνικοοικονομικής ζωής, όπως νόμος ορίζει.

Άρθρο 12. 1. Οι Έλληνες έχουν το δικαίωμα να συνιστούν ενώσεις και μη κερδοσκοπικά σωματεία, τηρώντας τους νόμους, που ποτέ όμως δεν μπορούν να εξαρτήσουν την άσκηση του δικαιώματος αυτού από προηγούμενη άδεια.

2. Το σωματείο δεν μπορεί να διαλυθεί για παράβαση του νόμου ή ουσιώδους διάταξης του καταστατικού του, παρά μόνο με δικαστική απόφαση.

3. Οι διατάξεις της προηγούμενης παραγράφου εφαρμόζονται αναλόγως και σε ενώσεις προσώπων που δεν συνιστούν σωματείο.

4. Με νόμο μπορεί να επιβληθούν περιορισμοί στο δικαίωμα των δημόσιων υπαλλήλων να συνεταιρίζονται. Περιορισμοί του δικαιώματος αυτού μπορεί να επιβληθούν και στους υπαλλήλους οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης ή άλλων νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου ή δημόσιων επιχειρήσεων.

5. Οι γεωργικοί και αστικοί συνεταιρισμοί κάθε είδους αυτοδιοικούνται σύμφωνα με τους όρους του νόμου και του καταστατικού τους και προστατεύονται και εποπτεύονται από το Κράτος, που είναι υπο-

χρεωμένο να μεριμνά για την ανάπτυξη τους.

6. Επιτρέπεται η σύσταση με νόμο αναγκαστικών συνεταιρισμών που αποβλέπουν στην εκπλήρωση σκοπών κοινής ωφέλειας ή δημόσιου ενδιαφέροντος ή κοινής εκμετάλλευσης γεωργικών εκτάσεων ή άλλης πλουτοπαραγωγικής πηγής, εφόσον πάντως εξασφαλίζεται η ίση μεταχείριση αυτών που συμμετέχουν.

Άρθρο 13. 1. Η ελευθερία της θρησκευτικής συνείδησης είναι απαραβίαστη. Η απόλαυση των ατομικών και πολιτικών δικαιωμάτων δεν εξαρτάται από τις θρησκευτικές πεποιθήσεις καθενός.

2. Κάθε γνωστή θρησκεία είναι ελεύθερη και τα σχετικά με τη λατρεία της τελούνται ανεμπόδιστα υπό την προστασία των νόμων. Η άσκηση της λατρείας δεν επιτρέπεται να προσβάλλει τη δημόσια τάξη ή τα χρηστά ήθη. Ο προσηλυτισμός απαγορεύεται.

3. Οι λειτουργοί όλων των γνωστών θρησκειών υπόκεινται στην ίδια εποπτεία της Πολιτείας και στις ίδιες υποχρεώσεις απέναντί της, όπως και οι λειτουργοί της επικρατούσας θρησκείας.

4. Κανένας δεν μπορεί, εξαιτίας των θρησκευτικών του πεποιθήσεων, να απαλλαγεί από την εκπλήρωση των υποχρεώσεων προς το Κράτος ή να αρνηθεί να συμμορφωθεί προς τους νόμους.

5. Κανένας όρκος δεν επιβάλλεται χωρίς νόμο, που ορίζει και τον τύπο του.

Άρθρο 14. 1. Καθένας μπορεί να εκφράζει και να διαδίδει προφορικά, γραπτά και διά του τύπου τους στοχασμούς του τηρώντας τους νόμους του Κράτους.

2. Ο τύπος είναι ελεύθερος. Η λογοκρισία και κάθε άλλο προληπτικό μέτρο απαγορεύονται.

3. Η κατάσχεση εφημερίδων και άλλων εντύπων, είτε πριν από την κυκλοφορία είτε ύστερα από αυτή, απαγορεύεται.

Κατ' εξαίρεση επιτρέπεται η κατάσχεση, με παραγγελία του εισαγγελέα, μετά την κυκλοφορία:

α) για προσβολή της χριστιανικής και κάθε άλλης γνωστής θρησκείας,

β) για προσβολή του προσώπου του Προέδρου της Δημοκρατίας,

γ) για δημοσίευμα που αποκαλύπτει πληροφορίες για τη σύνθεση, τον εξοπλισμό και τη διάταξη των ενόπλων δυνάμεων ή την οχύρωση της Χώρας ή που έχει σκοπό τη βίαιη ανατροπή του πολιτεύματος ή στρέφεται κατά της εδαφικής ακεραιότητας του Κράτους,

δ) για άσεμνα δημοσιεύματα που προσβάλλουν ολόφανερα τη δημόσια αιδώ, στις περιπτώσεις που ορίζει ο νόμος.

4. Σ' όλες τις περιπτώσεις της προηγούμενης παραγράφου ο εισαγγελέας, μέσα σε είκοσι τέσσερις ώρες από την κατάσχεση, οφείλει να υποβάλει την υπόθεση στο δικαστικό συμβούλιο, και αυτό, μέσα σε άλλες είκοσι τέσσερις ώρες, οφείλει να αποφασίσει για τη διατήρηση ή την άρση της κατάσχεσης, διαφορετικά η κατάσχεση αίρεται αυτοδικαίως. Τα ένδικα μέσα της έφεσης και της αναίρεσης επιτρέπονται στον εκδότη της εφημερίδας ή άλλου εντύπου που κατασχέθηκε και στον εισαγγελέα.

5. Νόμος ορίζει τον τρόπο με τον οποίο γίνεται διά του τύπου η πλήρης επανόρθωση ανακριβών δημοσιευμάτων.

6. Το δικαστήριο, ύστερα από τρεις τουλάχιστον καταδικές μέσα σε μία πενταετία για διάπραξη των εγκλημάτων που προβλέπονται στην παράγραφο 3, διατάσσει την οριστική ή προσωρινή παύση της έκδοσης του εντύπου και, σε βαριές περιπτώσεις, την

απαγόρευση της άσκησης του δημοσιογραφικού επαγγέλματος από το πρόσωπο που καταδικάστηκε, όπως νόμος ορίζει. Η παύση ή η απαγόρευση αρχίζουν από το η καταδικαστική απόφαση γίνει αμετάκλητη.

7. Τα αδικήματα του τύπου είναι αυτόφωρα και εκδικάζονται όπως νόμος ορίζει.

8. Νόμος ορίζει τις προϋποθέσεις και τα προσόντα για την άσκηση του δημοσιογραφικού επαγγέλματος.

9. Νόμος μπορεί να προσδιορίσει ότι τα μέσα χρηματοδότησης εφημερίδων και περιοδικών πρέπει να γίνονται γνωστά.

Άρθρο 15. 1. Οι προστατευτικές για τον τύπο διατάξεις του προηγούμενου άρθρου δεν εφαρμόζονται στον κινηματογράφο, τη φωνογραφία, τη ραδιοφωνία, την τηλεόραση και κάθε άλλο παρεμφερές μέσο μετάδοσης λόγου ή παράστασης.

2. Η ραδιοφωνία και η τηλεόραση υπάγονται στον άμεσο έλεγχο του Κράτους και έχουν σκοπό την αντικειμενική και με ίσους όρους μετάδοση πληροφοριών και ειδήσεων, καθώς και προϊόντων του λόγου και της τέχνης· πρέπει πάντως να εξασφαλίζεται η ποιοτική στάθμη των εκπομπών που επιβάλλει η κοινωνική αποστολή τους και η πολιτιστική ανάπτυξη της Χώρας.

Άρθρο 16. 1. Η τέχνη και η επιστήμη, η έρευνα και η διδασκαλία είναι ελεύθερες· η ανάπτυξη και η προαγωγή τους αποτελεί υποχρέωση του Κράτους. Η ακαδημαϊκή ελευθερία και η ελευθερία της διδασκαλίας δεν απαλλάσσουν από το καθήκον της υπακοής στο Σύνταγμα.

2. Η παιδεία αποτελεί βασική αποστολή του Κράτους και έχει σκοπό την ηθική, πνευματική, επαγγελματική και φυσική αγωγή των Ελλήνων, την ανάπτυξη της εθνικής και θρησκευτικής συνείδησης και τη διάπλασή τους σε ελεύθερους και υπεύθυνους πολίτες.

3. Τα έτη υποχρεωτικής φοίτησης δεν μπορεί να είναι λιγότερα από εννέα.

4. Όλοι οι Έλληνες έχουν δικαίωμα δωρεάν παιδείας, σε όλες τις βαθμίδες της, στα κρατικά εκπαιδευτήρια. Το Κράτος ενισχύει τους σπουδαστές που διακρίνονται, καθώς και αυτούς που έχουν ανάγκη από βοήθεια ή ειδική προστασία, ανάλογα με τις κατόψεις τους.

5. Η ανώτατη εκπαίδευση παρέχεται αποκλειστικά από ιδρύματα που αποτελούν νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου με πλήρη αυτοδιοίκηση. Τα ιδρύματα αυτά τελούν υπό την εποπτεία του Κράτους, έχουν δικαίωμα να ενισχύονται οικονομικά από αυτό και λειτουργούν σύμφωνα με τους νόμους που αφορούν τους οργανισμούς τους. Συγχώνευση ή κατάτμηση ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων μπορεί να γίνει και κατά παρέκκλιση από κάθε αντίθετη διάταξη, όπως νόμος ορίζει.

Ειδικός νόμος ορίζει όσα αφορούν τους φοιτητικούς συλλόγους και τη συμμετοχή των σπουδαστών σ' αυτούς.

6. Οι καθηγητές των ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων είναι δημόσιοι λειτουργοί. Το υπόλοιπο διδακτικό προσωπικό τους επιτελεί επίσης δημόσιο λειτουργήμα, με τις προϋποθέσεις που νόμος ορίζει. Τα σχετικά με την κατάσταση όλων αυτών των προσώπων καθορίζονται από τους οργανισμούς των οικείων ιδρυμάτων.

Οι καθηγητές των ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων δεν μπορούν να παυθούν προτού λήξει σύμφωνα με το νόμο ο χρόνος υπηρεσίας τους παρά μόνο

με τις ουσιαστικές προϋποθέσεις που προβλέπονται στο άρθρο 88 παράγραφος 4 και ύστερα από απόφαση συμβουλίου που αποτελείται κατά πλειοψηφία από ανώτατους δικαστικούς λειτουργούς, όπως νόμος ορίζει.

Νόμος ορίζει το όριο της ηλικίας των καθηγητών των ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων εωσότου εκδοθεί ο νόμος αυτός οι καθηγητές που υπηρετούν αποχωρούν αυτοδικαίως μόλις λήξει το ακαδημαϊκό έτος μέσα στο οποίο συμπληρώνουν το εξηκοστό έβδομο έτος της ηλικίας τους.

7. Η επαγγελματική και κάθε άλλη ειδική εκπαίδευση παρέχεται από το Κράτος και με σχολές ανώτερης βαθμίδας για χρονικό διάστημα όχι μεγαλύτερο από τρία χρόνια, όπως προβλέπεται ειδικότερα από το νόμο, που ορίζει και τα επαγγελματικά δικαιώματα όσων αποφοιτούν από τις σχολές αυτές.

8. Νόμος ορίζει τις προϋποθέσεις και τους όρους χορήγησης άδειας για την ίδρυση και λειτουργία εκπαιδευτηρίων που δεν ανήκουν στο Κράτος, τα σχετικά με την εποπτεία που ασκείται πάνω σ' αυτά, καθώς και την υπηρεσιακή κατάσταση του διδακτικού προσωπικού τους.

Η σύσταση ανώτατων σχολών από ιδιώτες απαγορεύεται.

9. Ο αθλητισμός τελεί υπό την προστασία και την ανώτατη εποπτεία του Κράτους.

Το Κράτος επιχορηγεί και ελέγχει τις ενώσεις των αθλητικών σωματείων κάθε είδους, όπως νόμος ορίζει. Νόμος ορίζει επίσης τη διάθεση των ενισχύσεων που παρέχονται κάθε φορά στις επιχορηγούμενες ενώσεις σύμφωνα με τον προορισμό τους.

Άρθρο 17. 1. Η ιδιοκτησία τελεί υπό την προστασία του Κράτους, τα δικαιώματα όμως που απορρέουν από αυτή δεν μπορούν να ασκούνται σε βάρος του γενικού συμφέροντος.

2. Κανένας δεν στερείται την ιδιοκτησία του, παρά μόνο για δημόσια ωφέλεια που έχει αποδειχθεί με τον προσηκόντα τρόπο, όταν και όπως ο νόμος ορίζει, και πάντοτε αφού προηγηθεί πλήρης αποζημίωση, που να ανταποκρίνεται στην αξία την οποία είχε το απαλλοτριούμενο κατά το χρόνο της συζήτησης στο δικαστήριο για τον προσωρινό προσδιορισμό της αποζημίωσης. Αν ζητηθεί απευθείας ο οριστικός προσδιορισμός της αποζημίωσης, λαμβάνεται υπόψη η αξία κατά το χρόνο της σχετικής συζήτησης στο δικαστήριο.

3. Η ενδεχόμενη μεταβολή της αξίας του απαλλοτριούμενου μετά τη δημοσίευση της πράξης απαλλοτρίωσης, και μόνο εξαπτίας της, δεν λαμβάνεται υπόψη.

4. Η αποζημίωση ορίζεται πάντοτε από τα πολιτικά δικαστήρια. Μπορεί να οριστεί και προσωρινά δικαστικώς, ύστερα από ακρόαση ή πρόσκληση του δικαιούχου, που μπορεί να υποχρεωθεί κατά την κρίση του δικαστηρίου να παράσχει για την είσπραξη της ανάλογη εγγύηση, σύμφωνα με τον τρόπο που νόμος ορίζει.

Πριν καταβληθεί η οριστική ή προσωρινή αποζημίωση διατηρούνται ακέραια όλα τα δικαιώματα του ιδιοκτήτη και δεν επιτρέπεται η κατάληψη.

Η αποζημίωση που ορίστηκε καταβάλλεται υποχρεωτικά το αργότερο μέσα σε ενάμισι έτος από τη δημοσίευση της απόφασης για τον προσωρινό προσδιορισμό της αποζημίωσης και, σε περίπτωση απευθείας αίτησης για οριστικό προσδιορισμό της αποζημίωσης, από τη δημοσίευση της σχετικής απόφασης του δικαστηρίου, διαφορετικά η απαλλοτρίωση αίρεται αυτοδικαίως.

Η αποζημίωση δεν υπόκειται, ως αποζημίωση, σε

κανένα φόρο, κράτηση ή τέλος.

5. Νόμος ορίζει τις περιπτώσεις υποχρεωτικής ικανοποίησης των δικαιούχων για την πρόσοδο, την οποία έχασαν από το ακίνητο που απαλλοτριώθηκε έως το χρόνο καταβολής της αποζημίωσης.

6. Όταν πρόκειται να εκτελεστούν έργα κοινής ωφέλειας ή γενικότερης σημασίας για την οικονομία της Χώρας, νόμος μπορεί να επιτρέψει την απαλλοτρίωση υπέρ του δημοσίου ευρύτερων ζωνών, πέρα από τις εκτάσεις που είναι αναγκαίες για την κατασκευή των έργων. Ο ίδιος νόμος καθορίζει τις προϋποθέσεις και τους όρους μιας τέτοιας απαλλοτρίωσης, καθώς και τα σχετικά με τη διάθεση ή χρησιμοποίηση, για δημόσιους ή κοινωφελείς γενικά σκοπούς, των εκτάσεων που απαλλοτριώνονται επιπλέον όσων είναι αναγκαίες για το έργο που πρόκειται να εκτελεστεί.

7. Νόμος μπορεί να ορίσει ότι για την εκτέλεση έργων με προφανή κοινή ωφέλεια υπέρ του δημοσίου, νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, οργανισμών κοινής ωφέλειας και δημόσιων επιχειρήσεων, επιτρέπεται να διανοιχθούν υπόγειες σήραγγες στο επιβαλλόμενο βάθος, χωρίς αποζημίωση, υπό τον όρο ότι δεν θα παραβλάπεται η συνήθης εκμετάλλευση του υπερκείμενου ακινήτου.

Άρθρο 18. 1. Ειδικοί νόμοι ρυθμίζουν τα σχετικά με την ιδιοκτησία και τη διάθεση των μεταλλείων, ορυχείων, σπηλαίων, αρχαιολογικών χώρων και θησαυρών, ιαματικών, ρεόντων και υπόγειων υδάτων και γενικά του υπόγειου πλούτου.

2. Με νόμο ρυθμίζονται τα σχετικά με την ιδιοκτησία, την εκμετάλλευση και διαχείριση των λιμνοθαλασσών και των μεγάλων λιμνών, καθώς και τα σχετικά με τη διάθεση γενικά των εκτάσεων που προκύπτουν από αποξήρανσή τους.

3. Ειδικοί νόμοι ρυθμίζουν τα σχετικά με τις επιτάξεις για τις ανάγκες των ενόπλων δυνάμεων σε περίπτωση πολέμου ή επιστράτευσης, ή για τη θεραπεία άμεσης κοινωνικής ανάγκης που μπορεί να θέσει σε κίνδυνο τη δημόσια τάξη ή υγεία.

4. Επιτρέπεται, σύμφωνα με τη διαδικασία που καθορίζει ειδικός νόμος, ο αναδασμός αγροτικών εκτάσεων για την επωφελέστερη εκμετάλλευση του εδάφους, καθώς και η λήψη μέτρων για την αποφυγή της υπέρμετρης κατάταμησης ή για διευκόλυνση της ανασυγκρότησης της κατατημένης μικρής αγροτικής ιδιοκτησίας.

5. Εκτός από τις περιπτώσεις που προβλέπονται στις προηγούμενες παραγράφους, μπορεί να προβλεφθεί με νόμο και κάθε άλλη στέρηση της ελεύθερης χρήσης και κάρπωσης της ιδιοκτησίας που απαιτείται από ιδιαίτερες περιστάσεις. Νόμος ορίζει τον υπόχρεο και τη διαδικασία καταβολής στο δικαίωχο του ανταλλάγματος της χρήσης ή κάρπωσης, το οποίο πρέπει να ανταποκρίνεται στις υφιστάμενες κάθε φορά συνθήκες.

Μέτρα που επιβλήθηκαν με την εφαρμογή της παραγράφου αυτής αίρονται αμέσως μόλις εκλείψουν οι ιδιαίτεροι λόγοι που τα προκάλεσαν. Σε περίπτωση αδικαιολόγητης παράτασης των μέτρων αποφασίζει για την άρση τους, κατά κατηγορίες περιπτώσεων, το Συμβούλιο της Επικρατείας, ύστερα από αίτηση όποιου έχει έννομο συμφέρον.

6. Με νόμο μπορεί να ρυθμίζονται τα σχετικά με τη διάθεση εγκαταλειμμένων εκτάσεων για την αξιοποίησή τους υπέρ της εθνικής οικονομίας και αποκατάσταση ακτημόνων. Με τον ίδιο νόμο ορίζονται και τα σχετικά με τη μερική ή ολική αποζημίωση των ιδιοκτητών σε περίπτωση επανεμφάνισής τους μέσα σε

εύλογη προθεσμία.

7. Με νόμο μπορεί να καθιερωθεί η αναγκαστική συνιδιοκτησία συνεχόμενων ιδιοκτησιών αστικών περιοχών, εφόσον η αυτοτελής ανοικοδόμηση αυτών ή μερικών απ' αυτές δεν ανταποκρίνεται στους όρους δόμησης που ισχύουν ή πρόκειται να ισχύσουν στην περιοχή αυτή.

8. Δεν επιτρέπεται να απαλλοτριωθεί η αγρατική ιδιοκτησία των Σταυροπηγιακών Ιερών Μονών της Αγίας Αναστασίας της Φαρμακολύτριας στη Χαλκιδική, των Βλατάδων στη Θεσσαλονίκη και του Ευαγγελιστή Ιωάννη του Θεολόγου στην Πάτμο, με εξαίρεση τα μετόχια. Επίσης δεν επιτρέπεται να απαλλοτριωθεί η περιουσία που βρίσκεται στην Ελλάδα των Πατριαρχείων Αλεξάνδρειας, Αντιόχειας και Ιεροσολύμων, καθώς και της Ιερής Μονής του Σινά.

Άρθρο 19. Το απόρρητο των επιστολών και της ελεύθερης ανταπόκρισης ή επικοινωνίας με οποιονδήποτε άλλο τρόπο είναι απόλυτα απαραβίαστο. Νόμος ορίζει τις εγγυήσεις υπό τις οποίες η δικαστική αρχή δεν δεσμεύεται από το απόρρητο για λόγους εθνικής ασφάλειας ή για διακρίβωση ιδιαίτερα σοβαρών εγκλημάτων.

Άρθρο 20. 1. Καθένας έχει δικαίωμα στην παροχή έννομης προστασίας από τα δικαστήρια και μπορεί να αναπτύξει σ' αυτά τις απόψεις του για τα δικαιώματα ή συμφέροντά του, όπως νόμος ορίζει.

2. Το δικαίωμα της προηγούμενης ακρόασης του ενδιαφερομένου ισχύει και για κάθε διοικητική ενέργεια ή μέτρο που λαμβάνεται σε βάρος των δικαιωμάτων ή συμφερόντων του.

Άρθρο 21. 1. Η οικογένεια, ως θεμέλιο της συντήρησης και προαγωγής του Έθνους, καθώς και ο γάμος, η μητρότητα και η παιδική ηλικία τελούν υπό την προστασία του Κράτους.

2. Πολύτεκνες οικογένειες, ανάπηροι πολέμου και ειρηνικής περιόδου, θύματα πολέμου, χήρες και ορφανά εκείνων που έπεσαν στον πόλεμο, καθώς και όσοι πάσχουν από ανίατη σωματική ή πνευματική νόσο έχουν δικαίωμα ειδικής φροντίδας από το Κράτος.

3. Το Κράτος μεριμνά για την υγεία των πολιτών και παίρνει ειδικά μέτρα για την προστασία της νεότητας, του γήρατος, της αναπηρίας και για την περίθαλψη των απόρων.

4. Η απόκτηση κατοικίας από αυτούς που τη στερούνται ή που στεγάζονται ανεπαρκώς αποτελεί αντικείμενο ειδικής φροντίδας του Κράτους.

Άρθρο 22. 1. Η εργασία αποτελεί δικαίωμα και προστατεύεται από το Κράτος, που μεριμνά για τη δημιουργία συνθηκών απασχόλησης όλων των πολιτών και για την ηθική και υλική εξύψωση του εργαζόμενου αγροτικού και αστικού πληθυσμού.

Όλοι οι εργαζόμενοι, ανεξάρτητα από φύλο ή άλλη διάκριση, έχουν δικαίωμα ίσης αμοιβής για παρεχόμενη εργασία ίσης αξίας.

2. Με νόμο καθορίζονται οι γενικοί όροι εργασίας, που συμπληρώνονται από τις συλλογικές συμβάσεις εργασίας συναπτόμενες με ελεύθερες διαπραγματεύσεις και, αν αυτές αποτύχουν, με τους κανόνες που θέτει η διαπίτση.

3. Οποιαδήποτε μορφή αναγκαστικής εργασίας απαγορεύεται.

Ειδικοί νόμοι ρυθμίζουν τα σχετικά με την επίταξη προσωπικών υπηρεσιών σε περίπτωση πολέμου ή επιστράτευσης ή για την αντιμετώπιση αναγκών της άμυνας της Χώρας ή επείγουσας κοινωνικής ανάγκης από θεομηνία ή ανάγκης που μπορεί να θέσει

σε κίνδυνο τη δημόσια υγεία, καθώς και τα σχετικά με την προσφορά προσωπικής εργασίας στους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης για την ικανοποίηση τοπικών αναγκών.

4. Το Κράτος μεριμνά για την κοινωνική ασφάλιση των εργαζομένων, όπως νόμος ορίζει.

Ερμηνευτική δήλωση:

Στους γενικούς όρους εργασίας περιλαμβάνεται και ο προσδιορισμός του τρόπου και του υποχρέου είσπραξης και απόδοσης στις συνδικαλιστικές οργανώσεις της συνδρομής των μελών τους που προβλέπεται από τα καταστατικά τους.

Άρθρο 23. 1. Το Κράτος λαμβάνει τα προσηκόντα μέτρα για τη διασφάλιση της συνδικαλιστικής ελευθερίας και την ανεμπόδιστη άσκηση των συναφών μ' αυτή δικαιωμάτων εναντίον κάθε προσβολής τους, μέσα στα όρια του νόμου.

2. Η απεργία αποτελεί δικαίωμα και ασκείται από τις νόμιμα συστημένες συνδικαλιστικές οργανώσεις για τη διαφύλαξη και προαγωγή των οικονομικών και εργασιακών γενικά συμφερόντων των εργαζομένων.

Απαγορεύεται η απεργία με οποιαδήποτε μορφή στους δικαστικούς λειτουργούς και σ' αυτούς που υπηρετούν στα σώματα ασφαλείας. Το δικαίωμα προσφυγής σε απεργία των δημόσιων υπαλλήλων και των υπαλλήλων της τοπικής αυτοδιοίκησης και των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, καθώς και του προσωπικού των κάθε μορφής επιχειρήσεων δημοσίου χαρακτήρα ή κοινής ωφέλειας, που η λειτουργία τους έχει ζωτική σημασία για την εξυπηρέτηση βασικών αναγκών του κοινωνικού συνόλου, υπόκειται στους συγκεκριμένους περιορισμούς του νόμου που το ρυθμίζει. Οι περιορισμοί αυτοί δεν μπορούν να φθάνουν έως την κατάργηση του δικαιώματος της απεργίας ή την παρεμπόδιση της νόμιμης άσκησης της.

Άρθρο 24. 1. Η προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος αποτελεί υποχρέωση του Κράτους. Για τη διαφύλαξη του το Κράτος έχει υποχρέωση να παίρνει ιδιαίτερα προληπτικά ή κατασταλτικά μέτρα. Νόμος ορίζει τα σχετικά με την προστασία των δασών και γενικά των δασικών εκτάσεων. Απαγορεύεται η μεταβολή του προορισμού των δημόσιων δασών και των δημόσιων δασικών εκτάσεων, εκτός αν προέχει για την Εθνική Οικονομία η αγροτική εκμετάλλευση ή άλλη τους χρήση, που την επιβάλλει το δημόσιο συμφέρον.

2. Η χωροταξική αναδιάρθρωση της Χώρας, η διαμόρφωση, η ανάπτυξη, η πολεοδομική και η επέκταση των πόλεων και των οικιστικών γενικών υπάγεται στη ρυθμιστική αρμοδιότητα και τον έλεγχο του Κράτους, με σκοπό να εξυπηρετείται η λειτουργικότητα και η ανάπτυξη των οικισμών και να εξασφαλίζονται οι καλύτεροι δυνατοί όροι διαβίωσης.

3. Για να αναγνωριστεί μία περιοχή ως οικιστική και για να ενεργοποιηθεί πολεοδομικά, οι ιδιοκτησίες που περιλαμβάνονται σε αυτή συμμετέχουν υποχρεωτικά, χωρίς αποζημίωση από τον οικείο φορέα, στη διάθεση των εκτάσεων που είναι απαραίτητες για να δημιουργηθούν δρόμοι, πλατείες και χώροι για κοινωφελείς γενικά χρήσεις και σκοπούς, καθώς και στις δαπάνες για την εκτέλεση των βασικών κοινόχρηστων πολεοδομικών έργων, όπως νόμος ορίζει.

4. Νόμος μπορεί να προβλέπει τη συμμετοχή των ιδιοκτητών περιοχής που χαρακτηρίζεται ως οικιστική στην αξιοποίηση και γενική διαρρύθμισή της σύμφωνα με συγκεκριμένο σχέδιο, με αντιπαροχή ακινήτων ίσης αξίας ή τμημάτων ιδιοκτησίας κατά όροφο, από τους χώρους που καθορίζονται τελικά ως οικοδομήσιμοι ή από κτίρια της περιοχής αυτής.

1.1

5. Οι διατάξεις των προηγούμενων παραγράφων εφαρμόζονται και στην αναμόρφωση των οικιστικών περιοχών που ήδη υπάρχουν. Οι ελεύθερες εκτάσεις, που προκύπτουν από την αναμόρφωση, διατίθενται για τη δημιουργία κοινόχρηστων χώρων ή εκποιούνται για να καλυφθούν οι δαπάνες της πολεοδομικής αναμόρφωσης, όπως νόμος ορίζει.

6. Τα μνημεία, οι παραδοσιακές περιοχές και τα παραδοσιακά στοιχεία προστατεύονται από το Κράτος. Νόμος θα ορίσει τα αναγκαία για την πραγματοποίηση της προστασίας αυτής περιοριστικά μέτρα της ιδιοκτησίας, καθώς και τον τρόπο και το είδος της αποζημίωσης των ιδιοκτητών.

Άρθρο 25. 1. Τα δικαιώματα του ανθρώπου, ως ατόμου και ως μέλους του κοινωνικού συνόλου, τελούν υπό την εγγύηση του Κράτους· όλα τα κρατικά όργανα υποχρεούνται να διασφαλίζουν την ανεμπόδιση άσκησή τους.

2. Η αναγνώριση και η προστασία των θεμελιωδών και απαράγραπτων δικαιωμάτων του ανθρώπου από την Πολιτεία αποβλέπει στην πραγμάτωση της κοινωνικής προόδου μέσα σε ελευθερία και δικαιοσύνη.

3. Η καταχρηστική άσκηση δικαιώματος δεν επιτρέπεται.

4. Το Κράτος δικαιούται να αξιώνει από όλους τους πολίτες την εκπλήρωση του χρέους της κοινωνικής και εθνικής αλληλεγγύης.

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ. Οργάνωση και λειτουργίες της Πολιτείας

ΤΜΗΜΑ Α'. Σύνταξη της Πολιτείας

Άρθρο 26. 1. Η νομοθετική λειτουργία ασκείται από τη Βουλή και τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας.

2. Η εκτελεστική λειτουργία ασκείται από την Πρόεδρο της Δημοκρατίας και την Κυβέρνηση.

3. Η δικαστική λειτουργία ασκείται από τα δικαστήρια· οι αποφάσεις τους εκτελούνται στο όνομα του Ελληνικού Λαού.

Άρθρο 27. 1. Καμία μεταβολή στα όρια της Επικράτειας δεν μπορεί να γίνει χωρίς νόμο, που ψηφίζεται με την απόλυτη πλειοψηφία του όλου αριθμού των βουλευτών.

2. Χωρίς νόμο, που ψηφίζεται με την απόλυτη πλειοψηφία του όλου αριθμού των βουλευτών, δεν είναι δεκτή στην Ελληνική Επικράτεια ξένη στρατιωτική δύναμη ούτε μπορεί να διαμένει σ' αυτή ή να περάσει μέσα από αυτή.

Άρθρο 28. 1. Οι γενικά παραδεγμένοι κανόνες του διεθνούς δικαίου, καθώς και οι διεθνείς συμβάσεις, από την επικύρωσή τους με νόμο και τη θέση τους σε ισχύ σύμφωνα με τους όρους καθεμιάς, αποτελούν αναπόσπαστο μέρος του εσωτερικού ελληνικού δικαίου και υπερισχύουν από κάθε άλλη αντίθετη διάταξη νόμου. Η εφαρμογή των κανόνων του διεθνούς δικαίου και των διεθνών συμβάσεων στους αλλοδαπούς τελεί πάντοτε υπό τον όρο της αμοιβαιότητας.

2. Για να εξυπηρετηθεί σπουδαίο εθνικό συμφέρον και να προαχθεί η συνεργασία με άλλα κράτη, μπορεί να αναγνωρισθούν, με συνθήκη ή συμφωνία, σε όργανα διεθνών οργανισμών αρμοδιότητες που προβλέπονται από το Σύνταγμα. Για την ψήφιση νόμου που κυρώνει αυτή τη συνθήκη ή συμφωνία απαιτείται πλειοψηφία των τριών πέμπτων του όλου αριθμού των βουλευτών.

3. Η Ελλάδα προβαίνει ελεύθερα, με νόμο που ψηφίζεται από την απόλυτη πλειοψηφία του όλου αριθ-

μού των βουλευτών, σε περιορισμούς ως προς την άσκηση της εθνικής κυριαρχίας της, εφόσον αυτό υπαγορεύεται από σπουδαίο εθνικό συμφέρον, δεν θίγει τα δικαιώματα του ανθρώπου και τις βάσεις του δημοκρατικού πολιτεύματος και γίνεται με βάση τις αρχές της ισότητας και με τον όρο της αμοιβαιότητας.

Άρθρο 29. 1. Έλληνες πολίτες που έχουν το εκλογικό δικαίωμα μπορούν ελεύθερα να ιδρύουν και να συμμετέχουν σε πολιτικά κόμματα, που η οργάνωση και η δράση τους οφείλει να εξυπηρετεί την ελεύθερη λειτουργία του δημοκρατικού πολιτεύματος.

Πολίτες που δεν απέκτησαν ακόμη το δικαίωμα να εκλέγουν μπορούν να συμμετέχουν στα τμήματα νέων των κομμάτων.

2. Νόμος μπορεί να ορίζει την οικονομική ενίσχυση των κομμάτων από το Κράτος και τη δημοσιότητα των εκλογικών δαπανών των κομμάτων και των υποψηφίων βουλευτών.

3. Απαγορεύονται απολύτως οι οποιασδήποτε μορφής εκδηλώσεις υπέρ πολιτικών κομμάτων στους δικαστικούς λειτουργούς, στους στρατιωτικούς γενικά, στα όργανα των σωμάτων ασφαλείας και στους δημόσιους υπαλλήλους, καθώς και η ενεργός δράση υπέρ οποιουδήποτε κόμματος στους υπαλλήλους νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, των δημοσίων επιχειρήσεων και των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης.

ΤΜΗΜΑ Β'. Πρόεδρος της Δημοκρατίας

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ. Ανάδειξη του Προέδρου

Άρθρο 30. 1. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας είναι ρυθμιστής του Πολιτεύματος. Εκλέγεται από τη Βουλή για περίοδο πέντε ετών, όπως ορίζεται στα άρθρα 32 και 33.

2. Το αξίωμα του Προέδρου είναι ασυμβίβαστο με οποιοδήποτε άλλο αξίωμα, θέση ή έργο.

3. Η προεδρική περίοδος αρχίζει από την ορκωμοσία του Προέδρου.

4. Σε περίπτωση πολέμου, η προεδρική θητεία παρατείνεται έως τη λήξη του.

5. Επανεκλογή του ίδιου προσώπου επιτρέπεται μία φορά μόνο.

Άρθρο 31. Πρόεδρος της Δημοκρατίας μπορεί να εκλεγεί όποιος είναι Έλληνας πολίτης πριν από πέντε τουλάχιστον έτη, έχει από πατέρα ελληνική καταγωγή, έχει συμπληρώσει το τεσσαρακοστό έτος της ηλικίας του και έχει τη νόμιμη ικανότητα να εκλέγεται.

Άρθρο 32. 1. Η εκλογή του Προέδρου της Δημοκρατίας από τη Βουλή γίνεται με ονομαστική ψηφοφορία και σε ειδική συνεδρίαση, που συγκαλείται από τον Πρόεδρο της Βουλής έναν τουλάχιστον μήνα πριν λήξει η θητεία του εν ενεργεία Προέδρου της Δημοκρατίας, κατά τα οριζόμενα στον Κανονισμό της Βουλής.

Σε περίπτωση οριστικής αδυναμίας του Προέδρου της Δημοκρατίας να εκπληρώσει τα καθήκοντά του, κατά τους ορισμούς του άρθρου 34 παράγραφος 2, καθώς επίσης και σε περίπτωση που ο Πρόεδρος παρατηθεί, πεθάνει ή κηρυχθεί έκπτωτος κατά τις διατάξεις του Συντάγματος, η συνεδρίαση της Βουλής για την εκλογή νέου Προέδρου της Δημοκρατίας

*Οι αστερίσκοι σημειώνουν τις παραγράφους των άρθρων που αναθεώρησε και τις ερμηνευτικές δηλώσεις που πρόσθεσε με το Α' ψήφισμα της 6 Μαρτίου 1986 η ΣΤ' Αναθεωρητική Βουλή των Ελλήνων.

ας συγκαλείται μέσα σε δέκα ημέρες το αργότερο αφότου έληξε πρόωρα η θητεία του προηγούμενου Προέδρου.

2. Η εκλογή του Προέδρου της Δημοκρατίας γίνεται σε κάθε περίπτωση για πλήρη θητεία.

3. Πρόεδρος της Δημοκρατίας εκλέγεται εκείνος που συγκέντρωσε την πλειοψηφία των δύο τρίτων του συνολικού αριθμού των βουλευτών.

Αν δεν συγκεντρωθεί η πλειοψηφία αυτή, η ψηφοφορία επαναλαμβάνεται ύστερα από πέντε ημέρες.

Αν δεν επιτευχθεί ούτε στη δεύτερη ψηφοφορία η οριζόμενη πλειοψηφία, η ψηφοφορία επαναλαμβάνεται ακόμη μία φορά ύστερα από πέντε ημέρες, οπότε εκλέγεται Πρόεδρος της Δημοκρατίας εκείνος που συγκέντρωσε την πλειοψηφία των τριών πέμπτων του όλου αριθμού των βουλευτών.

*4. Αν δεν επιτευχθεί ούτε και στην τρίτη ψηφοφορία η αυξημένη αυτή πλειοψηφία, η Βουλή διαλύεται μέσα σε δέκα ημέρες από την ψηφοφορία, και προκηρύσσεται εκλογή για ανάδειξη νέας Βουλής.

Η Βουλή που αναδεικνύεται από τις νέες εκλογές, αμέσως μόλις συγκροτηθεί σε σώμα, εκλέγει με ονομαστική ψηφοφορία Πρόεδρο της Δημοκρατίας με την πλειοψηφία των τριών πέμπτων του όλου αριθμού των βουλευτών.

Αν δεν επιτευχθεί η πλειοψηφία αυτή, η ψηφοφορία επαναλαμβάνεται μέσα σε πέντε ημέρες και εκλέγεται Πρόεδρος της Δημοκρατίας εκείνος που συγκέντρωσε την απόλυτη πλειοψηφία του όλου αριθμού των βουλευτών. Αν δεν επιτευχθεί ούτε αυτή η πλειοψηφία, η ψηφοφορία επαναλαμβάνεται ακόμη μία φορά, ύστερα από πέντε ημέρες, μεταξύ των δύο προσώπων που πλειοψήφησαν και θεωρείται ότι έχει εκλεγεί Πρόεδρος της Δημοκρατίας εκείνος που συγκέντρωσε τη σχετική πλειοψηφία.

5. Αν η Βουλή είναι απύσθα, συγκαλείται εκτάκτως για να εκλέξει τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, κατά τους ορισμούς της παραγράφου 4.

Αν η Βουλή έχει διαλυθεί με οποιονδήποτε τρόπο, η εκλογή του Προέδρου της Δημοκρατίας αναβάλλεται ώσπου να συγκροτηθεί σε σώμα η νέα Βουλή και μέσα σε είκοσι ημέρες, το αργότερο, από τη συγκρότησή της, σύμφωνα με όσα ορίζονται στις παραγράφους 3 και 4, αφού τηρηθούν και οι ορισμοί της παραγράφου 1 του άρθρου 34.

6. Αν η διαδικασία για την εκλογή νέου Προέδρου, που ορίζεται στις προηγούμενες παραγράφους, δεν περατωθεί εγκαίρως, ο ήδη Πρόεδρος της Δημοκρατίας εξακολουθεί να ασκεί τα καθήκοντά του και μετά τη λήξη της θητείας του ώσπου να αναδειχθεί νέος Πρόεδρος.

Ερμηνευτική δήλωση:

Πρόεδρος της Δημοκρατίας που παραιτείται πριν από τη λήξη της θητείας του δεν μπορεί να λάβει μέρος στην εκλογή που επακολουθεί εξαπίας της παραίτησής του.

Άρθρο 33. 1. Ο εκλεγόμενος Πρόεδρος της Δημοκρατίας αναλαμβάνει την άσκηση των καθηκόντων του από την επομένη της ημέρας που έληξε η θητεία του απερχόμενου Προέδρου σε όλες τις άλλες περιπτώσεις από την επομένη της εκλογής του.

2. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, πριν αναλάβει την άσκηση των καθηκόντων του, δίνει ενώπιον της Βουλής τον ακόλουθο όρκο:

«Ορκίζομαι στο όνομα της Αγίας και Ομοούσιας και Αδιαίρετης Τριάδας να φυλάσσω το Σύνταγμα και τους νόμους, να μεριμνώ για την πιστή τους τήρηση, να υπερασπίζω την εθνική ανεξαρτησία και την ακεραιότητα της Χώρας, να προστατεύω τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των Ελλήνων και να υπηρετώ το γενικό συμφέρον και την πρόοδο του Ελληνικού Λα-

ού».

3. Νόμος ορίζει τη χορηγία που καταβάλλεται στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας και τη λειτουργία των υπηρεσιών που οργανώνονται για την εκτέλεση των καθηκόντων του.

Άρθρο 34. 1. Τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, όταν απουσιάζει στο εξωτερικό περισσότερο από δέκα ημέρες, αν πεθάνει, παραιτηθεί, κηρυχθεί έκπτωτος ή αν κωλύεται για οποιονδήποτε λόγο να ασκήσει τα καθήκοντά του, τον αναπληρώνει προσωρινά ο Πρόεδρος της Βουλής· αν δεν υπάρχει Βουλή, ο Πρόεδρος της τελευταίας Βουλής και, αν αυτός αρνείται ή δεν υπάρχει, η Κυβέρνηση συλλογικά.

Κατά την περίοδο της αναπλήρωσης του Προέδρου δεν εφαρμόζονται οι διατάξεις για τη διάλυση της Βουλής, με εξαίρεση την περίπτωση του άρθρου 32 παρ. 4, καθώς και οι διατάξεις για την παύση της Κυβέρνησης και την προσφυγή σε δημοψήφισμα, κατά τις διατάξεις του άρθρου 38 παράγραφος 2 και του άρθρου 44 παράγραφος 2.

2. Αν η αδυναμία του Προέδρου της Δημοκρατίας να ασκήσει τα καθήκοντά του παρατείνεται πέρα από τριάντα ημέρες, συγκαλείται υποχρεωτικά η Βουλή, ακόμη και αν αυτή έχει διαλυθεί, για να αποφασίσει με την πλειοψηφία των τριών πέμπτων του συνόλου των μελών της, αν συντρέχει περίπτωση εκλογής νέου Προέδρου. Σε καμία πάντως περίπτωση η εκλογή νέου Προέδρου της Δημοκρατίας δεν μπορεί να καθυστερήσει περισσότερο από έξι συνολικά μήνες, αφότου άρχισε η αναπλήρωσή του που προκλήθηκε από αδυναμία του.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ. Εξουσίες-και ευθύνη από τις πράξεις του Προέδρου

Άρθρο 35. *1. Καμία πράξη του Προέδρου της Δημοκρατίας δεν ισχύει ούτε εκτελείται χωρίς την προσυπογραφή του αρμόδιου Υπουργού, ο οποίος με μόνη την υπογραφή του γίνεται υπεύθυνος, και χωρίς τη δημοσίευσή της στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Στην περίπτωση που η Κυβέρνηση απαλλαγεί από τα καθήκοντά της σύμφωνα με το άρθρο 38 παράγραφος 1, αν ο Πρωθυπουργός δεν προσυπογράφει το οικείο διάταγμα, αυτό υπογράφεται μόνο από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας.

* Κατ' εξαίρεση δεν απαιτείται προσυπογραφή για τις ακόλουθες πράξεις:

- α) το διορισμό Πρωθυπουργού,
- β) την ανάθεση διερευνητικής εντολής σύμφωνα με το άρθρο 37 παράγραφοι 2, 3 και 4,
- γ) τη διάλυση της Βουλής κατά το άρθρο 32 παράγραφος 4 και κατά το άρθρο 41 παράγραφος 1, αν δεν την προσυπογράψει ο Πρωθυπουργός, και κατά το άρθρο 53 παράγραφος 1, αν δεν την προσυπογράψει το Υπουργικό Συμβούλιο,
- δ) την αναπομπή κατά το άρθρο 42 παράγραφος 1 νομοσχεδίου ή πρότασης νόμου που έχει ψηφιστεί από τη Βουλή,
- ε) το διορισμό του προσωπικού των υπηρεσιών της Προεδρίας της Δημοκρατίας.

*3. Το διάταγμα με το οποίο προκηρύσσεται δημοψήφισμα για νομοσχέδιο, σύμφωνα με το άρθρο 44 παράγραφος 2, προσυπογράφεται από τον Πρόεδρο της Βουλής.

Άρθρο 36. 1. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας με τήρηση οπωσδήποτε των ορισμών του άρθρου 35 παράγραφος 1, εκπροσωπεί διεθνώς το Κράτος, κηρύσσει πόλεμο, συναμολογεί συνθήκες ειρήνης,

συμμαχίας, οικονομικής συνεργασίας και συμμετοχής σε διεθνείς οργανισμούς ή ενώσεις και τις ανακοινώνει στη Βουλή, με τις αναγκαίες διασαφήσεις, όταν το συμφέρον και η ασφάλεια του Κράτους το επιτρέπουν.

2. Οι συνθήκες για εμπόριο, φορολογία, οικονομική συνεργασία και συμμετοχή σε διεθνείς οργανισμούς ή ενώσεις, και όσες άλλες περιέχουν παραχωρήσεις για τις οποίες, σύμφωνα με άλλες διατάξεις του Συντάγματος, τίποτε δεν μπορεί να οριστεί χωρίς νόμο, ή οι οποίες επιβαρύνουν ατομικά τους Έλληνες, δεν ισχύουν χωρίς τυπικό νόμο που τις κυρώνει.

3. Μυστικά άρθρα συνθήκης δεν μπορούν ποτέ να ανατρέψουν τα φανερά.

4. Η κύρωση διεθνών συνθηκών δεν μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο νομοθετικής εξουσιοδότησης κατά το άρθρο 43 παράγραφοι 2 και 4.

Άρθρο 37. 1. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας διορίζει τον Πρωθυπουργό και, με πρότασή του, διορίζει και παύει τα λοιπά μέλη της Κυβέρνησης και τους Υφυπουργούς.

*2. Πρωθυπουργός διορίζεται ο αρχηγός του κόμματος το οποίο διαθέτει στη Βουλή την απόλυτη πλειοψηφία των εδρών. Αν κανένα κόμμα δεν διαθέτει την απόλυτη πλειοψηφία, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας παρέχει στον αρχηγό του κόμματος που διαθέτει τη σχετική πλειοψηφία διερευνητική εντολή για να διακριβωθεί η δυνατότητα σχηματισμού Κυβέρνησης που να απολαμβάνει την εμπιστοσύνη της Βουλής.

*3. Αν δεν διαπιστωθεί αυτή η δυνατότητα, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας παρέχει διερευνητική εντολή στον αρχηγό του δεύτερου σε κοινοβουλευτική δύναμη κόμματος και εάν δεν τελεσφορήσει και αυτή, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας δίνει διερευνητική εντολή στον αρχηγό του τρίτου σε κοινοβουλευτική δύναμη κόμματος. Κάθε διερευνητική εντολή ισχύει για τρεις ημέρες. Αν οι διερευνητικές εντολές δεν τελεσφορήσουν, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας καλεί τους αρχηγούς των κομμάτων και, αν επιβεβαιωθεί η αδυναμία σχηματισμού Κυβέρνησης που να έχει την εμπιστοσύνη της Βουλής, επιδιώκει το σχηματισμό Κυβέρνησης από όλα τα κόμματα της Βουλής για τη διενέργεια εκλογών και σε περίπτωση αποτυχίας αναθέτει στον Πρόεδρο του Συμβουλίου της Επικρατείας ή του Αρείου Πάγου ή του Ελεγκτικού Συνεδρίου το σχηματισμό Κυβέρνησης, όσο το δυνατόν ευρύτερης αποδοχής, για να διενεργήσει εκλογές, και διαλύει τη Βουλή.

*4. Στις περιπτώσεις κατά τις οποίες ανατίθεται, σύμφωνα με τις προηγούμενες παραγράφους, εντολή σχηματισμού Κυβέρνησης ή διερευνητική εντολή σε αρχηγό κόμματος, αν το κόμμα δεν έχει αρχηγό ή εκπρόσωπο, ή αν ο αρχηγός ή ο εκπρόσωπός του δεν έχει εκλεγεί βουλευτής, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας δίνει την εντολή σ' αυτόν που προτείνει η κοινοβουλευτική ομάδα του κόμματος. Η πρόταση για την ανάθεση εντολής γίνεται μέσα σε τρεις ημέρες από την ημέρα που ο Πρόεδρος της Βουλής ή ο αναπληρωτής του ανακοινώνει στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας τη δύναμη των κομμάτων στη Βουλή ή ανακοίνωση αυτή γίνεται πριν από κάθε ανάθεση εντολής.

**Ερμηνευτική δήλωση:*

Στις διερευνητικές εντολές, αν κόμματα είναι ισοδύναμα σε βουλευτικές έδρες, προηγείται εκείνο που έλαβε περισσότερες ψήφους στις εκλογές· νεοσχηματομένο κόμμα με κοινοβουλευτική ομάδα, σύμφωνα με τα οριζόμενα στον Κανονισμό της Βουλής, έπεται του παλαιότερου με ίσο αριθμό εδρών. Στις δύο αυτές περιπτώσεις δεν παρέχονται διερευνητικές εντολές σε περισσότερα από τέσσερα κόμματα.

Άρθρο 38. *1. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας απαλλάσσει από τα καθήκοντά της την Κυβέρνηση, αν αυτή παρατηθεί, καθώς και αν η Βουλή αποσύρει την εμπιστοσύνη της κατά το άρθρο 84. Στις περιπτώσεις αυτές εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις των παραγράφων 2, 3 και 4 του άρθρου 37.

Αν ο Πρωθυπουργός της παραιτούμενης Κυβέρνησης είναι αρχηγός ή εκπρόσωπος κόμματος που διαθέτει την απόλυτη πλειοψηφία του συνόλου των βουλευτών, εφαρμόζεται αναλόγως η διάταξη του άρθρου 37 παράγραφος 3 εδάφιο γ'.

*2. Αν ο Πρωθυπουργός παραιτηθεί ή εκλείψει, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας διορίζει Πρωθυπουργό αυτόν που προτείνει η κοινοβουλευτική ομάδα του κόμματος στο οποίο ανήκει· η πρόταση για Πρωθυπουργό γίνεται το αργότερο μέσα σε τρεις ημέρες. Εωστού διοριστεί ο νέος Πρωθυπουργός, τα καθήκοντα Πρωθυπουργού ασκεί ο πρώτος κατά σειρά Αντιπρόεδρος ή Υπουργός.

**Ερμηνευτική δήλωση:*

Η διάταξη της παραγράφου 2 εφαρμόζεται και σε περίπτωση αναπλήρωσης του Προέδρου της Δημοκρατίας κατά το άρθρο 34.

Άρθρο 39. (Το άρθρο 39 καταργείται).

Άρθρο 40. 1. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας συγκαλεί τη Βουλή τακτικά μία φορά κάθε χρόνο, όπως ορίζει το άρθρο 64 παράγραφος 1, και εκτάκτως κάθε φορά που το κρίνει εύλογο· κηρύσσει αυτοπροσώπως ή δια του Πρωθυπουργού την έναρξη και τη λήξη κάθε βουλευτικής περιόδου.

2. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας μία φορά μόνο μπορεί να αναστείλει τις εργασίες της βουλευτικής συνόδου, είτε αναβάλλοντας την έναρξη είτε διακόπτοντας την εξακολούθησή τους.

3. Η αναστολή των εργασιών δεν επιτρέπεται να διαρκέσει περισσότερο από τριάντα ημέρες ούτε να επαναληφθεί κατά την ίδια βουλευτική σύνοδο χωρίς τη συγκατάθεση της Βουλής.

Άρθρο 41. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας μπορεί να διαλύσει τη Βουλή, αν έχουν παρατηθεί ή και καταψφιστεί από αυτή δύο Κυβερνήσεις και η σύνθεσή της δεν εξασφαλίζει κυβερνητική σταθερότητα. Οι εκλογές ενεργούνται από την Κυβέρνηση που έχει την εμπιστοσύνη της διαλυόμενης Βουλής. Σε κάθε άλλη περίπτωση εφαρμόζεται αναλόγως το τρίτο εδάφιο της παραγράφου 3 του άρθρου 37.

*2. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας διαλύει τη Βουλή με πρόταση της Κυβέρνησης που έχει λάβει ψήφο εμπιστοσύνης, για ανανέωση της λαϊκής εντολής προκειμένου να αντιμετωπιστεί εθνικό θέμα εξαιρετικής σημασίας. Αποκλείεται η διάλυση της νέας Βουλής για το ίδιο θέμα.

3. Το διάταγμα διάλυσης της Βουλής, προσυπογραμμένο στην περίπτωση της προηγούμενης παραγράφου από το Υπουργικό Συμβούλιο, πρέπει να περιλαμβάνει συγχρόνως την προκήρυξη εκλογών μέσα σε τριάντα ημέρες και τη σύγκληση της νέας Βουλής μέσα σε άλλες τριάντα ημέρες από τις εκλογές.

*4. Η Βουλή που εκλέχθηκε μετά τη διάλυση της προηγούμενης δεν μπορεί να διαλυθεί πριν περάσει ένα έτος από του άρχισε τις εργασίες της, εκτός από τις περιπτώσεις του άρθρου 37 παράγραφος 3 και της παραγράφου 1 του άρθρου αυτού.

5. Η Βουλή διαλύεται υποχρεωτικά στην περίπτωση του άρθρου 32 παράγραφος 4.

**Ερμηνευτική δήλωση:*

Σε κάθε περίπτωση χωρίς εξαίρεση το διάταγμα για τη διάλυση της Βουλής πρέπει να διαλαμβάνει την προκήρυξη εκλο-

γών μέσα σε τριάντα ημέρες από αυτές.

Άρθρο 42. *1. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας εκδίδει και δημοσιεύει τους νόμους που έχουν ψηφιστεί από τη Βουλή μέσα σε ένα μήνα από την ψήφισή τους. Μέσα στην προθεσμία που προβλέπεται στο προηγούμενο εδάφιο, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας μπορεί να αναπέμψει στη Βουλή νομοσχέδιο που έχει ψηφιστεί από αυτή, εκθέτοντας και τους λόγους της αναπομπής.

*2. Πρόταση νόμου ή νομοσχέδιο που έχει αναπεμφθεί από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας στη Βουλή εισάγεται στην Ολομέλειά της και, αν επιψηφιστεί και πάλι με την απόλυτη πλειοψηφία του όλου αριθμού των βουλευτών κατά τη διαδικασία του άρθρου 76 παράγραφος 2, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας το εκδίδει και το δημοσιεύει υποχρεωτικά μέσα σε δέκα ημέρες από την επιψήφισή του.

Άρθρο 43. 1. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας εκδίδει τα διατάγματα που είναι αναγκαία για την εκτέλεση των νόμων και δεν μπορεί ποτέ να αναστείλει την εφαρμογή τους ούτε να εξαιρέσει κανέναν από την εκτέλεσή τους.

2. Ύστερα από πρόταση του αρμόδιου Υπουργού επιτρέπεται η έκδοση κανονιστικών διαταγμάτων, με ειδική εξουσιοδότηση νόμου και μέσα στα όριά της. Εξουσιοδότηση για έκδοση κανονιστικών πράξεων από άλλα όργανα της διοίκησης επιτρέπεται προκειμένου να ρυθμιστούν ειδικότερα θέματα ή θέματα με τοπικό ενδιαφέρον ή με χαρακτήρα τεχνικό ή λεπτομερειακό.

3. (Η παράγραφος 3 καταργείται).

4. Με νόμους που ψηφίζονται από την Ολομέλεια της Βουλής μπορεί να παρέχεται εξουσιοδότηση έκδοσης κανονιστικών διαταγμάτων για τη ρύθμιση των θεμάτων που καθορίζονται σ' αυτούς σε γενικό πλαίσιο. Με τους νόμους αυτούς χαράζονται οι γενικές αρχές και οι κατευθύνσεις της ρύθμισης που πρέπει να ακολουθηθεί και τίθενται χρονικά όρια για τη χρήση της εξουσιοδότησης.

5. Τα κατά το άρθρο 72 παράγραφος 1 θέματα της αρμοδιότητας της Ολομέλειας της Βουλής δεν μπορεί να αποτελέσουν αντικείμενο εξουσιοδότησης κατά την προηγούμενη παράγραφο.

Άρθρο 44. 1. Σε έκτακτες περιπτώσεις εξαιρετικά επείγουσας και απρόβλεπτης ανάγκης ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας μπορεί, ύστερα από πρόταση του Υπουργικού Συμβουλίου, να εκδίδει πράξεις νομοθετικού περιεχομένου. Οι πράξεις αυτές υποβάλλονται στη Βουλή για κύρωση σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 72 παράγραφος 1, μέσα σε σαράντα ημέρες από την έκδοσή τους ή μέσα σε σαράντα ημέρες από τη σύγκληση της Βουλής σε σύνοδο. Αν δεν υποβληθούν στη Βουλή μέσα στις προαναφερόμενες προθεσμίες ή αν δεν εγκριθούν από αυτή μέσα σε τρεις μήνες από την υποβολή τους, παύουν να ισχύουν στο εξής.

*2. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας προκηρύσσει με διάταγμα δημοψήφισμα για κρίσιμα εθνικά θέματα, ύστερα από απόφαση της απόλυτης πλειοψηφίας του όλου αριθμού των βουλευτών, που λαμβάνεται με πρόταση του Υπουργικού Συμβουλίου. Δημοψήφισμα προκηρύσσεται από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας με διάταγμα και για ψηφισμένα νομοσχέδια που ρυθμίζουν σοβαρό κοινωνικό ζήτημα, εκτός από τα δημοσιονομικά, εφόσον αυτό αποφασιστεί από τα τρία πέμπτα του συνόλου των βουλευτών, ύστερα από πρόταση των δύο πέμπτων του συνόλου και όπως ορίζουν ο Κανονισμός της Βουλής και νόμος

για την εφαρμογή της παραγράφου αυτής. Δεν εισάγονται κατά την ίδια περίοδο της Βουλής περισσότερες από δύο προτάσεις δημοψηφίσματος για νομοσχέδιο.

Αν νομοσχέδιο υπερψηφιστεί, η προθεσμία του άρθρου 42 παράγραφος 1 αρχίζει από τη διεξαγωγή του δημοψηφίσματος.

*3. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας σε εντελώς εξαιρετικές περιστάσεις μπορεί να απευθύνει προς το Λαό διαγγέλματα, μετά από σύμφωνη γνώμη του Προέδρου της Κυβέρνησης. Τα διαγγέλματα προσυπογράφονται από τον Πρωθυπουργό και δημοσιεύονται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Άρθρο 45. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας είναι αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων της Χώρας, που τη διοίκησή τους ασκεί η Κυβέρνηση, όπως νόμος ορίζει. Απονέμει επίσης τους βαθμούς σε όσους υπηρετούν σ' αυτές, όπως νόμος ορίζει.

Άρθρο 46. 1. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας διορίζει και παύει, σύμφωνα με το νόμο, τους δημόσιους υπαλλήλους, εκτός από τις εξαιρέσεις που ορίζει ο νόμος.

2. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας απονέμει τα προβλεπόμενα παράσημα σύμφωνα με τις διατάξεις του σχετικού νόμου.

Άρθρο 47. 1. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας έχει το δικαίωμα, ύστερα από πρόταση του Υπουργού Δικαιοσύνης και γνώμη συμβουλίου που συγκροτείται κατά πλειοψηφία από δικαστές, να χαρίζει, μετατρέπει ή μετριάξει τις ποινές που επιβάλλουν τα δικαστήρια, καθώς και να αίρει τις κάθε είδους νόμιμες συνέπειες ποινών που έχουν επιβληθεί και εκτιθεί.

2. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας μόνο με τη συγκατάθεση της Βουλής έχει το δικαίωμα να απονέμει χάρη σε Υπουργό που καταδικάστηκε κατά το άρθρο 86.

*3. Αμνηστία παρέχεται μόνο για πολιτικά εγκλήματα, με νόμο που ψηφίζεται από την Ολομέλεια της Βουλής με πλειοψηφία των τριών πέμπτων του όλου αριθμού των βουλευτών.

4. Αμνηστία για κοινά εγκλήματα δεν παρέχεται ούτε με νόμο.

Άρθρο 48. *1. Σε περίπτωση πολέμου, επιστράτευσης εξωτερικών κινδύνων ή άμεσης απειλής της εθνικής ασφάλειας, καθώς και αν εκδηλωθεί ένοπλο κίνημα για την ανατροπή του δημοκρατικού πολιτεύματος, η Βουλή, με απόφασή της, που λαμβάνεται ύστερα από πρόταση της Κυβέρνησης, θέτει σε εφαρμογή, σε ολόκληρη την Επικράτεια ή σε τμήμα της, το νόμο για την κατάσταση πολιορκίας, συνιστά εξαιρετικά δικαστήρια και αναστέλλει την ισχύ του συνόλου ή μέρους των διατάξεων των άρθρων 5 παράγραφος 4, 6, 8, 9, 11, 12 παράγραφος 1 έως και 4, 14, 19, 22 παράγραφος 3, 23, 96 παράγραφος 4 και 97. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας δημοσιεύει την απόφαση της Βουλής.

Με την απόφαση της Βουλής ορίζεται η διάρκεια ισχύος των επιβαλλόμενων μέτρων, η οποία δεν μπορεί να υπερβεί τις δεκαπέντε ημέρες.

*2. Σε περίπτωση απουσίας της Βουλής ή αν συντρέχει αντικειμενική αδυναμία να συγκληθεί εγκαίρως, τα μέτρα της προηγούμενης παραγράφου λαμβάνονται με προεδρικό διάταγμα που εκδίδεται ύστερα από πρόταση του Υπουργικού Συμβουλίου. Το διάταγμα υποβάλλεται από την Κυβέρνηση στη Βουλή για έγκριση μόλις καταστεί δυνατή η σύγκλησή της, ακόμη και αν έληξε η βουλευτική περίοδος ή η Βουλή έχει διαλυθεί, και πάντως μέσα σε δεκαπέντε

ημέρες το αργότερο.

*3. Η διάρκεια των κατά τις προηγούμενες παραγράφους μέτρων μπορεί να παρατείνεται ανά δεκαπενθήμερο μόνο με προηγούμενη απόφαση της Βουλής, η οποία συγκαλείται ακόμη και αν έχει λήξει η βουλευτική περίοδος ή η Βουλή έχει διαλυθεί.

*4. Τα κατά τις προηγούμενες παραγράφους μέτρα αίρονται αυτοδικαίως με τη λήξη των προθεσμιών που προβλέπονται στις παραγράφους 1, 2 και 3, εφόσον δεν παρατείνονται με απόφαση της Βουλής, και σε κάθε περίπτωση με τη λήξη του πολέμου, εφόσον είχαν επιβληθεί εξαιτίας πολέμου.

*5. Αφότου αρχίσουν να ισχύουν τα μέτρα των προηγούμενων παραγράφων ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, ύστερα από πρόταση της Κυβέρνησης, μπορεί να εκδίδει πράξεις νομοθετικού περιεχομένου, για να αντιμετωπιστούν επείγουσες ανάγκες ή για να αποκατασταθεί ταχύτερα η λειτουργία των συνταγματικών θεσμών. Οι πράξεις αυτές υποβάλλονται για κύρωση στη Βουλή μέσα σε δεκαπέντε ημέρες από τη σύγκλησή της σε σύνοδο και παύουν να ισχύουν στο εξής, αν δεν υποβληθούν στη Βουλή μέσα στις παραπάνω προθεσμίες ή δεν εγκριθούν από αυτή μέσα σε δεκαπέντε ημέρες αφότου υποβλήθηκαν.

*6. Οι κατά τις παραγράφους 2 και 3 αποφάσεις της Βουλής λαμβάνονται με την πλειοψηφία του συνολικού αριθμού των βουλευτών και η κατά την παράγραφο 1 απόφαση με την πλειοψηφία των τριών πέμπτων του συνολικού αριθμού των βουλευτών. Η Βουλή αποφασίζει σε μία μόνο συνεδρίαση.

*7. Σε όλη τη διάρκεια της εφαρμογής των μέτρων κατάστασης ανάγκης, τα οποία λαμβάνονται κατά το άρθρο αυτό, ισχύουν αυτοδικαίως οι διατάξεις των άρθρων 61 και 62 του Συντάγματος, ακόμη και αν διαλύθηκε η Βουλή ή έληξε η βουλευτική περίοδος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ. Ειδικές ευθύνες του Προέδρου της Δημοκρατίας

Άρθρο 49. 1. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας δεν ευθύνεται οπωσδήποτε για πράξεις που έχει ενεργήσει κατά την άσκηση των καθηκόντων του, παρά μόνο για έσχατη προδοσία ή παραβίαση, με πρόθεση, του Συντάγματος. Για πράξεις που δεν σχετίζονται με την άσκηση των καθηκόντων του η δίωξη αναστέλλεται εωσότου λήξει η προεδρική θητεία.

2. Η πρόταση για κατηγορία και παραπομπή του Προέδρου της Δημοκρατίας σε δίκη υποβάλλεται στη Βουλή υπογραμμένη από το ένα τρίτο τουλάχιστον των μελών της και γίνεται αποδεκτή με απόφαση που λαμβάνεται με πλειοψηφία των δύο τρίτων του συνόλου των μελών της.

3. Αν η πρόταση γίνει αποδεκτή, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας παραπέμπεται στο δικαστήριο του άρθρου 86· οι σχετικές μ' αυτό διατάξεις εφαρμόζονται αναλόγως και στην περίπτωση αυτή.

4. Αφότου παραπεμφθεί, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας απέχει από την άσκηση των καθηκόντων του και αναπληρώνεται, σύμφωνα με όσα ορίζονται στο άρθρο 34· αναλαμβάνει πάλι τα καθήκοντά του, αφότου το δικαστήριο του άρθρου 86 εκδώσει απαλλακτική απόφαση, εφόσον δεν εξαντλήθηκε η θητεία του.

5. Νόμος που ψηφίζεται από την Ολομέλεια της Βουλής ρυθμίζει τα σχετικά με την εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου αυτού.

Άρθρο 50. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας δεν έχει άλλες αρμοδιότητες παρά μόνο όσες του απενέμουν ρητά το Σύνταγμα και οι νόμοι που είναι σύμφωνοι μ' αυτό.

ΤΜΗΜΑ Γ'. Βουλή

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ. Ανόδειξη και συγκρότηση της Βουλής

Άρθρο 51. 1. Ο αριθμός των βουλευτών ορίζεται με νόμο, δεν μπορεί όμως να είναι μικρότερος από διακόσιους ούτε μεγαλύτερος από τριακόσιους.

2. Οι βουλευτές αντιπροσωπεύουν το Έθνος.

3. Οι βουλευτές εκλέγονται με άμεση, καθολική και μυστική ψηφοφορία από τους πολίτες που έχουν εκλογικό δικαίωμα, όπως νόμος ορίζει. Ο νόμος δεν μπορεί να περιορίσει το εκλογικό δικαίωμα παρά μόνο αν δεν έχει συμπληρωθεί κατώτατο όριο ηλικίας ή για ανικανότητα δικαιοπραξίας ή ως συνέπεια αμετάκλητης ποινικής καταδίκης για ορισμένα εγκλήματα.

4. Οι βουλευτικές εκλογές διενεργούνται ταυτόχρονα σε ολόκληρη την Επικράτεια.

Νόμος μπορεί να ορίζει τα σχετικά με την άσκηση του εκλογικού δικαιώματος από τους εκλογείς που βρίσκονται έξω από την Επικράτεια.

5. Η άσκηση του εκλογικού δικαιώματος είναι υποχρεωτική. Νόμος ορίζει κάθε φορά τις εξαιρέσεις και τις ποινικές κυρώσεις.

Άρθρο 52. Η ελεύθερη και ανόθευτη εκδήλωση της λαϊκής θέλησης, ως έκφραση της λαϊκής κυριαρχίας, τελεί υπό την εγγύηση όλων των λειτουργιών της Πολιτείας, που έχουν υποχρέωση να τη διασφαλίζουν σε κάθε περίπτωση. Νόμος ορίζει τις ποινικές κυρώσεις κατά των παραβατών της διάταξης αυτής.

Άρθρο 53. 1. Οι βουλευτές εκλέγονται για τέσσερα συνεχή έτη που αρχίζουν από την ημέρα των γενικών εκλογών. Μόλις λήξει η βουλευτική περίοδος, με προεδρικό διάταγμα, που προσυπογράφεται από το Υπουργικό Συμβούλιο, διατάσσεται η διενέργεια γενικών βουλευτικών εκλογών μέσα σε τριάντα ημέρες και η σύγκληση της νέας Βουλής σε τακτική σύνοδο μέσα σε άλλες τριάντα ημέρες από αυτές.

2. Βουλευτική έδρα που κενώθηκε μέσα στο τελευταίο έτος της περιόδου δεν συμπληρώνεται με αναπληρωματική εκλογή, όταν απαιτείται κατά το νόμο, εφόσον οι κενές έδρες δεν είναι περισσότερες από το ένα πέμπτο του όλου αριθμού των βουλευτών.

3. Σε περίπτωση πολέμου η βουλευτική περίοδος παρατείνεται σε όλη τη διάρκεια του πολέμου. Αν η Βουλή έχει διαλυθεί, η διενέργεια των εκλογών αναστέλλεται εωσότου τελειώσει ο πόλεμος, ανακαλείται δε αυτοδικαίως η Βουλή που έχει διαλυθεί έως το τέλος του.

Άρθρο 54. 1. Το εκλογικό σύστημα και οι εκλογικές περιφέρειες ορίζονται με νόμο.

2. Ο αριθμός των βουλευτών κάθε εκλογικής περιφέρειας ορίζεται με προεδρικό διάταγμα, με βάση το νόμιμο πληθυσμό της περιφέρειας, όπως αυτός προκύπτει από την τελευταία απογραφή.

3. Μέρος της Βουλής, όχι μεγαλύτερο από το ένα εικοστό του όλου αριθμού των βουλευτών, μπορεί να εκλέγεται ενιαίως σε ολόκληρη την Επικράτεια, σε συνάρτηση με τη συνολική εκλογική δύναμη του κάθε κόμματος στην Επικράτεια, όπως νόμος ορίζει.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ. Κωλύματα και ασυμβίβαστα των βουλευτών

Άρθρο 55. 1. Για να εκλεγεί κανείς βουλευτής απαιτείται να είναι Έλληνας πολίτης, να έχει τη νόμιμη ικανότητα να εκλέγει και να έχει συμπληρώσει το εικοστό πέμπτο έτος της ηλικίας του κατά την ημέρα

της εκλογής.

2. Βουλευτής που στερήθηκε κάποιο από τα παραπάνω προσόντα εκπίπτει αυτοδικαίως από το βουλευτικό αξίωμα.

Άρθρο 56. 1. Έμμισθοι δημόσιοι λειτουργοί και υπάλληλοι, αξιωματικοί των ενόπλων δυνάμεων και των σωμάτων ασφαλείας, υπάλληλοι οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης ή άλλων νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, δήμαρχοι και πρόεδροι κοινοτήτων και διοικητές ή πρόεδροι διοικητικών συμβουλίων νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου ή δημόσιων ή δημόσιων επιχειρήσεων, συμβολαιογράφοι, φύλακες μεταγραφών και υποθηκών δεν μπορούν να ανακηρυχθούν υποψήφιοι ούτε να εκλεγούν βουλευτές, αν δεν παραπληρωθούν πριν από την ανακήρυξή τους ως υποψηφίων. Η παραίτηση συντελείται με μόνη τη γραπτή υποβολή της. Αποκλείεται η επάνοδος στην ενεργό υπηρεσία των στρατιωτικών που παραπούνται και απαγορεύεται, πριν περάσει ένα έτος από την παραίτηση, η επάνοδος των πολιτικών υπαλλήλων και λειτουργών που παραπούνται.

2. Από τους περιλαμβανόμενους της προηγούμενης παραγράφου εξαιρούνται οι καθηγητές των ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων. Νόμος ορίζει τον τρόπο αναπλήρωσής τους κατά τη διάρκεια της βουλευτικής περιόδου αναστέλλεται η άσκηση των αρμοδιοτήτων των σχετικών με την ιδιότητα του καθηγητή που εκλέχθηκε.

3. Έμμισθοι δημόσιοι υπάλληλοι, στρατιωτικοί εν ενεργεία και αξιωματικοί των σωμάτων ασφαλείας, υπάλληλοι νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου γενικά, διοικητές και υπάλληλοι δημοσίων και δημοτικών επιχειρήσεων ή κοινωφελών ιδρυμάτων δεν μπορούν να ανακηρυχθούν υποψήφιοι ούτε να εκλεγούν βουλευτές σε οποιαδήποτε εκλογική περιφέρεια στην οποία υπηρέτησαν περισσότερο από τρεις μήνες κατά την τριετία πριν από τις εκλογές. Στους ίδιους περιορισμούς υπάγονται και όσοι διετέλεσαν γενικοί γραμματείς υπουργείων κατά το τελευταίο εξάμηνο της τετραετούς βουλευτικής περιόδου. Δεν υπάγονται στους ίδιους περιορισμούς οι υποψήφιοι βουλευτές Επικρατείας και οι κατώτεροι υπάλληλοι των κεντρικών κρατικών υπηρεσιών.

4. Πολιτικοί υπάλληλοι και στρατιωτικοί γενικά, που έχουν κατά το νόμο αναλάβει υποχρέωση να παραμείνουν στην υπηρεσία για ορισμένο χρόνο, δεν μπορούν να ανακηρυχθούν υποψήφιοι ούτε να εκλεγούν βουλευτές όσο χρόνο διαρκεί η υποχρέωσή τους.

Άρθρο 57. 1. Τα καθήκοντα του βουλευτή είναι ασυμβίβαστα με τα έργα ή την ιδιότητα μέλους του διοικητικού συμβουλίου, διοικητή, γενικού διευθυντή, ή των αναπληρωτών τους, ή υπαλλήλου εμπορικής εταιρίας ή επιχείρησης που απολαμβάνει ειδικά προνόμια ή κρατική επιχορήγηση ή προς την οποία παραχωρήθηκε δημόσια επιχείρηση.

2. Βουλευτές που υπάγονται στις διατάξεις της προηγούμενης παραγράφου οφείλουν, μέσα σε οκτώ ημέρες αφότου η εκλογή τους γίνει οριστική, να επιλέξουν με δήλωσή τους μεταξύ του βουλευτικού αξιώματος και των παραπάνω έργων. Αν παραλειφθεί αυτή η εμπρόθεσμη δήλωση, εκπίπτουν αυτοδικαίως από το αξίωμα του βουλευτή.

3. Βουλευτές που αποδέχονται οποιοδήποτε από τα καθήκοντα ή τα έργα που αναφέρονται σε αυτό ή στο προηγούμενο άρθρο και που χαρακτηρίζονται ότι αποτελούν κώλυμα για την υποψηφιότητα βουλευτή ή ότι είναι ασυμβίβαστα με το βουλευτικό αξίωμα, εκπίπτουν αυτοδικαίως από το αξίωμα αυτό.

4. Οι βουλευτές δεν μπορούν να αναλαμβάνουν προ-

μήθειες, μελέτες ή την εκτέλεση έργων του Κράτους, των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης ή άλλων νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου ή δημοσίων ή δημοτικών επιχειρήσεων και ενοικιάσεις δημοσίων ή δημοτικών φόρων, ούτε να μισθώνουν ακίνητα που ανήκουν στα προαναφερόμενα πρόσωπα ή να δέχονται παραχωρήσεις κάθε μορφής στα ακίνητα αυτά. Η παράβαση των διατάξεων αυτής της παραγράφου συνεπάγεται έκπτωση από το βουλευτικό αξίωμα και ακυρότητα των πράξεων. Οι πράξεις αυτές είναι άκυρες και όταν γίνονται από εμπορικές εταιρίες ή επιχειρήσεις, στις οποίες βουλευτής εκτελεί έργα διευθυντή ή διοικητικού ή νομικού συμβούλου ή μετέχει σ' αυτές ως ομόρρυθμος ή ετερόρρυθμος εταίρος.

5. Ειδικός νόμος ορίζει τον τρόπο με τον οποίο συνεχίζονται ή εκχωρούνται ή διαλύονται συμβάσεις για την εκτέλεση των αναφερόμενων στην παράγραφο 4 έργων και μελετών που έχουν αναληφθεί από βουλευτή πριν από την εκλογή του.

Άρθρο 58. Ο έλεγχος και η εκδίκαση των βουλευτικών εκλογών, κατά του κύρους των οποίων ασκούνται ενστάσεις που αναφέρονται είτε σε εκλογικές παραβάσεις σχετικές με την ενέργεια των εκλογών είτε σε έλλειψη των νόμιμων προσόντων, ανατίθεται στο Ανώτατο Ειδικό Δικαστήριο του άρθρου 100.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ. Καθήκοντα και δικαιώματα των βουλευτών

Άρθρο 59. 1. Οι βουλευτές πριν αναλάβουν τα καθήκοντά τους δίνουν στο Βουλευτήριο και σε δημόσια συνεδρίαση τον ακόλουθο όρκο:

«Ορκίζομαι στο όνομα της Αγίας και Ομοούσιας και Αδιαίρετης Τριάδας να είμαι πιστός στην Πατρίδα και το δημοκρατικό πολίτευμα, να υπακούω στο Σύνταγμα και τους νόμους και να εκπληρώνω ευσυνείδητα, τα καθήκοντά μου».

2. Αλλόθρησκοι ή ετερόδοξοι βουλευτές δίνουν τον ίδιο όρκο σύμφωνα με τον τύπο της δικής τους θρησκείας ή του δικού τους δόγματος.

3. Βουλευτές που ανακηρύσσονται όταν η Βουλή απουσιάζει δίνουν τον όρκο στο Τμήμα της που λειτουργεί.

Άρθρο 60. 1. Οι βουλευτές έχουν απεριόριστο δικαίωμα της γνώμης και ψήφου κατά συνείδηση.

2. Η παραίτηση από το βουλευτικό αξίωμα είναι δικαίωμα του βουλευτή, συντελείται μόλις ο βουλευτής υποβάλει γραπτή δήλωση στον Πρόεδρο της Βουλής και δεν ανακαλείται.

Άρθρο 61. 1. Ο βουλευτής δεν καταδιώκεται ούτε εξετάζεται με οποιονδήποτε τρόπο για γνώμη ή ψήφο που έδωσε κατά την άσκηση των βουλευτικών καθηκόντων.

2. Ο βουλευτής διώκεται μόνο για συκαφαντική δυσφήμιση, κατά το νόμο, ύστερα από άδεια της Βουλής. Αρμόδιο για την εκδίκαση είναι το Εφετείο. Η άδεια θεωρείται ότι οριστικά δεν δόθηκε, αν η Βουλή δεν αποφανθεί μέσα σε σαράντα πέντε ημέρες αφότου η έγκληση περιήλθε στον Πρόεδρο της Βουλής. Αν η Βουλή αρνηθεί να δώσει την άδεια ή αν περάσει άπρακτη η προθεσμία, η πράξη θεωρείται ανέγκλητη.

Η παράγραφος αυτή έχει εφαρμογή από την προσεχή βουλευτική περίοδο.

3. Ο βουλευτής δεν έχει υποχρέωση μαρτυρίας για πληροφορίες που περιήλθαν σ' αυτόν ή δόθηκαν από αυτόν κατά την άσκηση των καθηκόντων του, ούτε για τα πρόσωπα που του εμπιστεύθηκαν τις πλη-

1.1

ροφορίες ή στα οποία αυτός τις έδωσε.

Άρθρο 62. 1. Όσο διαρκεί η βουλευτική περίοδος ο βουλευτής δεν διώκεται ούτε συλλαμβάνεται ούτε φυλακίζεται ούτε με άλλο τρόπο περιορίζεται χωρίς άδεια του Σώματος. Επίσης δεν διώκεται για πολιτικά εγκλήματα βουλευτής της Βουλής που διαλύθηκε, από τη διάλυσή της και έως την ανακήρυξη των βουλευτών της νέας Βουλής.

Η άδεια θεωρείται ότι δεν δόθηκε, αν η Βουλή δεν αποφανθεί μέσα σε τρεις μήνες αφότου η αίτηση του εισαγγελέα για δίωξη διαβιβάστηκε στον Πρόεδρο της Βουλής.

Η τρίμηνη προθεσμία αναστέλλεται κατά τη διάρκεια των διακοπών της Βουλής.

Δεν απαιτείται άδεια για τα αυτόφωρα κακουργήματα.

Άρθρο 63. 1. Οι βουλευτές για την άσκηση του λειτουργήματός τους, δικαιούνται από το Δημόσιο αποζημίωση και δαπάνες· το ύψος τους καθορίζεται με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής.

2. Οι βουλευτές απολαμβάνουν συγκοινωνιακή, ταχυδρομική και τηλεφωνική ατέλεια, που η έκτασή της καθορίζεται με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής.

3. Αν βουλευτής απουσιάσει αδικαιολόγητα σε περισσότερες από πέντε συνεδριάσεις το μήνα, κρατείται υποχρεωτικά, για κάθε απουσία, το ένα τρίτο του μηνιαίου αποζημιώσής του.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ. Οργάνωση και λειτουργία της Βουλής

Άρθρο 64. 1. Η Βουλή συνέρχεται αυτοδικαίως κάθε έτος την πρώτη Δευτέρα του Οκτωβρίου σε τακτική σύνοδο για τα ετήσια έργα της, εκτός αν ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας τη συγκαλέσει ενωρίτερα σύμφωνα με το άρθρο 40.

2. Η διάρκεια της τακτικής συνόδου δεν μπορεί να είναι συντομότερη από πέντε μήνες, χωρίς να συνυπολογίζεται ο χρόνος της αναστολής σύμφωνα με το άρθρο 40.

Η τακτική σύνοδος παρατείνεται υποχρεωτικά ώσπου να εγκριθεί, σύμφωνα με το άρθρο 79, ο προϋπολογισμός ή να ψηφιστεί σύμφωνα με το ίδιο άρθρο ειδικός νόμος.

Άρθρο 65. 1. Η Βουλή ορίζει τον τρόπο της ελεύθερης και δημοκρατικής λειτουργίας της με Κανονισμό, που ψηφίζεται από την Ολομέλεια κατά το άρθρο 76 και δημοσιεύεται με παραγγελία του Προέδρου της στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

2. Η Βουλή εκλέγει από τα μέλη της τον Πρόεδρο και τα λοιπά μέλη του Προεδρείου, σύμφωνα με τους ορισμούς του Κανονισμού.

3. Ο Πρόεδρος και οι Αντιπρόεδροι εκλέγονται στην αρχή κάθε βουλευτικής περιόδου.

Η διάταξη αυτή δεν εφαρμόζεται για τον Πρόεδρο και τους Αντιπροέδρους που εκλέχθηκαν στην τρέχουσα πρώτη σύνοδο της Ε' Αναθεωρητικής Βουλής.

Η Βουλή μπορεί, ύστερα από πρόταση πενήντα βουλευτών, να εκφράσει μομφή κατά του Προέδρου της Βουλής ή μέλους του Προεδρείου, η οποία συνεπάγεται τη λήξη της θητείας του.

4. Ο Πρόεδρος της Βουλής διευθύνει τις εργασίες του Σώματος, μεριμνά για τη διασφάλιση της ενεργητικής διεξαγωγής των εργασιών του, την κατοχύρωση της ελεύθερης γνώμης και έκφρασης των βουλευτών, και την τήρηση της τάξης· ο Πρόεδρος μπορεί να λάβει και πειθαρχικά μέτρα σύμφωνα με

όσα ορίζει ο Κανονισμός της Βουλής εναντίον κάθε βουλευτή που παρεκτρέπεται.

5. Με τον Κανονισμό μπορεί να συσταθεί στη Βουλή επιστημονική υπηρεσία για την υποβοήθηση του νομοθετικού της έργου.

6. Ο Κανονισμός καθορίζει την οργάνωση των υπηρεσιών της Βουλής υπό την εποπτεία του Προέδρου, καθώς και όλα όσα αφορούν το προσωπικό της. Οι πράξεις του Προέδρου που αφορούν την πρόσληψη και την υπηρεσιακή κατάσταση του προσωπικού της Βουλής υπόκεινται σε προσφυγή ή αίτηση ακύρωσης στο Συμβούλιο της Επικρατείας.

Άρθρο 66. 1. Η Βουλή συνεδριάζει δημόσια στο Βουλευτήριο, μπορεί όμως να διασκεφθεί σε μυστική συνεδρίαση, ύστερα από αίτηση της Κυβέρνησης ή δεκαπέντε βουλευτών, αν το αποφασίσει η πλειοψηφία σε μυστική συνεδρίαση. Η Βουλή αποφασίζει κατόπιν αν πρέπει να επαναληφθεί η συζήτηση για το ίδιο θέμα σε δημόσια συνεδρίαση.

2. Οι Υπουργοί και Υφυπουργοί έχουν ελεύθερη είσοδο στις συνεδριάσεις της Βουλής και ακούονται όποτε ζητήσουν το λόγο.

3. Η Βουλή και οι κοινοβουλευτικές επιτροπές μπορούν να ζητήσουν την παρουσία του Υπουργού ή του Υφυπουργού που είναι αρμόδιος για τα θέματα που συζητούν.

Οι κοινοβουλευτικές επιτροπές έχουν δικαίωμα να καλούν διαμέσου του αρμόδιου Υπουργού οποιονδήποτε δημόσιο λειτουργό θεωρούν χρήσιμο για το έργο τους.

Άρθρο 67. Η Βουλή δεν μπορεί να αποφασίσει χωρίς την απόλυτη πλειοψηφία των παρόντων μελών, που όμως ποτέ δεν μπορεί να είναι μικρότερη από το ένα τέταρτο του όλου αριθμού των βουλευτών. Σε περίπτωση ισοψηφίας επαναλαμβάνεται η ψηφοφορία και, ύστερα από νέα ισοψηφία, η πρόταση απορρίπτεται.

Άρθρο 68. 1. Η Βουλή στην αρχή κάθε τακτικής συνόδου συνιστά από τα μέλη της κοινοβουλευτικές επιτροπές για να εξετάζουν και να επεξεργάζονται τα νομοσχέδια και τις προτάσεις νόμων που υποβάλλονται και υπάγονται στην αρμοδιότητα της Ολομέλειας και των Τμημάτων της.

2. Η Βουλή συνιστά από τα μέλη της εξεταστικές επιτροπές, με απόφασή της που λαμβάνεται με πλειοψηφία των δύο πέμπτων του συνόλου των βουλευτών, ύστερα από πρόταση του ενός πέμπτου του όλου αριθμού των βουλευτών.

Προκειμένου να συσταθούν εξεταστικές επιτροπές για ζητήματα που ανάγονται στην εξωτερική πολιτική και την εθνική άμυνα, απαιτείται απόφαση της Βουλής που λαμβάνεται με την απόλυτη πλειοψηφία του όλου αριθμού των βουλευτών.

Τα σχετικά με τη συγκρότηση και τη λειτουργία των επιτροπών αυτών καθορίζονται από τον Κανονισμό της Βουλής.

3. Οι κοινοβουλευτικές και εξεταστικές επιτροπές, καθώς και τα κατά τα άρθρα 70 και 71 Τμήματα της Βουλής, συνιστώνται ανάλογα με τη δύναμη των κομμάτων, των ομάδων και των ανεξαρτήτων, όπως ορίζει ο Κανονισμός.

Άρθρο 69. Κανένας δεν εμφανίζεται στη Βουλή αυτόκλητος για να αναφέρει οτιδήποτε προφορικά ή εγγράφως. Οι αναφορές παρουσιάζονται από βουλευτή ή παραδίδονται στον Πρόεδρο. Η Βουλή έχει δικαίωμα να αποστέλλει τις αναφορές που της απευθύνονται στους Υπουργούς και τους Υφυπουργούς, οι οποίοι υποχρεούνται να δίνουν διευκρινίσεις

όποτε τους ζητηθούν.

Άρθρο 70. 1. Η Βουλή ασκεί το νομοθετικό της έργο σε Ολομέλεια.

2. Ο Κανονισμός της Βουλής προβλέπει ότι το νομοθετικό έργο που καθορίζεται από αυτόν ασκείται και σε Τμήματα, όχι περισσότερα από δύο, με τους περιορισμούς του άρθρου 72. Η σύσταση και λειτουργία των Τμημάτων αποφασίζεται κάθε φορά από τη Βουλή στην αρχή κάθε συνόδου, με την απόλυτη πλειοψηφία του όλου αριθμού των βουλευτών.

3. Με τον Κανονισμό της Βουλής ορίζεται επίσης η κατανομή της αρμοδιότητας μεταξύ των Τμημάτων κατά υπουργεία.

4. Αν δεν ορίζεται διαφορετικά, οι διατάξεις του Συντάγματος που αφορούν τη Βουλή ισχύουν για τη λειτουργία της τόσο σε Ολομέλεια όσο και σε Τμήματα.

5. Για να λάβουν απόφαση τα Τμήματα, απαιτείται πλειοψηφία που δεν μπορεί να είναι μικρότερη από τα δύο πέμπτα του αριθμού των βουλευτών των Τμημάτων.

6. Ο κοινοβουλευτικός έλεγχος ασκείται από τη Βουλή σε Ολομέλεια, δύο τουλάχιστον φορές την εβδομάδα, όπως ορίζει ο Κανονισμός της Βουλής.

Άρθρο 71. Κατά τη διάρκεια της διακοπής των εργασιών της Βουλής, το νομοθετικό της έργο, εκτός από τα νομοθετήματα που ανήκουν στην αρμοδιότητα της Ολομέλειας κατά το άρθρο 72, ασκείται από Τμήμα της που συγκροτείται και λειτουργεί σύμφωνα με τους ορισμούς των άρθρων 68 παράγραφος 3 και 70.

Με τον Κανονισμό μπορεί να προβλεφθεί η επεξεργασία των νομοσχεδίων ή των προτάσεων νόμου από κοινοβουλευτική επιτροπή που την αποτελούν μέλη του ίδιου Τμήματος.

Άρθρο 72. 1. Στην Ολομέλεια της Βουλής συζητούνται και ψηφίζονται ο Κανονισμός της, νομοσχέδια και προτάσεις νόμων για την εκλογή βουλευτών, για τα θέματα των άρθρων 3, 13, 27, 28 και 36 παράγραφος 1, για την άσκηση και προστασία των ατομικών δικαιωμάτων, για τη λειτουργία των πολιτικών κομμάτων, για την παροχή νομοθετικής εξουσιοδότησης, κατά το άρθρο 43 παράγραφος 4, για την ευθύνη των υπουργών, για την κατάσταση πολιορκίας, για τη χορηγία του Προέδρου της Δημοκρατίας και για την αυθεντική ερμηνεία των νόμων κατά το άρθρο 77, καθώς και για κάθε άλλο θέμα που σύμφωνα με ειδική πρόβλεψη του Συντάγματος ανατίθεται στην Ολομέλεια της Βουλής ή για τη ρύθμιση του οποίου απαιτείται ειδική πλειοψηφία.

Στην Ολομέλεια της Βουλής ψηφίζεται επίσης ο προϋπολογισμός και ο απολογισμός του Κράτους και της Βουλής.

2. Η συζήτηση και η ψήφιση καταρχήν, κατ' άρθρο και στο σύνολο όλων των άλλων νομοσχεδίων ή προτάσεων νόμων, μπορεί να ανατεθεί σε Τμήμα της Βουλής, κατά τους ορισμούς του άρθρου 70.

3. Το Τμήμα που επιλαμβάνεται να ψηφίσει νομοσχέδιο ή πρόταση νόμου αποφασίζει οριστικά για την αρμοδιότητά του και δικαιούται να παραπέμψει οποιαδήποτε σχετική με αυτή αμφισβήτηση στην Ολομέλεια της Βουλής με απόφασή του που λαμβάνεται με την απόλυτη πλειοψηφία του όλου αριθμού των μελών του. Η απόφαση της Ολομέλειας δεσμεύει τα Τμήματα.

4. Η Κυβέρνηση μπορεί να εισάγει για συζήτηση και ψήφιση νομοσχέδιο μεγαλύτερης σημασίας στην Ολομέλεια αντί στα Τμήματα.

5. Η Ολομέλεια της Βουλής μπορεί να ζητήσει με απόφασή της, που λαμβάνεται με απόλυτη πλειοψηφία του όλου αριθμού των βουλευτών, να συζητήσει η ίδια και να ψηφίσει καταρχήν, κατ' άρθρο και στο σύνολο νομοσχέδιο ή πρόταση νόμου που εκκρεμεί σε Τμήμα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ. Νομοθετική λειτουργία της Βουλής

Άρθρο 73. 1. Το δικαίωμα πρότασης νόμων ανήκει στη Βουλή και στην Κυβέρνηση.

2. Νομοσχέδια που αναφέρονται οπωσδήποτε στην απονομή σύνταξης και στις προϋποθέσεις της υποβάλλονται μόνο από τον Υπουργό Οικονομικών ύστερα από γνωμοδότηση του Ελεγκτικού Συνεδρίου· αν πρόκειται για συντάξεις που επιβαρύνουν τον προϋπολογισμό οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης ή άλλων νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, υποβάλλονται από τον αρμόδιο Υπουργό και τον Υπουργό Οικονομικών. Τα νομοσχέδια για συντάξεις πρέπει να είναι ειδικά· δεν επιτρέπεται, με ποινή την ακυρότητας, να αναγράφονται διατάξεις για συντάξεις σε νόμους που αποσκοπούν στη ρύθμιση άλλων θεμάτων.

3. Καμία πρόταση νόμου ή τροπολογία ή προσθήκη δεν εισάγεται για συζήτηση, αν προέρχεται από τη Βουλή, εφόσον συνεπάγεται σε βάρος του Δημοσίου, των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης ή άλλων νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου δαπάνες ή ελάττωση εσόδων ή της περιουσίας τους, για να δοθεί μισθός ή σύνταξη ή γενικά όφελος σε κάποιο πρόσωπο.

4. Είναι όμως παραδεκτή τροπολογία ή προσθήκη που την υποβάλλει αρχηγός κόμματος ή εκπρόσωπος ομάδας κατά τους ορισμούς της παραγράφου 3 του άρθρου 74, όταν πρόκειται για νομοσχέδια που αφορούν την οργάνωση των δημόσιων υπηρεσιών και των οργανισμών δημόσιου ενδιαφέροντος, την υπηρεσιακή γενικά κατάσταση των δημόσιων υπαλλήλων, των στρατιωτικών και των οργάνων των σημμάτων ασφαλείας, των υπαλλήλων οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης ή άλλων νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, καθώς και δημόσιων γενικά επιχειρήσεων.

5. Νομοσχέδιο με το οποίο επιβάλλονται τοπικοί ή ειδικοί φόροι ή βάρη οποιασδήποτε φύσης υπέρ οργανισμών ή νομικών προσώπων δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου πρέπει να προσυπογράφεται και από τους Υπουργούς Συντονισμού και Οικονομικών.

Άρθρο 74. 1. Κάθε νομοσχέδιο και κάθε πρόταση νόμου συνοδεύεται υποχρεωτικά από αιτιολογική έκθεση· πριν εισαχθεί στη Βουλή, στην Ολομέλεια ή σε Τμήματα, μπορεί να παραπεμφθεί για νομοτεχνική επεξεργασία στην επιστημονική υπηρεσία της παραγράφου 5 του άρθρου 65, όταν συσταθεί, όπως ορίζει ο Κανονισμός.

2. Τα νομοσχέδια και οι προτάσεις νόμων που κατατίθενται στη Βουλή παραπέμπονται στην οικεία κοινοβουλευτική επιτροπή. Αφού υποβληθεί η έκθεση ή περάσει άπρακτη η προθεσμία που είχε ταχθεί για την υποβολή της, εισάγονται στη Βουλή για συζήτηση, μετά παρέλευση τριών ημερών από τότε, εκτός αν ο αρμόδιος Υπουργός τα έχει χαρακτηρίσει ως επείγοντα. Η συζήτηση αρχίζει ύστερα από προφορική εισήγηση του αρμόδιου Υπουργού και των εισηγητών της Επιτροπής.

3. Τροπολογίες βουλευτών σε νομοσχέδια και προτάσεις νόμων για τα οποία αρμόδια είναι η Ολομέλεια ή τα Τμήματα της Βουλής δεν εισάγονται για

συζήτηση, αν δεν υποβληθούν έως και την παραμονή της ημέρας που θα αρχίσει η συζήτηση, εκτός αν συγκατατίθεται και η Κυβέρνηση να συζητηθούν.

4. Δεν εισάγεται για συζήτηση νομοσχέδιο ή πρόταση νόμου που αποσκοπεί στην τροποποίηση διάταξης νόμου, αν δεν έχει καταχωριστεί στην αιτιολογική έκθεση ολόκληρο το κείμενο της διάταξης που τροποποιείται, και στο κείμενο του νομοσχεδίου ή της πρότασης ολόκληρη η νέα διάταξη, όπως διαμορφώνεται με την τροποποίηση.

5. Νομοσχέδιο ή πρόταση νόμου που περιέχει διατάξεις άσχετες με το κύριο αντικείμενό τους δεν εισάγεται για συζήτηση.

Καμία προσθήκη ή τροπολογία δεν εισάγεται για συζήτηση, αν δεν σχετίζεται με το κύριο αντικείμενο του νομοσχεδίου ή της πρότασης.

Σε περίπτωση αμφισβήτησης αποφαίνεται η Βουλή.

6. Μία φορά το μήνα, σε ημέρα που θα προσδιοριστεί από τον Κανονισμό, εγγράφονται στην ημερήσια διάταξη κατά σειρά προτεραιότητας και συζητούνται εκκρεμείς προτάσεις νόμων.

Άρθρο 75. 1. Κάθε νομοσχέδιο και κάθε πρόταση νόμου που συνεπάγονται επιβάρυνση του προϋπολογισμού, εφόσον υποβάλλεται από Υπουργούς, δεν εισάγεται για συζήτηση, αν δεν συνοδεύεται από έκθεση του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους που καθορίζει τη δαπάνη· εφόσον υποβάλλεται από βουλευτές, διαβιβάζεται πριν από κάθε συζήτηση στο Γενικό Λογιστήριο του Κράτους, που υποχρεούται να υποβάλει στη Βουλή σχετική έκθεση μέσα σε δεκαπέντε ημέρες. Αν η προθεσμία αυτή περάσει άπρακτη, η πρόταση νόμου εισάγεται για συζήτηση και χωρίς έκθεση.

2. Το ίδιο ισχύει και για τις τροπολογίες, αν το ζητήσουν οι αρμόδιοι Υπουργοί. Σ' αυτή την περίπτωση το Γενικό Λογιστήριο υποχρεούται να υποβάλει στη Βουλή την έκθεσή του μέσα σε τρεις ημέρες. Μόνο αν αυτή η προθεσμία περάσει άπρακτη, η συζήτηση προχωρεί και χωρίς έκθεση.

3. Νομοσχέδιο που συνεπάγεται δαπάνη ή ελάττωση εσόδων δεν εισάγεται για συζήτηση, αν δεν συνοδεύεται από ειδική έκθεση για τον τρόπο που θα καλυφθούν, η οποία υπογράφεται από τον αρμόδιο Υπουργό και τον Υπουργό Οικονομικών.

Άρθρο 76. 1. Κάθε νομοσχέδιο και κάθε πρόταση νόμου που εισάγεται στην Ολομέλεια ή στα Τμήματα συζητείται και ψηφίζεται μία μόνο φορά, καταρχήν, κατ' άρθρο και στο σύνολο.

2. Κατ' εξαίρεση νομοσχέδια και προτάσεις νόμων συζητούνται και ψηφίζονται από την Ολομέλεια της Βουλής δύο φορές και σε δύο διαφορετικές συνεδριάσεις, που απέχουν μεταξύ τους δύο τουλάχιστον ημέρες, στην πρώτη συζήτηση καταρχήν και κατ' άρθρο, και στη δεύτερη κατ' άρθρο και στο σύνολο, αν, εωσότου αρχίσει η καταρχήν συζήτηση, το ζητήσει το ένα τρίτο του όλου αριθμού των βουλευτών.

3. Αν κατά τη συζήτηση έγιναν δεκτές τροπολογίες, η ψήφιση του συνόλου αναβάλλεται για ένα εικοσιτετράωρο από τη διανομή του τροποποιημένου νομοσχεδίου ή πρότασης νόμου.

4. Νομοσχέδιο ή πρόταση νόμου που χαρακτηρίζεται από την Κυβέρνηση κατεπείγον εισάγεται για ψήφιση ύστερα από περιορισμένη συζήτηση, στην οποία συμμετέχουν, εκτός από τους οικείους εισηγητές, ο Πρωθυπουργός ή ο αρμόδιος Υπουργός, οι Αρχηγοί των κομμάτων της Βουλής και από ένας εκπρόσωπος τους. Με τον Κανονισμό της Βουλής μπορεί να περιοριστεί η διάρκεια των ομιλιών και ο χρόνος της

συζήτησης.

5. Η Κυβέρνηση μπορεί να ζητήσει να συζητηθεί σε ορισμένο αριθμό συνεδριάσεων, όχι μεγαλύτερο από τρεις, νομοσχέδιο ή πρόταση νόμου που έχει ιδιαίτερη σημασία ή επείγοντα χαρακτήρα. Η Βουλή μπορεί να παρατείνει τη συζήτηση για δύο ακόμη συνεδριάσεις, αν το προτείνει το ένα δέκατο του όλου αριθμού των βουλευτών. Ο Κανονισμός της Βουλής καθορίζει τη διάρκεια κάθε ομιλίας.

6. Η επιψήφιση δικαστικών ή διοικητικών κωδίκων, που συντάχθηκαν από ειδικές επιτροπές, οι οποίες έχουν συσταθεί με ειδικούς νόμους, μπορεί να γίνει από την Ολομέλεια της Βουλής με ιδιαίτερο νόμο που τους κυρώνει στο σύνολό τους.

7. Με τον ίδιο τρόπο μπορεί να γίνει κωδικοποίηση διατάξεων που υπάρχουν με απλή ταξινόμησή τους ή επαναφορά στο σύνολό τους καταργημένων νόμων, εκτός από τους φορολογικούς.

8. Νομοσχέδιο ή πρόταση νόμου που ακοκρούστηκε από την Ολομέλεια ή Τμήμα της Βουλής δεν εισάγεται εκ νέου στην ίδια σύνοδο ούτε στο Τμήμα που λειτουργεί μετά τη λήξη της συνόδου.

Άρθρο 77. 1. Η αυθεντική ερμηνεία των νόμων ανήκει στη νομοθετική λειτουργία.

2. Νόμος που δεν είναι πράγματι ερμηνευτικός ισχύει μόνο από τη δημοσίευσή του.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ. Φορολογία και δημοσιονομική διαχείριση

Άρθρο 78. 1. Κανένας φόρος δεν επιβάλλεται ούτε εισπράττεται χωρίς τυπικό νόμο που καθορίζει το υποκείμενο της φορολογίας και το εισόδημα, το είδος της περιουσίας, τις δαπάνες και τις συναλλαγές ή τις κατηγορίες τους, στις οποίες αναφέρεται ο φόρος.

2. Φόρος ή άλλο οποιοδήποτε οικονομικό βάρος δεν μπορεί να επιβληθεί με νόμο αναδρομικής ισχύος που εκτείνεται πέρα από το οικονομικό έτος το προηγούμενο εκείνου κατά το οποίο επιβλήθηκε.

3. Κατ' εξαίρεση, όταν επιβάλλεται ή αυξάνεται εισαγωγικός ή εξαγωγικός δασμός ή φόρος κατανάλωσης, επιτρέπεται η είσπραξή τους από την ημέρα που κατατέθηκε στη Βουλή το σχετικό νομοσχέδιο, υπό τον όρο ότι ο νόμος θα δημοσιευθεί μέσα στην προθεσμία που ορίζει το άρθρο 42 παράγραφος 1 και πάντως το αργότερο μέσα σε δέκα ημέρες από τη λήξη της συνόδου.

4. Το αντικείμενο της φορολογίας, ο φορολογικός συντελεστής, οι απαλλαγές ή εξαιρέσεις από τη φορολογία και η απονομή των συντάξεων δεν μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο νομοθετικής εξουσιοδότησης.

Δεν είναι αντίθετος προς την απαγόρευση αυτή ο καθορισμός με νόμο του τρόπου που βεβαιώνεται η συμμετοχή του Κράτους και των δημόσιων γενικά οργανισμών στην αυτόματη υπερτίμηση, που προκαλείται αποκλειστικά από την εκτέλεση δημόσιων έργων στην παρακείμενη ιδιωτική ακίνητη περιουσία.

5. Κατ' εξαίρεση επιτρέπεται να επιβληθούν με εξουσιοδότηση νόμων πλαισίων εξισωτικές ή αντισταθμιστικές εισφορές ή δασμοί, καθώς και να ληφθούν οικονομικά μέτρα στο πλαίσιο των διεθνών σχέσεων της Χώρας με οικονομικούς οργανισμούς ή μέτρα που αποβλέπουν στην εξασφάλιση της συναλλαγματικής θέσης της Χώρας.

Άρθρο 79. 1. Η Βουλή κατά την τακτική ετήσια σύνοδο της ψηφίζει τον προϋπολογισμό των εσόδων και εξόδων του Κράτους για το επόμενο έτος.

2. Όλα τα έσοδα και έξοδα του Κράτους πρέπει να αναγράφονται στον ετήσιο προϋπολογισμό και τον απολογισμό.

3. Ο προϋπολογισμός εισάγεται στη Βουλή από τον Υπουργό Οικονομικών έναν τουλάχιστον μήνα πριν αρχίσει το οικονομικό έτος και ψηφίζεται σύμφωνα με όσα ορίζει ο Κανονισμός, ο οποίος και εξασφαλίζει το δικαίωμα να εκφράζουν τις αντιλήψεις τους όλες οι πολιτικές μερίδες της Βουλής.

4. Αν για οποιονδήποτε λόγο είναι ανέφικτη η διοίκηση των εσόδων και των εξόδων βάσει του προϋπολογισμού, αυτή ενεργείται με βάση ειδικό κάθε φορά νόμο.

5. Αν δεν είναι δυνατή, επειδή έληξε η περίοδος της Βουλής, η ψήφιση του προϋπολογισμού ή του ειδικού νόμου που προβλέπεται στην προηγούμενη παράγραφο, παρατείνεται για τέσσερις μήνες η ισχύς του προϋπολογισμού του οικονομικού έτους που έληξε ή που λήγει, με διάταγμα το οποίο εκδίδεται ύστερα από πρόταση του Υπουργικού Συμβουλίου.

6. Με νόμο μπορεί να καθιερωθεί η σύνταξη προϋπολογισμού για διετή χρήση.

7. Το αργότερο μέσα σε ένα έτος από τη λήξη του οικονομικού έτους κατατίθεται στη Βουλή ο απολογισμός, καθώς και ο γενικός ισολογισμός του Κράτους, που εξετάζονται από ειδική επιτροπή βουλευτών και κυρώνονται από τη Βουλή, σύμφωνα με όσα ορίζει ο Κανονισμός της.

8. Τα προγράμματα οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης εγκρίνονται από την Ολομέλεια της Βουλής, όπως νόμος ορίζει.

Άρθρο 80. 1. Μισθός, σύνταξη, χορηγία ή αμοιβή ούτε εγγράφεται στον προϋπολογισμό του Κράτους ούτε παρέχεται χωρίς οργανικό ή άλλο ειδικό νόμο.

2. Νόμος ορίζει τα σχετικά με την κοπή ή την έκδοση νομισμάτων.

ΤΜΗΜΑ Δ'. Κυβέρνηση

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ. Συγκρότηση και αποστολή της Κυβέρνησης

Άρθρο 81. 1. Την Κυβέρνηση αποτελεί το Υπουργικό Συμβούλιο που απαρτίζεται από τον Πρωθυπουργό και τους Υπουργούς. Νόμος ορίζει τα σχετικά με τη σύνθεση και τη λειτουργία του Υπουργικού Συμβουλίου. Με διάταγμα που προκαλεί ο Πρόεδρος της Κυβέρνησης μπορεί να διοριστούν ένας ή περισσότεροι από τους Υπουργούς Αντιπρόεδροι του Υπουργικού Συμβουλίου.

Νόμος ρυθμίζει τη θέση των αναπληρωτών Υπουργών και των Υπουργών χωρίς χαρτοφυλάκιο, των Υφυπουργών, που μπορεί να αποτελούν μέλη της Κυβέρνησης, καθώς και των μόνιμων υπηρεσιακών Υφυπουργών.

2. Κανένας δεν μπορεί να διοριστεί μέλος της Κυβέρνησης ή Υφυπουργός, αν δεν συγκεντρώνει τα προσόντα που ορίζει το άρθρο 55 για το βουλευτή.

3. Οποιαδήποτε επαγγελματική δραστηριότητα των μελών της Κυβέρνησης, των Υφυπουργών και του Προέδρου της Βουλής αναστέλλεται κατά τη διάρκεια της άσκησης των καθηκόντων τους.

4. Νόμος μπορεί να καθιερώνει το ασυμβίβαστο του αξιώματος του Υπουργού και του Υφυπουργού και προς άλλα έργα.

5. Αν δεν υπάρχει Αντιπρόεδρος, ο Πρωθυπουργός ορίζει έναν από τους Υπουργούς προσωρινό αναπληρωτή του, όταν παρουσιάζεται ανάγκη.

Άρθρο 82. 1. Η Κυβέρνηση καθορίζει και κατευθύνει

τη γενική πολιτική της Χώρας, σύμφωνα με τους ορισμούς του Συντάγματος και των νόμων.

2. Ο Πρωθυπουργός εξασφαλίζει την ενότητα της Κυβέρνησης και κατευθύνει τις ενέργειές της, καθώς και των δημόσιων γενικά υπηρεσιών για την εφαρμογή της κυβερνητικής πολιτικής μέσα στο πλαίσιο των νόμων.

Άρθρο 83. 1. Κάθε Υπουργός ασκεί τις αρμοδιότητες που ορίζει ο νόμος. Οι Υπουργοί χωρίς χαρτοφυλάκιο ασκούν όσες αρμοδιότητες τους αναθέτει ο Πρωθυπουργός με απόφασή του.

2. Οι Υφυπουργοί ασκούν τις αρμοδιότητες που τους αναθέτουν με κοινή απόφαση οι Πρωθυπουργός και ο οικείος Υπουργός.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ. Σχέσεις Βουλής και Κυβέρνησης

Άρθρο 84. 1. Η Κυβέρνηση οφείλει να έχει την εμπιστοσύνη της Βουλής. Μέσα σε δεκαπέντε ημέρες από την ορκωμοσία του Πρωθυπουργού, η Κυβέρνηση υποχρεούται να ζητήσει ψήφο εμπιστοσύνης της Βουλής και μπορεί να τη ζητήσει και οποτεδήποτε άλλοτε. Η Βουλή, αν έχουν διακοπεί οι εργασίες της κατά το σχηματισμό της Κυβέρνησης, καλείται μέσα σε δεκαπέντε ημέρες να αποφανθεί για την πρόταση εμπιστοσύνης.

2. Η Βουλή μπορεί με απόφασή της να αποσύρει την εμπιστοσύνη της από την Κυβέρνηση ή από μέλος της. Πρόταση δυσπιστίας μπορεί να υποβληθεί μόνο μετά την πάροδο εξαμήνου αφότου η Βουλή απέρριψε πρόταση δυσπιστίας.

Η πρόταση δυσπιστίας πρέπει να είναι υπογραμμένη από το ένα έκτο τουλάχιστον των βουλευτών και να περιλαμβάνει σαφώς τα θέματα για τα οποία θα διεξαχθεί η συζήτηση.

3. Κατ' εξαίρεση μπορεί να υποβληθεί πρόταση δυσπιστίας και πριν από την πάροδο εξαμήνου, αν είναι υπογραμμένη από την πλειοψηφία του όλου αριθμού των βουλευτών.

4. Η συζήτηση για την πρόταση εμπιστοσύνης ή δυσπιστίας αρχίζει μετά δύο ημέρες από την υποβολή της σχετικής πρότασης, εκτός αν η Κυβέρνηση, σε περίπτωση πρότασης δυσπιστίας, ζητήσει να αρχίσει αμέσως η συζήτηση, η οποία δεν μπορεί να παραταθεί πέρα από τρεις ημέρες από την έναρξή της.

5. Η ψηφοφορία για την πρόταση εμπιστοσύνης ή δυσπιστίας διεξάγεται αμέσως μόλις τελειώσει η συζήτηση, μπορεί όμως να αναβληθεί για ασαφάντα οκτώ ώρες, αν το ζητήσει η Κυβέρνηση.

6. Πρόταση εμπιστοσύνης δεν μπορεί να γίνει δεκτή, αν δεν εγκριθεί από την απόλυτη πλειοψηφία των παρόντων βουλευτών, η οποία όμως δεν επιτρέπεται να είναι κατώτερη από τα δύο πέμπτα του όλου αριθμού των βουλευτών. Πρόταση δυσπιστίας γίνεται δεκτή, μόνο αν εγκριθεί από την απόλυτη πλειοψηφία του όλου αριθμού των βουλευτών.

7. Κατά την ψηφοφορία για τις πιο πάνω προτάσεις ψηφίζουν οι Υπουργοί και Υφυπουργοί που είναι μέλη της Βουλής.

Άρθρο 85. Τα μέλη του Υπουργικού Συμβουλίου, καθώς και οι Υφυπουργοί είναι συλλογικώς υπεύθυνοι για τη γενική πολιτική της Κυβέρνησης και καθένας από αυτούς για τις πράξεις ή παραλείψεις της αρμοδιότητάς του, σύμφωνα με τις διατάξεις των νόμων για την ευθύνη των Υπουργών. Σε καμία περίπτωση η έγγραφη ή προφορική εντολή του Προέδρου της Δημοκρατίας δεν απαλλάσσει τους Υπουργούς και τους Υφυπουργούς από την ευθύνη τους.

Άρθρο 86. 1. Η Βουλή έχει το δικαίωμα να κατηγορεί, σύμφωνα με τους νόμους για την ευθύνη των Υπουργών, όσους διατελούν ή διετέλεσαν μέλη της Κυβέρνησης και τους Υφυπουργούς στο αρμόδιο για το σκοπό αυτό Δικαστήριο, που προεδρεύεται από τον Πρόεδρο του Αρείου Πάγου και συγκροτείται από δώδεκα δικαστές, οι οποίοι κληρώνονται από τον Πρόεδρο της Βουλής σε δημόσια συνεδρίαση μεταξύ όλων των διορισμένων πριν από την κατηγορία Αρεοπαγίτων και Προέδρων Εφετών, σύμφωνα με όσα ορίζει ο νόμος.

2. Δίωξη, ανάκριση ή προανάκριση κατά των προσώπων που αναφέρονται στην παράγραφο 1 για πράξεις ή παραλείψεις κατά την άσκηση των καθηκόντων τους δεν επιτρέπεται χωρίς προηγούμενη απόφαση της Βουλής.

Αν κατά τη διεξαγωγή διοικητικής εξέτασης προκύψουν στοιχεία που μπορούν, σύμφωνα με τις διατάξεις του νόμου για την ευθύνη των Υπουργών, να θεμελιώσουν ευθύνη μέλους της Κυβέρνησης ή Υφυπουργού, εκείνοι που ενέργησαν την εξέταση διαβιβάζουν, όταν αυτή περατωθεί, τα στοιχεία αυτά στη Βουλή δια του αρμόδιου εισαγγελέα.

Μόνο η Βουλή έχει το δικαίωμα να αναστέλλει την ποινική δίωξη.

3. Αν για οποιονδήποτε λόγο, στον οποίο περιλαμβάνεται και η παραγραφή, δεν περατωθεί η διαδικασία που αφορά πρόταση κατά Υπουργού ή Υφυπουργού, η Βουλή μπορεί, ύστερα από αίτηση εκείνου που έχει κατηγορηθεί, να συστήσει με απόφασή της ειδική επιτροπή από βουλευτές και ανώτατους δικαστικούς λειτουργούς για τον έλεγχο της κατηγορίας, όπως ορίζει ο Κανονισμός.

ΤΜΗΜΑ Ε΄. Δικαστική εξουσία

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ. Δικαστικοί λειτουργοί και υπάλληλοι

Άρθρο 87. 1. Η δικαιοσύνη απονέμεται από δικαστήρια συγκροτούμενα από τακτικούς δικαστές, που απολαμβάνουν λειτουργική και προσωπική ανεξαρτησία.

2. Οι δικαστές κατά την άσκηση των καθηκόντων τους υπόκεινται μόνο στο Σύνταγμα και στους νόμους και σε καμία περίπτωση δεν υποχρεούνται να συμμορφώνονται με διατάξεις που έχουν τεθεί κατά κατάλυση του Συντάγματος.

3. Η επιθεώρηση των τακτικών δικαστών ενεργείται από δικαστές ανώτερου βαθμού καθώς και από τον Εισαγγελέα και τους Αντεισαγγελέες του Αρείου Πάγου, των δε εισαγγελέων από αρεοπαγίτες και εισαγγελέες ανώτερου βαθμού, σύμφωνα με τους ορισμούς του νόμου.

Άρθρο 88. 1. Οι δικαστικοί λειτουργοί διορίζονται με προεδρικό διάταγμα, σύμφωνα με νόμο που ορίζει τα προσόντα και τη διαδικασία της επιλογής τους, και είναι ισόβιοι.

2. Οι αποδοχές των δικαστικών λειτουργών είναι ανώλογες με το λεπούργημά τους. Τα σχετικά με τη βαθμολογική και μισθολογική τους εξέλιξη και με την κατάστασή τους γενικά καθορίζονται με ειδικούς νόμους.

3. Με νόμο μπορεί να προβλεφθεί εκπαιδευτική και δοκιμαστική περίοδος των δικαστικών λειτουργών, διάρκειας έως τριών ετών, πριν διοριστούν ως τακτικοί. Κατά την περίοδο αυτή μπορούν να ασκούν και καθήκοντα τακτικού δικαστή, όπως νόμος ορίζει.

4. Οι δικαστικοί λειτουργοί μπορούν να παυθούν μόνο ύστερα από δικαστική απόφαση, εξαιτίας ποινι-

κής καταδίκης ή για βαρύ πειθαρχικό παράπτωμα ή ασθένεια ή αναπηρία ή υπηρεσιακή ανεπάρκεια, που βεβαιώνονται όπως νόμος ορίζει και αφού τηρηθούν οι διατάξεις των παραγράφων 2 και 3 του άρθρου 93.

5. Οι δικαστικοί λειτουργοί, έως και το βαθμό του εφέτη ή του αντεισαγγελέα εφετών και τους αντίστοιχους με αυτούς βαθμούς, αποχωρούν υποχρεωτικά από την υπηρεσία μόλις συμπληρώσουν το εξηκοστό πέμπτο έτος της ηλικίας τους και όλοι όσοι έχουν βαθμούς ανώτερους από αυτούς ή τους αντίστοιχους με αυτούς αποχωρούν υποχρεωτικά από την υπηρεσία μόλις συμπληρώσουν το εξηκοστό έβδομο έτος της ηλικίας τους. Για την εφαρμογή της διάταξης αυτής θεωρείται σε κάθε περίπτωση ως ημέρα που συμπληρώνεται το όριο αυτό η 30ή Ιουνίου του έτους της αποχώρησης του δικαστικού λειτουργού.

6. Μετάταξη δικαστικών λειτουργών απαγορεύεται. Κατ' εξαίρεση επιτρέπεται μετάταξη τακτικών δικαστών για την πλήρωση θέσεων αντεισαγγελέων του Αρείου Πάγου και έως το μισό αριθμό τους, καθώς και μεταξύ παρέδρων σε πρωτοδικεία και παρέδρων σε εισαγγελίες, ύστερα από αίτηση των μετατασσομένων, όπως νόμος ορίζει.

7. Στα προβλεπόμενα ειδικώς από το Σύνταγμα δικαστήρια ή συμβούλια, στα οποία μετέχουν μέλη του Συμβουλίου της Επικρατείας και του Αρείου Πάγου, προεδρεύει όποιος από τα μέλη τους είναι ο αρχαιότερος στο βαθμό.

Ερμηνευτική δήλωση:

Κατά την αληθινή έννοια του άρθρου 88 επιτρέπεται ο διορισμός σε θέσεις παρέδρων και συμβούλων του Ελεγκτικού Συνεδρίου, όπως ο νόμος ορίζει.

Άρθρο 89. 1. Απαγορεύεται στους δικαστικούς λειτουργούς να παρέχουν κάθε άλλη μισθωτή υπηρεσία καθώς και να ασκούν οποιοδήποτε επάγγελμα.

2. Κατ' εξαίρεση επιτρέπεται στους δικαστικούς λειτουργούς να εκλέγονται μέλη της Ακαδημίας ή καθηγητές ή υφηγητές ανώτατων σχολών, καθώς και να μετέχουν σε ειδικά διοικητικά δικαστήρια και σε συμβούλια ή επιτροπές, εκτός από τα διοικητικά συμβούλια επιχειρήσεων και εμπορικών εταιριών.

3. Επιτρέπεται επίσης η ανάθεση διοικητικών καθηκόντων σε δικαστικούς λειτουργούς, είτε παράλληλα με την άσκηση των κύριων καθηκόντων τους είτε αποκλειστικά, για ορισμένο χρονικό διάστημα, όπως νόμος ορίζει.

4. Απαγορεύεται στους δικαστικούς λειτουργούς η συμμετοχή στην Κυβέρνηση.

5. Επιτρέπεται η συγκρότηση ένωσης δικαστικών λειτουργών, όπως νόμος ορίζει.

Άρθρο 90. 1. Οι προαγωγές, τοποθετήσεις, μεταθέσεις, αποσπάσεις και μετατάξεις των δικαστικών λειτουργών ενεργούνται με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται ύστερα από απόφαση ανώτατου δικαστικού συμβουλίου. Τούτο συγκροτείται από τον πρόεδρο του οικείου ανώτατου δικαστηρίου και από μέλη του ίδιου δικαστηρίου που ορίζονται με κλήρωση μεταξύ εκείνων που έχουν τουλάχιστον δύο ετών υπηρεσία στο δικαστήριο αυτό, όπως νόμος ορίζει. Στο ανώτατο δικαστικό συμβούλιο της πολιτικής και ποινικής δικαιοσύνης μετέχει και ο Εισαγγελέας του Αρείου Πάγου και στου Ελεγκτικού Συνεδρίου ο Γενικός Επίτροπος της Επικρατείας που υπηρετεί σ' αυτό.

2. Το συμβούλιο της παραγράφου 1 συγκροτείται με αυξημένη σύνθεση, όπως νόμος ορίζει, όταν κρίνει για προαγωγή στις θέσεις των συμβούλων της Επι-

κρατείας, αρεοπαγιτών, αντεισαγγελέων του Αρείου Πάγου, προέδρων εφετών, εισαγγελέων εφετών και συμβούλων του Ελεγκτικού Συνεδρίου. Η διάταξη του τελευταίου εδαφίου της παραγράφου 1 εφαρμόζεται και στην περίπτωση αυτή.

3. Αν ο Υπουργός διαφωνεί με την κρίση ανώτατου δικαστικού συμβουλίου, μπορεί να παραπέμψει το ζήτημα, που κρίθηκε, στην ολομέλεια του οικείου ανώτατου δικαστηρίου, όπως νόμος ορίζει. Δικαίωμα προσφυγής την ολομέλεια έχει και ο δικαστικός λειτουργός που παραλείφθηκε, υπό τις προϋποθέσεις που ορίζει ο νόμος.

4. Οι αποφάσεις της ολομέλειας για το ζήτημα που έχει παραπεμφθεί σ' αυτή, καθώς και οι αποφάσεις του ανώτατου δικαστικού συμβουλίου, με τις οποίες δεν διαφώνησε ο Υπουργός, είναι γι' αυτόν υποχρεωτικές.

5. Οι προαγωγές στις θέσεις του προέδρου και των αντιπροέδρων του Συμβουλίου της Επικρατείας, του Αρείου Πάγου και του Ελεγκτικού Συνεδρίου ενεργούνται με προεδρικό διάταγμα που εκδίδεται ύστερα από πρόταση του Υπουργικού Συμβουλίου, με επιλογή μεταξύ των μελών του αντίστοιχου ανώτατου δικαστηρίου, όπως νόμος ορίζει.

Η προαγωγή στη θέση του Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου ενεργείται με όμοιο διάταγμα, με επιλογή μεταξύ των μελών του Αρείου Πάγου και των αντεισαγγελέων του.

6. Οι αποφάσεις ή πράξεις κατά τις διατάξεις αυτού του άρθρου δεν προσβάλλονται στο Συμβούλιο της Επικρατείας.

Άρθρο 91. 1. Η πειθαρχική εξουσία στους δικαστικούς λειτουργούς, από το βαθμό του αρεοπαγίτη ή αντεισαγγελέα του Αρείου Πάγου και πάνω, ή στους αντίστοιχους με αυτούς, ασκείται από ανώτατο πειθαρχικό συμβούλιο, όπως νόμος ορίζει.
Την πειθαρχική αγωγή εγείρει ο Υπουργός Δικαιοσύνης.

2. Το Ανώτατο Πειθαρχικό Συμβούλιο συγκροτείται από τον Πρόεδρο του Συμβουλίου της Επικρατείας, ως Πρόεδρό του, από δύο αντιπροέδρους ή Συμβούλους της Επικρατείας, ως Πρόεδρό του, από δύο αντιπροέδρους ή Συμβούλους της Επικρατείας, δύο αντιπροέδρους του Αρείου Πάγου ή αρεοπαγίτες, δύο αντιπροέδρους ή συμβούλους του Ελεγκτικού Συνεδρίου και δύο τακτικούς καθηγητές νομικών μαθημάτων των νομικών σχολών των πανεπιστημίων της Χώρας ως μέλη. Τα μέλη του Συμβουλίου ορίζονται με κλήρωση μεταξύ εκείνων που έχουν υπηρεσία τριών τουλάχιστον ετών στο οικείο ανώτατο δικαστήριο ή σε νομική σχολή και κάθε φορά που το Συμβούλιο καλείται να αποφασίσει για ενέργεια μέλους ανώτατου δικαστηρίου, εισαγγελέα ή επιτρόπου, αποκλείονται από τη σύνθεσή του τα μέλη που ανήκουν στο οικείο δικαστήριο. Εφόσον πρόκειται για πειθαρχική δίωξη κατά μελών του Συμβουλίου της Επικρατείας, στο Ανώτατο Πειθαρχικό Συμβούλιο προεδρεύει ο Πρόεδρος του Αρείου Πάγου.

3. Η πειθαρχική εξουσία στους λοιπούς δικαστικούς λειτουργούς ασκείται σε πρώτο και δεύτερο βαθμό από συμβούλια που συγκροτούνται με κλήρωση από τακτικούς δικαστές, κατά τους ορισμούς του νόμου. Την πειθαρχική αγωγή εγείρει και ο Υπουργός της Δικαιοσύνης.

4. Οι κατά τις διατάξεις αυτού του άρθρου πειθαρχικές αποφάσεις δεν προσβάλλονται στο Συμβούλιο της Επικρατείας.

Άρθρο 92. 1. Οι υπάλληλοι της γραμματείας όλων των δικαστηρίων και των εισαγγελιών είναι μόνιμοι.

Μπορεί να παυθούν μόνο με δικαστική απόφαση εξαπτίας ποινικής καταδίκης, ή με απόφαση δικαστικού συμβουλίου για βαρύ πειθαρχικό παράπτωμα, ασθένεια ή αναπηρία ή υπηρεσιακή ανεπάρκεια που βεβαιώνονται, όπως νόμος ορίζει.

2. Νόμος ορίζει τα προσόντα των υπαλλήλων της γραμματείας όλων των δικαστηρίων και των εισαγγελιών, καθώς και τα σχετικά με την κατάσταση τους γενικά.

3. Οι προαγωγές, τοποθετήσεις, μεταθέσεις, αποσπάσεις και μετατάξεις των δικαστικών υπαλλήλων ενεργούνται ύστερα από σύμφωνη γνώμη δικαστικών συμβουλίων· η πειθαρχική εξουσία σ' αυτούς ασκείται από τους ιεραρχικά προϊσταμένους τους δικαστές ή εισαγγελείς ή επιτρόπους, καθώς και από δικαστικά συμβούλια, κατά τους ορισμούς του νόμου.

Κατά των αποφάσεων που αφορούν προαγωγή, καθώς και των πειθαρχικών αποφάσεων των δικαστικών συμβουλίων, επιτρέπεται προσφυγή, όπως νόμος ορίζει.

4. Οι συμβολαιογράφοι, οι φύλακες υποθηκών και μεταγραφών και οι διευθυντές των κτηματολογικών γραφείων είναι μόνιμοι, εφόσον υπάρχουν οι σχετικές υπηρεσίες και θέσεις. Οι διατάξεις των προηγούμενων παραγράφων έχουν ανάλογη εφαρμογή και σ' αυτούς.

5. Οι συμβολαιογράφοι και οι άμισθοι φύλακες υποθηκών και μεταγραφών αποχωρούν υποχρεωτικά από την υπηρεσία μόλις συμπληρώσουν το εβδομηκοστό έτος της ηλικίας τους και οι λοιποί μόλις συμπληρώσουν το όριο που προβλέπει ο νόμος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ. Οργάνωση και δικαιοδοσία των δικαστηρίων

Άρθρο 93. 1. Τα δικαστήρια διακρίνονται σε διοικητικά, πολιτικά και ποινικά και οργατώνονται με ειδικούς νόμους.

Οι συνεδριάσεις κάθε δικαστηρίου είναι δημόσιες, εκτός αν το δικαστήριο κρίνει με απόφασή του ότι η δημοσιότητα πρόκειται να είναι επιβλαβής στα χρηστά ήθη ή ότι συντρέχουν ειδικοί λόγοι προστασίας της ιδιωτικής ή οικογενειακής ζωής των διαδίκων.

3. Κάθε δικαστική απόφαση πρέπει να είναι ειδικά και εμπειριστατώμενα αιτιολογημένη και απαγγέλλεται σε δημόσια συνεδρίαση. Η γνώμη της μειοψηφίας δημοσιεύεται υποχρεωτικά. Νόμος ορίζει τα σχετικά με την καταχώρηση στα πρακτικά ενδεχόμενης μειοψηφίας, καθώς και τους όρους και τις προϋποθέσεις της δημοσιότητάς της.

4. Τα δικαστήρια υποχρεούνται να μην εφαρμόζουν νόμο που το περιεχόμενό του είναι αντίθετο προς το Σύνταγμα.

Άρθρο 94. 1. Η εκδίκαση των διοικητικών διαφορών ουσίας ανήκει στα υφιστάμενα τακτικά διοικητικά δικαστήρια. Από τις διαφορές αυτές όσες δεν έχουν ακόμη υπαχθεί στα δικαστήρια αυτά πρέπει να υπαχθούν υποχρεωτικά στη δικαιοδοσία τους μέσα σε πέντε έτη από την ισχύ του Συντάγματος· η προθεσμία αυτή μπορεί να παρατείνεται με νόμο.

2. Εωσότου υπαχθούν στα τακτικά διοικητικά δικαστήρια και οι υπόλοιπες ουσιαστικές διοικητικές διαφορές, είτε στο σύνολο είτε κατά κατηγορίες, εξακολουθούν να υπάγονται στα πολιτικά δικαστήρια, εκτός από εκείνες για τις οποίες ειδικοί νόμοι συνέστησαν ειδικά διοικητικά δικαστήρια στα οποία τηρούνται οι διατάξεις των παραγράφων 2 έως 4 του άρθρου 93.

3. Στα πολιτικά δικαστήρια υπάγονται όλες οι ιδιωτι-

1.1

κές διαφορές, καθώς και οι υποθέσεις εκούσιας δικαιοδοσίας που τους ανατίθενται με νόμο.

4. Στα πολιτικά ή διοικητικά δικαστήρια μπορεί να ανατεθεί και κάθε άλλη αρμοδιότητα διοικητικής φύσης, που ορίζει ο νόμος.

Ερμηνευτική δήλωση:

Ως τακτικά διοικητικά δικαστήρια νοούνται μόνο τα τακτικά φορολογικά δικαστήρια που έχουν συσταθεί με το νομοθετικό διάταγμα 3845/1958.

Άρθρο 95. 1. Στην αρμοδιότητα του Συμβουλίου της Επικρατείας ανήκουν ιδίως:

α) Η μετά από αίτηση ακύρωση των εκτελεστών πράξεων των διοικητικών αρχών για υπέρβαση εξουσίας ή για παράβαση νόμου.

β) Η μετά από αίτηση αναίρεση των τελεσιδικιών αποφάσεων των διοικητικών δικαστηρίων για υπέρβαση εξουσίας ή παράβαση νόμου.

γ) Η εκδίκαση των διοικητικών διαφορών ουσίας που υποβάλλονται σ' αυτό σύμφωνα με το Σύνταγμα και τους νόμους.

δ) Η επεξεργασία όλων των διαταγμάτων που έχουν κανονιστικό χαρακτήρα.

2. Κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων του στοιχείου δ' της προηγούμενης παραγράφου δεν εφαρμόζονται οι διατάξεις του άρθρου 93 παράγραφοι 2 και 3.

3. Η εκδίκαση κατηγοριών υποθέσεων της ακυρωτικής αρμοδιότητας του Συμβουλίου της Επικρατείας μπορεί να υπαχθεί με νόμο σε διοικητικά τακτικά δικαστήρια άλλου βαθμού, με την επιφύλαξη πάντως της αρμοδιότητας σε τελευταίο βαθμό του Συμβουλίου της Επικρατείας.

4. Οι αρμοδιότητες του Συμβουλίου της Επικρατείας ρυθμίζονται και ασκούνται όπως νόμος ειδικότερα ορίζει.

5. Η διοίκηση έχει υποχρέωση να συμμορφώνεται με τις ακυρωτικές αποφάσεις του Συμβουλίου της Επικρατείας. Η παράβαση της υποχρέωσης αυτής δημιουργεί ευθύνη για κάθε υπαίτιο όργανο, όπως νόμος ορίζει.

Άρθρο 96. 1. Στα τακτικά ποινικά δικαστήρια ανήκει η τιμωρία των εγκλημάτων και η λήψη όλων των μέτρων που προβλέπουν οι ποινικοί νόμοι.

2. Μπορεί με νόμο: α) να ανατεθεί και σε αρχές που ασκούν αστυνομικά καθήκοντα η εκδίκαση αστυνομικών παραβάσεων που τιμωρούνται με πρόστιμο, β) να ανατεθεί σε αρχές αγροτικής ασφάλειας η εκδίκαση των σχετικών με τους αγρούς πταισμάτων και των ιδιωτικών διαφορών που απορρέουν από αυτά. Σ' αυτές τις δύο περιπτώσεις οι αποφάσεις που εκδίδονται υπόκεινται σε έφεση στο αρμόδιο τακτικό δικαστήριο, η οποία έχει ανασταλτική δύναμη.

3. Ειδικοί νόμοι ορίζουν τα σχετικά με δικαστήρια ανηλίκων, στα οποία επιτρέπεται να μην εφαρμόζονται οι διατάξεις των άρθρων 93 παράγραφος 2 και 97. Οι αποφάσεις των δικαστηρίων αυτών μπορεί να μην απαγγέλλονται δημόσια.

4. Ειδικοί νόμοι ορίζουν:

α) Τα σχετικά με τα στρατοδικεία, ναυτοδικεία και αεροδικεία, στην αρμοδιότητα των οποίων δεν μπορεί να υπαχθούν ιδιώς.

β) Τα σχετικά με το δικαστήριο λιών.

5. Τα δικαστήρια του στοιχείου α' της προηγούμενης παραγράφου συγκροτούνται κατά πλειοψηφία από μέλη του δικαστικού σώματος των ενόπλων δυνάμεων, που περιβάλλονται με τις εγγυήσεις λειτουργικής και προσωπικής ανεξαρτησίας του άρθρου 87 παρ. 1 του Συντάγματος. Για τις συνεδριάσεις και αποφάσεις των δικαστηρίων αυτών εφαρμόζονται οι

διατάξεις των παραγράφων 2 έως 4 του άρθρου 93. Τα σχετικά με την εφαρμογή των διατάξεων της παραγράφου αυτής, καθώς και ο χρόνος που θα αρχίσει η ισχύς τους, ορίζονται με νόμο.

Άρθρο 97. 1. Τα κακούργηματα και τα πολιτικά εγκλήματα δικάζονται από μικτά ορκωτά δικαστήρια που συγκροτούνται από τακτικούς δικαστές και ενόρκους, όπως νόμος ορίζει. Οι αποφάσεις των δικαστηρίων αυτών υπόκεινται στα ένδικα μέσα που ορίζει ο νόμος.

2. Κακούργηματα και πολιτικά εγκλήματα, που με συντακτικές πράξεις, ψηφίσματα και ειδικούς νόμους έχουν υπαχθεί έως την ισχύ του Συντάγματος στη δικαιοδοσία των εφετειών, εξακολουθούν να δικάζονται από αυτά, εφόσον δεν υπαχθούν με νόμο στην αρμοδιότητα των μικτών ορκωτών δικαστηρίων.

Με νόμο μπορεί να υπαχθούν στη δικαιοδοσία των ίδιων εφετειών και άλλα κακούργηματα.

3. Τα εγκλήματα κάθε βαθμού που διαπράττονται δια του τύπου υπάγονται στα τακτικά ποινικά δικαστήρια, όπως νόμος ορίζει.

Άρθρο 98. 1. Στην αρμοδιότητα του Ελεγκτικού Συνεδρίου ανήκουν ιδίως:

α) Ο έλεγχος των δαπανών του Κράτους, καθώς και των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης ή άλλων νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, που υπάγονται κάθε φορά στον έλεγχό του με ειδικούς για κάθε περίπτωση νόμους.

β) Η έκθεση προς τη Βουλή για τον απολογισμό και ισολογισμό του Κράτους.

γ) Η γνώμοδότηση για τους νόμους που αφορούν συντάξεις ή αναγνώριση υπηρεσίας για την παροχή δικαιώματος σύνταξης κατά το άρθρο 37 παράγραφος 2, καθώς και για κάθε άλλο θέμα που ορίζει ο νόμος.

δ) Ο έλεγχος των λογαριασμών των δημόσιων υπολόγων και των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης και νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, που αναφέρονται στο εδάφιο α'.

ε) Η εκδίκαση ένδικων μέσων για διαφορές σχετικές με απονομή συντάξεων, καθώς και με τον έλεγχο των λογαριασμών γενικά.

στ) Η εκδίκαση υποθέσεων που αναφέρονται στην ευθύνη των πολιτικών ή στρατιωτικών δημόσιων υπαλλήλων, καθώς και των υπαλλήλων των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, για κάθε ζημία που από δόλο ή αμέλεια προξενήθηκε στο Κράτος ή τους οργανισμούς αυτούς και νομικά πρόσωπα.

2. Οι αρμοδιότητες του Ελεγκτικού Συνεδρίου ρυθμίζονται και ασκούνται, όπως νόμος ορίζει.

Στις περιπτώσεις των στοιχείων α' έως δ' της προηγούμενης παραγράφου δεν εφαρμόζονται οι διατάξεις του άρθρου 93 παράγραφοι 2 και 3.

3. Οι αποφάσεις του Ελεγκτικού Συνεδρίου για υποθέσεις της παραγράφου 1 δεν υπόκεινται στον έλεγχο του Συμβουλίου της Επικρατείας.

Άρθρο 99. 1. Αγωγές κακοδικίας κατά δικαστικών λειτουργών δικάζονται, όπως νόμος ορίζει, από ειδικό δικαστήριο που συγκροτείται από τον Πρόεδρο του Συμβουλίου της Επικρατείας, ως Πρόεδρό του, και από ένα σύμβουλο της Επικρατείας, έναν αρεοπαγίτη, ένα σύμβουλο του Ελεγκτικού Συνεδρίου, δύο τακτικούς καθηγητές νομικών μαθημάτων των νομικών σχολών των πανεπιστημίων της Χώρας και δύο δικηγόρους, μέλη του Ανώτατου Πειθαρχικού Συμβουλίου των δικηγόρων, ως μέλη, που ορίζονται με κλήρωση.

2. Από τα μέλη του ειδικού δικαστηρίου εξαιρείται κάθε φορά εκείνο που ανήκει στο σώμα ή τον κλάδο της δικαιοσύνης που για ενέργεια ή παράλειψη λειτουργιών του καλείται να αποφανθεί το δικαστήριο. Εφόσον πρόκειται για αγωγή κακοδικίας κατά μέλους του Συμβουλίου της Επικρατείας ή λειτουργών των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων, στο ειδικό αυτό δικαστήριο προεδρεύει ο Πρόεδρος του Αρείου Πάγου.

3. Δεν απαιτείται άδεια για να εγερθεί αγωγή κακοδικίας.

Άρθρο 100. 1. Συνιστάται Ανώτατο Ειδικό Δικαστήριο στο οποίο υπάγονται:

- α) Η εκδίκαση ενστάσεων κατά το άρθρο 58.
- β) Ο έλεγχος του κύρους και των αποτελεσμάτων δημοψηφίσματος που ενεργείται κατά το άρθρο 44 παράγραφος 2.
- γ) Η κρίση για τα ασυμβίβαστα ή την έκπτωση βουλευτή, κατά τα άρθρα 55 παράγραφος 2 και 57.
- δ) Η άρση των συγκρούσεων μεταξύ των δικαστηρίων και των διοικητικών αρχών ή μεταξύ του Συμβουλίου της Επικρατείας και των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων αφενός και των αστικών και ποινικών δικαστηρίων αφετέρου ή, τέλος, μεταξύ του Ελεγκτικού Συνεδρίου και των λοιπών δικαστηρίων.
- ε) Η άρση της αμφισβήτησης για την ουσιαστική αντισυνταγματικότητα ή την έννοια διατάξεων τυπικού νόμου, αν εκδόθηκαν γι' αυτές αντίθετες αποφάσεις του Συμβουλίου της Επικρατείας, του Αρείου Πάγου ή του Ελεγκτικού Συνεδρίου.
- στ) Η άρση της αμφισβήτησης για το χαρακτηρισμό κανόνων του διεθνούς δικαίου ως γενικά παραδεγμένων κατά την παράγραφο 1 του άρθρου 28.

2. Το δικαστήριο της προηγούμενης παραγράφου συγκροτείται από τους Προέδρους του Συμβουλίου της Επικρατείας, του Αρείου Πάγου και του Ελεγκτικού Συνεδρίου, από τέσσερις συμβούλους της Επικρατείας και από τέσσερις αρεοπαγίτες, που ορίζονται ως μέλη με κλήρωση κάθε δύο χρόνια. Στο δικαστήριο αυτό προεδρεύει ο αρχαιότερος από τους Προέδρους του Συμβουλίου της Επικρατείας ή του Αρείου Πάγου.

Στις περιπτώσεις δ' και ε' της προηγούμενης παραγράφου μετέχουν στη σύνθεση του δικαστηρίου και δύο τακτικοί καθηγητές νομικών μαθημάτων των νομικών σχολών των πανεπιστημίων της Χώρας, οι οποίοι ορίζονται με κλήρωση.

3. Η οργάνωση και λειτουργία του δικαστηρίου, τα σχετικά με τον ορισμό, την αναπλήρωση και την επικουρία των μελών του, καθώς και τα σχετικά με τη διαδικασία σ' αυτό ορίζονται με ειδικό νόμο.

4. Οι αποφάσεις του δικαστηρίου είναι αμετάκλητες. Διάταξη νόμου, που κηρύσσεται αντισυνταγματική, είναι ανίσχυρη από τη δημοσίευσή της σχετικής απόφασης ή από το χρόνο που ορίζεται με την απόφαση.

ΤΜΗΜΑ ΣΤ. Διοίκηση

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ. Οργάνωση της διοίκησης

Άρθρο 101. 1. Η διοίκηση του Κράτους οργανώνεται σύμφωνα με το αποκεντρωτικό σύστημα.

2. Η διοικητική διαίρεση της Χώρας διαμορφώνεται με βάση τις γεωοικονομικές, κοινωνικές και κοινωνιολογικές συνθήκες.

3. Τα περιφερειακά κρατικά όργανα έχουν γενική αποφασιστική αρμοδιότητα για τις υποθέσεις της περιφέρειάς τους· οι κεντρικές υπηρεσίες, εκτός από ειδικές αρμοδιότητες, έχουν τη γενική κατεύθυνση,

το συντονισμό και τον έλεγχο των περιφερειακών οργάνων, όπως νόμος ορίζει.

Άρθρο 102. 1. Η διοίκηση των τοπικών υποθέσεων ανήκει στους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης, των οποίων πρώτη βαθμίδα αποτελούν οι δήμοι και οι κοινότητες. Οι λοιπές βαθμίδες ορίζονται με νόμο.

2. Οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης έχουν διοικητική αυτοτέλεια. Οι αρχές τους εκλέγονται με καθολική και μυστική ψηφοφορία.

3. Με νόμο μπορεί να προβλέπονται για εκτέλεση έργων ή παροχή υπηρεσιών αναγκαστικοί ή εκουσιοί σύνδεσμοι οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, που διοικούνται από συμβούλιο με αιρετούς αντιπροσώπους κάθε δήμου ή κοινότητας, οι οποίοι λαμβάνονται κατ' αναλογία του πληθυσμού τους.

4. Με νόμο μπορεί να προβλεφθεί η συμμετοχή στη διοίκηση των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης δεύτερης βαθμίδας αιρετών αντιπροσώπων τοπικών επαγγελματικών, επιστημονικών και πνευματικών οργανώσεων και της κρατικής διοίκησης έως το ένα τρίτο του όλου αριθμού των μελών.

5. Το Κράτος ασκεί στους οργανισμούς της τοπικής αυτοδιοίκησης εποπτεία που να μην εμποδίζει την πρωτοβουλία και την ελεύθερη δράση τους. Οι πειθαρχικές ποινές αργίας και απόλυσης από το αξίωμα των αιρετών οργάνων της τοπικής αυτοδιοίκησης, εκτός από τις περιπτώσεις που συνεπάγονται αυτοδικαίως έκπτωση, απαγγέλλονται μόνο ύστερα από σύμφωνη γνώμη συμβουλίου που αποτελείται κατά πλειοψηφία από τακτικούς δικαστές.

6. Το Κράτος μεριμνά ώστε να εξασφαλίζονται οι αναγκαίοι πόροι για την εκπλήρωση της αποστολής των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης. Νόμος ορίζει τα σχετικά με την απόδοση και κατανομή, μεταξύ των οργανισμών αυτών, των φόρων ή τελών που καθορίζονται υπέρ αυτών και εισπράττονται από το Κράτος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ. Υπηρεσιακή κατάσταση των οργάνων της διοίκησης

Άρθρο 103. 1. Οι δημόσιοι υπάλληλοι είναι εκτελεστές της θέλησης του Κράτους και υπηρετούν το Λαό· οφείλουν πίστη στο Σύνταγμα και αφοσίωση στην Πατρίδα. Τα προσόντα και ο τρόπος του διορισμού τους ορίζονται από το νόμο.

2. Κανένας δεν μπορεί να διοριστεί υπάλληλος σε οργανική θέση που δεν είναι νομοθετημένη. Εξαιρέσεις μπορεί να προβλέπονται από ειδικό νόμο, για να καλυφθούν απρόβλεπτες και επείγουσες ανάγκες με προσωπικό που προσλαμβάνεται για ορισμένη χρονική περίοδο με σχέση ιδιωτικού δικαίου.

3. Οργανικές θέσεις ειδικού επιστημονικού καθώς και τεχνικού ή βοηθητικού προσωπικού μπορούν να πληρούνται με προσωπικό που προσλαμβάνεται με σχέση ιδιωτικού δικαίου. Νόμος ορίζει τους όρους για την πρόσληψη, καθώς και τις ειδικότερες εγγυήσεις τις οποίες έχει το προσωπικό που προσλαμβάνεται.

4. Οι δημόσιοι υπάλληλοι που κατέχουν οργανικές θέσεις είναι μόνιμοι εφόσον αυτές οι θέσεις υπάρχουν. Αυτοί εξελίσσονται μισθολογικά σύμφωνα με τους όρους του νόμου και, εκτός από τις περιπτώσεις που αποχωρούν λόγω ορίου ηλικίας ή παύονται με δικαστική απόφαση, δεν μπορούν να μετατεθούν χωρίς γνωμοδότηση ούτε να υποβιβαστούν ή να παυθούν χωρίς απόφαση υπηρεσιακού συμβουλίου, που αποτελείται τουλάχιστον κατά τα δύο τρίτα από μόνιμους δημόσιους υπαλλήλους.

Κατά των αποφάσεων των συμβουλίων αυτών επι-

τρέπεται προσφυγή στο Συμβούλιο της Επικρατείας, όπως νόμος ορίζει.

5. Με νόμο μπορεί να εξαιρούνται από τη μονιμότητα ανώτατοι διοικητικοί υπάλληλοι που κατέχουν θέσεις εκτός της υπαλληλικής ιεραρχίας, οι διοριζόμενοι απευθείας με βαθμό πρεσβευτικό, οι υπάλληλοι της Προεδρίας της Δημοκρατίας και των γραφείων του Πρωθυπουργού, των Υπουργών και Υφυπουργών.

6. Οι διατάξεις των προηγούμενων παραγράφων έχουν εφαρμογή και στους υπαλλήλους της Βουλής, οι οποίοι κατά τα λοιπά διέπονται εξ ολοκλήρου από τον Κανονισμό της, καθώς και στους υπαλλήλους των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης και των λοιπών νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου.

Άρθρο 104. 1. Κανένας από τους υπαλλήλους που αναφέρονται στο προηγούμενο άρθρο δεν μπορεί να διοριστεί σε άλλη θέση δημόσιας υπηρεσίας ή οργανισμού τοπικής αυτοδιοίκησης ή άλλου νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου ή δημόσιας επιχείρησης ή οργανισμού κοινής ωφέλειας. Κατ' εξαίρεση μπορεί να επιτραπεί με ειδικό νόμο ο διορισμός και σε δεύτερη θέση, εφόσον τηρούνται οι διατάξεις της επόμενης παραγράφου.

2. Οι κάθε είδους πρόσθετες αποδοχές ή απολαβές των υπαλλήλων του προηγούμενου άρθρου δεν μπορεί να είναι κατά μήνα ανώτερες από το σύνολο των αποδοχών της οργανικής τους θέσης.

3. Δεν απαιτείται προηγούμενη άδεια για να εισαχθούν σε δίκη δημόσιοι υπάλληλοι, καθώς και υπάλληλοι οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης ή άλλων νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ. Καθεστώς του Αγίου Όρους

Άρθρο 105. 1. Η χερσόνησος του Άθω, από τη Μεγάλη Βίγλα και πέρα, η οποία αποτελεί την περιοχή του Αγίου Όρους, είναι, σύμφωνα με το αρχαίο προνομιακό καθεστώς του, αυτοδιοίκητο τμήμα του Ελληνικού Κράτους, του οποίου η κυριαρχία πάνω σ' αυτό παραμένει άθικτη. Από πνευματική άποψη το Άγιο Όρος διατελεί υπό την άμεση δικαιοδοσία του Οικουμενικού Πατριαρχείου. Όλοι όσοι μονάζουν σ' αυτό αποκτούν την ελληνική ιθαγένεια μόλις προσληφθούν ως δόκιμοι ή μοναχοί, χωρίς άλλη διατύπωση.

2. Το Άγιο Όρος διοικείται, σύμφωνα με το καθεστώς του, από τις είκοσι Ιερές Μονές του, μεταξύ των οποίων είναι κατανεμημένη ολόκληρη η χερσόνησος του Άθω, το έδαφος της οποίας είναι αναπαλλοτρίωτο.

Η διοίκησή του ασκείται από αντιπροσώπους των Ιερών Μονών, οι οποίοι αποτελούν την Ιερή Κοινότητα. Δεν επιτρέπεται καμία απολύτως μεταβολή στο διοικητικό σύστημα ή στον αριθμό των Μονών του Αγίου Όρους, ούτε στην ιεραρχική τάξη και τη θέση τους προς τα υποτελή τους εξαρτήματα. Απαγορεύεται να εγκαταβιώνουν στο Άγιο Όρος ετερόδοξοι ή σχισματικοί.

3. Ο λεπτομερής καθορισμός των αγιορειτικών καθεστώτων και του τρόπου της λειτουργίας τους γίνεται από τον Καταστατικό Χάρτη του Αγίου Όρους, τον οποίο, με σύμπραξη του αντιπροσώπου του Κράτους, συντάσσουν και ψηφίζουν οι είκοσι Ιερές Μονές και τον επικυρώνουν το Οικουμενικό Πατριαρχείο και η Βουλή των Ελλήνων.

4. Η ακριβής τήρηση των αγιορειτικών καθεστώτων τελεί ως προς το πνευματικό μέρος υπό την ανώτατη εποπτεία του Οικουμενικού Πατριαρχείου και ως προς το διοικητικό μέρος υπό την εποπτεία του Κρά-

τους, στο οποίο ανήκει αποκλειστικά και η διαφύλαξη της δημόσιας τάξης και ασφάλειας.

5. Οι πιο πάνω εξουσίες του Κράτους ασκούνται από διοικητή, του οποίου τα δικαιώματα και καθήκοντα καθορίζονται με νόμο.

Με νόμο επίσης καθορίζονται η δικαστική εξουσία που ασκούν οι μοναστηριακές αρχές και η Ιερή Κοινότητα, καθώς και τα τελωνειακά και φορολογικά πλεονεκτήματα του Αγίου Όρους.

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟ. Ειδικές τελικές και μεταβατικές διατάξεις

ΤΜΗΜΑ Α'. Ειδικές διατάξεις

Άρθρο 106. 1. Για την εδραίωση της κοινωνικής ειρήνης και την προστασία του γενικού συμφέροντος το Κράτος προγραμματίζει και συντονίζει την οικονομική δραστηριότητα στη χώρα, επιδιώκοντας να εξασφαλίσει την οικονομική ανάπτυξη όλων των τομέων της εθνικής οικονομίας. Λαμβάνει τα επιβαλλόμενα μέτρα για την αξιοποίηση των πηγών του εθνικού πλούτου, από την ατμόσφαιρα και τα υπόγεια ή υποθαλάσσια κοιτάσματα, για την προώθηση της περιφερειακής ανάπτυξης και την προαγωγή ιδίως της οικονομίας των ορεινών, νησιωτικών και παραμεθόριων περιοχών.

2. Η ιδιωτική οικονομική πρωτοβουλία δεν επιτρέπεται να αναπτύσσεται σε βάρος της ελευθερίας και της ανθρώπινης αξιοπρέπειας ή προς βλάβη της εθνικής οικονομίας.

3. Με την επιφύλαξη της προστασίας που παρέχεται από το άρθρο 107 ως προς την επανεξαγωγή κεφαλαίων εξωτερικού, μπορεί να ρυθμίζονται με νόμο τα σχετικά με την εξαγορά επιχειρήσεων ή την αναγκαστική συμμετοχή σ' αυτές του Κράτους ή άλλων δημόσιων φορέων, εφόσον οι επιχειρήσεις αυτές έχουν χαρακτήρα μονοπωλίου ή ζωτική σημασία για την αξιοποίηση των πηγών του εθνικού πλούτου, ή έχουν ως κύριο σκοπό την παροχή υπηρεσιών στο κοινωνικό σύνολο.

4. Το τίμημα της εξαγοράς ή το αντάλλαγμα της αναγκαστικής συμμετοχής του Κράτους ή άλλων δημόσιων φορέων καθορίζεται απαραπήτως δικαστικώς και πρέπει να είναι πλήρες, ώστε να ανταποκρίνεται στην αξία της επιχείρησης που εξαγοράζεται ή της συμμετοχής σ' αυτή.

5. Μέτοχος, εταίρος ή κύριος επιχείρησης, της οποίας ο έλεγχος περιέρχεται στο Κράτος ή σε φορέα που ελέγχεται απ' αυτό εξαιτίας αναγκαστικής συμμετοχής, κατά την παράγραφο 3, δικαιούται να ζητήσει την εξαγορά της συμμετοχής του στην επιχείρηση, όπως νόμος ορίζει.

6. Νόμος μπορεί να ορίσει τα σχετικά με τη συμμετοχή στη δαπάνη του Δημοσίου αυτών που ωφελούνται από την εκτέλεση έργων κοινής ωφέλειας ή γενικότερης σημασίας για την οικονομική ανάπτυξη της Χώρας.

Ερμηνευτική δήλωση:

Δεν περιλαμβάνεται στην κατά την παράγραφο 4 αξία αυτή που οφείλεται στον τυχόν μονοπωλιακό χαρακτήρα της επιχείρησης.

Άρθρο 107. 1. Η πριν από την 21 Απριλίου 1967 νομοθεσία με αυξημένη τυπική ισχύ για την προστασία κεφαλαίων εξωτερικού διατηρεί την αυξημένη τυπική ισχύ που είχε και εφαρμόζεται και στα κεφάλαια που θα εισάγονται στο εξής.

Την ίδια ισχύ έχουν και οι διατάξεις των Κεφαλαίων Α' έως και Δ' του τμήματος Α' του νόμου 27/75 «περί φορολογίας πλοίων, επιβολής εισφοράς προς ανά-

πτυξιν της εμπορικής ναυτιλίας, εγκαταστάσεως αλ-
λοδαπών ναυτιλιακών επιχειρήσεων και ρυθμίσεως
συναφών θεμάτων».

2. Νόμος, που εκδίδεται μία φορά μόνο μέσα σε
τρεις μήνες από την ισχύ του Συντάγματος, ορίζει
του όρους και τη διαδικασία για την αναθεώρηση ή
λύση των εγκριτικών διοικητικών πράξεων που εκδό-
θηκαν με οποιονδήποτε τύπο κατ' εφαρμογήν του
νομοθετικού διατάγματος 2687/1953 ή των συμβάσε-
ων που έχουν συναφθεί από 21 Απριλίου 1967 έως
23 Ιουλίου 1974 για επενδύσεις κεφαλαίων εξωτερι-
κού, με εξαίρεση εκείνες που αφορούν τη νηολόγη-
ση πλοίων με ελληνική σημαία.

Άρθρο 108. Το Κράτος μεριμνά για τη ζωή του από-
δημου ελληνισμού και τη διατήρηση των δεσμών του
με τη μητέρα Πατρίδα. Επίσης μεριμνά για την παι-
δεία και την κοινωνική και επαγγελματική προαγωγή
των Ελλήνων που εργάζονται έξω από την επικρά-
τεια.

Άρθρο 109. 1. Δεν επιτρέπεται η μεταβολή του πε-
ριοχομένου ή των όρων διαθήκης, κωδικέλλου ή δω-
ρεάς, ως προς τις διατάξεις τους υπέρ του Δημοσίου
ή υπέρ κοινωφελούς σκοπού.

2. Κατ' εξαίρεση επιτρέπεται η επωφελέστερη αξιο-
ποίηση ή διάθεση, για τον ίδιο ή άλλο κοινωφελή
σκοπό, εκείνου που καταλείφθηκε ή δωρήθηκε, στην
περιοχή που καθόρισε ο δωρητής ή ο διαθέτης ή
στην ευρύτερή της περιφέρεια, όταν βεβαιωθεί με
δικαστική απόφαση ότι η θέληση του διαθέτη ή του
δωρητή δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί, για οποιον-
δήποτε λόγο, καθόλου ή κατά το μεγαλύτερο μέρος
του περιεχομένου της, καθώς και αν μπορεί να ικα-
νοποιηθεί πληρέστερα με τη μεταβολή της εκμετάλ-
λευσης, όπως νόμος ορίζει.

ΤΜΗΜΑ Β'. Αναθεώρηση του Συντάγματος

Άρθρο 110. 1. Οι διατάξεις του Συντάγματος υπό-
κεινται σε αναθεώρηση, εκτός από εκείνες που καθο-
ρίζονται τη βάση και τη μορφή του πολτεύματος,
ως Προεδρευόμενης Κοινοβουλευτικής Δημοκρατίας,
καθώς και από τις διατάξεις των άρθρων 2 πα-
ράγραφος 1, 4 παράγραφοι 1, 4 και 7, 5 παράγρα-
φοι 1 και 3, 13 παράγραφος 1 και 26.

2. Η ανάγκη της αναθεώρησης του Συντάγματος
διαπιστώνεται με απόφαση της Βουλής που λαμβά-
νεται, ύστερα από πρόταση πενήντα τουλάχιστον
βουλευτών, με πλειοψηφία των τριών πέμπτων του
όλου αριθμού των μελών της σε δύο ψηφοφορίες
που απέχουν μεταξύ τους έναν τουλάχιστον μήνα.
Με την απόφαση αυτή καθορίζονται ειδικά οι διατά-
ξεις που πρέπει να αναθεωρηθούν.

3. Αφού η αναθεώρηση αποφασιστεί από τη Βουλή,
η επόμενη Βουλή, κατά την πρώτη σύνοδό της, απο-
φασίζει με την απόλυτη πλειοψηφία του όλου αριθ-
μού των μελών της σχετικά με τις αναθεωρητικές
διατάξεις.

4. Αν η πρόταση για αναθεώρηση του Συντάγματος
έλαβε την πλειοψηφία του όλου αριθμού των βου-
λευτών, όχι όμως και την πλειοψηφία των τριών πέ-
μπτων, σύμφωνα με την παράγραφο 2, η επόμενη
Βουλή κατά την πρώτη σύνοδό της μπορεί να απο-
φασίσει σχετικά με τις αναθεωρητέες διατάξεις με
την πλειοψηφία των τριών πέμπτων του όλου αριθ-
μού των μελών της.

5. Κάθε ψηφιζόμενη αναθεώρηση διατάξεων του Συ-
ντάγματος δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυ-
βερνήσεως μέσα σε δέκα ημέρες αφότου ψηφισ-
τεί από τη Βουλή και τίθεται σε ισχύ με ειδικό ψη-

φισμά της.

6. Δεν επιτρέπεται αναθεώρηση του Συντάγματος
πριν περάσει πενταετία από την περάτωση της προ-
ηγούμενης.

ΤΜΗΜΑ Γ'. Μεταβατικές διατάξεις

Άρθρο 111. 1. Κάθε διάταξη νόμου ή διοικητικής
πράξης με κανονιστικό χαρακτήρα, που είναι αντίθε-
τη προς το Σύνταγμα, καταργείται από την έναρξη
της ισχύος του.

2. Συντακτικές πράξεις που εκδόθηκαν από τις 24
Ιουλίου 1974 έως τη σύγκληση της Ε' Αναθεωρητι-
κής Βουλής, καθώς και ψηφίσματά της, εξακολου-
θούν να ισχύουν και κατά τις διατάξεις τους τις αντί-
θετες προς το Σύνταγμα και επιτρέπεται να τροπο-
ποιηθούν ή να καταργηθούν με νόμο. Από την έναρ-
ξη της ισχύος του Συντάγματος καταργείται η διάτα-
ξη του άρθρου 8 της Συντακτικής Πράξης της 3/3-9-
1974, ως προς το όριο ηλικίας για την αποχώρηση
των καθηγητών ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμά-
των.

3. Εξακολουθούν να ισχύουν: α) το άρθρο 2 του π.δ.
700 της 9/9 Οκτωβρίου 1974 «περί μερικής επανα-
φοράς εν ισχύ των άρθρων 5, 6, 8, 10, 12, 14, 95 και
97 του Συντάγματος και άρσεως του νόμου περί κα-
ταστάσεως παλιορκίας» και β) το ν.δ. αριθ. 167 της
16/16 Νοεμβρίου 1974 «περί χορηγήσεως του ενδι-
κου μέσου της εφέσεως κατά των αποφάσεων του
στρατιωτικού δικαστηρίου», τα οποία επιτρέπεται να
τροποποιηθούν ή να καταργηθούν με νόμο.

4. Το ψηφίσμα της 16/29 Απριλίου 1952 εξακολουθεί
να ισχύει για έξι μήνες από την έναρξη της ισχύος
του Συντάγματος. Μέσα στην προθεσμία αυτή επι-
τρέπεται να τροποποιηθούν, συμπληρωθούν ή κα-
ταργηθούν με νόμο οι συντακτικές πράξεις και τα
ψηφίσματα που αναφέρονται στην παράγραφο 1 του
άρθρου 3 του ψηφίσματος αυτού ή να διατηρηθούν
ορισμένες συντακτικές πράξεις και ψηφίσματα, εν ό-
λε ή εν μέρει, και αφού περάσει η προθεσμία αυτή,
με τον περιορισμό ότι οι διατάξεις που τροποποιού-
νται, συμπληρώνονται ή διατηρούνται σε ισχύ δεν
μπορεί να είναι αντίθετες προς το Σύνταγμα.

5. Έλληνες που στερήθηκαν με οποιονδήποτε τρόπο
την ιθαγένειά τους έως την έναρξη της ισχύος του
Συντάγματος, την αποκτούν πάλι ύστερα από κρίση
ειδικών επιτροπών από δικαστικούς λειτουργούς, ό-
πως νόμος ορίζει.

6. Η διάταξη του άρθρου 19 του ν.δ. 3370/1955 «πε-
ρί κυρώσεως του Κώδικος Ελληνικής Ιθαγενείας» ε-
ξακολουθεί να ισχύει ώσπου να καταργηθεί με νόμο.

Άρθρο 112. 1. Σε θέματα που για τη ρύθμισή τους
προβλέπεται ρητά από διατάξεις του Συντάγματος η
έκδοση νόμου, οι κατά περίπτωση νόμοι ή διοικητι-
κές πράξεις κανονιστικού χαρακτήρα, που υπάρχουν
κατά την έναρξη της ισχύος του, εξακολουθούν να ι-
σχύουν ώσπου να εκδοθεί ο νόμος που προβλέπεται
κατά περίπτωση, εκτός αν είναι αντίθετες προς τις
διατάξεις του Συντάγματος.

2. Οι διατάξεις των άρθρων 109 παράγραφος 2 και
79 παράγραφος 8 αρχίζουν να εφαρμόζονται από
την έναρξη της ισχύος του νόμου που προβλέπεται
ειδικά από καθεμία από αυτές και που θα εκδοθεί το
αργότερο έως το τέλος του έτους 1976. Όσπου να
αρχίσει να ισχύει ο νόμος που προβλέπεται από την
παράγραφο 2 του άρθρου 109 εξακολουθεί να ε-
φαρμόζεται η συντακτική και νομοθετική ρύθμιση
που υπάρχει κατά την έναρξη της ισχύος του Συ-
ντάγματος.

3. Κατά την έννοια της συντακτικής πράξης της 5 Ο-

κτωβρίου 1974, που διατηρείται σε ισχύ, η αναστολή εκτέλεσης των καθηκόντων των καθηγητών αφότου εκλέχθηκαν βουλευτές δεν εκτείνεται, κατά την παρούσα βουλευτική περίοδο, στη διδασκαλία, την έρευνα, τη συγγραφική εργασία και την επιστημονική απασχόληση στα εργαστήρια και τα σπουδαστήρια των οικείων σχολών, αποκλείεται όμως η συμμετοχή τους στη διοίκηση των σχολών και την εκλογή γενικά του διδακτικού προσωπικού ή την εξέταση των σπουδαστών.

4. Η εφαρμογή της παραγράφου 3 του άρθρου 16 για τα έτη υποχρεωτικής φοίτησης θα ολοκληρωθεί με νόμο μέσα σε πέντε έτη από την έναρξη της ισχύος του Συντάγματος.

Άρθρο 113. Ο κανονισμός της Βουλής καθώς και τα ψηφίσματα που αναφέρονται σ' αυτόν και οι νόμοι για τη λειτουργία της Βουλής εξακολουθούν να ισχύουν έως την έναρξη της ισχύος του νέου Κανονισμού της Βουλής, εκτός αν είναι αντίθετοι προς τους ορισμούς του Συντάγματος.

Για τη λειτουργία των κατά τα άρθρα 70 και 71 του Συντάγματος Τμημάτων της Βουλής εφαρμόζονται συμπληρωματικά οι διατάξεις του τελευταίου Κανονισμού των εργασιών της Ειδικής Νομοθετικής Επιτροπής του άρθρου 35 του Συντάγματος της 1ης Ιανουαρίου 1952, σύμφωνα με όσα ορίζει ειδικότερα το άρθρο 3 του Α΄ ψηφίσματος της 24.12.1974. Εωσότου αρχίσει να ισχύει ο νέος Κανονισμός της Βουλής, η Επιτροπή του άρθρου 71 του Συντάγματος συγκροτείται από εξήντα τακτικά μέλη και τριάντα αναπληρωματικά, που ο Πρόεδρος της Βουλής επιλέγει από όλα τα κόμματα και τις ομάδες, ανάλογα με τη δύναμή τους. Αν έως τη δημοσίευση του νέου Κανονισμού υπάρξει αμφισβήτηση για τις διατάξεις που πρέπει να εφαρμόζονται κάθε φορά, αποφαιίνεται η Ολομέλεια ή το Τμήμα της Βουλής, κατά τη λειτουργία του οποίου γεννήθηκε το ζήτημα.

Άρθρο 114. 1. Η εκλογή του πρώτου Προέδρου της Δημοκρατίας πρέπει να πραγματοποιηθεί το αργότερο μέσα σε δύο μήνες από τη δημοσίευση του Συντάγματος σε ειδική συνεδρίαση της Βουλής, που προσκαλείται από τον Πρόεδρό της πριν από πέντε τουλάχιστον ημέρες, και εφαρμόζονται αναλόγως όσα ορίζει ο Κανονισμός της Βουλής για την εκλογή του Προέδρου της.

Ο εκλεγόμενος Πρόεδρος της Δημοκρατίας αναλαμβάνει τα καθήκοντά του αφότου ορκιστεί, το αργότερο μέσα σε πέντε ημέρες από την εκλογή του.

Ο κατά το άρθρο 49 παράγραφος 5 νόμος για τη ρύθμιση θεμάτων που αφορούν την ευθύνη του Προέδρου της Δημοκρατίας εκδίδεται υποχρεωτικά έως την 31 Δεκεμβρίου 1975.

Εωσότου αρχίσει να ισχύει ο κατά την παράγραφο 3 του άρθρου 33 νόμος, τα θέματα που αναφέρονται σ' αυτή διέπονται από τις διατάξεις που αφορούν τον προσωρινό Πρόεδρο της Δημοκρατίας.

2. Αφότου αρχίσει να ισχύει το Σύνταγμα και ώσπου να αναλάβει τα καθήκοντά του ο οριστικός Πρόεδρος της Δημοκρατίας, ο προσωρινός Πρόεδρος της Δημοκρατίας ασκεί τις αρμοδιότητες που το Σύνταγμα αναγνωρίζει στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, με τους περιορισμούς του άρθρου 2 του ψηφίσματος Β΄ της 24.12.1974 της Ε΄ Αναθεωρητικής Βουλής.

Άρθρο 115. 1. Όσπου να εκδοθεί ο νόμος που προβλέπεται από το άρθρο 86 παράγραφος 1, εφαρμόζονται οι κείμενες διατάξεις για τη δίωξη, ανάκριση και εκδίκαση των κατά τα άρθρα 49 παράγραφος 1

και 85 πράξεων και παραλείψεων.

2. Ο νόμος που προβλέπεται στο άρθρο 100 πρέπει να εκδοθεί το αργότερο μέσα σε ένα έτος αφότου ισχύσει το Σύνταγμα. Εωσότου εκδοθεί αυτός ο νόμος και αρχίσει να λειτουργεί το Ανώτατο Ειδικό Δικαστήριο που συνιστάται:

α) Οι αμφισβητήσεις στις οποίες αναφέρεται η παράγραφος 2 του άρθρου 55 και το άρθρο 57 επιλύονται με απόφαση της Βουλής, σύμφωνα με τις διατάξεις του Κανονισμού της που αφορούν προσωπικά θέματα.

β) Ο έλεγχος του κύρους και των αποτελεσμάτων δημοψηφίσματος που ενεργείται σύμφωνα με το άρθρο 44 παράγραφος 2, καθώς και η εκδίκαση ενστάσεων κατά του κύρους και των αποτελεσμάτων των βουλευτικών εκλογών σύμφωνα με το άρθρο 58, ασκείται από το Ειδικό Δικαστήριο του άρθρου 73 του Συντάγματος της 1ης Ιανουαρίου 1952, και εφαρμόζεται η διαδικασία των άρθρων 116 επόμενα του Π.Δ. 650/1974.

γ) Η άρση των συγκρούσεων του άρθρου 100 παράγραφος 1 εδάφιο δ΄ υπάγεται στη δικαιοδοσία του κατά το άρθρο 85 του Συντάγματος της 1ης Ιανουαρίου 1952 Δικαστηρίου Συγκρούσεως Καθηκόντων διατηρούνται προσωρινά σε ισχύ και οι νόμοι για την οργάνωση, λειτουργία και διαδικασία στο δικαστήριο αυτό.

3. Όσπου να αρχίσει να ισχύει ο νόμος που προβλέπεται από το άρθρο 99, οι αγωγές κακοδικίας εκδικάζονται σύμφωνα με τους ορισμούς του άρθρου 110 του Συντάγματος της 1ης Ιανουαρίου 1952 από το δικαστήριο που προβλέπεται από το άρθρο αυτό και κατά τη διαδικασία που ισχύει κατά το χρόνο της δημοσίευσης του παρόντος Συντάγματος.

4. Όσπου να αρχίσει να ισχύει ο νόμος που προβλέπεται από την παράγραφο 3 του άρθρου 87 και ώσπου να συγκροτηθούν τα δικαστικά και πειθαρχικά συμβούλια που προβλέπονται από τα άρθρα 90, παράγραφοι 1 και 2, και 91, εξακολουθούν να ισχύουν οι σχετικές διατάξεις που υφίστανται κατά την έναρξη της ισχύος του Συντάγματος. Οι νόμοι για τα θέματα αυτά πρέπει να εκδοθούν το αργότερο μέσα σε ένα έτος από την έναρξη ισχύος του Συντάγματος.

5. Όσπου να αρχίσουν να ισχύουν οι νόμοι που αναφέρονται στο άρθρο 92, εξακολουθούν να ισχύουν οι διατάξεις που υφίστανται κατά την έναρξη της ισχύος του Συντάγματος. Οι νόμοι αυτοί πρέπει να εκδοθούν το αργότερο μέσα σε ένα έτος από την ισχύ του Συντάγματος.

6. Ο ειδικός νόμος του άρθρου 57 παράγραφος 5 πρέπει να εκδοθεί μέσα σε έξι μήνες από την έναρξη ισχύος του Συντάγματος.

Άρθρο 116. 1. Διατάξεις υφιστάμενες που είναι αντίθετες προς το άρθρο 4 παράγραφος 2 εξακολουθούν να ισχύουν ώσπου να καταργηθούν με νόμο, το αργότερο έως την 31 Δεκεμβρίου 1982.

2. Αποκλίσεις από τους ορισμούς της παραγράφου 2 του άρθρου 4 επιτρέπονται μόνο για σοβαρούς λόγους, στις περιπτώσεις που ορίζει ειδικά ο νόμος.

3. Κανονιστικές υπουργικές αποφάσεις, καθώς και διατάξεις συλλογικών συμβάσεων ή διαπικτικών αποφάσεων για τη ρύθμιση αμοιβής της εργασίας που είναι αντίθετες προς τις διατάξεις του άρθρου 22 παράγραφος 1 εξακολουθούν να ισχύουν έως την αντικατάστασή τους, που συντελείται το αργότερο μέσα σε τρία έτη από την έναρξη της ισχύος του Συντάγματος.

Άρθρο 117. 1. Οι νόμοι που εκδόθηκαν έως την

21.4.1967 κατ' εφαρμογήν του άρθρου 104 του Συντάγματος της 1ης Ιανουαρίου 1952, θεωρούνται ότι δεν είναι αντίθετοι προς το παρόν Σύνταγμα και διατηρούνται σε ισχύ.

2. Επιτρέπεται, κατά παρέκκλιση από το άρθρο 17, η νομοθετική ρύθμιση και διάλυση αγροληψιών και άλλων εδαφικών βαρών που υφίστανται ακόμη, η εξαγορά από εμφυτευτές της ψιλής κυριότητας εμφυτευτικών κτημάτων, καθώς και η κατάργηση και ρύθμιση ιδιόρρυθμων εμπράγματων σχέσεων.

3. Δημόσια ή ιδιωτικά δάση και δασικές εκτάσεις που καταστράφηκαν ή καταστρέφονται από πυρκαγιά ή που με άλλο τρόπο αποψιλώθηκαν ή αποψιλώνονται δεν αποβάλλουν για το λόγο αυτό το χαρακτήρα που είχαν πριν καταστραφούν, κηρύσσονται υποχρεωτικά αναδασωτές και αποκλείεται να διατεθούν για άλλο προορισμό.

4. Η αναγκαστική απαλλοτριώση δασών ή δασικών εκτάσεων που ανήκουν σε φυσικά ή νομικά πρόσωπα ιδιωτικού ή δημοσίου δικαίου επιτρέπεται μόνο υπέρ του Δημοσίου σύμφωνα με τους ορισμούς του άρθρου 17, για λόγους δημόσιας ωφέλειας διατηρείται πάντως η μορφή τους αμετάβλητη ως δασική.

5. Οι αναγκαστικές απαλλοτριώσεις που κηρύχθηκαν ή που θα κηρυχθούν εωσότου οι κείμενοι νόμοι για τις αναγκαστικές απαλλοτριώσεις προσαρμοστούν στις διατάξεις του Συντάγματος διέπονται από τις διατάξεις που ισχύουν κατά το χρόνο που κηρύσσονται.

6. Οι παράγραφοι 3 και 5 του άρθρου 24 εφαρμόζονται στις οικιστικές περιοχές που αναγνωρίζονται ή αναμορφώνονται αφότου ισχύσουν οι νόμοι που προβλέπονται στις παραγράφους αυτές.

Άρθρο 118. 1. Αφότου αρχίσει να ισχύει το Σύνταγμα οι δικαστικοί λειτουργοί, από το βαθμό του προέδρου ή εισαγγελέα εφετών και άνω, ή τον αντίστοιχο με αυτούς, αποχωρούν από την υπηρεσία, όπως έως τώρα, μόλις συμπληρώσουν το εβδομηκοστό έτος της ηλικίας τους· το όριο αυτό μειώνεται από το έτος 1977 κατά ένα έτος ετησίως έως το εξηκοστό έβδομο έτος.

2. Ανώτατοι δικαστικοί λειτουργοί που δεν υπηρετούσαν κατά την έναρξη της ισχύος της συντακτικής πράξης της 4/5 Σεπτεμβρίου 1974 «περί αποκατάστασης της τάξεως και ευρυθμίας εν τη Δικαιοσύνη», και υποβιβάστηκαν σύμφωνα με την πράξη αυτή λόγω του χρόνου που πραγματοποιήθηκε η προαγωγή τους, και κατά των οποίων δεν ασκήθηκε η κατά το άρθρο 6 της ίδιας συντακτικής πράξης πειθαρχική δίωξη, παραπέμπονται υποχρεωτικά από τον αρμόδιο Υπουργό στο Ανώτατο Πειθαρχικό Συμβούλιο μέσα σε τρεις μήνες από την ισχύ του Συντάγματος. Το Ανώτατο Πειθαρχικό Συμβούλιο αποφαινεται αν οι συνθήκες της προαγωγής μείωσαν το κύρος και την ιδιάζουσα υπηρεσιακή θέση εκείνου που είχε προαχθεί και αποφαινεται οριστικά αν θα αποκτήσει πάλι ή όχι το βαθμό που έχασε αυτομάτως, καθώς και τα δικαιώματα που συνδέονται με αυτόν· αποκλείεται η είσπραξη αναδρομικά διαφοράς αποδοχών ή σύνταξης.

Η απόφαση εκδίδεται υποχρεωτικά μέσα σε τρεις

μήνες από την παραπομπή.

Οι στενότεροι κατά βαθμό συγγενείς του δικαστικού που υποβιβάστηκε και πέθανε, οι οποίοι βρίσκονται στη ζωή, μπορούν να ασκήσουν στο Ανώτατο Πειθαρχικό Συμβούλιο όλα τα δικαιώματα που αναγνωρίζονται στους δικαζομένους.

3. Όπου να εκδοθεί ο κατά το άρθρο 101 παράγραφος 3 νόμος εξακολουθούν να εφαρμόζονται οι διατάξεις που ισχύουν για την κατανομή αρμοδιοτήτων μεταξύ κεντρικών και περιφερειακών υπηρεσιών. Οι διατάξεις αυτές μπορεί να τροποποιούνται με τη μεταφορά ειδικών αρμοδιοτήτων από τις κεντρικές στις περιφερειακές υπηρεσίες.

Άρθρο 119. 1. Με νόμο μπορεί να αρθεί το απαράδεκτο που ίσχυσε με οποιονδήποτε τρόπο ως προς την άσκηση αίτησης για ακύρωση πράξεων που εκδόθηκαν από τις 21 Απριλίου 1967 έως τις 23 Ιουλίου 1974, είτε είχε ασκηθεί τέτοια αίτηση είτε όχι· αποκλείεται πάντως η αναδρομική χορήγηση αποδοχών σε όσους τυχόν δικαιωθούν με το ένδικο αυτό μέσο.

2. Οι στρατιωτικοί ή δημόσιοι υπάλληλοι που βάσει νόμου αποκαθίστανται αυτοδικαίως στις δημόσιες θέσεις που κατείχαν, εφόσον ήδη απέκτησαν την ιδιότητα του βουλευτή, μπορούν μέσα σε οκταήμερη προθεσμία να επιλέξουν μεταξύ του βουλευτικού αξιώματος και της δημόσιας θέσης τους.

ΤΜΗΜΑ Δ'. Ακροτελεύτια διάταξη

Άρθρο 120. 1. Το Σύνταγμα αυτό, που ψηφίστηκε από την Ε' Αναθεωρητική Βουλή των Ελλήνων, υπογράφεται από τον Πρόεδρό της, δημοσιεύεται από τον προσωρινό Πρόεδρο της Δημοκρατίας στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, με διάταγμα που προσυπογράφεται από το Υπουργικό Συμβούλιο και αρχίζει να ισχύει από τις ένδεκα Ιουνίου 1975.

2. Ο σεβασμός στο Σύνταγμα και τους νόμους που συμφωνούν με αυτό και η αφοσίωση στην Πατρίδα και τη Δημοκρατία αποτελούν θεμελιώδη υποχρέωση όλων των Ελλήνων.

3. Ο σφετερισμός, με οποιονδήποτε τρόπο, της λαϊκής κυριαρχίας και των εξουσιών που απορρέουν από αυτή διώκεται μόλις αποκατασταθεί η νόμιμη εξουσία, οπότε αρχίζει και η παραγραφή του εγκλήματος.

4. Η τήρηση του Συντάγματος επαφίεται στον πατριωτισμό των Ελλήνων, που δικαιούνται και υποχρεούνται να αντιστέκονται με κάθε μέσο εναντίον οποιονδήποτε επιχειρεί να το καταλύσει με τη βία.

Β. Σε περίπτωση διαφοράς μεταξύ του αρχικού κειμένου του Συντάγματος και του κειμένου στη δημοτική επικρατεί το αρχικό κείμενο.

Γ. Το ψήφισμα αυτό ισχύει από τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Δ. Ο Πρόεδρος της Βουλής να υπογράψει και να δημοσιεύσει το παρόν ψήφισμα.

Αθήνα, 6 Μαρτίου 1986

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟ

Αρ. Φύλλου 84

17 Απριλίου 2001

ΨΗΦΙΣΜΑ ΤΗΣ Ζ' ΑΝΑΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Δημοσίευση στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως του από 6 Απριλίου 2001 Ψηφίσματος της Ζ' Αναθεωρητικής Βουλής των Ελλήνων «ψήφιση, δημοσίευση και θέση σε ισχύ των αναθεωρημένων διατάξεων του Συντάγματος».

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Έχοντας υπόψη:

- α) Το άρθρο 110 παρ. 5 του Συντάγματος
- β) Το άρθρο 91 του Κανονισμού της Βουλής (Μέρος Β' - ΦΕΚ 51 Α'/10.4.1997)
- γ) Το από 6 Απριλίου 2001 Ψήφισμα της Ζ' Αναθεωρητικής Βουλής των Ελλήνων «ψήφιση, δημοσίευση και θέση σε ισχύ των αναθεωρημένων διατάξεων του Συντάγματος»

Παραγγέλλουμε

Να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως το κείμενο των αναθεωρημένων διατάξεων που τίθενται σε ισχύ με το Ψήφισμα αυτό, το οποίο έχει ως εξής:

«ΨΗΦΙΣΜΑ

Ψήφιση, δημοσίευση και θέση σε ισχύ των αναθεωρημένων διατάξεων του Συντάγματος

Η Ζ' ΑΝΑΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Έχοντας υπόψη:

1. το άρθρο 110 του Συντάγματος και 119 του Κανονισμού της Βουλής,
2. την από 4 Ιουνίου 1997 πρόταση 96 Βουλευτών του Πανελληνίου Σοσιαλιστικού Κινήματος προς τη Βουλή των Ελλήνων για την αναθεώρηση ορισμένων διατάξεων του Συντάγματος,
3. την από 5 Ιουνίου 1997 πρόταση του Προέδρου και 98 Βουλευτών της Νέας Δημοκρατίας για την αναθεώρηση ορισμένων διατάξεων του Συντάγματος,
4. τις από 10 Νοεμβρίου 1997, 13 Νοεμβρίου 1997, 11 Δεκεμβρίου 1997 και 12 Φεβρουαρίου 1998 συμπληρωματικές και κατά το Σύνταγμα υποβληθείσες προτάσεις Βουλευτών για την αναθεώρηση ορισμένων διατάξεων του Συντάγματος,
5. την υπ' αριθμ. 3241/2414/11 Ιουνίου 1997 απόφαση του Προέδρου της Βουλής περί συστάσεως Επιτροπής Αναθεώρησης του Συντάγματος,
6. την από 30 Μαρτίου 1998 έκθεση της Επιτροπής Αναθεώρησης του Συντάγματος προς τη Βουλή των Ελλήνων,
7. την από 20 Μαΐου και 24 Ιουνίου 1998 απόφαση της Βουλής των Ελλήνων για την αναθεώρηση διατάξεων του Συντάγματος,
8. την υπ' αριθμ. 2676/1987/30.5.2000 απόφαση του Προέδρου της Βουλής περί συστάσεως Επιτροπής Αναθεώρησης του Συντάγματος,
9. την από 23 Οκτωβρίου 2000 έκθεση της Επιτροπής Αναθεώρησης του Συντάγματος προς τη Βουλή των Ελλήνων,
10. το Β' Ψήφισμα της 6ης Μαρτίου 1986 της ΣΤ' Αναθεωρητικής Βουλής των Ελλήνων «μεταφορά του κειμένου του Συντάγματος στη δημοτική γλώσσα», το οποίο δημοσιεύθηκε στο Φ.Ε.Κ. 24 Α'/14.3.1986,

ψ η φ ί ζ ε ι :

Α. Οι διατάξεις που αναθεωρούνται έχουν ως εξής:

Άρθρο 4

Υπό το άρθρο 4 προστίθεται ερμηνευτική δήλωση ως εξής:

«Ερμηνευτική δήλωση:

Η διάταξη της παραγράφου 6 δεν αποκλείει να προβλέπεται με νόμο η υποχρεωτική προσφορά άλλων υπηρεσιών, εντός ή εκτός των ενόπλων δυνάμεων (εναλλακτική θητεία), από όσους έχουν τεκμηριωμένη αντίρρηση συνείδησης για την εκτέλεση ένοπλης ή γενικά στρατιωτικής υπηρεσίας.»

Άρθρο 5

Η παράγραφος 4 του άρθρου 5 αντικαθίσταται ως εξής:

«4. Απαγορεύονται ατομικά διοικητικά μέτρα που περιορίζουν σε οποιονδήποτε Έλληνα την ελεύθερη κίνηση ή εγκατάσταση στη Χώρα, καθώς και την ελεύθερη έξοδο και είσοδο σ' αυτήν. Τέτοιου περιεχομένου περιοριστικά μέτρα είναι δυνατόν να επιβληθούν μόνο ως παρεπόμενη ποινή με απόφαση ποινικού δικαστηρίου, σε εξαιρετικές περιπτώσεις ανάγκης και μόνο για την πρόληψη αξιόποινων πράξεων, όπως νόμος ορίζει.»

[Η ερμηνευτική δήλωση υπό το άρθρο 5 παραμένει σε ισχύ]

Άρθρο 5Α

Προστίθεται άρθρο 5 Α ως εξής:

«Άρθρο 5Α

1. Καθένας έχει δικαίωμα στην πληροφόρηση, όπως νόμος ορίζει. Περιορισμοί στο δικαίωμα αυτό είναι δυνατόν να επιβληθούν με νόμο μόνο εφόσον είναι απολύτως αναγκαίοι και δικαιολογούνται για λόγους εθνικής ασφάλειας, καταπολέμησης του εγκλήματος ή προστασίας δικαιωμάτων και συμφερόντων τρίτων.

2. Καθένας έχει δικαίωμα συμμετοχής στην Κοινωνία της Πληροφορίας. Η διευκόλυνση της πρόσβασης στις πληροφορίες που διακινούνται ηλεκτρονικά, καθώς και της παραγωγής, ανταλλαγής και διάδοσής τους αποτελεί υποχρέωση του Κράτους, τηρουμένων πάντοτε των εγγυήσεων των άρθρων 9, 9Α και 19.»

Άρθρο 5 Γ

Προστίθεται άρθρο 5 Γ, το οποίο συστηματικά θα τεθεί ως παράγραφος 5 στο άρθρο 5:

«Άρθρο 5Γ

Καθένας έχει δικαίωμα στην προστασία της υγείας και της γενετικής του ταυτότητας. Νόμος ορίζει τα σχετικά με την προστασία κάθε προσώπου έναντι των βιοιατρικών παρεμβάσεων.»

Άρθρο 6

Στην παράγραφο 4 του άρθρου 6 προστίθεται εδάφιο ως εξής:

«Απαγορεύεται η υπέρβαση των ανώτατων ορίων της προφυλάκισης με τη διαδοχική επιβολή του μέτρου αυτού για επί μέρους πράξεις της ίδιας υπόθεσης.»

Άρθρο 7

Η παράγραφος 3 του άρθρου 7 αντικαθίσταται ως εξής: «3. Η γενική δήμευση απαγορεύεται. Θανατική ποινή δεν επιβάλλεται, εκτός από τις περιπτώσεις που προβλέπονται στο νόμο για κακούργηματα τα οποία τελούνται σε καιρό πολέμου και σχετίζονται με αυτόν.»

Άρθρο 9 Α

Προστίθεται άρθρο 9 Α ως εξής:

«Άρθρο 9Α

Καθένας έχει δικαίωμα προστασίας από τη συλλογή, επεξεργασία και χρήση, ιδίως με ηλεκτρονικά μέσα, των προσωπικών του δεδομένων, όπως νόμος ορίζει. Η προστασία των προσωπικών δεδομένων διασφαλίζεται από ανεξάρτητη αρχή, που συγκροτείται και λειτουργεί, όπως νόμος ορίζει.»

Άρθρο 10

Η παράγραφος 3 του άρθρου 10 αντικαθίσταται ως εξής:

«3. Η αρμόδια υπηρεσία ή αρχή υποχρεούται να απαντά στα αιτήματα για παροχή πληροφοριών και χορήγηση εγγράφων, ιδίως πιστοποιητικών, δικαιολογητικών και βεβαιώσεων μέσα σε ορισμένη προθεσμία, όχι μεγαλύτερη των 60 ημερών, όπως νόμος ορίζει. Σε περίπτωση παράδοσης άπρακτης της προθεσμίας αυτής ή παράνομης άρνησης, πέραν των άλλων τυχόν κυρώσεων και ένομων συνεπειών, καταβάλλεται και ειδική χρηματική ικανοποίηση στον αιτούντα, όπως νόμος ορίζει.»

Άρθρο 12

Η παράγραφος 4 του άρθρου 12 καταργείται και οι παράγραφοι 5 και 6 αναριθμούνται σε 4 και 5 αντίστοιχως.

Άρθρο 14

Οι παράγραφοι 5, 7 και 9 του άρθρου 14 αντικαθίστανται ως εξής:

«5. Καθένας ο οποίος θίγεται από ανακριβές δημοσίευμα ή εκπομπή έχει δικαίωμα απάντησης, το δε μέσο ενημέρωσης έχει αντιστοίχως υποχρέωση πλήρους και άμεσης επανόρθωσης. Καθένας ο οποίος θίγεται από υβριστικό ή δυσφημιστικό δημοσίευμα ή εκπομπή έχει, επίσης, δικαίωμα απάντησης, το δε μέσο ενημέρωσης έχει αντιστοίχως υποχρέωση άμεσης δημοσίευσης ή μετάδοσης της απάντησης. Νόμος ορίζει τον τρόπο με τον οποίο ασκείται το δικαίωμα απάντησης και διασφαλίζεται η πλήρης και άμεση επανόρθωση ή η δημοσίευση και μετάδοση της απάντησης.»

«7. Νόμος ορίζει τα σχετικά με την αστική και ποινική ευθύνη του τύπου και των άλλων μέσων ενημέρωσης και με την ταχεία εκδίκαση των σχετικών υποθέσεων.»

«9. Το ιδιοκτησιακό καθεστώς, η οικονομική κατάσταση και τα μέσα χρηματοδότησης των μέσων ενημέρωσης πρέπει να γίνονται γνωστά, όπως νόμος ορίζει. Νόμος προβλέπει τα μέτρα και τους περιορισμούς που είναι αναγκαίοι για την πλήρη διασφάλιση της διαφάνειας και της πολυφωνίας στην ενημέρωση. Απαγορεύεται η συγκέντρωση του ελέγχου περισσότερων μέσων ενημέρωσης της αυτής ή άλλης μορφής. Απαγορεύεται ειδικότερα η συγκέντρωση περισσότερων του ενός ηλεκτρονικών μέσων ενημέρωσης της αυτής μορφής, όπως νόμος ορί-

ζει. Η ιδιότητα του ιδιοκτήτη, του εταίρου, του βασικού μέτοχου ή του διευθυντικού στελέχους επιχείρησης μέσωσ ενημέρωσης είναι ασυμβίβαστη με την ιδιότητα του ιδιοκτήτη, του εταίρου, του βασικού μετόχου ή του διευθυντικού στελέχους επιχείρησης που αναλαμβάνει έναντι του Δημοσίου ή νομικού προσώπου του ευρύτερου δημόσιου τομέα την εκτέλεση έργων ή προμηθειών ή την παροχή υπηρεσιών. Η απαγόρευση του προηγούμενου εδαφίου καταλαμβάνει και κάθε είδους παρένθετα πρόσωπα, όπως συζύγους, συγγενείς, οικονομικά εξαρτημένα άτομα ή εταιρείες. Νόμος ορίζει τις ειδικότερες ρυθμίσεις, τις κυρώσεις που μπορεί να φθάνουν μέχρι την ανάκληση της άδειας ραδιοφωνικού ή τηλεοπτικού σταθμού και μέχρι την απαγόρευση σύναψης ή την ακύρωση της σχετικής σύμβασης, καθώς και τους τρόπους ελέγχου και τις εγγυήσεις αποτροπής των καταστρατηγήσεων των προηγούμενων εδαφίων.»

Άρθρο 15

Η παράγραφος 2 του άρθρου 15 αντικαθίσταται ως εξής:

«2. Η ραδιοφωνία και η τηλεόραση υπάγονται στον άμεσο έλεγχο του Κράτους. Ο έλεγχος και η επιβολή των διοικητικών κυρώσεων υπάγονται στην αποκλειστική αρμοδιότητα του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης που είναι ανεξάρτητη αρχή, όπως νόμος ορίζει. Ο άμεσος έλεγχος του Κράτους, που λαμβάνει και τη μορφή του καθεστώτος της προηγούμενης άδειας, έχει ως σκοπό την αντικειμενική και με ίσους όρους μετάδοση πληροφοριών και ειδήσεων, καθώς και προϊόντων του λόγου και της τέχνης, την εξασφάλιση της ποιότητας στάθμης των προγραμμάτων που επιβάλλει η κοινωνική αποστολή της ραδιοφωνίας και της τηλεόρασης και η πολιτιστική ανάπτυξη της Χώρας, καθώς και το σεβασμό της αξίας του ανθρώπου και την προστασία της παιδικής ηλικίας και της νεότητας.

Νόμος ορίζει τα σχετικά με την υποχρεωτική και δωρεάν μετάδοση των εργασιών της Βουλής και των επιρροών της, καθώς και προεκλογικών μηνυμάτων των κομμάτων από τα ραδιοτηλεοπτικά μέσα.»

Άρθρο 17

α. Στην παράγραφο 2 του άρθρου 17 προστίθενται εδάφια ως εξής:

«Αν η συζήτηση για τον οριστικό προσδιορισμό της αποζημίωσης διεξαχθεί μετά την παρέλευση έτους από τη συζήτηση για τον προσωρινό προσδιορισμό, τότε για τον προσδιορισμό της αποζημίωσης λαμβάνεται υπόψη η αξία κατά το χρόνο της συζήτησης για τον οριστικό προσδιορισμό. Στην απόφαση κήρυξης πρέπει να δικαιολογείται ειδικά η δυνατότητα κάλυψης της δαπάνης αποζημίωσης. Η αποζημίωση, εφόσον συναινεί ο δικαιούχος, μπορεί να καταβάλλεται και σε είδος ιδίως με τη μορφή της παραχώρησης της κυριότητας άλλου ακινήτου ή της παραχώρησης δικαιωμάτων επί άλλου ακινήτου.»

β. Το πρώτο εδάφιο της παραγράφου 4 του άρθρου 17 αντικαθίσταται ως εξής:

«Η αποζημίωση ορίζεται από τα αρμόδια δικαστήρια. Μπορεί να οριστεί και προσωρινά δικαστικώς, ύστερα από ακρόαση ή πρόσκληση του δικαιούχου, που μπορεί να υποχρεωθεί κατά την κρίση του δικαστηρίου να παράσχει για την είσπραξη της ανάλογη εγγύηση, σύμφωνα με τον τρόπο που ορίζει ο νόμος. Νόμος μπορεί να προβλέπει την εγκαθίδρυση ενιαίας δικαιοδοσίας, κατά παρέκκλιση

από το άρθρο 94, για όλες τις διαφορές και υποθέσεις που σχετίζονται με απαλλοτρίωση, καθώς και την κατά προτεραιότητα διεξαγωγή των σχετικών δικών. Με τον ίδιο νόμο μπορεί να ρυθμίζεται ο τρόπος με τον οποίο συνεχίζονται εκκρεμείς δίκες.»

γ. Μετά το δεύτερο εδάφιο της παραγράφου 4 του άρθρου 17 προστίθεται εδάφιο ως εξής:

«Προκειμένου να εκτελεστούν έργα γενικότερης σημασίας για την οικονομία της Χώρας είναι δυνατόν, με ειδική απόφαση του δικαστηρίου που είναι αρμόδιο για τον οριστικό ή προσωρινό προσδιορισμό της αποζημίωσης, να επιτρέπεται η πραγματοποίηση εργασιών και πριν από τον προσδιορισμό και την καταβολή της αποζημίωσης, υπό τον όρο της καταβολής εύλογου τμήματος της αποζημίωσης και της παροχής πλήρους εγγύησης υπέρ του δικαιούχου της αποζημίωσης, όπως νόμος ορίζει. Η δεύτερη πρόταση του πρώτου εδαφίου εφαρμόζεται αναλόγως και στις περιπτώσεις αυτές.»

δ. Προστίθεται ως μεταβατική διάταξη εδάφιο, το οποίο συστηματικά θα τεθεί ως παράγραφος 7 στο άρθρο 117, ως εξής:

«Η ισχύς της αναθεωρημένης διάταξης του πρώτου εδαφίου της παραγράφου 4 του άρθρου 17 αρχίζει με τη θέση σε ισχύ του σχετικού εκτελεστικού νόμου και πάντως από 1.1.2002.»

Άρθρο 19

Το ισχύον άρθρο μετατρέπεται σε παράγραφο 1 και προστίθενται παράγραφοι 2 και 3 ως εξής:

«2. Νόμος ορίζει τα σχετικά με τη συγκρότηση, τη λειτουργία και τις αρμοδιότητες ανεξάρτητης αρχής που διασφαλίζει το απόρρητο της παραγράφου 1.»

«3. Απαγορεύεται η χρήση αποδεικτικών μέσων που έχουν αποκτηθεί κατά παράβαση του άρθρου αυτού και των άρθρων 9 και 9 Α.»

Άρθρο 21

Στο άρθρο 21 προστίθεται παράγραφος 5, το δεύτερο εδάφιο της οποίας θα τεθεί συστηματικά ως παράγραφος 6, ως εξής:

«5. Ο σχεδιασμός και η εφαρμογή δημογραφικής πολιτικής, καθώς και η λήψη όλων των αναγκαίων μέτρων αποτελεί υποχρέωση του Κράτους.

Τα άτομα με αναπηρίες έχουν δικαίωμα να απολαμβάνουν μέτρων που εξασφαλίζουν την αυτονομία, την επαγγελματική ένταξη και τη συμμετοχή τους στην κοινωνική, οικονομική και πολιτική ζωή της Χώρας.»

Άρθρο 22

Μετά την παράγραφο 2 του άρθρου 22 προστίθεται παράγραφος 3 και οι παράγραφοι 3 και 4 αναριθμούνται σε 4 και 5 αντιστοίχως:

«3. Νόμος ορίζει τα σχετικά με τη σύναψη συλλογικών συμβάσεων εργασίας από τους δημόσιους υπαλλήλους και τους υπαλλήλους οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης ή άλλων νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου.»

Άρθρο 24

α. Η παράγραφος 1 του άρθρου 24 αντικαθίσταται ως εξής:

«1. Η προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος αποτελεί υποχρέωση του Κράτους και δικαίωμα του καθενός. Για τη διαφύλαξη του το Κράτος έχει υπο-

χρέωση να παίρνει ιδιαίτερα προληπτικά ή κατασταλτικά μέτρα στο πλαίσιο της αρχής της αειφορίας. Νόμος ορίζει τα σχετικά με την προστασία των δασών και των δασικών εκτάσεων. Η σύνταξη δασολογίου συνιστά υποχρέωση του Κράτους. Απαγορεύεται η μεταβολή του προορισμού των δασών και των δασικών εκτάσεων, εκτός αν προέχει για την Εθνική Οικονομία η αγροτική εκμετάλλευση ή άλλη τους χρήση, που την επιβάλλει το δημόσιο συμφέρον.»

β. Στην παράγραφο 2 του άρθρου 24 προστίθεται εδάφιο ως εξής:

«Οι σχετικές τεχνικές επιλογές και σταθμίσεις γίνονται κατά τους κανόνες της επιστήμης. Η σύνταξη εθνικού κτηματολογίου συνιστά υποχρέωση του Κράτους.»

γ. Υπό το άρθρο 24 προστίθεται ερμηνευτική δήλωση ως εξής:

«Ερμηνευτική δήλωση:

Ως δάσος ή δασικό οικοσύστημα νοείται το οργανικό σύνολο άγριων φυτών με ξυλώδη κορμό πάνω στην αναγκαία επιφάνεια του εδάφους, τα οποία, μαζί με την εκεί συνυπάρχουσα χλωρίδα και πανίδα, αποτελούν μέσω της αμοιβαίας αλληλεξάρτησης και αλληλοεπίδρασής τους, ιδιαίτερη βιοκοινότητα (δασοβιοκοινότητα) και ιδιαίτερο φυσικό περιβάλλον (δασογενές). Δασική έκταση υπάρχει όταν στο παραπάνω σύνολο η άγρια ξυλώδης βλάστηση, υψηλή ή θαμνώδης, είναι αραιά.»

Άρθρο 25

Η παράγραφος 1 του άρθρου 25 αντικαθίσταται ως εξής:

«1. Τα δικαιώματα του ανθρώπου ως ατόμου και ως μέλους του κοινωνικού συνόλου και η αρχή του κοινωνικού κράτους δικαίου τελούν υπό την εγγύηση του Κράτους. Όλα τα κρατικά όργανα υποχρεούνται να διασφαλίζουν την ανεμπόδιστη και αποτελεσματική άσκησή τους. Τα δικαιώματα αυτά ισχύουν και στις σχέσεις μεταξύ ιδιωτών στις οποίες προσιδιάζουν. Οι κάθε είδους περιορισμοί που μπορούν κατά το Σύνταγμα να επιβληθούν στα δικαιώματα αυτά πρέπει να προβλέπονται είτε απευθείας από το Σύνταγμα είτε από το νόμο, εφόσον υπάρχει επιφύλαξη υπέρ αυτού και να σέβονται την αρχή της αναλογικότητας.»

Άρθρο 28 παρ. 2 και 3

Προστίθεται ερμηνευτική δήλωση υπό τις παραγράφους 2 και 3 ως εξής:

«Ερμηνευτική δήλωση:

Το άρθρο 28 αποτελεί θεμέλιο για τη συμμετοχή της Χώρας στις διαδικασίες της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης.»

Άρθρο 29

Οι παράγραφοι 2 και 3 του άρθρου 29 αντικαθίστανται ως εξής:

«2. Τα κόμματα έχουν δικαίωμα στην οικονομική τους ενίσχυση από το Κράτος για τις εκλογικές και λειτουργικές τους δαπάνες, όπως νόμος ορίζει. Νόμος ορίζει τις εγγυησεις διαφάνειας ως προς τις εκλογικές δαπάνες και γενικά την οικονομική διαχείριση των κομμάτων, των βουλευτών, των υποψηφίων βουλευτών και των υποψηφίων στην τοπική αυτοδιοίκηση όλων των βαθμών. Με νόμο επιβάλλεται ανώτατο όριο εκλογικών δαπανών, μπορεί να απαγορεύονται ορισμένες μορφές προεκλογικής προβολής και καθορίζονται οι προϋποθέσεις υπό τις οποίες η παράβαση των σχετικών διατάξεων συνιστά λόγο έκπτωσης

από το βουλευτικό αξίωμα με πρωτοβουλία του ειδικού οργάνου του επόμενου εδαφίου. Ο έλεγχος των εκλογικών δαπανών των κομμάτων και των υποψηφίων βουλευτών διενεργείται από ειδικό όργανο που συγκροτείται και με τη συμμετοχή ανώτατων δικαστικών λειτουργών, όπως νόμος ορίζει. Με νόμο μπορούν να επεκταθούν οι ρυθμίσεις αυτές και στους υποψηφίους για άλλες αιρετές θέσεις.

3. Απαγορεύονται απολύτως οι οποιασδήποτε μορφής εκδηλώσεις υπέρ ή κατά πολιτικού κόμματος στους δικαστικούς λειτουργούς και σε όσους υπηρετούν στις ένοπλες δυνάμεις και στα σώματα ασφαλείας. Απαγορεύονται απολύτως οι οποιασδήποτε μορφής εκδηλώσεις υπέρ ή κατά πολιτικού κόμματος, κατά την άσκηση των καθηκόντων τους, στους υπαλλήλους του Δημοσίου, οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, άλλων νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου ή δημόσιων επιχειρήσεων ή επιχειρήσεων οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης ή επιχειρήσεων η διοίκηση των οποίων ορίζεται άμεσα ή έμμεσα από το Δημόσιο με διοικητική πράξη ή ως μέτοχο.»

Άρθρο 31

Το άρθρο 31 αντικαθίσταται ως εξής:

«Άρθρο 31

Πρόεδρος της Δημοκρατίας μπορεί να εκλεγεί όποιος είναι Έλληνας πολίτης πριν από πέντε τουλάχιστον έτη, έχει από πατέρα ή μητέρα ελληνική καταγωγή, έχει συμπληρώσει το τεσσαρακοστό έτος της ηλικίας του και έχει τη νόμιμη ικανότητα του εκλέγειν.»

Άρθρο 38

Η παράγραφος 2 του άρθρου 38 αντικαθίσταται ως εξής:

«2. Αν ο Πρωθυπουργός παρατηθεί, εκλείπει ή αδυνατεί για λόγους υγείας να ασκήσει τα καθήκοντά του, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας διορίζει Πρωθυπουργό αυτόν που προτείνει η κοινοβουλευτική ομάδα του κόμματος στο οποίο ανήκει ο απερχόμενος Πρωθυπουργός, εφόσον αυτό διαθέτει στη Βουλή την απόλυτη πλειοψηφία των εδρών. Η πρόταση γίνεται το αργότερο σε τρεις ημέρες από την παραίτηση ή την έκλειψη του Πρωθυπουργού ή από τη διαπίστωση της αδυναμίας του να ασκήσει τα καθήκοντά του. Αν κανένα κόμμα δεν διαθέτει στη Βουλή την απόλυτη πλειοψηφία των εδρών, εφαρμόζεται αναλογικά η παράγραφος 4 και στη συνέχεια το δεύτερο εδάφιο της παραγράφου 2 και η παράγραφος 3 του προηγούμενου άρθρου.

Η αδυναμία του Πρωθυπουργού να ασκήσει τα καθήκοντά του για λόγους υγείας διαπιστώνεται από τη Βουλή με ειδική απόφασή της που λαμβάνεται με την απόλυτη πλειοψηφία του όλου αριθμού των βουλευτών, ύστερα από πρόταση της κοινοβουλευτικής ομάδας του κόμματος στο οποίο ανήκει ο Πρωθυπουργός, εφόσον αυτό διαθέτει στη Βουλή την απόλυτη πλειοψηφία των εδρών. Σε κάθε άλλη περίπτωση η πρόταση υποβάλλεται από τα δύο πέμπτα τουλάχιστον του όλου αριθμού των βουλευτών.

Εωσότου διοριστεί ο νέος Πρωθυπουργός τα καθήκοντα του Πρωθυπουργού ασκεί ο πρώτος κατά σειρά Αντιπρόεδρος και εφόσον δεν έχουν διοριστεί Αντιπρόεδροι ο πρώτος κατά σειρά Υπουργός.»

Άρθρο 51

Οι παράγραφοι 4 και 5 του άρθρου 51 αντικαθίστανται ως εξής:

«4. Οι βουλευτικές εκλογές διενεργούνται ταυτόχρονα σε ολόκληρη την Επικράτεια. Νόμος που ψηφίζεται με την πλειοψηφία των δύο τρίτων του όλου αριθμού των βουλευτών μπορεί να ορίζει τα σχετικά με την άσκηση του εκλογικού δικαιώματος από τους εκλογείς που βρίσκονται έξω από την Επικράτεια. Ως προς τους εκλογείς αυτούς η αρχή της ταυτόχρονης διενέργειας των εκλογών δεν κωλύει την άσκηση του εκλογικού τους δικαιώματος με επιστολική ψήφο ή άλλο πρόσφορο μέσο, εφόσον η καταμέτρηση και η ανακοίνωση των αποτελεσμάτων διενεργείται όποτε αυτό γίνεται και σε ολόκληρη την Επικράτεια.»

«5. Η άσκηση του εκλογικού δικαιώματος είναι υποχρεωτική.»

Άρθρο 54

Οι παράγραφοι 1 και 2 του άρθρου 54 αντικαθίστανται ως εξής:

«1. Το εκλογικό σύστημα και οι εκλογικές περιφέρειες ορίζονται με νόμο που ισχύει από τις μεθεπόμενες εκλογές, εκτός και αν προβλέπεται η ισχύς του άμεσα από τις επόμενες εκλογές με ρητή διάταξη που ψηφίζεται με την πλειοψηφία των δύο τρίτων του όλου αριθμού των βουλευτών.»

«2. Ο αριθμός των βουλευτών κάθε εκλογικής περιφέρειας ορίζεται με προεδρικό διάταγμα, με βάση το νόμιμο πληθυσμό της περιφέρειας που προκύπτει, σύμφωνα με την τελευταία απογραφή, από τους εγγεγραμμένους στα οικεία δημοτολόγια, όπως νόμος ορίζει. Τα αποτελέσματα της απογραφής θεωρείται ότι έχουν δημοσιευθεί με βάση τα στοιχεία της αρμόδιας υπηρεσίας μετά την πάροδο ενός έτους από την τελευταία ημέρα διεξαγωγής της.»

Άρθρο 56

Οι παράγραφοι 1 και 3 του άρθρου 56 αντικαθίστανται ως εξής:

«1. Έμμισθοι δημόσιοι λειτουργοί και υπάλληλοι, άλλοι υπάλληλοι του δημοσίου, υπηρετούντες στις ένοπλες δυνάμεις και στα σώματα ασφαλείας, υπάλληλοι οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης ή άλλων νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, αιρετά μονοπρόσωπα όργανα των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, διοικητές, υποδιοικητές ή πρόεδροι διοικητικών συμβουλίων ή διευθυντές ή εντεταλμένοι σύμβουλοι νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου ή κρατικών νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου ή δημόσιων επιχειρήσεων ή επιχειρήσεων τη διοίκηση των οποίων ορίζει άμεσα ή έμμεσα το Δημόσιο με διοικητική πράξη ή ως μέτοχος ή επιχειρήσεων των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης δεν μπορούν να ανακηρυχθούν υποψήφιοι ούτε να εκλεγούν βουλευτές, αν δεν παρατηθούν πριν από την ανακήρυξή τους ως υποψηφίων. Η παρατήρηση συντελείται με μόνη τη γραπτή υποβολή της. Αποκλείεται η επάνοδος στην ενεργό υπηρεσία των στρατιωτικών που παραιτούνται. Τα ανώτερα αιρετά μονοπρόσωπα όργανα των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης δεύτερου βαθμού δεν μπορούν να ανακηρυχθούν υποψήφιοι ούτε να εκλεγούν βουλευτές κατά τη διάρκεια της θητείας για την οποία εξελέγησαν, ακόμη και αν παρατηθούν.»

«3. Δεν μπορούν να ανακηρυχθούν υποψήφιοι, ούτε να εκλεγούν βουλευτές σε όποια εκλογική περιφέρεια υπή-

ρέτησαν ή σε όποια εκλογική περιφέρεια εκτεινόταν η τοπική αρμοδιότητά τους μέσα στους τελευταίους δεκαοκτώ μήνες της τετραετούς βουλευτικής περιόδου:

α) Οι διοικητές, υποδιοικητές, πρόεδροι διοικητικών συμβουλίων, διευθύνοντες και εντεταλμένοι σύμβουλοι των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, πλην των σωματειακών, των κρατικών νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου και των δημόσιων επιχειρήσεων ή άλλων επιχειρήσεων τη διοίκηση των οποίων ορίζει άμεσα ή έμμεσα το Δημόσιο με διοικητική πράξη ή ως μέτοχος.

β) Τα μέλη των ανεξάρτητων αρχών που συγκροτούνται και λειτουργούν κατά το άρθρο 101Α', καθώς και των αρχών που χαρακτηρίζονται με νόμο ως ανεξάρτητες ή ρυθμιστικές.

γ) Οι ανώτεροι και ανώτατοι αξιωματικοί των ενόπλων δυνάμεων και των σωμάτων ασφαλείας.

δ) Οι έμμισθοι υπάλληλοι του Δημοσίου, των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης και των επιχειρήσεών τους, καθώς και των νομικών προσώπων και επιχειρήσεων της περίπτωσης α' που κατείχαν θέση προϊστάμενου οργανικής μονάδας επιπέδου διεύθυνσης ή άλλη αντίστοιχη, όπως ειδικότερα νόμος ορίζει. Υπάλληλοι που αναφέρονται στο προηγούμενο εδάφιο και είχαν ευρύτερη τοπική αρμοδιότητα υπάγονται στους περιορισμούς της παραγράφου αυτής ως προς εκλογικές περιφέρειες άλλες από αυτήν της έδρας τους, μόνο εφόσον κατείχαν θέση προϊστάμενου οργανικής μονάδας επιπέδου γενικής διεύθυνσης ή άλλη αντίστοιχη, όπως ειδικότερα νόμος ορίζει.

ε) Οι γενικοί ή ειδικοί γραμματείς υπουργείων ή αυτοτελών γενικών γραμματειών ή περιφερειών και όσοι ο νόμος εξομοιώνει με αυτούς.

Δεν υπάγονται στους περιορισμούς της παραγράφου αυτής οι υποψήφιοι βουλευτές Επικρατείας.»

Άρθρο 57

α. Οι παράγραφοι 1, 2 και 3 του άρθρου 57 αντικαθίστανται ως εξής:

«1. Τα καθήκοντα του βουλευτή είναι ασυμβίβαστα με τα έργα ή την ιδιότητα του ιδιοκτήτη ή εταίρου ή μετόχου ή διοικητή ή διαχειριστή ή μέλους του διοικητικού συμβουλίου ή γενικού διευθυντή ή των αναπληρωτών τους επιχειρήσεως, η οποία:

α) Αναλαμβάνει έργα ή μελέτες ή προμήθειες του Δημοσίου ή παροχή υπηρεσιών προς το Δημόσιο ή συνάπτει με το Δημόσιο συναφείς συμβάσεις αναπτυξιακού ή επενδυτικού χαρακτήρα.

β) Απολαμβάνει ειδικών προνομίων.

γ) Κατέχει ή διαχειρίζεται ραδιοφωνικό ή τηλεοπτικό σταθμό ή εκδίδει εφημερίδα πανελληνίας κυκλοφορίας.

δ) Ασκεί κατά παραχώρηση δημόσια υπηρεσία ή δημόσια επιχείρηση ή επιχείρηση κοινής ωφέλειας.

ε) Μισθώνει για εμπορικούς λόγους ακίνητα του Δημοσίου.

Για την εφαρμογή της παραγράφου αυτής με το Δημόσιο εξομοιώνονται οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης, τα άλλα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, τα κρατικά νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου, οι δημόσιες επιχειρήσεις, οι επιχειρήσεις των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης και οι άλλες επιχειρήσεις τη διοίκηση των οποίων ορίζει άμεσα ή έμμεσα το Δημόσιο με διοικητική πράξη ή ως μέτοχος. Μέτοχος επιχείρησης που εμπίπτει στους περιορισμούς της παραγράφου αυτής είναι όποιος κατέχει ποσοστό του μετοχικού κεφαλαίου μεγαλύτερο του ένα τοις εκατό.

Τα καθήκοντα του βουλευτή είναι επίσης ασυμβίβαστα με την άσκηση οποιουδήποτε επαγγέλματος. Νόμος ορίζει τις δραστηριότητες που είναι συμβατές με το βουλευτικό αξίωμα, καθώς και τα σχετικά με τα ασφαλιστικά και συνταξιοδοτικά ζητήματα και τον τρόπο επανόδου των βουλευτών στο επάγγελμά τους μετά την απώλεια της βουλευτικής ιδιότητας. Οι δραστηριότητες του προηγούμενου εδαφίου σε καμία περίπτωση δεν μπορούν να περιλαμβάνουν την ιδιότητα του υπαλλήλου ή του νομικού ή άλλου συμβούλου σε επιχειρήσεις των περιπτώσεων α' έως δ' της παραγράφου αυτής.

Η παράβαση των διατάξεων αυτής της παραγράφου συνεπάγεται έκπτωση από το βουλευτικό αξίωμα και ακυρότητα των σχετικών συμβάσεων ή πράξεων, όπως νόμος ορίζει.»

«2. Βουλευτές που υπάγονται στις διατάξεις του πρώτου εδαφίου της προηγούμενης παραγράφου οφείλουν, μέσα σε οκτώ ημέρες αφότου η εκλογή τους γίνει οριστική, να επιλέξουν με δήλωσή τους μεταξύ του βουλευτικού αξιώματος και των παραπάνω έργων ή ιδιοτήτων. Αν παραλειφθεί αυτή η εμπρόθεσμη δήλωση, εκπίπτουν αυτοδικαίως από το αξίωμα του βουλευτή.»

«3. Βουλευτές που αποδέχονται οποιαδήποτε από τις ιδιότητες ή τα έργα που αναφέρονται σε αυτό ή στο προηγούμενο άρθρο και που χαρακτηρίζονται ότι αποτελούν κώλυμα για την υποψηφιότητα βουλευτή ή ότι είναι ασυμβίβαστα με το βουλευτικό αξίωμα, εκπίπτουν από το αξίωμα αυτό, όπως νόμος ορίζει.»

β. Η παράγραφος 4 του άρθρου 57 καταργείται.

γ. Η παράγραφος 5 αναριθμείται σε 4 και αντικαθίσταται ως εξής:

«4. Ειδικός νόμος ορίζει τον τρόπο με τον οποίο συνεχίζονται ή εκχωρούνται ή διαλύονται συμβάσεις που αναφέρονται στην παράγραφο 1 και έχουν αναληφθεί από βουλευτή ή από επιχείρηση στην οποία αυτός μετείχε πριν από την απόκτηση της βουλευτικής ιδιότητας ή με ασυμβίβαστη προς το αξίωμά του ιδιότητα.»

δ. Προστίθεται παράγραφος που συστηματικά θα τεθεί ως παράγραφος 7 στο άρθρο 115 ως εξής:

«Το προβλεπόμενο στο προτελευταίο εδάφιο της παραγράφου 1 του άρθρου 57 επαγγελματικό ασυμβίβαστο των βουλευτών τίθεται σε ισχύ με τη δημοσίευση του προβλεπόμενου στην ίδια διάταξη νόμου και το αργότερο την 1.1.2003.»

Άρθρο 66

Η παράγραφος 3 του άρθρου 66 αντικαθίσταται ως εξής:

«3. Η Βουλή και οι κοινοβουλευτικές επιτροπές μπορούν να ζητήσουν την παρουσία του Υπουργού ή του Υφυπουργού που είναι αρμόδιος για τα θέματα που συζητούν.

Οι κοινοβουλευτικές επιτροπές μπορούν να καλούν οποιοδήποτε πρόσωπο θεωρούν χρήσιμο για το έργο τους, ενημερώνοντας και τον αρμόδιο Υπουργό. Οι κοινοβουλευτικές επιτροπές συνεδριάζουν δημόσια, όπως ορίζεται στον Κανονισμό της Βουλής, μπορούν όμως να διασκεφθούν σε μυστική συνεδρίαση, ύστερα από αίτηση της Κυβέρνησης ή πέντε βουλευτών, αν το αποφασίσει η πλειοψηφία σε μυστική συνεδρίαση. Η κοινοβουλευτική επιτροπή αποφασίζει κατόπιν, αν πρέπει να επαναδιαεξαχθεί η συζήτηση για το ίδιο θέμα σε δημόσια συνεδρίαση.»

Άρθρο 68

Η παράγραφος 1 του άρθρου 68 αντικαθίσταται ως εξής:

«1. Η Βουλή στις αρχές κάθε τακτικής συνόδου συνιστά από τα μέλη της διαρκείς κοινοβουλευτικές επιτροπές για να εξετάζουν και να επεξεργάζονται τα νομοσχέδια και τις προτάσεις νόμων που υποβάλλονται, όπως ορίζει ο Κανονισμός της Βουλής.»

Άρθρο 70

α. Οι παράγραφοι 2, 3, 4, 5 και 6 του άρθρου 70 αντικαθίστανται ως εξής:

«2. Ο Κανονισμός της Βουλής προβλέπει ότι το νομοθετικό έργο που καθορίζεται από αυτόν μπορεί να ασκείται και από τις διαρκείς κοινοβουλευτικές επιτροπές που συγκροτούνται και λειτουργούν κατά τη διάρκεια της συνόδου, όπως ορίζει ο Κανονισμός και με τους περιορισμούς του άρθρου 72.

3. Με τον Κανονισμό της Βουλής ορίζεται επίσης η κατανομή της αρμοδιότητας μεταξύ των διαρκών κοινοβουλευτικών επιτροπών κατά Υπουργεία.

4. Αν δεν ορίζεται διαφορετικά, οι διατάξεις του Συντάγματος που αφορούν τη Βουλή ισχύουν για τη λειτουργία της σε Ολομέλεια και σε Τμήμα κατά το άρθρο 71, καθώς και για τη λειτουργία των κοινοβουλευτικών επιτροπών.

5. Για να λάβουν απόφαση το κατά το άρθρο 71 Τμήμα και οι διαρκείς κοινοβουλευτικές επιτροπές, όταν ασκούν νομοθετικό έργο κατά την παράγραφο 2 του παρόντος άρθρου, απαιτείται πλειοψηφία που δεν μπορεί να είναι μικρότερη από τα δύο πέμπτα του αριθμού των μελών τους.

6. Ο κοινοβουλευτικός έλεγχος ασκείται από τη Βουλή σε Ολομέλεια, όπως ορίζει ο Κανονισμός. Ο Κανονισμός μπορεί να προβλέπει την άσκηση κοινοβουλευτικού ελέγχου και από το κατά το άρθρο 71 Τμήμα, καθώς και από τις διαρκείς κοινοβουλευτικές επιτροπές που συγκροτούνται και λειτουργούν κατά τη διάρκεια της συνόδου.»

β. Στο άρθρο 70 προστίθενται παράγραφοι 7 και 8, ως εξής:

«7. Ο Κανονισμός ορίζει τον τρόπο με τον οποίο μετέχουν στις ψηφοφορίες βουλευτές που βρίσκονται σε απουσία της Βουλής ή της Κυβέρνησης στο εξωτερικό.

8. Ο Κανονισμός της Βουλής προβλέπει τον τρόπο με τον οποίο η Βουλή ενημερώνεται από την Κυβέρνηση για τα ζητήματα που αποτελούν αντικείμενο κανονιστικής ρύθμισης στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και συζητεί γι' αυτά.»

Άρθρο 72

Το άρθρο 72 αντικαθίσταται ως εξής:

«1. Στην Ολομέλεια της Βουλής συζητούνται και ψηφίζονται ο Κανονισμός της, νομοσχέδια και προτάσεις νόμων για τα θέματα των άρθρων 3, 13, 27, 28 παράγραφοι 2 και 3, 29 παράγραφος 2, 33 παράγραφος 3, 48, 51, 54, 86, νομοσχέδια και προτάσεις εκτελεστικών του Συντάγματος νόμων για την άσκηση και προστασία των ατομικών δικαιωμάτων, νομοσχέδια και προτάσεις νόμων για την αυθεντική ερμηνεία νόμων, καθώς και για κάθε άλλο θέμα που σύμφωνα με ειδική πρόβλεψη του Συντάγματος ανατίθεται στην Ολομέλεια της Βουλής ή για τη ρύθμιση του οποίου απαιτείται ειδική πλειοψηφία.

Στην Ολομέλεια της Βουλής ψηφίζεται επίσης ο προϋπολογισμός και ο απολογισμός του Κράτους και της Βουλής.

2. Η συζήτηση και ψήφιση όλων των άλλων νομοσχεδίων ή προτάσεων νόμων μπορεί να γίνεται, κατά τη διάρκεια της συνόδου, από την αρμόδια διαρκή κοινοβουλευτική επιτροπή, κατά τους ορισμούς του άρθρου 70. Γίνεται επίσης από το Τμήμα που συγκροτείται και λειτουργεί σύμφωνα με το άρθρο 71 κατά τη διάρκεια της διακοπής των εργασιών της Βουλής, όπως ορίζει ο Κανονισμός.

3. Η διαρκής κοινοβουλευτική επιτροπή που επιλαμβάνεται της ψήφισης νομοσχεδίου ή πρότασης νόμου μπορεί με απόφασή της που λαμβάνεται με την απόλυτη πλειοψηφία των μελών της να παραπέμπει στην Ολομέλεια οποιαδήποτε αμφισβήτηση για την αρμοδιότητά της. Η απόφαση της Ολομέλειας δεσμεύει τις επιτροπές.

Μεταξύ της κατάθεσης νομοσχεδίου ή πρότασης νόμου και της συζήτησής του στη διαρκή κοινοβουλευτική επιτροπή πρέπει να μεσολαβεί τουλάχιστον μία εβδομάδα.

4. Νομοσχέδιο ή πρόταση νόμου που συζητήθηκε και ψηφίστηκε στην αρμόδια διαρκή κοινοβουλευτική επιτροπή εισάγεται στην Ολομέλεια σε μία συνεδρίαση, όπως ορίζει ο Κανονισμός της Βουλής, και συζητείται και ψηφίζεται ενιαία επί της αρχής, επί των άρθρων και στο σύνολο. Νομοσχέδιο ή πρόταση νόμου που έγινε δεκτή στην επιτροπή με πλειοψηφία τουλάχιστον τεσσάρων πέμπτων συζητείται και ψηφίζεται στην Ολομέλεια, όπως ορίζει ο Κανονισμός.»

Άρθρο 74

Η παράγραφος 5 του άρθρου 74 αντικαθίσταται ως εξής:

«5. Τα προβλεπόμενα στην παράγραφο 1 ισχύουν και για τα νομοσχέδια ή τις προτάσεις νόμων που εισάγονται για συζήτηση και ψήφιση στην αρμόδια διαρκή κοινοβουλευτική επιτροπή, όπως ορίζει ο Κανονισμός της Βουλής.

Νομοσχέδιο ή πρόταση νόμου που περιέχει διατάξεις άσχετες με το κύριο αντικείμενό τους δεν εισάγεται για συζήτηση.

Προσθήκη ή τροπολογία άσχετη με το κύριο αντικείμενο του νομοσχεδίου ή της πρότασης νόμου δεν εισάγεται για συζήτηση.

Προσθήκες ή τροπολογίες Υπουργών συζητούνται μόνο αν έχουν υποβληθεί τρεις τουλάχιστον ημέρες πριν από την έναρξη της συζήτησης στην Ολομέλεια, στο κατά το άρθρο 71 Τμήμα ή στην αρμόδια διαρκή κοινοβουλευτική επιτροπή, όπως ορίζει ο Κανονισμός.

Τα οριζόμενα στα προηγούμενα δύο εδάφια ισχύουν και για τις προσθήκες ή τροπολογίες βουλευτών.

Σε περίπτωση αμφισβήτησης αποφαινεται η Βουλή.

Βουλευτές που δεν μετέχουν στην αρμόδια διαρκή κοινοβουλευτική επιτροπή ή στο κατά το άρθρο 71 Τμήμα έχουν το δικαίωμα να λάβουν το λόγο επί της αρχής και για να υποστηρίξουν προτάσεις νόμων και προσθήκες ή τροπολογίες που έχουν υποβάλει, όπως ορίζει ο Κανονισμός.»

Άρθρο 76

α. Οι παράγραφοι 1, 2, 3, 4 και 5 του άρθρου 76 αντικαθίστανται ως εξής:

«1. Κάθε νομοσχέδιο και κάθε πρόταση νόμου συζητείται και ψηφίζεται μία μόνο φορά, καταρχήν, κατ' άρθρο και στο σύνολο με την εξαίρεση των περιπτώσεων που προβλέπονται στην παράγραφο 4 του άρθρου 72.

2. Ψηφισμένο νομοσχέδιο ή πρόταση νόμου που αναπέμπεται κατά το άρθρο 42 συζητείται και ψηφίζεται από την Ολομέλεια της Βουλής δύο φορές και σε δύο διαφορετικές συνεδριάσεις που απέχουν μεταξύ τους δύο τουλάχιστον ημέρες, στην πρώτη συζήτηση καταρχήν και κατ' άρθρο και στη δεύτερη κατ' άρθρο και στο σύνολο.

3. Αν κατά τη συζήτηση έγιναν δεκτές προσθήκες ή τροπολογίες, η ψήφιση στο σύνολο αναβάλλεται για ένα εικοσιτετράωρο από τη διανομή του τροποποιημένου νομοσχεδίου ή πρότασης νόμου με την εξαίρεση των περιπτώσεων που προβλέπονται στην παράγραφο 4 του άρθρου 72.

4. Νομοσχέδιο ή πρόταση νόμου που χαρακτηρίζεται από την Κυβέρνηση κατεπείγον εισάγεται για ψήφιση, ύστερα από περιορισμένη συζήτηση σε μία συνεδρίαση, από την Ολομέλεια ή το κατά το άρθρο 71 Τμήμα, όπως ορίζει ο Κανονισμός της Βουλής.

5. Η Κυβέρνηση μπορεί να ζητήσει να συζητηθεί σε ορισμένο αριθμό συνεδριάσεων, νομοσχέδιο ή πρόταση νόμου που έχει επείγοντα χαρακτήρα, όπως ορίζει ο Κανονισμός της Βουλής.»

β. Η παράγραφος 8 καταργείται.

Άρθρο 79

Οι παράγραφοι 3 και 7 του άρθρου 79 αντικαθίστανται ως εξής:

«3. Προσχέδιο του προϋπολογισμού κατατίθεται από τον Υπουργό Οικονομικών στην αρμόδια διαρκή κοινοβουλευτική επιτροπή την πρώτη Δευτέρα του Οκτωβρίου και συζητείται, όπως ορίζει ο Κανονισμός. Ο Υπουργός Οικονομικών, λαμβάνοντας υπόψη και τις παρατηρήσεις της επιτροπής, εισάγει τον προϋπολογισμό στη Βουλή σαράντα τουλάχιστον ημέρες πριν αρχίσει το οικονομικό έτος. Ο προϋπολογισμός συζητείται και ψηφίζεται από την Ολομέλεια σύμφωνα με όσα ορίζει ο Κανονισμός, ο οποίος και εξασφαλίζει το δικαίωμα να εκφράζουν τις απόψεις τους όλες οι πολιτικές μερίδες της Βουλής.»

«7. Το αργότερο μέσα σε ένα έτος από τη λήξη του οικονομικού έτους κατατίθεται στη Βουλή ο απολογισμός, καθώς και ο γενικός ισολογισμός του Κράτους, που συνοδεύονται υποχρεωτικά από την κατά το άρθρο 98 παράγραφος 1 περίπτωση ε' έκθεση του Ελεγκτικού Συνεδρίου, εξετάζονται από ειδική επιτροπή βουλευτών και κυρώνονται από την Ολομέλεια της Βουλής, σύμφωνα με όσα ορίζει ο Κανονισμός.»

Άρθρο 80

Υπό την παράγραφο 2 του άρθρου 80 τίθεται ερμηνευτική δήλωση ως εξής:

«Ερμηνευτική δήλωση:

Η παράγραφος 2 δεν κωλύει τη συμμετοχή της Ελλάδας στις διαδικασίες της οικονομικής και νομισματικής ένωσης, στο ευρύτερο πλαίσιο της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, κατά τα προβλεπόμενα στο άρθρο 28.»

Άρθρο 82

(και 83 προσθήκη παραγράφου)

α. Στο άρθρο 82 προστίθεται παράγραφος 3 ως εξής:

«3. Νόμος ορίζει τα σχετικά με τη συγκρότηση, τη λειτουργία και τις αρμοδιότητες της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής, αποστολή της οποίας είναι η διεξαγωγή

του κοινωνικού διαλόγου για τη γενική πολιτική της Χώρας και ιδίως για τις κατευθύνσεις της οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής, καθώς και η διατύπωση γνώμης επί των νομοσχεδίων και προτάσεων νόμων που παραπέμπονται σε αυτήν.»

β. Στο άρθρο 82 προστίθεται, επίσης, για συστηματικούς λόγους αντί του άρθρου 83, παράγραφος 4 ως εξής:

«4. Νόμος ορίζει τα σχετικά με τη συγκρότηση, τη λειτουργία και τις αρμοδιότητες του Εθνικού Συμβουλίου Εξωτερικής Πολιτικής με τη συμμετοχή εκπροσώπων των κομμάτων της Βουλής και προσώπων με ειδικές γνώσεις ή εμπειρία.»

Άρθρο 86

Το άρθρο 86 αντικαθίσταται ως εξής:

«1. Μόνο η Βουλή έχει την αρμοδιότητα να ασκεί δίωξη κατά όσων διατελούν ή διετέλεσαν μέλη της Κυβέρνησης ή Υφυπουργοί για ποινικά αδικήματα που τέλεσαν κατά την άσκηση των καθηκόντων τους, όπως νόμος ορίζει. Απαγορεύεται η θέσπιση ιδιώνυμων υπουργικών αδικημάτων.

2. Δίωξη, ανάκριση, προανάκριση ή προκαταρκτική εξέταση κατά των προσώπων και για τα αδικήματα που αναφέρονται στην παράγραφο 1 δεν επιτρέπεται χωρίς προηγούμενη απόφαση της Βουλής κατά την παράγραφο 3.

Αν στο πλαίσιο άλλης ανάκρισης, προανάκρισης, προκαταρκτικής εξέτασης ή διοικητικής εξέτασης προκύψουν στοιχεία, τα οποία σχετίζονται με τα πρόσωπα και τα αδικήματα της προηγούμενης παραγράφου, αυτά διαβιβάζονται αμελλητί στη Βουλή από αυτόν που ενεργεί την ανάκριση, προανάκριση ή εξέταση.

3. Πρόταση άσκησης δίωξης υποβάλλεται από τριάντα τουλάχιστον βουλευτές. Η Βουλή, με απόφασή της που λαμβάνεται με την απόλυτη πλειοψηφία του όλου αριθμού των βουλευτών, συγκροτεί ειδική κοινοβουλευτική επιτροπή για τη διενέργεια προκαταρκτικής εξέτασης, διαφορετικά, η πρόταση απορρίπτεται ως προδήλως αβάσιμη. Το πόρισμα της επιτροπής του προηγούμενου εδαφίου εισάγεται στην Ολομέλεια της Βουλής η οποία αποφασίζει για την άσκηση ή μη δίωξης. Η σχετική απόφαση λαμβάνεται με την απόλυτη πλειοψηφία του όλου αριθμού των βουλευτών.

Η Βουλή μπορεί να ασκήσει την κατά την παράγραφο 1 αρμοδιότητά της μέχρι το πέρας της δεύτερης τακτικής συνόδου της βουλευτικής περιόδου που αρχίζει μετά την τέλεση του αδικήματος.

Με τη διαδικασία και την πλειοψηφία του πρώτου εδαφίου της παραγράφου αυτής η Βουλή μπορεί οποτεδήποτε να ανακαλεί την απόφασή της ή να αναστέλλει τη δίωξη, την προδικασία ή την κύρια διαδικασία.

4. Αρμόδιο για την εκδίκαση των σχετικών υποθέσεων σε πρώτο και τελευταίο βαθμό είναι, ως ανώτατο δικαστήριο, Ειδικό Δικαστήριο που συγκροτείται για κάθε υπόθεση από έξι μέλη του Συμβουλίου της Επικρατείας και επτά μέλη του Αρείου Πάγου. Τα τακτικά και αναπληρωματικά μέλη του Ειδικού Δικαστηρίου κληρώνονται, μετά την άσκηση δίωξης, από τον Πρόεδρο της Βουλής σε δημόσια συνεδρίαση της Βουλής, μεταξύ των μελών των δύο ανώτατων αυτών δικαστηρίων, που έχουν διορισθεί ή προαχθεί στο βαθμό που κατέχουν πριν από την υποβολή πρότασης για άσκηση δίωξης. Του Ειδικού Δικαστηρίου προεδρεύει ο ανώτερος σε βαθμό από τα μέλη του Αρεί-

ου Πάγου που κληρώθηκαν και μεταξύ ομοίβαθμων ο αρχαιότερος.

Στο πλαίσιο του Ειδικού Δικαστηρίου της παραγράφου αυτής λειτουργεί Δικαστικό Συμβούλιο που συγκροτείται για κάθε υπόθεση από δύο μέλη του Συμβουλίου της Επικρατείας και τρία μέλη του Αρείου Πάγου. Τα μέλη του Δικαστικού Συμβουλίου δεν μπορεί να είναι και μέλη του Ειδικού Δικαστηρίου. Με απόφαση του Δικαστικού Συμβουλίου ορίζεται ένα από τα μέλη του που ανήκει στον Αρειό Πάγο ως ανακρητής. Η προδικασία λήγει με την έκδοση βουλεύματος.

Καθήκοντα εισαγγελέα στο Ειδικό Δικαστήριο και στο Δικαστικό Συμβούλιο της παραγράφου αυτής ασκεί μέλος της Εισαγγελίας του Αρείου Πάγου που κληρώνεται μαζί με τον αναπληρωτή του. Το δεύτερο και τρίτο εδάφιο της παραγράφου αυτής εφαρμόζονται και για τα μέλη του Δικαστικού Συμβουλίου ενώ το δεύτερο εδάφιο και για τον εισαγγελέα.

Σε περίπτωση παραπομπής προσώπου που είναι ή διετέλεσε μέλος της Κυβέρνησης ή Υφυπουργός, ενώπιον του Ειδικού Δικαστηρίου συμπαραπέμπονται και οι τυχόν συμμέτοχοι, όπως νόμος ορίζει.

5. Αν για οποιονδήποτε άλλο λόγο, στον οποίο περιλαμβάνεται και η παραγραφή, δεν περατωθεί η διαδικασία που αφορά δίωξη κατά προσώπου που είναι ή διετέλεσε μέλος της Κυβέρνησης ή Υφυπουργός, η Βουλή μπορεί, ύστερα από αίτηση του ίδιου ή των κληρονόμων του, να συστήσει ειδική επιτροπή στην οποία μπορούν να μετέχουν και ανώτατοι δικαστικοί λειτουργοί για τον έλεγχο της κατηγορίας.»

Άρθρο 88

α. Οι παράγραφοι 2 και 6 του άρθρου 88 αντικαθίστανται ως εξής:

«2. Οι αποδοχές των δικαστικών λειτουργών είναι ανάλογες με το λεπτούργημά τους. Τα σχετικά με τη βαθμολογική και μισθολογική τους εξέλιξη και με την κατάσταση τους γενικά καθορίζονται με ειδικούς νόμους.

Κατά παρέκκλιση από τα άρθρα 94, 95 και 98, διαφορές σχετικά με τις κάθε είδους αποδοχές και τις συντάξεις των δικαστικών λειτουργών και εφόσον η επίλυση των σχετικών νομικών ζητημάτων μπορεί να επηρεάσει τη μισθολογική, συνταξιοδοτική ή φορολογική κατάσταση ευρύτερου κύκλου προσώπων, εκδικάζονται από το ειδικό δικαστήριο του άρθρου 99. Το δικαστήριο στις περιπτώσεις αυτές συγκροτείται με τη συμμετοχή ενός επιπλέον τακτικού καθηγητή και ενός επιπλέον δικηγόρου, όπως νόμος ορίζει. Νόμος ορίζει τα σχετικά με τη συνέχιση τυχόν εκκρεμών δικών.»

«6. Μετάταξη δικαστικών λειτουργών απαγορεύεται. Κατ' εξαίρεση επιτρέπεται η μετάταξη μεταξύ παρέδρων σε πρωτοδικεία και παρέδρων σε εισαγγελίες, ύστερα από αίτηση των μετατασσομένων, όπως νόμος ορίζει. Οι δικαστές των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων προάγονται στο βαθμό του Συμβούλου της Επικρατείας και στο ένα πέμπτο των θέσεων, όπως νόμος ορίζει.»

β. Η ερμηνευτική δήλωση υπό το άρθρο 88 αντικαθίσταται ως εξής:

«Ερμηνευτική δήλωση:

Κατά την αληθινή έννοια του άρθρου 88, επιτρέπεται η ενοποίηση του πρώτου βαθμού δικαιοδοσίας της πολιτικής δικαιοσύνης και η ρύθμιση της υπηρεσιακής κατάστασης των δικαστικών λειτουργών του βαθμού αυτού, ε-

φόσον προβλέπεται διαδικασία κρίσης και αξιολόγησης, όπως νόμος ορίζει.»

Άρθρο 89

Οι παράγραφοι 2 και 3 του άρθρου 89 αντικαθίστανται ως εξής:

«2. Κατ' εξαίρεση επιτρέπεται στους δικαστικούς λειτουργούς να εκλέγονται μέλη της Ακαδημίας Αθηνών ή του διδακτικού προσωπικού ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, καθώς και να μετέχουν σε συμβούλια ή επιτροπές που ασκούν αρμοδιότητες πειθαρχικού, ελεγκτικού ή δικαιοδοτικού χαρακτήρα και σε νομοπαρασκευαστικές επιτροπές, εφόσον η συμμετοχή τους αυτή προβλέπεται ειδικά από το νόμο. Νόμος προβλέπει την αντικατάσταση δικαστικών λειτουργών από άλλα πρόσωπα σε συμβούλια ή επιτροπές που συγκροτούνται ή σε έργα που ανατίθενται με δήλωση βούλησης ιδιώτη, εν ζωή ή αιτία θανάτου, εκτός από τις περιπτώσεις του προηγούμενου εδαφίου.»

«3. Η ανάθεση διοικητικών καθηκόντων σε δικαστικούς λειτουργούς απαγορεύεται. Καθήκοντα σχετικά με την εκπαίδευση των δικαστικών λειτουργών θεωρούνται δικαστικά. Επιτρέπεται η ανάθεση σε δικαστικούς λειτουργούς των καθηκόντων εκπροσώπησης της Χώρας σε διεθνείς οργανισμούς.

Η διενέργεια διατηριών από δικαστικούς λειτουργούς επιτρέπεται μόνο στο πλαίσιο των υπηρεσιακών τους καθηκόντων, όπως νόμος ορίζει.»

Στην παράγραφο 3 προστίθεται μεταβατική διάταξη, η οποία συστηματικά θα τεθεί ως παράγραφος 4 στο άρθρο 118, ως εξής:

«Η ισχύς των αναθεωρημένων διατάξεων των παραγράφων 2 και 3 του άρθρου 89 αρχίζει με τη θέση σε ισχύ του σχετικού εκτελεστικού νόμου και πάντως από 1.1.2002.»

Άρθρο 90

α. Οι παράγραφοι 1, 2, 3, 4 και 5 του άρθρου 90 αντικαθίστανται ως εξής:

«1. Οι προαγωγές, τοποθετήσεις, μεταθέσεις, αποσπάσεις και μετατάξεις των δικαστικών λειτουργών ενεργούνται με προεδρικό διάταγμα που εκδίδεται ύστερα από απόφαση ανώτατου δικαστικού συμβουλίου. Αυτό συγκροτείται από τον πρόεδρο του οικείου ανώτατου δικαστηρίου και από μέλη του ίδιου δικαστηρίου που ορίζονται με κλήρωση μεταξύ εκείνων που έχουν τουλάχιστον δύο ετών υπηρεσία στο δικαστήριο αυτό, όπως νόμος ορίζει. Στο ανώτατο δικαστικό συμβούλιο της πολιτικής και ποινικής δικαιοσύνης μετέχει και ο Εισαγγελέας του Αρείου Πάγου, καθώς και δύο Αντεισαγγελείς του Αρείου Πάγου που ορίζονται με κλήρωση μεταξύ εκείνων που έχουν τουλάχιστον δύο ετών υπηρεσία στην Εισαγγελία του Αρείου Πάγου, όπως νόμος ορίζει. Στο ανώτατο δικαστικό συμβούλιο του Συμβουλίου της Επικρατείας και της διοικητικής δικαιοσύνης μετέχει και ο Γενικός Επίτροπος της Επικρατείας που υπηρετεί σε αυτά για τα θέματα που αφορούν τους δικαστικούς λειτουργούς των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων και της Γενικής Επιτροπείας. Στο ανώτατο δικαστικό συμβούλιο του Ελεγκτικού Συνεδρίου μετέχει και ο Γενικός Επίτροπος της Επικρατείας που υπηρετεί σε αυτό.

Στο ανώτατο δικαστικό συμβούλιο μετέχουν χωρίς ψήφο και δύο δικαστικοί λειτουργοί του κλάδου στον οποίο αφορούν οι υπηρεσιακές μεταβολές, βαθμού τουλάχισ-

τον εφέτη ή αντίστοιχου, που επιλέγονται με κλήρωση, όπως νόμος ορίζει.

2. Το συμβούλιο της παραγράφου 1 συγκροτείται με αυξημένη σύνθεση, όπως νόμος ορίζει, όταν κρίνει για προαγωγές στις θέσεις των συμβούλων της Επικρατείας, αντεισαγγελέων του Αρείου Πάγου, συμβούλων του Ελεγκτικού Συνεδρίου, Προέδρων Εφετών και Εισαγγελέων Εφετών, καθώς και για την επιλογή των μελών των Γενικών Επιτροπειών των διοικητικών δικαστηρίων και του Ελεγκτικού Συνεδρίου. Κατά τα λοιπά ισχύουν και στην περίπτωση αυτή οι διατάξεις της παραγράφου 1.

3. Αν ο Υπουργός Δικαιοσύνης διαφωνεί με την κρίση ανώτατου δικαστικού συμβουλίου, μπορεί να παραπέμψει το ζήτημα στην ολομέλεια του οικείου ανώτατου δικαστηρίου, όπως νόμος ορίζει. Δικαίωμα προφυγής έχει και ο δικαστικός λειτουργός στον οποίον αφορά η κρίση, υπό τις προϋποθέσεις που ορίζει ο νόμος. Κατά τη συνεδρίαση της ολομέλειας του οικείου ανώτατου δικαστηρίου ως δευτεροβάθμιου ανώτατου δικαστικού συμβουλίου ισχύουν οι διατάξεις των εδαφίων τρία έως έξι της παραγράφου 1. Στην ολομέλεια του Αρείου Πάγου στις περιπτώσεις του προηγούμενου εδαφίου μετέχουν μετά ψήφου και τα μέλη της Εισαγγελίας του Αρείου Πάγου.

4. Οι αποφάσεις της ολομέλειας ως δευτεροβάθμιου ανώτατου δικαστικού συμβουλίου για το ζήτημα που έχει παραπεμφθεί σε αυτήν, καθώς και οι αποφάσεις του ανώτατου δικαστικού συμβουλίου, με τις οποίες δεν διαφώνησε ο Υπουργός είναι για αυτόν υποχρεωτικές.

5. Οι προαγωγές στις θέσεις του προέδρου και του αντιπροέδρου του Συμβουλίου της Επικρατείας, του Αρείου Πάγου και του Ελεγκτικού Συνεδρίου ενεργούνται με προεδρικό διάταγμα που εκδίδεται ύστερα από πρόταση του Υπουργικού Συμβουλίου, με επιλογή μεταξύ των μελών του αντίστοιχου ανώτατου δικαστηρίου, όπως νόμος ορίζει. Η προαγωγή στη θέση του εισαγγελέα του Αρείου Πάγου ενεργείται με όμοιο διάταγμα, με επιλογή μεταξύ των μελών του Αρείου Πάγου και των αντεισαγγελέων του, όπως νόμος ορίζει. Η προαγωγή στη θέση του γενικού επιτρόπου του Ελεγκτικού Συνεδρίου ενεργείται με όμοιο διάταγμα με επιλογή μεταξύ των μελών του Ελεγκτικού Συνεδρίου και της αντίστοιχης Γενικής Επιτροπείας, όπως νόμος ορίζει. Η προαγωγή στις θέσεις του γενικού επιτρόπου των διοικητικών δικαστηρίων ενεργείται με όμοιο επίσης διάταγμα με επιλογή μεταξύ των μελών της αντίστοιχης Γενικής Επιτροπείας και των προέδρων εφετών των διοικητικών δικαστηρίων, όπως νόμος ορίζει.

Η θητεία του Προέδρου του Συμβουλίου της Επικρατείας, του Αρείου Πάγου και του Ελεγκτικού Συνεδρίου, καθώς και του Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου και των Γενικών Επιτρόπων των διοικητικών δικαστηρίων και του Ελεγκτικού Συνεδρίου δεν μπορεί να είναι μεγαλύτερη των τεσσάρων ετών ακόμη και αν ο δικαστικός λειτουργός που κατέχει τη θέση δεν καταλαμβάνεται από το όριο ηλικίας. Ο τυχόν υπολειπόμενος μέχρι τη συμπλήρωση του ορίου ηλικίας χρόνος λογίζεται ως πραγματική συντάξιμη υπηρεσία, όπως νόμος ορίζει.»

β. Προστίθεται μεταβατική διάταξη στην παράγραφο 5 του άρθρου 90, η οποία θα τεθεί συστηματικά ως παράγραφος 5 στο άρθρο 118, ως εξής:

«Οι πρόεδροι ανώτατων δικαστηρίων, ο Εισαγγελέας του Αρείου Πάγου, οι γενικοί επιτροπείς των διοικητικών δικαστηρίων και του Ελεγκτικού Συνεδρίου, καθώς και ο

Πρόεδρος του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους που υπηρετούν κατά την έναρξη ισχύος της αναθεωρημένης διάταξης της παραγράφου 5 του άρθρου 90, αποχωρούν από την υπηρεσία, όπως προβλέπει η παράγραφος 5 του άρθρου 88.»

Άρθρο 92

Οι παράγραφοι 3 και 4 του άρθρου 92 αντικαθίστανται ως εξής:

«3. Οι προαγωγές, τοποθετήσεις, μεταθέσεις, αποσπάσεις και μετατάξεις των δικαστικών υπαλλήλων ενεργούνται ύστερα από σύμφωνη γνώμη υπηρεσιακών συμβουλίων που συγκροτούνται κατά πλειοψηφία από δικαστικούς λειτουργούς και δικαστικούς υπαλλήλους, όπως νόμος ορίζει. Η πειθαρχική εξουσία στους δικαστικούς υπαλλήλους ασκείται από τους ιεραρχικά προϊσταμένους τους δικαστές ή εισαγγελείς ή επιτρόπους ή υπαλλήλους, καθώς και από υπηρεσιακό συμβούλιο, όπως νόμος ορίζει. Κατά των αποφάσεων που αφορούν μεταβολές της υπηρεσιακής κατάστασης των δικαστικών υπαλλήλων, καθώς και κατά των πειθαρχικών αποφάσεων των υπηρεσιακών συμβουλίων επιτρέπεται προσφυγή, όπως νόμος ορίζει.»

«4. Οι υπάλληλοι των υποθηκοφυλακείων είναι δικαστικοί υπάλληλοι. Οι συμβολαιογράφοι και οι άμισθοι φύλακες υποθηκών και μεταγραφών είναι μόνιμοι εφόσον υπάρχουν οι σχετικές υπηρεσίες ή θέσεις. Οι διατάξεις της προηγούμενης παραγράφου έχουν αναλογική εφαρμογή και σε αυτούς.»

Άρθρο 93

Η παράγραφος 3 του άρθρου 93 αντικαθίσταται ως εξής:

«3. Κάθε δικαστική απόφαση πρέπει να είναι ειδικά και εμπειριστατωμένα αιτιολογημένη και απαγγέλλεται σε δημόσια συνεδρίαση.

Νόμος ορίζει τις έννομες συνέπειες που επέρχονται και τις κυρώσεις που επιβάλλονται σε περίπτωση παραβίασης του προηγούμενου εδαφίου. Η γνώμη της μειοψηφίας δημοσιεύεται υποχρεωτικά. Νόμος ορίζει τα σχετικά με την καταχώριση στα πρακτικά ενδεχόμενης μειοψηφίας, καθώς και τους όρους και τις προϋποθέσεις της δημοσιότητάς της.»

Άρθρο 94

Το άρθρο 94 αντικαθίσταται ως εξής:

«1. Στο Συμβούλιο της Επικρατείας και τα τακτικά διοικητικά δικαστήρια υπάγονται οι διοικητικές διαφορές, όπως νόμος ορίζει, με την επιφύλαξη των αρμοδιοτήτων του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

2. Στα πολιτικά δικαστήρια υπάγονται οι ιδιωτικές διαφορές, καθώς και υποθέσεις εκούσιας δικαιοδοσίας, όπως νόμος ορίζει.

3. Σε ειδικές περιπτώσεις και προκειμένου να επιτυγχάνεται η ενιαία εφαρμογή της αυτής νομοθεσίας μπορεί να ανατεθεί με νόμο η εκδίκαση κατηγοριών ιδιωτικών διαφορών στα διοικητικά δικαστήρια ή κατηγοριών διοικητικών διαφορών ουσίας στα πολιτικά δικαστήρια.

4. Στα πολιτικά ή διοικητικά δικαστήρια μπορεί να ανατεθεί και κάθε άλλη αρμοδιότητα διοικητικής φύσης, όπως νόμος ορίζει. Στις αρμοδιότητες αυτές περιλαμβάνεται και η λήψη μέτρων για τη συμμόρφωση της διοίκησης με τις δικαστικές αποφάσεις. Οι δικαστικές αποφάσεις εκτελούνται αναγκαστικά και κατά του Δημοσίου, των ορ-

γανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης και των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, όπως νόμος ορίζει.»

Άρθρο 95

Το άρθρο 95 αντικαθίσταται ως εξής:

«1. Στην αρμοδιότητα του Συμβουλίου της Επικρατείας ανήκουν ιδίως:

α) Η μετά από αίτηση ακύρωσης των εκτελεστών πράξεων των διοικητικών αρχών για υπέρβαση εξουσίας ή για παράβαση νόμου.

β) Η μετά από αίτηση αναίρεση τελεσίδικων αποφάσεων των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων, όπως νόμος ορίζει.»

γ) [όπως ισχύει]

δ) [όπως ισχύει]

2. [Η παράγραφος 2 παραμένει ως έχει]

«3. Κατηγορίες υποθέσεων της ακυρωτικής αρμοδιότητας του Συμβουλίου της Επικρατείας μπορεί να υπάγονται με νόμο, ανάλογα με τη φύση ή τη σπουδαιότητά τους, στα τακτικά διοικητικά δικαστήρια. Το Συμβούλιο της Επικρατείας δικάζει σε δεύτερο βαθμό, όπως νόμος ορίζει.»

4. [Η παράγραφος 4 παραμένει ως έχει]

«5. Η διοίκηση έχει υποχρέωση να συμμορφώνεται προς τις δικαστικές αποφάσεις. Η παράβαση της υποχρέωσης αυτής γεννά ευθύνη για κάθε αρμόδιο όργανο, όπως νόμος ορίζει. Νόμος ορίζει τα αναγκαία μέτρα για τη διασφάλιση της συμμόρφωσης της διοίκησης.»

Άρθρο 98

Η παράγραφος 1 του άρθρου 98 αντικαθίσταται ως εξής:

«1. Στην αρμοδιότητα του Ελεγκτικού Συνεδρίου ανήκουν ιδίως:

α. Ο έλεγχος των δαπανών του Κράτους, καθώς και των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης ή άλλων νομικών προσώπων, που υπάγονται με ειδική διάταξη νόμου στο καθεστώς αυτό.

β. Ο έλεγχος συμβάσεων μεγάλης οικονομικής αξίας στις οποίες αντισυμβαλλόμενος είναι το Δημόσιο ή άλλο νομικό πρόσωπο που εξομοιώνεται με το Δημόσιο από την άποψη αυτή, όπως νόμος ορίζει.

γ. Ο έλεγχος των λογαριασμών των δημόσιων υπολόγων και των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης ή άλλων νομικών προσώπων, που υπάγονται στον προβλεπόμενο από το εδάφιο α' έλεγχο.

δ. Η γνωμοδότηση για τα νομοσχέδια που αφορούν συντάξεις ή αναγνώριση υπηρεσίας για την παροχή δικαίωματος σύνταξης σύμφωνα με την παράγραφο 2 του άρθρου 73, καθώς και για κάθε άλλο θέμα που ορίζει ο νόμος.

ε. Η σύνταξη και η υποβολή έκθεσης προς τη Βουλή για τον απολογισμό και ισολογισμό του Κράτους κατά το άρθρο 79 παράγραφος 7.

στ. Η εκδίκαση διαφορών σχετικά με την απονομή συντάξεων, καθώς και με τον έλεγχο των λογαριασμών του εδαφίου γ'.

ζ. Η εκδίκαση υποθέσεων που αναφέρονται στην ευθύνη των πολιτικών ή στρατιωτικών δημόσιων υπαλλήλων, καθώς και των υπαλλήλων των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης και των άλλων νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου για κάθε ζημία που από δόλο ή αμέλεια προκλήθηκε στο Κράτος, τους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης ή σε άλλα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου.»

[Οι παράγραφοι 2 και 3 παραμένουν ως έχουν]

Άρθρο 100

Στο άρθρο 100 προστίθεται παράγραφος 5 ως εξής:

«5. Όταν τμήμα του Συμβουλίου της Επικρατείας ή του Αρείου Πάγου ή του Ελεγκτικού Συνεδρίου κρίνει διάταξη τυπικού νόμου αντισυνταγματική παραπέμπει υποχρεωτικά το ζήτημα στην οικεία ολομέλεια, εκτός αν αυτό έχει κριθεί με προηγούμενη απόφαση της ολομέλειας ή του Ανώτατου Ειδικού Δικαστηρίου του άρθρου αυτού. Η ολομέλεια συγκροτείται σε δικαστικό σχηματισμό και αποφαινεται οριστικά, όπως νόμος ορίζει. Η ρύθμιση αυτή εφαρμόζεται αναλόγως και κατά την επεξεργασία των κανονιστικών διαταγμάτων από το Συμβούλιο της Επικρατείας.»

Άρθρο 100 Α'

[Προστίθεται άρθρο 100 Α' ως εξής:]

«Άρθρο 100 Α'

Νόμος ορίζει τα σχετικά με τη συγκρότηση και τη λειτουργία του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, καθώς και τα σχετικά με την υπηρεσιακή κατάσταση των λειτουργών και υπαλλήλων που υπηρετούν σε αυτό. Στην αρμοδιότητα του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους ανήκουν ιδίως η δικαστική υποστήριξη και εκπροσώπηση του Δημοσίου και η αναγνώριση απαιτήσεων κατά του Δημοσίου ή ο συμβιβασμός σε διαφορές με αυτό. Στο κύριο προσωπικό του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους έχουν ανάλογη εφαρμογή οι διατάξεις των άρθρων 88 παράγραφοι 2 και 5 και 90 παράγραφος 5.»

Άρθρο 101

α. Η παράγραφος 3 του άρθρου 101 αντικαθίσταται ως εξής:

«3. Τα περιφερειακά όργανα του Κράτους έχουν γενική αποφασιστική αρμοδιότητα για τις υποθέσεις της περιφέρειάς τους. Τα κεντρικά όργανα του Κράτους, εκτός από ειδικές αρμοδιότητες, έχουν τη γενική κατεύθυνση, το συντονισμό και τον έλεγχο νομιμότητας των πράξεων των περιφερειακών οργάνων, όπως νόμος ορίζει.»

β. Υπό το άρθρο 101 προστίθεται ερμηνευτική δήλωση ως εξής:

«Ερμηνευτική δήλωση:

Ο κοινός νομοθέτης και η διοίκηση όταν δρά κανονιστικά έχουν υποχρέωση να λαμβάνουν υπόψη τις ιδιαίτερες συνθήκες των νησιωτικών περιοχών.»

Άρθρο 101 Α

Προστίθεται άρθρο 101 Α ως εξής:

«Άρθρο 101 Α

1. Όπου από το Σύνταγμα προβλέπεται η συγκρότηση και η λειτουργία ανεξάρτητης αρχής, τα μέλη της διορίζονται με ορισμένη θητεία και διέπονται από προσωπική και λειτουργική ανεξαρτησία, όπως νόμος ορίζει.

2. Νόμος ορίζει τα σχετικά με την επιλογή και την υπηρεσιακή κατάσταση του επιστημονικού και λοιπού προσωπικού της υπηρεσίας που οργανώνεται για την υποστήριξη της λειτουργίας κάθε ανεξάρτητης αρχής. Τα πρόσωπα που στελεχώνουν τις ανεξάρτητες αρχές πρέπει να έχουν τα ανάλογα προσόντα, όπως νόμος ορίζει. Η επιλογή τους γίνεται με απόφαση της Διάσκεψης των Προέδρων της Βουλής και με επιδίωξη ομοφωνίας ή πάντως με την αυξημένη πλειοψηφία των τεσσάρων μέ-

μπων των μελών της. Τα σχετικά με τη διαδικασία επιλογής ορίζονται από τον Κανονισμό της Βουλής.

3. Με τον Κανονισμό της Βουλής ρυθμίζονται όσα αφορούν τη σχέση των ανεξάρτητων αρχών με τη Βουλή και ο τρόπος άσκησης του κοινοβουλευτικού ελέγχου.»

Άρθρο 102

Το άρθρο 102 αντικαθίσταται ως εξής:

«Άρθρο 102

1. Η διοίκηση των τοπικών υποθέσεων ανήκει στους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης πρώτου και δεύτερου βαθμού. Υπέρ των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης συντρέχει τεκμήριο αρμοδιότητας για τη διοίκηση των τοπικών υποθέσεων. Νόμος καθορίζει το εύρος και τις κατηγορίες των τοπικών υποθέσεων, καθώς και την κατανομή τους στους επί μέρους βαθμούς. Με νόμο μπορεί να ανατίθεται στους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης η άσκηση αρμοδιοτήτων που συνιστούν αποστολή του Κράτους.

2. Οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης έχουν διοικητική και οικονομική αυτοτέλεια. Οι αρχές τους εκλέγονται με καθολική και μυστική ψηφοφορία, όπως νόμος ορίζει.

3. Με νόμο μπορεί να προβλέπονται για την εκτέλεση έργων ή την παροχή υπηρεσιών ή την άσκηση αρμοδιοτήτων των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης αναγκαστικοί ή εκούσιοι σύνδεσμοι οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης που διοικούνται από αιρετά όργανα.

[Η παράγραφος 4 καταργείται, ενώ οι παράγραφοι 5 και 6 αναριθμούνται σε 4 και 5 αντιστοίχως]

4. Το Κράτος ασκεί στους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης εποπτεία που συνίσταται αποκλειστικά σε έλεγχο νομιμότητας και δεν επιτρέπεται να εμποδίζει την πρωτοβουλία και την ελεύθερη δράση τους. Ο έλεγχος νομιμότητας ασκείται, όπως νόμος ορίζει. Πειθαρχικές ποινές στα αιρετά όργανα της τοπικής αυτοδιοίκησης, εκτός από τις περιπτώσεις που συνεπάγονται αυτοδικαίως έκπτωση ή αργία, επιβάλλονται μόνο ύστερα από σύμφωνη γνώμη συμβουλίου που αποτελείται κατά πλειοψηφία από τακτικούς δικαστές, όπως νόμος ορίζει.

5. Το Κράτος λαμβάνει τα νομοθετικά, κανονιστικά και δημοσιονομικά μέτρα που απαιτούνται για την εξασφάλιση της οικονομικής αυτοτέλειας και των πόρων που είναι αναγκαίοι για την εκπλήρωση της αποστολής και την άσκηση των αρμοδιοτήτων των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης με ταυτόχρονη διασφάλιση της διαφάνειας κατά τη διαχείριση των πόρων αυτών. Νόμος ορίζει τα σχετικά με την απόδοση και κατανομή, μεταξύ των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, των φόρων ή τελών που καθορίζονται υπέρ αυτών και εισπράττονται από το Κράτος. Κάθε μεταβίβαση αρμοδιοτήτων από κεντρικά ή περιφερειακά όργανα του Κράτους προς την τοπική αυτοδιοίκηση συνεπάγεται και τη μεταφορά των αντίστοιχων πόρων. Νόμος ορίζει τα σχετικά με τον καθορισμό και την είσπραξη τοπικών εσόδων απευθείας από τους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης.»

Άρθρο 103

Στο άρθρο 103 προστίθενται παράγραφοι 7, 8 και 9 ως εξής:

«7. Η πρόσληψη υπαλλήλων στο Δημόσιο και στον ευρύτερο δημόσιο τομέα, όπως αυτός καθορίζεται κάθε φορά, πλην των περιπτώσεων της παραγράφου 5, γίνεται είτε με διαγωνισμό είτε με επιλογή σύμφωνα με προκαθο-

ρισμένα και αντικειμενικά κριτήρια και υπάγεται στον έλεγχο ανεξάρτητης αρχής, όπως νόμος ορίζει.

Νόμος μπορεί να προβλέπει ειδικές διαδικασίες επιλογής που περιβάλλονται με αυξημένες εγγυήσεις διαφάνειας και αξιοκρατίας ή ειδικές διαδικασίες επιλογής προσωπικού για θέσεις το αντικείμενο των οποίων περιβάλλεται από ειδικές συνταγματικές εγγυήσεις ή προσιδιάζει σε σχέση εντολής.»

Προστίθεται εδάφιο το οποίο συστηματικά θα τεθεί ως παράγραφος 6 στο άρθρο 118:

«Προβλεπόμενες ή διατηρούμενες στο νόμο 2190/1994, όπως αυτός ισχύει, εξαιρέσεις από την αρμοδιότητα του Ανώτατου Συμβουλίου Επιλογής Προσωπικού εξακολουθούν να ισχύουν.»

«8. Νόμος ορίζει τους όρους, και τη χρονική διάρκεια των σχέσεων εργασίας ιδιωτικού δικαίου στο Δημόσιο και τον ευρύτερο δημόσιο τομέα, όπως αυτός καθορίζεται κάθε φορά, για την κάλυψη είτε οργανικών θέσεων και θέσεων των προβλεπόμενων στο πρώτο εδάφιο της παραγράφου 3 είτε πρόσκαιρων είτε απρόβλεπτων και επειγουσών αναγκών κατά το δεύτερο εδάφιο της παραγράφου 2. Νόμος ορίζει επίσης τα καθήκοντα που μπορεί να ασκεί το προσωπικό του προηγούμενου εδαφίου. Απαγορεύεται η από το νόμο μονιμοποίηση προσωπικού που υπάγεται στο πρώτο εδάφιο ή η μετατροπή των συμβάσεων του σε αορίστου χρόνου. Οι απαγορεύσεις της παραγράφου αυτής ισχύουν και ως προς τους απασχολούμενους με σύμβαση έργου.»

Προστίθεται εδάφιο το οποίο συστηματικά θα τεθεί ως παράγραφος 7 στο άρθρο 118:

«Νομοθετικές ρυθμίσεις που αφορούν την τακτοποίηση της υπηρεσιακής κατάστασης προσωπικού που υπάγεται

στην παράγραφο 8 του άρθρου 103 εξακολουθούν να ισχύουν μέχρι την ολοκλήρωση των σχετικών διαδικασιών.»

«9. Νόμος ορίζει τα σχετικά με τη συγκρότηση και τις αρμοδιότητες του «Συνηγόρου του Πολίτη» που λειτουργεί ως ανεξάρτητη αρχή.»

Άρθρο 108

Το ισχύον άρθρο 108 μετατρέπεται σε παράγραφο 1 και προστίθεται παράγραφος 2 ως εξής:

«2. Νόμος ορίζει τα σχετικά με την οργάνωση, τη λειτουργία και τις αρμοδιότητες του Συμβουλίου Απόδημου Ελληνισμού, που έχει ως αποστολή του την έκφραση όλων των δυνάμεων του απανταχού ελληνισμού.»

Άρθρο 109

Στο άρθρο 109 προστίθεται παράγραφος 3 ως εξής:

«3. Νόμος ορίζει τα σχετικά με τη σύνταξη μητρώου κληροδοτημάτων γενικά και ανά περιφέρεια, την καταγραφή και ταξινόμηση των περιουσιακών τους στοιχείων, τη διοίκηση και διαχείριση του κάθε κληροδοτήματος σύμφωνα με τη βούληση του διαθέτη ή δωρητή και κάθε άλλο συναφές ζήτημα.»

Άρθρο 116

Η παράγραφος 2 του άρθρου 116 αντικαθίσταται ως εξής:

«2. Δεν αποτελεί διάκριση λόγω φύλου η λήψη θετικών μέτρων για την προώθηση της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών. Το Κράτος μεριμνά για την άρση των ανισοτήτων που υφίστανται στην πράξη, ιδίως σε βάρος των γυναικών.»

Β. Ο Πρόεδρος της Βουλής να υπογράψει και να δημοσιεύσει το παρόν Ψήφισμα στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, καθώς και ολόκληρο το κείμενο του Συντάγματος, όπως μεταφέρθηκε στη δημοτική γλώσσα με το Β΄ Ψήφισμα της 6ης Μαρτίου 1986 της ΣΤ Αναθεωρητικής Βουλής των Ελλήνων ενσωματώνοντας και τις αναθεωρημένες διατάξεις.

Γ. Σε περίπτωση αμφιβολίας για μεν τις διατάξεις που αναθεωρούνται μόνο αυθεντικό κείμενο είναι το κείμενο στο οποίο αυτές διατυπώθηκαν και ψηφίσθηκαν από την παρούσα Αναθεωρητική Βουλή των Ελλήνων, για δε τις διατηρούμενες σε ισχύ διατάξεις το κείμενο της καθαρεύουσας σύμφωνα και με τα οριζόμενα στο Β΄ Ψήφισμα της ΣΤ Αναθεωρητικής Βουλής των Ελλήνων.

Δ. Οι αναθεωρούμενες διατάξεις, εφόσον δεν ορίζεται διαφορετικά σε κάποια από αυτές, τίθενται σε ισχύ με τη δημοσίευση του Ψηφίσματος αυτού στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Ε. Οι αναθεωρούμενες διατάξεις που αναφέρονται στη λειτουργία της Βουλής, θα αρχίσουν να εφαρμόζονται όπως έχουν τροποποιηθεί μετά την έκδοση του νέου Κανονισμού της Βουλής.

ΣΤ. Το Ψήφισμα αυτό ισχύει από τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Αθήνα, 6 Απριλίου 2001»

Αθήνα, 12 Απριλίου 2001

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΧΡ. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ

οι οποίοι έχουν ήδη επιτύχει την αυτοκυβέρνησιν των, είναι ζήτημα το οποίον ενδιαφέρει ολόκληρον τον πεπολιτισμένον κόσμον.

Φιλαδέλφεια 10 Μαΐου 1944

25 ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΔΙΑΚΗΡΥΞΙΣ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ¹
 ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΓΕΝΟΜΕΝΗ ΑΠΟΔΕΚΤΗ ΥΠΟ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ
 ΣΥΝΕΛΕΥΣΕΩΣ ΕΝ ΤΗ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ ΤΗΣ 10 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1948

Προοίμιον

Δεδομένου ότι η αναγνώρισις της ενυπαρχούσης εις πάντα τα μέλη της ανθρωπίνης οικογενείας, αξιοπρεπείας και δικαιωμάτων ίσων και αναπαλλοτριώτων, αποτελεί το θεμέλιον της ελευθερίας, της δικαιοσύνης και της ειρήνης εν τω κόσμω.

Δεδομένου ότι η παραγνώρισις και η περιφρόνησις των δικαιωμάτων του ανθρώπου ωδήγησαν εις πράξεις βαρβαρότητος, αίτινες εξεγείρουν την συνείδησιν της ανθρωπότητος ότι η εγκαθίδρυσις ενός κόσμου όπου τα ανθρώπινα όντα είναι ελεύθερα να ομιλώσι και να πιστεύωσι, απηλλαγμένα τρομοκρατίας και της αθλιότητος, διεκηρύχθη ως η μεγαλυτέρα επιδίωξις του ανθρώπου.

Δεδομένου ότι είναι ουσιώδες όπως τα ανθρώπινα δικαιώματα προστατεύονται υπό καθεστώτος δικαίου, εις τρόπον ώστε ο άνθρωπος να μη εξαναγκάζεται, εν εσχάτη καταφυγή, εις εξέγερσιν κατά της τυραννίας και της καταπίεσεως.

Δεδομένου ότι είναι ουσιώδες όπως ενθαρρυνθή η ανάπτυξις φιλικών σχέσεων μεταξύ των Εθνών.

Δεδομένου ότι εν τω χάρτη οι λαοί των Ηνωμένων Εθνών διεκήρυξαν εκ νέου την πίστιν των προς τα θεμελιώδη δικαιώματα του ανθρώπου, προς την αξιοπρέπειαν και την αξίαν του ανθρώπου, την ισοσύνη των δικαιωμάτων ανδρών και γυναικών, και ότι εκηρύχθησαν αποφασισμένοι όπως ευνοήσωσι την κοινωνικήν πρόοδον και όπως θεσπίσωσι καλλίτερους όρους ζωής, εν ευρεία ελευθερία.

Δεδομένου ότι τα Κράτη-Μέλη ανέλαβον την υποχρέωσιν όπως εξασφαλίσωσιν, εν συνεργασία μετά του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών τον παγκόσμιον και αποτελεσματικόν σεβασμόν των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και θεμελιωδών ελευθεριών.

Δεδομένου ότι κοινή αντίληψις των τοιούτων δικαιωμάτων και ελευθεριών κέκτηται την μεγαλυτέραν σπουδαιότητα δια την πλήρη εκπλήρωσιν της υποχρεώσεως ταύτης.

Η Γενική Συνέλευσις

Διακηρύσσει την παρούσαν Παγκόσμιον Δήλωσιν των δικαιωμάτων του ανθρώπου ως το κοινόν ιδεώδες προς επίτευξιν υπό πάντων των λαών και πάντων των Εθνών, επί τω τέλει όπως πάντα τα άτομα και πάντα τα όργανα της Κοινωνίας, έχοντα σταθερώς την δήλωσιν ταύτην κατά νουν, προσπαθήσωσι να αναπτύξωσι δια της διδασκαλίας και της παιδεύσεως τον σεβασμόν των δικαιωμάτων τούτων και ελευθεριών και εξασφαλίσωσι δια προοδευτικών μέτρων εσωτερικών και διεθνών την καθολικήν και αποτελεσματικήν αναγνώρισιν και εφαρμογήν αυτών τόσοσιν μεταξύ των πληθυσμών αυτών τούτων των Κρατών-Μελών, όσον και μεταξύ των πληθυσμών των υπό την δικαιοδοσίαν των τελούντων εδαφών.

Άρθρον 1. Πάντα τα ανθρώπινα όντα γεννώνται ελεύθερα και ίσα ως προς την αξιοπρέπειαν και τα δικαιώματα.

Είναι προικισμένα με λογικήν και συνείδησιν και οφείλουν να ενεργώσι προς άλλα εν πνεύματι συναδελφικώ.

Άρθρον 2. Έκαστος δύναται να επικαλήται πάντων των δικαιωμάτων και ελευθεριών των διακηρυσσομένων εν τη παρούση δηλώσει άνευ ουδεμιάς διακρίσεως, ιδία φυλής, χρώματος, γλώσσης, θρησκείας, πολιτικής πεποιθήσεως ή πάσης άλλης γνώμης, εθνικής ή κοινωνικής καταγωγής, περιουσίας, γεννήσεως ή οιασδήποτε άλλης καταστάσεως. Επί πλέον ουδεμία θα γίνεται διάκρισις στηριζομένη επί του πολιτικού, νομικού ή διεθνούς καθεστώτος της χώρας ή του εδάφους των πρόσωπόν τι είναι υπήκοος, εάν η χώρα αύτη ή το έδαφος ήθελεν είναι ανεξάρτητα, υπό κηδεμονίαν, μη αυτόνομα ή τελούντα υπό οιονδήποτε περιορισμόν της κυριαρχίας.

Άρθρον 3. Παν άτομον έχει δικαίωμα εις την ζωήν, την ελευθερίαν και την ασφάλειαν του προσώπου.

Άρθρον 4. Ουδείς θα κρατήται εν δουλεία ή υποτελεία· η δουλεία και η εμπορία των δούλων απαγο-

1. Η Ο.Δ.Δ.Α. αφηφίσθη την 10 Δεκεμβρίου 1948 υπό της Γενικής Συνελεύσεως των Η.Ε. εν Παρισίοις. Πλε. Κωνσταντόπουλος, ΔΔΔ σ. 440 επ.

ρεύονται υφ' όλας τας μορφάς.

Άρθρον 5. Ουδείς θα υποβάλλεται εις βασάνους ούτε εις ποινάς ή μεταχειρίσεις σκληράς, απανθρώπους ή εξευτελιστικής.

Άρθρον 6. Έκαστος απολαύει δικαιώματος της απανταχού αναγνωρίσεως της νομικής προσωπικότητός του.

Άρθρον 7. Πάντες είναι ίσοι έναντι του νόμου και απολαύουσιν άνευ διακρίσεως του δικαιώματος της ίσης προστασίας του νόμου. Πάντες απολαύουσι δικαιώματος ίσης προστασίας κατά πάσης διακρίσεως ήτις θα παρεθίαζεν την παρούσαν δήλωσιν και κατά πάσης προκλήσεως δια μίαν τοιαύτην διάκρισιν.

Άρθρον 8. Παν πρόσωπον έχει δικαίωμα αποτελεσματικής προσφυγής ενώπιον των αρμοδίων εθνικών δικαστηρίων κατά πράξεων παραβιαζουσών τα θεμελιώδη δικαιώματα τα αναγνωριζόμενα εις ταύτα υπό του Συντάγματος ή του νόμου.

Άρθρον 9. Ουδείς δύναται να συλληφθή αυθαιρέτως, κρατηθή ή εξορισθή.

Άρθρον 10. Παν πρόσωπον έχει δικαίωμα, εν πλήρη ισότητι, όπως η περίπτωσης του εξετασθή ακριβοδικαίως και δημοσία υπό δικαστηρίου ανεξαρτήτου και αμερολήπτου, όπερ θα αποφανθή είτε περί των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων αυτού, είτε περί του βασίμου πάσης κατηγορίας ποινικής φύσεως, στρεφομένης εναντίον του.

Άρθρον 11. (1) Παν πρόσωπον κατηγορούμενον δια κολάσιμον πράξιν θεωρείται κατά τεκμήριον αθών μέχρις ου αποδειχθή κατά νόμον ή ενοχή του εν δίκη δημοσία καθ' ην πάσαι αι αναγκαίαι εγγυήσεις δια την υπεράσπισίν του ήθελον τω εξασφαλισθή.

(2) Ουδείς θα καταδικάζεται δια πράξεις ή παραλείψεις αίτινες κατά την στιγμήν καθ' ην διεπράχθησαν δεν συνιστώσι κολάσιμον πράξιν κατά το εγχώριον ή διεθνές δίκαιον. Ομοίως δεν θα επιβάλλεται ουδεμία ποινή βαρυτέρα εκείνης ήτις θα ήτο καταγνωστέα κατά τον χρόνον καθ' ον η κολάσιμος πράξις διεπράχθη.

Άρθρον 12. Ουδείς θα είναι αντικείμενον αυθαιρέτων επεμβάσεων εν τη ιδιωτική του ζωή, εν τη οικογενεία του, τη κατοικία ή τη αλληλογραφία του, ούτε προσβολών της τιμής του και της υπολήψεώς του. Παν πρόσωπον έχει δικαίωμα προστασίας του νόμου κατά τοιούτων επεμβάσεων ή τοιούτων προσβολών.

Άρθρον 13. (1) Παν πρόσωπον έχει το δικαίωμα όπως κυκλοφορή ελευθέρως και εκλέγη την κατοικίαν του εντός μιας χώρας.

(2) Παν πρόσωπον έχει το δικαίωμα να εγκαταλείπη οιανδήποτε χώραν, περιλαμβανομένης και της ιδίας του χώρας και να επανέρχεται εν τη χώρα του.

Άρθρον 14. (1) Παν πρόσωπον έχει το δικαίωμα να ζητήση άσυλον και να επωφεληθή του ασύλου εις άλλας χώρας εν περιπτώσει διωγμού.

(2) Το δικαίωμα τούτο δεν δύναται να επικληθή εν τη περιπτώσει διώξεων βασιζομένων πράγματι επί εγκλήματος του κοινού δικαίου ή επί ενεργειών αντιτιθεμένων προς τους σκοπούς και τας αρχάς των Ηνωμένων Εθνών.

Άρθρον 15. (1) Παν άτομον δικαιούται μιας εθνικότητας.

(2) Ουδείς δύναται να στερηθή αυθαιρέτως της εθνικότητός του, ούτε του δικαιώματος της μεταβολής της εθνικότητος.

Άρθρον 16. (1) Από της εφηβικής ηλικίας ο ανήρ και η γυνή, άνευ περιορισμού τινος ως προς την φυλήν, την εθνικότητα, ή την θρησκείαν έχουσι δικαίωμα να νυμφεύωνται και να ιδρύωσι οικογένειαν. Έχουσιν ίσα δικαιώματα εν σχέσει προς τον γάμον, κατά την διάρκειαν του γάμου και κατά την λύσιν αυτού.

(2) Ο γάμος δεν δύναται να συναφθή ειμή τη ελευθέρα και πλήρει συναινέσει των μελλονύμφων.

(3) Η οικογένεια είναι το φυσικόν και θεμελιώδες συστατικόν στοιχείον της κοινωνίας και δικαιούται της προστασίας της κοινωνίας και του κράτους.

Άρθρον 17. (1) Παν πρόσωπον έχει δικαίωμα ιδιοκτησίας τόσοσν ατομικώς, όσον και εν κοινωνία μετ' άλλων.

(2) Ουδείς δύναται να στερηθή αυθαιρέτως της ιδιοκτησίας του.

Άρθρον 18. Παν πρόσωπον έχει δικαίωμα ελευθερίας σκέψεως, συνειδήσεως και θρησκείας. Εις το δικαίωμα τούτο εξυπακούεται και το της ελευθερίας, της αλλαγής της θρησκείας ή της πίστεως ως και της ελευθερίας της τελέσεως της θρησκείας του ή της πίστεώς του, είτε μόνον είτε εν κοινώ μετ' άλλων, τόσοσν δημοσίως όσον και κατ' ιδίαν, δια της διδασκαλίας των συχνάσεων, της λατρείας και

ΚΕΙΜΕΝΟ ΣΧΕΔΙΟΥ ΨΗΦΙΣΜΑΤΟΣ ΠΟΥ ΚΑΤΑΤΕΘΗΚΕ
ΣΤΗ ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ ΤΟΥ ΟΗΕ
ΑΠΟ ΤΗΝ ΟΜΑΔΑ ΕΠΑΦΗΣ ΑΔΕΣΜΕΥΤΩΝ (4.11.1977)

- «Σχέδιο ψηφίσματος για την Κύπρο, Αλγερία, Γουιάνα, Ινδία, Μάλι, Σρι Λάνκα και Γιουγκοσλαβία.
«Η Γενική Συνέλευση, αφού έλαβε υπόψη το πρόβλημα της Κύπρου
«Εξαιρετικά ανύσυχη για την παράταση της κυπριακής κρίσης που βάζει σε κίνδυνο την διεθνή ειρήνη και ασφάλεια.
«Αναφερόμενη στις αποφάσεις της Γενικής Συνελεύσεως 3212 (XXIX), 3395 (XXX) και 3112 (XXXI).
«Λυπούμενη βαθύτατα γιατί οι αποφάσεις των Ηνωμένων Εθνών για την Κύπρο δεν έχουν ακόμη εφαρμοστή.
«Εκφράζοντας ανησυχία για την έλλειψη προόδου στις διακαινοτικές συνομιλίες.
«Ανήσυχη για την ανάγκη για επίλυση του Κυπριακού Προβλήματος χωρίς παραπέρα καθυστέρηση με ειρηνικά μέσα, σύμφωνα με τους σκοπούς και τις αρχές των Ηνωμένων Εθνών.
«1. Καλεί για άμεση και αποτελεσματική εφαρμογή της απόφασης 3212 (XXIX) της 1ης Νοεμβρίου 1974 που έγινε ομόφωνα δεκτή από τη Γενική Συνέλευση και προσυπογράφηκε από το Συμβούλιο Ασφαλείας στην απόφασή του 365 (1974), καθώς και άλλες συναφείς αποφάσεις του Συμβουλίου Ασφαλείας σαν το έγκυρο πλαίσιο για την επίλυση του Κυπριακού Προβλήματος.
«2. Επαναλαμβάνει την έκκλησή της σε όλα τα Κράτη να σεβαστούν την κυριαρχία, την ανεξαρτησία, την εδαφική ακεραιότητα και τον αδέσμευτο χαρακτήρα της Κυπριακής Δημοκρατίας και να απόσχουν από κάθε μορφή ανάμιξης στις εσωτερικές υποθέσεις της.
«3. Καλεί για την άμεση επανάληψη των συνομιλιών ανάμεσα στους εκπροσώπους των δύο κοινοτήτων με τρόπο σοβαρό και εποικοδομητικό που θα πρέπει να διεξαχθούν ελεύθερα σε ίσο επίπεδο με βάση αμοιβαίες και συγκεκριμένες προτάσεις των ενδιαφερομένων μερών με σκοπό να προσεγγίσουν το γρηγορότερο μια αμοιβαία αποδεκτή συμφωνία βασισμένη στα θεμελιώδη και νόμιμα δικαιώματά τους.
«4. Απαιτεί τα ενδιαφερόμενα μέρη να απόσχουν από οποιαδήποτε μονομερή ενέργεια που θα μπορούσε να επιδράση αντίθετα στις προσδοκίες για μια δίκαιη και διαρκή λύση του Κυπριακού Προβλήματος με ειρηνικά μέσα.
«5. Συνιστά να διατηρηθή το Συμβούλιο Ασφαλείας σε διαρκή θεώρηση το Κυπριακό Πρόβλημα και να υιοθετήση όλα τα πρακτικά μέτρα για να προωθήση την αποτελεσματική εφαρμογή των συναφών αποφάσεών του σε όλες τις πλευρές τους.
«6. Καλεί τα ενδιαφερόμενα μέρη να συνεργασθούν απόλυτα με τον Γενικό Γραμματέα στην άσκηση των καθηκόντων του σύμφωνα με τις αντίστοιχες αποφάσεις της Γενικής Συνελεύσεως και του Συμβουλίου Ασφαλείας, καθώς και με την Ειρηνευτική Δύναμη των Η.Ε στην Κύπρο.
«7. Αποφασίζει να περιλάβη το «Κυπριακό Πρόβλημα» σαν θέμα της προσωρινής ημερήσιας διάταξης της τριακοστής πρώτης Συνόδου της και παρακαλεί τον Γενικό Γραμματέα να παρακολουθήση την εφαρμογή της απόφασης και να αναφέρει σχετικά στην Γενική Συνέλευση στην επόμενη τακτική σύνοδό της.

3. ΔΙΕΘΝΕΣ ΣΥΜΦΩΝΟΝ ΠΕΡΙ ΑΤΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ*

ΕΙΣΑΓΩΓΗ:-

Τα Συμβαλλόμενα εις το παρόν Σύμφωνον Κράτη:

Λαβόντα υπ' όψιν ότι συμφώνως προς τας εις τον Καταστατικόν Χάρτην των Ηνωμένων Εθνών αναγραφόμενας αρχάς, η αναγνώρισις της συμφυούς αξιοπρεπείας απάντων των μελών της ανθρωπίνης οικογενείας και των ίσων και αναφαιρέτων δικαιωμάτων των αποτελεί την βάση της ελευθερίας, της δικαιοσύνης και της ειρήνης εις τον κόσμον.

Αναγνωρίζοντα ότι τα δικαιώματα ταύτα απορρέουν εκ της συμφυούς εις το ανθρώπινον άτομον αξιοπρεπείας.

Αναγνωρίζοντα ότι συμφώνως προς την Διεθνή Διακήρυξιν περί ανθρωπίνων δικαιωμάτων, το ιδεώδες του ανθρωπίνου όντος, ελευθέρου και απηλλαγμένου του φόβου και της δυστυχίας και δυνα-

* Η ισχύς του παρόντος ήρξατο την 23.3.1976.

μένου να χείρη των ατομικών και πολιτικών ελευθεριών, δεν δύνανται να πραγματοποιηθή εϊμή μόνον δημιουργηθούν προϋποθέσεις δι' ων θα δύνανται εις έκαστος να χείρη των οικονομικών, κοινωνικών και μορφωτικών δικαιωμάτων του.

Λαβόντα υπ' όψιν ότι ο Καταστατικός Χάρτης των Ηνωμένων Εθνών επιβάλλει εις τα Κράτη την υποχρέωσιν προαγωγής του παγκοσμίου και αποτελεσματικού σεβασμού των δικαιωμάτων και ελευθεριών του ανθρώπου.

Λαβόντα υπ' όψιν το γεγονός ότι το άτομον έχει υποχρεώσεις έναντι του πλησίον του και έναντι της ολότητας εις ην ανήκει και υποχρεούται να καταβάλλη προσπάθειας διά την προαγωγήν και τον σεβασμόν των κατά το παρόν Σύμφωνον αναγνωριζομένων δικαιωμάτων.

Συνομολογούν τα κάτωθι άρθρα:-

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

Άρθρο 1. (1) – Όλοι οι Λαοί έχουν το δικαίωμα της αυτοδιαθέσεως. Δυνάμει του δικαιώματος τούτου, καθορίζουν ελευθέρως το πολιτικόν των καθεστώσ και διασφαλίζουν ελευθέρως την οικονομικήν, κοινωνικήν και μορφωτικήν ανάπτυξίν των.

2. – Προς επίτευξιν των σκοπών των, όλοι οι Λαοί δύνανται να διεθέτουν ελευθέρως τον πλούτον και τους φυσικούς πόρους των, υπό την επιφύλαξιν των υποχρεώσεων αίτινες απορρέουν εκ της διεθνούς οικονομικής συνεργασίας ήτις ερείδεται επί της αρχής του αμοιβαίου συμφέροντος και του διεθνούς δικαίου. Εν ουδεμιά περιπτώσει δύναται οιοσδήποτε Λαός να στερηθή των ιδίων μέσων επιβιώσεώς του.

(3) – Τα κατά το σύμφωνον συμβαλλόμενα Κράτη, συμπεριλαμβανομένων και των Κρατών άτινα έχουν την ευθύνην διοικήσεως μη αυτονόμων επικρατειών ή υπό κηδεμονίαν τοιούτων, υποχρεούνται να διευκολύνουν την πραγματοποίησιν του δικαιώματος των Λαών προς αυτοδιάθεσιν και να σέβωνται το δικαίωμα τούτο, συμφώνως προς τας διατάξεις του Καταστατικού Χάρτου των Ηνωμένων Εθνών.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Άρθρο 2. (1) – Τα Συμβαλλόμενα κατά το παρόν Σύμφωνον Κράτη αναλαμβάνουν την υποχρέωσιν όπως σεβασθούν και εγγυηθούν εις άπαντα τα άτομα άτινα ευρίσκονται εντός της επικρατείας των και υπάγονται υπό την δικαιοδοσίαν των τα κατά το παρόν σύμφωνον αναγνωριζόμενα δικαιώματα άνευ οιοσδήποτε διακρίσεως και δη φυλής, χρώματος, γένους, γλώσσης, θρησκευάματος, πολιτικής τοποθετήσεως, προελεύσεως εθνικής ή κοινωνικής, περιουσίας, γεννήσεως ή οιοσδήποτε άλλης καταστάσεως.

(2) – Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναλαμβάνουν όπως θεσπίσουν συμφώνως προς τας συνταγματικές διαδικασίας και τας διατάξεις του παρόντος Συμφώνου τας προϋποθέσεις προς λήψιν μέτρων νομοθετικού ή άλλου χαρακτήρος, καταλλήλων δια την πραγματοποίησιν των κατά το παρόν Σύμφωνον αναγνωριζομένων και μη εισέτι τεθέντων εν ισχύϊ δικαιωμάτων.

(3) – Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναλαμβάνουν την υποχρέωσιν όπως:

α) Εγγυηθώσιν ότι παν πρόσωπον του οποίου τα κατά το παρόν Σύμφωνον αναγνωριζόμενα δικαιώματα και ελευθερία θα είχαν παραβιασθή, θα έχη το δικαίωμα αναλόγου προσφυγής, έστω και εάν η παραβίασις θα είχε διαπραχθή υπό προσώπων ενεργούντων εν τη ασκήσει των επισήμων καθηκόντων των.

β) Εγγυηθώσιν ότι η αρμοδία δικαστική, διοικητική, ή άλλη νομοθετική αρχή αρμοδία κατά την νομοθεσίαν του εκάστοτε Κράτους, θα αποφαινεται επί των δικαιωμάτων του προσφεύγοντος και όπως προάγουν τας δυνατότητας της κατά δικαιοδοσίαν προσφυγής.

γ) Εγγυηθώσιν την ικανοποιητικήν έκβασιν πάσης υπό των αρμοδίων αρχών γενομένης δεκτής προσφυγής ως βασίμως ητιολογημένης.

Άρθρο 3. Τα συμβαλλόμενα Κράτη αναλαμβάνουν την υποχρέωσιν όπως διασφαλίσουν τα ίσα δικαιώματα των ανδρών και των γυναικών να χείρουν πάντων των ατομικών και πολιτικών δικαιωμάτων ως διαλαμβάνονται ταύτα εις το παρόν σύμφωνον.

Άρθρο 4. (1) – Εις περίπτωσιν καθ' ην εξαιρετικός δημόσιος κίνδυνος, απειλεί την ύπαρξιν του έθνους και εκδοθή σχετική κατά νόμον διακήρυξις, τα συμβαλλόμενα Κράτη δύνανται να λάβουν καθ' ο αυστηρώς μέτρον απαιτείται εκ των περιστάσεων, οιοδήποτε μέτρα κατά παρέκκλισιν των εκ του παρόντος υποχρεώσεων, υπό την προϋπόθεσιν ότι τα μέτρα ταύτα δεν θα αντίκεινται προς τας

λοιπός εκ του διεθνούς δικαίου επιβαλλόμενος αυτοίς υποχρεώσεις και ότι ουδεμίαν συνεπάγονται διάκρισιν ερειδομένην αποκλειστικώς επί της φυλής, του χρώματος, γένους, της γλώσσης, του θρησκευήματος ή της κοινωνικής προελεύσεως.

(2) – Η προηγουμένη διάταξις ουδεμίαν επιτρέπει παρέκκλιν εκ των διατάξεων των άρθρων 6, 7, 8 (παρ. 1 & 2) 11, 15, 16 και 18.

(3) – Τα συμβαλλόμενα Κράτη άτινα κάμνουν χρήσιν του δικαιώματος παρεκκλίσεως υποχρεούνται όπως μέσω του Γενικού Γραμματέως του ΟΗΕ γνωστοποιήσουν πάραυτα εις τα λοιπά συμβαλλόμενα κράτη τας περί των παρεκκλίσεως διατάξεις καθώς και τα αίτια άτινα προεκάλεσαν ταύτην. Νέα γνωστοποιήσις δια του αυτού τρόπου κοινοποιείται όταν τεθή τέρμα εις τας εν λόγω παρεκκλίσεις.

Άρθρο 5. (1) – Ουδεμία διάταξις του παρόντος δύναται να ερμηνευθή ως υπονοούσα δι' έν Κράτος, μίαν ομάδα ή έν άτομον έν οιοδήποτε δικαίωμα να επιδοθή εις μίαν δραστηριότητα ή εκτελέση μίαν πράξιν αποβλέπουσαν εις την εξουδετέρωσιν των κατά το παρόν σύμφωνον αναγνωριζομένων δικαιωμάτων και ελευθεριών ή εις ευρύτερους των προβλεπομένων ενταύθα περιορισμούς.

(2) – Ουδεμία είναι παραδεκτή απογόρευσις ή παρέκκλισις εκ των αναγνωρισθέντων ή εν ισχύϊ εις παν συμβαλλόμενον τω παρόντι Κράτος θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων κατ' εφαρμογήν νόμων, συμβάσεων, κανονισμών ή και εθίμων υπό το πρόσχημα ότι το παρόν Σύμφωνον δεν τα αναγνωρίζει ή έτι, τα αναγνωρίζει εις μικροτέραν κλίμακα.

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ

Άρθρο 6. (1) – Το δικαίωμα της ζωής είναι συμφυές εις τον άνθρωπον. Το δικαίωμα τούτο δέον να προστατεύηται υπό του Νόμου. Εις ουδένα δύναται να αφαιρεθή η ζωή αυθαιρέτως.

(2) – Εις χώραν ένθα η ποινή του θανάτου δεν έχει καταργηθή ή εις θάνατον καταδίκη δεν δύναται να αποφασισθή ειμή δια τα πλέον σοβαρά εγκλήματα, συμφώνως προς την κατά τον χρόνον διαπράξεως του εγκλήματος, ισχύουσαν νομοθεσίαν, ήτις δέον να μην είναι αντίθετος προς τας διατάξεις του παρόντος Συμφώνου ή της Συμβάσεως δια την πρόληψιν και καταπολέμησιν του εγκλήματος της γενοκτονίας. Η τοιαύτη ποινή δεν δύναται να επιβληθή ειμή δυνάμει οριστικής αποφάσεως εκδοθείσης υπό αρμοδίου δικαστηρίου.

(3) – Όταν το έγκλημα της γενοκτονίας συνιστάται εκ της αφαιρέσεως της ζωής τότε ουδεμία διάταξις του παρόντος άρθρου δύναται να επιτρέψη εις έν συμβαλλόμενον Κράτος όπως παρεκκλίνη καθ' οιοδήποτε τρόπον μιας οιασδήποτε υποχρεώσεως αναληφθείσης δυνάμει των διατάξεων της Συμβάσεως περί πρόληψεως και καταπολεμήσεως του εγκλήματος της γενοκτονίας.

(4) – Πας καταδικασθείς εις θάνατον έχει το δικαίωμα να ζητήση την απονομήν χάριτος ή την μετατροπήν της ποινής. Κατά πάσαν περίπτωσιν δύναται να χορηγηθή αμνηστεία, χάρις ή μετατροπή της ποινής.

(5) Ποινή θανάτου δεν δύναται να επιβληθή δι εγκλήματα διαπραχθέντα υπό ατόμων κάτω των 18 ετών και δεν δύναται να εκτελεσθή προκειμένου περί εγκύων γυναικών.

(6) Ουδεμία δύναται να γίνη επίκλησις διατάξεως του παρόντος άρθρου δια την καθυστέρησιν ή παρεμπόδισιν της καταργήσεως της θανατικής ποινής υπό συμβαλλομένου εις το παρόν Σύμφωνον Κράτους.

Άρθρο 7. Ουδείς δύναται να υποβληθή εις μαρτύρια ή εις ποινάς ή μεταχειρήσεις σκληράς, απανθρώπου ή εξευτελιστικής. Ειδικώτερον, απαγορεύεται η υποβολή προσώπου εις ιατρικόν ή επιστημονικόν πείραμα άνευ προηγουμένης ελευθέρας συναιθέσεως του.

Άρθρο 8. (1) Ουδείς δύναται να τελή εν δουλεία· η δουλεία και το δουλεμπόριον πάσης μορφής απαγορεύονται.

(2) Ουδείς δύναται να τελή εν υποδουλώσει.

(3) α) Ουδείς υποχρεούται να εκτελή αναγκαστική ή υποχρεωτική εργασία.

β) Το εδάφιον α' της παρούσης παραγράφου δεν δύναται να ερμηνευθή ως απαγορεύον εις χώρας ένθα ωρισμένα εγκλήματα τιμωρούνται δια φυλακίσεως μετά καταναγκαστικών έργων, την έκτισιν της ποινής καταναγκαστικών έργων επιβληθείσης υπό αρμοδίου Δικαστηρίου.

γ) Δεν θεωρείται ως αναγκαστική ή υποχρεωτική εργασία κατά την έννοιαν της παρούσης παραγράφου:-

ι) πάσα μη προβλεπομένη κατά το εδάφιον β' εργασία ή υπηρεσία κανονικώς ή συνήθως απαιτούμενη να περασχεθή υπό ατόμου φυλακισμένου δυνάμει κανονικής δικαστικής αποφάσεως ή διατελέσαντος φυλακισμένου δυνάμει τοιαύτης αποφάσεως, αποφυλακίζεται υπό όρους.

ii) οιαδήποτε υπηρεσία στρατιωτικού χαρακτήρος εις δε τας χώρας όπου είναι ανεγνωρισμένη η αντίρρησης συνειδήσεως, οιαδήποτε απαιτούμενη εκ των οπαδών αντίρρησης συνειδήσεως εθνική υπηρεσία συμφώνως τω νόμω.

iii) πάσα εργασία απαιτούμενη εν περιπτώσει ανωτέρας βίας ή θεομηνίας απειλούσης την ζωήν ή την ευδαιμονίαν της κοινότητος.

iv) οιαδήποτε εργασία ή υπηρεσία αποτελούσα μέρος των συνήθων του πολίτου υποχρεώσεων.

Άρθρο 9. (1) – Παν άτομον έχει δικαίωμα ελευθερίας και ασφαλείας του εαυτού του. Ουδείς δύναται να συλληφθή ή να κρατηθή αυθαιρέτως. Ουδείς στερείται της ελευθερίας του ειμή δια λόγους και βάσει διαδικασίας εκ του νόμου προβλεπομένων.

(2) Παν συλλαμβανόμενον άτομον δέον κατά την στιγμήν της συλληψεώς του να λαμβάνη γνώσιν των λόγων τοις τοιαύτης συλληψεως και εν συνεχεία και εντός του βραχυτέρου δυνατού χρόνου, να λαμβάνη ειδοποίησιν περί της κατ' αυτού εγερθείσης κατηγορίας.

(3) – Παν άτομον το οποίον ήθελε συλληφθή ή κρατηθή λόγω ποινικής παραβιάσεως δέον να προσάγεται το ταχύτερον δυνατόν ενώπιον δικαστού ή ετέρας αρμοδίας εκτελούσης χρέη δικαστού αρχής και να δικάζεται εντός ευλόγου χρονικού διαστήματος ή να αφεθή ελεύθερος. Η κράτησις υποδίκων εν αναμονή εκδόσεως δικαστικής αποφάσεως δεν πρέπει να γίνεται κατά κανόνα, αλλ' η αποφυλάκισις δύναται να υπαχθή εις εγγυήσεις αίτινες εξασφαλίζουν την εμφάνισιν του ενδιαφερομένου εις το ακροατήριον, εις απάσας τας πράξεις διαδικασίας και ενδεχομένως, δια την εκτέλεσιν της αποφάσεως.

(4) – Οιοσδήποτε στερηθή της ελευθερίας του λόγω συλληψεως ή κρατήσεως έχει το δικαίωμα να κάμη προσφυγήν ενώπιον δικαστηρίου ίνα τούτο αποφανθή άνευ καθυστερήσεως επί της νομιμότητος της κρατήσεώς του, διατάσσον την παύσιν της κρατήσεως εάν αύτη είναι παράνομος.

(5) – Παν άτομον συλληφθέν ή κρατηθέν παρανόμως δικαιούται εις αποζημίωσιν.

Άρθρο 10. (1) – Παν στερηθέν της ελευθερίας του πρόσωπον δικαιούται ανθρωπίνης μεταχειρίσεως ήν επιβάλλουν ο έμφυτος δια τον άνθρωπον σεβασμός και αξιοπρέπεια.

(2) – α) Οι κρατούμενοι, εκτός εξαιρετικών περιπτώσεων, διαχωρίζονται από τους καταδικασθέντας και τελούν υπό ιδιαίτερον καθεστώς κατάλληλον δια το άτομόν των ως μη καταδικασθέντων προσώπων.

β) Οι νέοι κρατούμενοι διαχωρίζονται από τους ενήλικας, διεκπεραιουμένης της υποθέσεώς των το ταχύτερον δυνατόν.

(3) – Το σωφρονιστικόν σύστημα θα προβλέπη μεταχειρίσιν των καταδίκων ης βασικός σκοπός είναι η αλλαγή των και η κοινωνική αποκτάσασίς των. Οι νέοι διαχωρίζονται εκ των ενηλικων και τελούν υπό καθεστώς κατάλληλον δια την ηλικίαν των και την κατάστασίν των.

Άρθρο 11. Ουδείς δύναται να φυλακισθή δια τον λόγον και μόνον ότι δεν δύναται να εκπληρώση συμβατικήν υποχρέωσιν.

Άρθρο 12. (1) – Οιοσδήποτε ευρίσκεται νομίμως εντός της επικρατείας ενός κράτους έχει το δικαίωμα να κυκλοφορή εν αυτώ ελευθέρως και να εκλέγη εν αυτή ελευθέρως την κατοικίαν του.

(2) – Παν πρόσωπον είναι ελεύθερον όπως αναχωρήση εξ οιασδήποτε χώρας συμπεριλαμβανομένης και της ιδικής του.

(3) Τα ανωτέρω δικαιώματα δεν υπάγονται εις περιορισμούς εκτός εάν ούτοι προβλέπονται εκ του νόμου, απαιτούμενοι δια την προστασίαν της εθνικής ασφαλείας, της δημοσίας τάξεως, της δημοσίας υγιεινής και ηθικής ή των δικαιωμάτων και ελευθεριών του πλησίον, και σύμφωνα προς τα λοιπά αναγνωριζόμενα δια του παρόντος συμφώνου δικαιώματα.

(4) – Εις ουδένα δύναται να απαγορευθή αυθαιρέτως η είσοδος εις την ιδίαν αυτού χώραν.

Άρθρο 13. Είς αλλοδαπός ευρισκόμενος νομίμως εις την επικρατείαν συμβαλλομένου τω παρόντι Κράτους δεν δύναται να απελαθή εκείθεν ειμή εις εκτέλεσιν νομίμως ληφθείσης αποφάσεως και, εκτός εάν δεν αντίκεινται εν προκειμένω σοβαροί λόγοι εθνικής ασφαλείας, δέον να έχη ούτος την δυνατότητα να προβάλλη τους λόγους οίτινες συνηγορούν κατά της απελάσεώς του και να εξετασθή η περίπτωσίς του υπό της αρμοδίας αρχής, ή ενός ή πλειόνων προσώπων οριζομένων υπό της τοιαύτης αρχής, χρησιμοποιών προς τούτο τας υπηρεσίας δικηγόρου.

Άρθρο 14. (1) – Οι πάντες είναι ίσοι ενώπιον των Δικαστηρίων. Παν πρόσωπον έχει το δικαίωμα όπως η υπόθεσίς του ακουσθή κατά τρόπον ίσον και δίκαιον δημοσία υπό αρμοδίου δικαστηρίου, ανεξαρτήτου και ανιδιοτελούς, κατά νόμον συσταθέντος, όπερ αποφαίνεται είτε επί του βασίμου πάσης κατ' αυτοί κατηγορίας ποινικού χαρακτήρος είτε επί των αμφισθητήσεων των δικαιωμάτων

και υποχρεώσεων του πολιτικού χαρακτήρος. Η κεκλεισμένων των θυρών διαδικασία διατάσσεται δι' ολόκληρον ή μέρος της δίκης είτε επ' αγαθών των χρηστών ηθών, της δημοσίας τάξεως ή της εθνικής ασφαλείας εις μίαν δημοκρατικήν κοινωνίαν, είτε όταν τούτο απαιτείται προς το συμφέρον της ιδιωτικής ζωής των διαδίκων, είτε ακόμη καθ' ο μέτρον κρίνει τούτο σκόπιμον το δικαστήριον όταν λόγω των εξαιρετικών περιστάσεων της υποθέσεως η δημοσιότης αποβαίνει επιβλαβής εις την δικαιοσύνην. Εν τούτοις, πάσα εκδιδόμενη απόφασις επί ποινικής ή πολιτικής υποθέσεως εκδίδεται δημοσιευομένη δημοσία εκτός εάν άλλως απαιτείται προς εξυπηρέτησιν των συμφερόντων ανηλίκων ή εάν η δίκη αφορά συζυγικάς διαφοράς ή επιμέλειαν τέκνων.

(2) – Παν πρόσωπον κατηγορούμενον δια ποινικήν παράβασιν θεωρείται αθών μέχρι της νομίμου αποδείξεως της ενοχής του.

(3) – Παν πρόσωπον κατηγορούμενον δια ποινικήν παράβασιν δικαιούται, εν πλήρει ισότητι, των κάτωθι τουλάχιστον εγγυήσεων: –

α) να λάβη γνώσιν εντός του βραχυτέρου δυνατών διαστήματος και εις γλώσσαν ην εννοεί πλήρως και λεπτομερώς, περί της φύσεως και των λόγων της κατ' αυτού κατηγορίας.

β) να διαθέση τον απαιτούμενον χρόνον και τα μέσα δια την προετοιμασίαν της υπερασπίσεώς του και να έλθη εις επαφήν μετά του δικηγόρου της εκλογής του.

γ) να δικασθή άνευ υπερβολικής καθυστερήσεως.

δ) να παρίσταται κατά την δίκην και να υπερασπίση εαυτόν είτε ο ίδιος είτε δια συνηγόρου της εκλογής του. Εάν, δεν έχει δικηγόρον, να λάβη γνώσιν του δικαιώματός του όπως προσλάβη τοιούτον και, ότε εκάστοτε επιβάλλεται προς εξυπηρέτησιν της δικαιοσύνης, να ορίζεται αυτώ αυτεπαγγέλτως και δωρεάν συνήγορος, εάν δεν έχει τα μέσα προς πληρωμήν της αμοιβής τούτου.

ε) να εξετάζη ο ίδιος ή μέσω τρίτων τους μάρτυρας κατηγορίας και να επιτρέπεται η εμφάνισις και εξέτασις μαρτύρων υπερασπίσεως υπό τους αυτούς ως δια τους μάρτυρας κατηγορίας όρους.

στ) να έχη δωρεάν την βοήθειαν διερμηνέως εάν δεν γνωρίζει ή δεν ομιλεί την εν τω ακροατηρίω γλώσσαν.

ζ) να μη εξαναγκάζεται να καταθέτη εναντίον του εαυτού του ή να ομολογή την ενοχήν του.

(4) – Η εφαρμοστέα διαδικασία προκειμένου περί νέων μη ενηλίκων εις ό,τι αφορά το ποινικόν δίκαιον, λαμβανει υπ' όψιν την ηλικίαν των και το συμφέρον της αναμορφώσεώς των.

(5) – Παν πρόσωπον κηρυχθέν ένοχον δι' οιανδήποτε παράβασιν έχει το δικαίωμα προσφυγής εις ανωτέραν δικαιοδοσίαν προς εξέτασιν της αποφάσεως περί ενοχής και καταδίκης.

(6) – Όταν μεταγενεστέρως ακυρωθή οριστική ποινική καταδικαστική απόφασις ή όταν απονέμεται χάρις όταν νέον στοιχείον ή νεωστή αποκαλυφθέν τοιούτο αποδεικνύει ότι έλαβε χώραν δικαστική πλάνη, το υποστάν την ποινήν πρόσωπον δικαιούται αποζημιώσεως συμφώνως τω νόμω εκτός εάν αποδειχθή ότι η μη έγκαιρος αποκάλυψις του νέου στοιχείου οφείλεται εις ολικήν ή μερικήν υπαιτιότητα του καταδικασθέντος.

(7) – Ουδείς δύναται να διωχθή ή να τιμωρηθή δια παράβασιν δι ην έχει ήδη απαλλαγή ή καταδικασθή δι οριστικής αποφάσεως συμφώνως προς τον νόμον και την ποινικήν διαδικασίαν εκάστης χώρας.

Άρθρον 15. (1) — Ουδείς δύναται να καταδικασθή δια πράξεις ή παραλείψεις αίτινες δεν συνιστούν αδίκημα κατά το εθνικόν ή διεθνές δίκαιον κατά τον χρόνον της διαπράξεώς των. Ωσαύτως, δεν δύναται να επιβληθή ποινή μεγαλύτερα της κατά τον χρόνον διαπράξεως του αδικήματος ισχυούσης. Εάν μετά την διάπραξιν του τοιούτου αδικήματος, προβλέπεται εκ του νόμου επιβολή μικροτέρας ποινής, ο παραβάτης δύναται να επωφεληθή του ευεργετήματος.

(2) – Ουδέν των εν τω παρόντι άρθρω αντίκειται εις απόφασιν ή καταδίκην οιασδήποτε ατόμου λόγω πράξεων ή παραλείψεων αίτινες κατά τον χρόνον διαπράξεώς των εθεωρούντο ως έγκληματικά κατά τας γενικάς αρχάς του δικαίου τας αναγνωριζόμενας υπό του συνόλου των εθνών.

Άρθρο 16. Παν πρόσωπον δικαιούται της εν παντί τόπω αναγνωρίσεως νομικής υποστάσεώς του.

Άρθρο 17. (1) Ουδείς δύναται να υποστή αυθαιρέτους ή παρανόμους αναμίξεις εις την ιδιωτικήν του ζωήν, την οικογένειάν του, την κατοικίαν του ή την αλληλογραφίαν του ουδέ παράνομον προσβολήν κατά της τιμής του και της υπολήψεώς του.

(2) – Παν πρόσωπον δικαιούνται της προστασίας του Νόμου κατά τοιούτων αναμίξεων ή προσβολών.

Άρθρο 18. (1) – Παν πρόσωπον έχει δικαίωμα της ελευθερίας της σκέψεως, συνειδήσεως και θρη-

29. ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΣΥΜΒΑΣΙΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ
ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΘΕΜΕΛΙΩΔΩΝ ΕΛΕΥΘΕΡΙΩΝ¹

Αι Συμβαλλόμεναι Κυβερνήσεις Μέλη του Συμβουλίου Ευρώπης: Έχουσαι υπ' όψιν την Οικουμενικήν Διακήρυξιν των Δικαιωμάτων του ανθρώπου ην διεκήρυξεν η Γενική Συνέλευσις των Η.Ε. την 10 Δεκεμβρίου 1948.

Έχουσαι υπ' όψιν, ότι η Διακήρυξις αύτη τείνει εις την διασφάλισιν της αναγνωρίσεως και της παγκοσμίου και αποτελεσματικής εφαρμογής των δικαιωμάτων, άτινα αναφέρονται εις αυτήν.

Έχουσαι υπ' όψιν, ότι ο σκοπός του Συμβουλίου της Ευρώπης είναι η πραγματοποίησις στενωτέρας ενότητος μεταξύ των Μελών αυτού και ότι εν των μέσων προς επίτευξιν του σκοπού τούτου είναι η προάσπισις και η ανάπτυξις των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών.

Επιβεβαιούσαι την θαθείαν ταύτην προσήλωσιν εις τας θεμελιώδεις ταύτας ελευθερίας, αίτινες αποτελούσι αυτό τούτο το βάθρον της δικαιοσύνης και της ειρήνης εν τω κόσμω εκ των οποίων η διατήρησις στηρίζεται ουσιαστικώς αφ' ενός μεν επί πολιτικού καθεστώτος αληθώς δημοκρατικού, αφ' ετέρου επί κοινής αντιλήψεως και κοινού σεβασμού των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, τα οποία διεκδικούν.

Εχόμεναι της αποφάσεως, όπως αι κυβερνήσεις ευρωπαϊκών κρατών, εμφορούμεναι υπό του αυτού πνεύματος και έχουσαι κοινήν κληρονομίαν ιδανικών, πολιτικών παραδόσεων, σεβασμού της ελευθερίας και της υπεροχής του δικαίου, λάβωσι τα πρώτα κατάλληλα μέτρα προς διασφάλισιν της συλλογικής εγγυήσεως ωρισμένων εκ των αναφερομένων εν τη Οικουμενική Διακήρυξει δικαιωμάτων· Συνεφώνησαν τα ακόλουθα:

Άρθρον 1. Τα Υψηλά Συμβαλλόμενα Μέρη αναγνωρίζουν εις παν πρόσωπον, εξαρτώμενον εκ της δικαιοδοσίας των, τα καθοριζόμενα εις το πρώτον μέρος της παρούσης Συμβάσεως δικαιώματα και ελευθερίας.

Άρθρον 2. (1) Το δικαίωμα παντός προσώπου εις την ζωήν προσταεύεται υπό του νόμου. Εις ουδένα δύναται να επιβληθή εκ προθέσεως θάνατος, ειμή εις εκτέλεσιν θανατικής ποινής εκδιδομένης υπό δικαστηρίου, εν περιπτώσει αδικήματος τιμωρουμένου υπό του νόμου δια της ποινής ταύτης.

2. Ο θάνατος δεν θεωρείται ως επιβαλλόμενος κατά παράβασιν του άρθρου τούτου, εις ας περιπτώσεις θα επήρχετο συνεπεία χρήσεως βίας καταστάσης απολύτως αναγκαίας.

α) Δια την υπεράσπισιν οιουδήποτε προσώπου κατά παρανόμου βίας.

β) Δια την πραγματοποίησιν νομίμου συλλήψεως ή προς παρεμπόδισιν αποδράσεως προσώπου νομίμως κρατουμένου.

γ) Δια την καταστολήν, συμφώνως τω νόμω στάσεως ή ανταρσίας.

Άρθρον 3. Ουδείς επιτρέπεται να υποβληθή εις βασάνους ούτε εις ποινάς ή μεταχείρισιν απανθρώπους ή εξευτελιστικάς.

Άρθρον 4. (1) Ουδείς δύναται να κρατηθή εις δουλείαν ή ειλωτείαν.

(2) Ουδείς δύναται να υποχρεωθή εις καταναγκαστικήν ή υποχρεωτικήν εργασίαν.

(3) Δεν θεωρείται ως «καταναγκαστική ή υποχρεωτική εργασία», υπό την έννοιαν του παρόντος άρθρου:

α) πάσα εργασία ζητούμενη παρά προσώπου κρατουμένου συμφώνως προς τας διατάξεις του άρθρου 5 της παρούσης Συμβάσεως, ή κατά την διάρκειαν της υπό όρους απολύσεώς του,

β) πάσα υπηρεσία στρατιωτικής φύσεως ή πάσα άλλη υπηρεσία εις αντικατάστασιν της υποχρεωτικής στρατιωτικής υπηρεσίας, εις την περίπτωσιν των εχόντων αντιρρήσεις συνειδήσεως εις τας χώρας, όπου τούτο αναγνωρίζεται ως νόμιμον,

γ) πάσα υπηρεσία ζητούμενη εις περίπτωσιν κρίσεων και θεομηνιών, αι οποίαι απειλούν την ζωήν ή την ευδαιμονίαν του συνόλου,

δ) πάσα εργασία ή υπηρεσία अपαρτίζουσα μέρος των τακτικών υποχρεώσεων του πολίτου.

Άρθρον 5. (1) Παν πρόσωπον έχει δικαίωμα εις την ελευθερίαν και την ασφάλειαν. Ουδείς επιτρέπεται να στερηθή της ελευθερίας ειμή εις τας ακόλουθους περιπτώσεις και συμφώνως προς την νόμιμον διαδικασίαν:

1. Η ΕΣΔΑ υπεγράφη την 4-11-1950 υπό 13 Ευρωπαϊκών Χωρών και την 28-11-50 υπό της Ελλάδος υπό της οποίας εκυρώθη διά του Ν. 2329/1953 (ΦΕΚ. Α' - 68/21-3-1953). Η Ελλάς εκύρωσε εκ νέου (!:Δ. 53/19-9-74 ΦΕΚ Α' 256) από της αποκαταστάσεως της δημοκρατικής νομιμότητος την διά της από 12-12-1969 διά ρηματικής διακοινώσεως προς το Σ. Ευρώπης καταγγελλείσαν Σ. Πλε. Κωνσταντόπουλος ΔΔΔ σ. 460 επ.

α) εάν κρατήται νομίμως κατόπιν καταδίκης υπό αρμοδίου δικαστηρίου·
 β) εάν υπεβλήθη εις νόμιμον σύλληψιν ή κράτησιν λόγω ανυποταγής εις σύννομον διαταγήν δικαστηρίου ή εις εγγύησιν εκτελέσεως υποχρεώσεως οριζομένης υπό του νόμου·
 γ) εάν συνελήφθη και κρατήται, όπως οδηγηθή ενώπιον της αρμοδίας δικαστικής αρχής, εις την περίπτωσην βασίμου υπονομίας, ότι διέπραξεν αδίκημα, ή υπάρξεως ευλόγων δεδομένων προς παραδοχήν της ανάγκης, όπως ούτος εμποδισθή υπό του να διαπράξη αδίκημα ή δραπετεύση μετά την διάπραξιν τούτου·

δ) εάν πρόκειται περί νομίμου κρατήσεως ανηλικού, αποφασισθείσης δια την επιτήρησιν της ανατροφής του, ή περί νομίμου κρατήσεώς του, επί τω τέλει της προσαγωγής του ενώπιον της νομίμου αρμοδίας αρχής·

ε) εάν πρόκειται περί νομίμου κρατήσεως ατόμων δυναμένων να μεταδίδωσι μολυσματικήν ασθένειαν, φρενοθλαβούς, αλκοολικού, τοξικομανούς ή αλήτου·

στ) εάν πρόκειται περί νομίμου συλλήψεως ή κρατήσεως ατόμου προς αποτροπήν παρανόμου εισόδου του εις την χώραν, ή ατόμου εναντίον του οποίου εκκρεμεί διαδικασία απελάσεως ή εκδόσεως.

(2) Παν συλληφθέν πρόσωπον δέον να πληροφορηθή, κατά το δυνατόν συντομώτερον και εις γλώσσαν την οποίαν εννοεί τους λόγους της συλλήψεώς του ως και πάσαν διατυπωμένην εναντίον του κατηγορίαν.

(3) Παν πρόσωπον συλληφθέν ή κρατηθέν, υπό τας προβλεπομένας εν παραγράφω Ιγ του παρόντος άρθρου συνθήκας, οφείλει να προσαχθή συντόμως ενώπιον δικαστού ή ετέρου δικαστικού λειτουργού νομίμως εντεταλμένου όπως εκτελή δικαστικά καθήκοντα, έχει δε το δικαίωμα να δικασθή εντός ευλόγου προθεσμίας ή απολυθή κατά την διαδικασίαν. Η απόλυσις δύναται να εξαρτηθή από εγγύησιν διασφαλίζουσαν την παράστασιν του ενδιαφερομένου εις την δικάσιμον.

(4) Παν πρόσωπον στερούμενον της ελευθερίας του συνεπεία συλλήψεως ή κρατήσεως έχει δικαίωμα προσφυγής ενώπιον δικαστηρίου, ίνα τούτο αποφασίση εντός βραχείας προθεσμίας επί του νομίμου της κρατήσεώς του και διατάξη την απόλυσίν του εν περιπτώσει παρανόμου κρατήσεως.

(5) Παν πρόσωπον θύμα συλλήψεως ή κρατήσεως υπό συνθήκας αντιθέτους προς τας ανωτέρω διατάξεις, έχει δικαίωμα επανορθώσεως.

Άρθρον 6. (1) Παν πρόσωπον έχει δικαίωμα όπως η υπόθεσίς του δικασθή δικαίως, δημοσία και εντός ευλόγου προθεσμίας, υπό ανεξαρτήτου και αμερολήπτου δικαστηρίου, νομίμως λειτουργούντος, το οποίον θ' αποφασίση είτε επί των αμφισθητήσεων επί των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του αστικής φύσεως, είτε επί του βασίμου πάσης εναντίον του κατηγορίας ποινικής φύσεως. Η απόφασις δέον να εκδοθή δημοσία, η είσοδος όμως εις την αίθουσαν των συνεδριάσεων δύναται ν' απαγορευθή εις τον Τύπον και το κοινόν, καθ' όλην ή μέρος της διάρκειας της δίκης προς το συμφέρον της ηθικής, της δημοσίας τάξεως ή της εθνικής ασφαλείας εν δημοκρατική κοινωνία, όταν τούτο επιβάλλεται υπό των συμφερόντων των ανηλικών ή της ιδιωτικής ζωής των διαδίκων, ή εν τω κρινομένω υπό του δικαστηρίου ως απολύτως αναγκαίου μέτρου, όταν υπό ειδικάς συνθήκας η δημοσιότης θα ηδύνατο να παραβλάβη τα συμφέροντα της δικαιοσύνης.

(2) Παν πρόσωπον κατηγορούμενον επί αδικήματι τεκμαίρεται, ότι είναι αθών μέχρι της νομίμου αποδείξεως της ενοχής του.

(3) Ειδικώτερον πας κατηγορούμενος έχει δικαίωμα:

α) όπως πληροφορηθή, εν τη βραχυτέρα προθεσμία, εις γλώσσαν την οποίαν εννοεί και εν λεπτομερεία την φύσιν και τον λόγον της εναντίον της κατηγορίας·

β) όπως διαθέση τον χρόνον και τας αναγκαίας ευκολίας προς προετοιμασίαν της υπερασπίσεώς του·

γ) όπως υπερασπίση ο ίδιος εαυτόν ή αναθέση την υπεράσπισίν του εις συνήγορον της εκλογής του, εν η δε περιπτώσει δεν διαθέτει τα μέσα προς αμοιβήν συνηγόρου να τω παρασχθή τοιοούτος δωρεάν και αυτεπαγγέλτως, όταν τούτο απαιτή το συμφέρον της δικαιοσύνης·

δ) να εξετάζη ή ζητήση όπως εξετασθώσιν οι μάρτυρες κατηγορίας και επιτύχη την πρόσκλησιν και εξέτασιν των μαρτύρων υπερασπίσεως υπό τους αυτούς όρδους ως των μαρτύρων κατηγορίας·

ε) να τύχη δωρεάν παραστάσεως διερμηνέως, εάν δεν εννοή ή δεν ομιλή την χρησιμοποιουμένην εις το δικαστήριον γλώσσαν.

Άρθρον 7. (1) Ουδείς δύναται να καταδικασθή δια πράξιν ή παράλειψιν, η οποία καθ' ην στιγμήν διεπράχθη, δεν απετέλει αδίκημα συμφώνως προς το εθνικόν ή διεθνές δίκαιον. Ωσαύτως δεν επιβάλλεται βαρυτέρα ποινή από εκείνην, η οποία επεβάλλετο κατά την στιγμήν της διαπράξεως του αδι-